

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

**EWALUACJA EX-ANTE
ZAWODNOŚCI RYNKU I
NIEOPTYMALNEGO POZIOMU
INWESTYCJI NA TERENIE
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
W KONTEKŚCIE WDRAŻANIA
REGIONALNEGO PROGRAMU
OPERACYJNEGO WOJEWÓDZTWA
MAZOWIECKIEGO NA LATA 2021-2027**

RAPORT KOŃCOWY

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Zamawiający:

Województwo Mazowieckie

ul. Jagiellońska 26

03-719 Warszawa

www.mazovia.pl

Wykonawca:

EU-CONSULT sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

www.eu-consult.pl

Gdańsk 2021

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW.....	6
STRESZCZENIE.....	12
SUMMARY	18
CZĘŚĆ METODOLOGICZNA.....	23
1. Wprowadzenie.....	23
1.1. Przedmiot badania	23
1.2. Charakterystyka zbioru danych badania.....	24
1.3. Zakres terytorialny i czasowy	24
1.4. Cele badania.....	25
1.5. Opis okoliczności towarzyszących badaniu.....	25
1.6. Charakterystyka zbioru danych badania.....	25
1.6.1. Analiza danych zastanych (desk research).....	25
1.6.2. Wywiady CAWI/CATI.....	26
1.6.3. Telefoniczny wywiad częściowo ustrukturyzowany	27
1.6.4. Wywiady pogłębione.....	27
1.6.5. Diada	28
1.6.6. Panel delficki	28
1.6.7. Benchmarking	28
1.6.8. Studium przypadku (case study).....	29
1.6.9. Analiza PEST	29
1.6.10. Analiza SWOT	29
1.6.11. Jakościowa analiza porównawcza.....	29
1.6.12. Panel ekspercki	29
1.6.13. Warsztat ewaluacyjny	30
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	31
1. Analiza doświadczeń związanych z wdrażaniem IF w województwie mazowieckim w perspektywie 2014-2020	31
1.1. Odbiorcy wsparcia	32
1.2. Pośrednicy finansowi	61
2. Określenie poziomu rentowności typów projektów finansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 a instrumentów dotacyjnych oraz innych komplementarnych form	

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

wsparcia, w stosunku do których w FEM 2021-2027 planowane jest zastosowanie instrumentów finansowych	71
3. Oszacowanie luki finansowania.....	97
4. Analiza zapotrzebowania na inwestycje zwrotne w latach 2021-2027.....	133
5. Analiza dobrych i złych praktyk w obszarze wykorzystania IF w RPO WM 2014-2020	181
5.1. Dobre praktyki	181
5.2. Złe praktyki	183
6. Analiza wpływu pandemii COVID-19 na potencjał absorpcyjny dla instrumentów finansowych.....	183
CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA.....	185
1. Wnioski wraz z wyróżnionymi rekomendacjami (w oparciu o pytania badawcze)	185
2. Analiza SWOT	198
3. Analiza PEST	199
4. Analiza benchmarkingowa.....	200
5. Tabela wniosków i rekomendacji.....	240
6. Table of conclusions and recommendations.....	249
7. Zestawienie proponowanych instrumentów finansowych.....	258
8. Bibliografia.....	264
9. Wykaz elementów graficznych w tekście	268
9.1. Spis wykresów.....	268
9.2. Spis tabel.....	268
9.3. Spis map.....	273
9.4. Spis schematów	273
9.5. Spis rysunków	273
10. Aneksy.....	274
Aneks nr 1. Zestawienie wyliczeń wartości luki finansowej zgodnie z metodologią MFiPR.....	274
Aneks nr 2. Zestawienie wyników porównania obszarów wsparcia FEM 2021-2027 i KPO	274
Aneks nr 3. Wzory narzędzi badawczych	274
Aneks nr 4. Transkrypcje i notatki z badań jakościowych.....	274
Aneks nr 5. Zestawienie wyników badań ilościowych	274

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneks nr 6. Analiza wyników badania CAWI/CATI z wnioskodawcami nieskutecznie ubiegającymi się o wsparcie	274
--	-----

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

WYKAZ SKRÓTÓW

SKRÓT	ROZWIĄNIĘCIE
B+R	Działalność badawczo-rozwojowa
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
BRD	Bezpieczeństwo Ruchu Drogowego
CATI	Wywiad telefoniczny wspomagany komputerowo (z j. ang. <i>Computer-Assisted Telephone Interviewing</i>)
CAWI	Ankieta internetowa (z j. ang. <i>Computer-Assisted Web Interview</i>)
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CP	Cel polityki
CS	Cel Szczegółowy
CST (SL2014)	Centralny System Teleinformatyczny wspomagający realizację programów operacyjnych, utworzony na podstawie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1460, 1475)
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EFI	Europejski Fundusz Inwestycyjny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFSS	Europejski Fundusz Społeczny (na lata 2014-2020)
EFSS+	Europejski Fundusz Społeczny (na lata 2021-2027)
EGESIF	Grupa Ekspertów ds. Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (z j. ang.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

SKRÓT	ROZWIINIĘCIE
	<i>Expert Group on European Structural Investment Funds)</i>
EOG	Europejski Obszar Gospodarczy
EURES	Europejskie Służby Zatrudnienia (z j. ang. <i>European Employment Services</i>)
FEM 2021-2027	Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027
GOZ	Gospodarka o obiegu zamkniętym
IC	Institucja Certyfikująca
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (z j. ang. <i>In-Depth Interview</i>)
IK UP	Institucja Koordynująca Umowę Partnerstwa
Instrument mieszany	Instrument łączący w jednym projekcie produkt finansowy (pożyczkę) i dotację, wdrażany zgodnie z art. 58 (4-7) Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027
IOB	Institucje Otoczenia Biznesu
IP	Institucja Pośrednicząca
ISM	Inteligentna Specjalizacja Mazowsza
ITS	Inteligentne systemy transportowe
IW	Instrukcja Wykonawcza
IZ	Institucja Zarządzająca
Jeremie	Wspólne Europejskie Zasoby dla Przedsiębiorstw od Mikro do Średnich – program UE realizowany w latach 2007-2013 (z j. ang. <i>Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises</i>)
Jeremie2	Wspólne Europejskie Zasoby dla Przedsiębiorstw od Mikro do Średnich – program UE realizowany w latach 2014-2020

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

SKRÓT	ROZWINIĘCIE
	(z j. ang. <i>Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises</i>)
Jessica	Wspólne Europejskie Wsparcie na rzecz Zrównoważonego Inwestowania w Obszarach Miejskich – program UE realizowany w latach 2007-2013 (z j. ang. <i>Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas</i>)
Jessica2	Wspólne Europejskie Wsparcie na rzecz Zrównoważonego Inwestowania w Obszarach Miejskich – program UE realizowany w latach 2014-2020 (z j. ang. <i>Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas</i>)
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KM	Komitet Monitorujący
KOP	Komisja Oceny Projektów
KPO	Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności
MFF	Menadżer Funduszu Funduszy
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MJWPU	Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OP	Oś Priorytetowa
OZE	Odnawialne źródła energii
OzN	Osoby z niepełnosprawnościami

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

SKRÓT	ROZWIĘCIE
PEST	Metoda analizy danych, nazwa stanowi akronim od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (<i>political – czynniki polityczno-prawne, economic – czynniki ekonomiczne, social – czynniki społeczno-kulturowe; technological – czynniki technologiczne</i>)
PF	Pośrednik Finansowy
PI	Priorytet inwestycyjny
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PolSEFF	Program Finansowania Zrównoważonej Energii w Polsce
RIT	Regionalne Inwestycje Terytorialne
QCA	Jakościowa analiza porównawcza
RMR	Region Mazowiecki regionalny
Rozporządzenie ogólne na lata 2014-2020	Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006, Dz. Urz. UE L 347, 20.12.2013 r.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

	SKRÓT	ROZWINIĘCIE
Rozporządzenie ogólne na lata 2021-2027		Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, Dz. Urz. UE L 231/159, 30.6.2021.
	RPI	Regionalna Pomoc Inwestycyjna
	RPO WM 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020
	RWS	Region Warszawski stołeczny
	SOPZ	Szczegółowy Opis Przedmiotu Zamówienia
	SWOT	Metoda analizy danych, nazwa stanowi akronim od angielskich słów określających cztery elementy składowe analizy (<i>Strengths</i> – silne strony, <i>Weaknesses</i> – słabe strony, <i>Opportunities</i> – szanse, okazje i <i>Threats</i> – zagrożenia)
	SzOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
	TBE	Ewaluacja Oparta na Teorii (z j. ang. <i>Theory based evaluation</i>)
	TDI	Telefoniczne wywiady pogłębione (z j. ang. <i>Telephone depth interview</i>)

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

SKRÓT	ROZWINIĘCIE
TEN-T	Transeuropejska sieć transportowa (z j. ang. <i>Trans-European Transport Networks</i>)
TISE	Towarzystwo Inwestycji Społeczno- Ekonomicznych S.A.
TSSI	Telefoniczny wywiad częściowo ustrukturyzowany (z j. ang. <i>Telephone Semi-Structured Interview</i>)
UE	Unia Europejska
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego
USMT	Ukierunkowane Schematy Mobilności Transnarodowej
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZAZ	Zakład Aktywizacji Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

STRESZCZENIE

Celem ewaluacji *ex-ante* zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2021-2027 (aktualna nazwa: Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (FEM 2021-2027)), – zgodnie ze słownikiem), której wynikiem jest niniejszy dokument, była ocena zasadności i zakresu zastosowania instrumentów finansowych w województwie mazowieckim w ramach perspektywy finansowej 2021-2027¹.

Pierwszą częścią badania jest analiza dotychczasowych doświadczeń związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (RPO WM 2014-2020). Doświadczenia te zostały rozpatrzone z dwóch punktów widzenia – z perspektywy pośredników finansowych, jak i z perspektywy odbiorców ostatecznych wsparcia. W kontekście odbiorców ostatecznych wsparcia skoncentrowano się również na wnioskodawcach nieskutecznie ubiegających się o dotację z Programu – ta grupa składa się bowiem z podmiotów, które potencjalnie mogą być zainteresowane finansowaniem w ramach IF – jak wykazała analiza, podmioty te nie sfinansowały bowiem swoich przedsięwzięć z innych źródeł finansowania.

Kolejna część koncentruje się na tym, jaką rentownością cechowały się projekty w ramach RPO WM 2014-2020 oraz jakie potencjalnie czynniki mogą na tę rentowność wpłynąć. W tym kontekście uwzględniono przede wszystkim uwarunkowania formalno-prawne wpływające na te kwestie.

Dalsza część ewaluacji objęła analizę luki finansowej. W celu jej wyliczenia zastosowano podejście zaprezentowane przez MFiPR. Zastosowana metodologia została dostosowana do specyfiki województwa mazowieckiego poprzez dokonanie rozszacowań oraz modyfikacji mających ukazać wartość luki dla regionu Warszawskiego stołecznego (RWS) oraz regionu Mazowieckiego regionalnego (RMR). Dodatkowo przyjęto współczynniki korygujące, które pozwoliły na uwzględnienie wpływu pandemii COVID-19 na wielkość luki. Potrzeby finansowe (a następnie lukę finansową) obliczono dla obszarów:

- przedsiębiorczości i innowacyjności;

¹ We wstępie do części analitycznej raportu zostały omówione przyjęte ramy definicyjne. Przedstawione zostały główne pojęcia dotyczące finansowania zwrotnego: instrument finansowy (IF), produkt finansowy, instrument mieszany, re-użycie środków alokowanych do instrumentów finansowych/instrumentów inżynierii finansowej, mechanizm kontynuacji, strategia wyjścia oraz finansowanie/instrumenty zwrotne.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu²;
- usług publicznych (edukacja, ochrona zdrowia, kultura i pomoc społeczna);
- rewitalizacji;
- energetyki (OZE, termomodernizacja i efektywność energetyczna, elektromobilność, ciepłownictwo, biomasa);
- transportu (drogi wojewódzkie i lokalne, transport kolejowy, transport miejski);
- środowiska (sieci wodno-kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków, gospodarowanie odpadami, rekultywacja gleb, ochrona bioróżnorodności, adaptacja do zmian klimatu, ochrona powietrza).

Analiza pozwala na stwierdzenie, że we wszystkich obszarach tematycznych, gdzie wystąpiła luka finansowa, 2/3 wartości tej luki jest generowane przez podmioty z RWS. Wynika to nie z gorszej sytuacji podmiotów z RWS, a z wyższego stopnia rozwoju tej części województwa mazowieckiego (co wiąże się z większą liczbą przedsiębiorstw generujących lukę).

W dalszej części analizy zastanawiano się nad wzajemnym wypieraniem się wsparcia, biorąc pod uwagę zarówno źródła finansowania potrzeb już istniejące, jak i planowane do wdrożenia w najbliższej przyszłości (przede wszystkim: Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności). Uwzględniając wszystko, co dotychczas zostało ustalone i stwierdzone w wyniku analiz, Zespół Badawczy zastanawiał się nad tym, jakie formy wsparcia należy wdrożyć w ramach FEM 2021-2027, by były one atrakcyjne dla odbiorców. Odniesiono się również do planowanych inwestycji i potrzeb identyfikowanych przez potencjalnych odbiorców wsparcia.

Zwieńczeniem analiz jest wykazanie dobrych i złych praktyk, a także wpływu pandemii COVID-19 na preferencje i potrzeby potencjalnych odbiorców.

Do realizacji powyższych ustaleń posłużył szeroki warsztat metodologiczny, pozwalający na uwzględnienie zarówno danych statystycznych, jak też wyników badań reaktywnych. Wykonawca skorzystał z następującego instrumentarium metodologicznego:

² W tym przypadku lukę uznano za pomijalną z uwagi na występowanie projektów niegenerujących dochodu bądź generujących dochód na relatywnie niskim poziomie – dla IOB obliczono zatem jedynie potrzeby finansowe.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Analiza desk research	Wywiady CAWI/CATI	TSSI
Wywiady pogłębione (TDI)	Diady	Panel delficki
Panele eksperckie	Warsztat ewaluacyjny	Analiza SWOT
Analiza PEST	Analiza QCA	Studia przypadków
	Analiza benchmarkingowa	

Wynikiem badania jest zestaw ustaleń określających, w jakim zakresie występuje zawodność mechanizmów rynkowych lub nieoptymalny poziom inwestycji, a także wykazujących szacunkowy poziom i zakres zapotrzebowania na inwestycje publiczne, w tym typy instrumentów zwrotnych (tj. „klasycznych” instrumentów finansowych i instrumentów mieszanych), które mogą być dostępne w ramach FEM 2021-2027.

Badanie pozwoliło na wysnucie następujących wniosków i powiązanych z nimi rekomendacji na kolejną perspektywę:

Wniosek 1. z lat 2014-2020: Obserwuje się, że RWS generuje około 2/3 wartości luki finansowej, która jest notowana w województwie mazowieckim. Zbliżone proporcje obserwowane są w niemal wszystkich obszarach tematycznych, które zostały poddane analizie. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by wsparcie kierowane do RWS było tematycznie zbieżne z tym, które kierowane jest do podmiotów z RMR. Nie obserwuje się bowiem przyczyn, które uzasadniałyby różnicowanie wsparcia w ramach regionów.

Wniosek 2. z lat 2014-2020: Potencjalni odbiorcy wsparcia w postaci instrumentów finansowych posiadają wiedzę w zakresie możliwości uzyskania finansowania zwrotnego pochodzącego ze środków UE. Pomimo tego potencjalni odbiorcy nie dostrzegają zalet korzystania z instrumentów finansowych. Ponadto, zauważa się silne ukierunkowanie oczekiwań podmiotów potencjalnie realizujących projekty na dotacje. W perspektywie finansowej 2014-2020 zauważano ponadto, że działania informacyjno-promocyjne były ograniczone terytorialnie, co przełożyć się

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

mogło w sposób negatywny na zasięg informacji na temat możliwego wsparcia zwrotnego. Z pewnością działania informacyjno-promocyjne podejmowane przez IZ RPO WM 2014-2020, jako rozpoznawalną i budzącą zaufanie ze strony potencjalnych odbiorców, przyczyniłyby się do zwiększenia zainteresowania oferowanym wsparciem. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Należy przeprowadzić szeroką akcję informacyjną ukazującą zalety instrumentów zwrotnych.

Wniosek 3. z lat 2014-2020:

Pośrednicy finansowi mają problem z zapewnieniem wkładu własnego w odpowiedniej wysokości. Zauważalne było to już w perspektywie finansowej 2014-2020, czego efektem była decyzja Zarządu województwa o uruchomienie linii finansowej dla pośredników finansowych (w ramach re-użycia środków alokowanych do instrumentów inżynierii finansowej w RPO WM 2007-2013). Szersze zastosowanie IF, planowane w latach 2021-2027, wymaga zapewnienia wsparcia w tym zakresie dla pośredników. Obserwuje się również niechęć pośredników do angażowania we wdrażanie instrumentów z uwagi na niski poziom stratowości i niekorzystny system rozliczeń z pośrednikami finansowymi. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → W przypadku problemów pośredników z zapewnieniem wkładu własnego zalecane jest uruchomienie linii finansowej (np. pożyczek dla pośredników w ramach re-użycia środków zwróconych w latach 2007-2013 i 2014-2020). W przypadku decyzji Instytucji Zarządzającej o uruchomieniu instrumentów finansowych w obszarach z wyższym ryzykiem proponuje się rozważenie przyjęcia zastosowania wyższego akceptowalnego wskaźnika stratowości, co mogłoby zachęcić pośredników finansowych do angażowania się w bardziej ryzykowne przedsięwzięcia.

Wniosek 4. z lat 2014-2020:

Możliwe jest wystąpienie dyfuzji beneficjentów z RWS w kierunku RMR, co związane jest z wyłączeniem RWS z regionalnej pomocy inwestycyjnej. Brak możliwości otrzymania dotacji przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w RWS może spowodować, że będą oni lokować miejsce realizacji projektów w gminach otaczających RWS. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by w ramach dotacji przyznawać dodatkowe punkty wnioskodawcom, którzy mają

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zarejestrowaną działalność na obszarze gmin wchodzących w skład RMR przez co najmniej 2 lata przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.

Wniosek 5. z lat 2014-2020: Największą obawą potencjalnych odbiorców wsparcia, która powodowała, że nie korzystali oni z pożyczek, była obawa przed zbyt dużym obciążeniem finansowym budżetu reprezentowanej jednostki. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się wdrażanie wsparcia łączonego (instrumentów mieszanych, tj. obejmujących w jednym projekcie produkt finansowy (pożyczkę) i dotację).

Wniosek 6. z lat 2014-2020: Trudnością dla odbiorców ostatecznych IF była konieczność wpisywania się we wskaźniki programowe. Wskaźniki są bardziej zasadne dla projektów wdrażanych przy użyciu dotacji, zaś w przypadku pożyczek – mogą zniechęcić odbiorców do korzystania ze środków UE. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by wsparcie w formie zwrotnej było obwarowane mniej rygorystycznymi wymogami w zakresie osiągnięcia wskaźników, niż dotychczas.

Wniosek 7. z lat 2014-2020: Środki z perspektywy 2014-2020 zostały przeznaczone na cele, w ramach których były wdrażane skutecznie i efektywnie. Inwestycje planowane do wsparcia ze środków IF cechowały się dużym popytem, zaś wsparcie świadczone było na atrakcyjnych dla odbiorców warunkach. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by w ramach wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach (CP 1, iii), efektywności energetycznej (CP 2, i), jak i rewitalizacji (CP 5, i) uruchomić instrumenty finansowe i instrumenty mieszane (pożyczka z częściowym umorzeniem).

Wniosek 8. z lat 2014-2020: Przeprowadzone badania ilościowe z potencjalnymi odbiorcami wsparcia (obecnie: beneficjentami i wnioskodawcami RPO WM 2014-2020) ukazały, że istnieje zainteresowanie wsparciem na realizację projektów, które mogą cechować się rentownością. Są to: Odnawialne źródła energii; Infrastruktura komunikacyjna. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by wdrożyć instrumenty zwrotne w obszarach, w których dotychczas nie były one wdrażane w

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

województwie mazowieckim, tj. w ramach OZE (CP 2, ii) oraz infrastruktury transportu współdzielonego (CP 2, viii).

Wniosek 9. z lat 2014-2020:

W ramach RPO WM 2014-2020 nie były wykorzystywane poręczenia. Szeroki wachlarz gwarancji oferuje BGK, co nie uzasadnia lokowania środków FEM 2021-2027 w instrumenty poręczeniowe. **Rekomendacja dla FEM 2021-2027** → Zaleca się, by w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 skoncentrować się na pożyczkach, nie na gwarancjach i poręczeniach.

SUMMARY

The purpose of ex-ante evaluation of market failure and suboptimal investment level in the Mazowieckie Voivodeship in the context of the implementation of the Regional Operational Program of the Mazowieckie Voivodeship for 2021-2027 (current name: Regional Program: European Funds for Mazovia 2021-2027 (FEM 2021-2027)), - according to the glossary), the result of which is this document, was the assessment of the legitimacy and scope of application of financial instruments in the Mazowieckie Voivodeship under the 2021-2027 financial perspective³.

The first part of the study is the analysis of the previous experience related to the implementation of financial instruments in the Regional Operational Program of the Mazowieckie Voivodeship for 2014-2020 (RPO WM 2014-2020). These experiences were considered from two points of view - from the perspective of financial intermediaries and from the perspective of the final recipients of support. In the context of final recipients of support, the focus was also on applicants who have not successfully applied for a grant from the Program - this group consists of entities that may potentially be interested in financing under the IF - as the analysis showed, these entities did not finance their projects from other sources financing. The next part focuses on the profitability of projects under the ROP WM 2014-2020 and what potentially factors may affect this profitability. In this context, first of all, formal and legal conditions influencing these issues were taken into account.

The further part of the evaluation included the financial gap analysis. In order to calculate it, the approach presented by MFIPR was used. The methodology used was adapted to the specificity of the Mazowieckie voivodeship by making estimates and modifications to show the value of the gap for the Warsaw capital region (RWS) and the regional Mazowieckie region (RMR). Additionally, correction coefficients were adopted which allowed for taking into account the impact of the COVID-19 pandemic on the size of the gap. Financial needs (and then the financial gap) were calculated for the areas:

- entrepreneurship and innovation;

³ In the introduction to the analytical part of the report, the adopted definition framework was discussed. The main concepts of repayable financing were presented: financial instrument (IF), financial product, mixed instrument, re-use of funds allocated to financial instruments / financial engineering instruments, exit strategy and financing / repayable instruments.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- functioning of business environment institutions ⁴;
- public services (education, health care, culture and social assistance);
- revitalization;
- energy (renewable energy, thermal modernization and energy efficiency, electromobility, heating, biomass);
- transport (voivodship and local roads, rail transport, city transport);
- environment (water and sewage networks, wastewater treatment plants, waste management, soil reclamation, protection of biodiversity, adaptation to climate change, air protection).

The analysis allows for the conclusion that in all thematic areas where there was a financial gap, 2/3 of the value of this gap is generated by entities from the RWS. This is not due to the worse situation of entities from the RWS, but to the higher level of development of this part of the Mazowieckie voivodship (which is related to the greater number of enterprises generating the gap).

In the further part of the analysis, the mutual rejection of support was considered, taking into account both the sources of financing the needs already existing and planned for implementation in the near future (first of all: the National Plan for Reconstruction and Increasing Resilience). Taking into account everything that has been determined and identified as a result of the analyzes so far, the Research Team considered what forms of support should be implemented under FEM 2021-2027 to make them attractive to recipients. The planned investments and needs identified by potential support recipients were also addressed.

The analysis culminates in the demonstration of good and bad practices, as well as the impact of the COVID-19 pandemic on the preferences and needs of potential recipients.

In order to implement the above-mentioned findings, a broad methodological workshop was used, allowing both statistical data and the results of reactive research to be taken into account. The contractor used the following methodological instruments.:

⁴ *In this case, the gap was considered negligible due to the existence of projects that do not generate income or generate income at a relatively low level - therefore only financial needs were calculated for BEI.*

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Desk research analysis	CAWI / CATI interviews	TSSI
In-depth interviews (TDI)	Dyads	Delphi panel
Expert panels	Evaluation workshop	SWOT analysis
PEST analysis	QCA analysis	Case studies
	Benchmarking analysis	

The result of the study is a set of findings identifying the extent to which there is market failure or suboptimal investment, and showing an estimate of the level and extent of public investment needs, including the types of repayable instruments (i.e. 'classic' financial instruments and blended instruments) that are may be available under FEM 2021-2027.

The study made it possible to draw the following conclusions and related recommendations for another perspective:

Conclusion 1. It is observed that RWS generates about 2/3 of the value of the financial gap, which is recorded in the Mazowieckie voivodship. Similar proportions are observed in almost all the subject areas that have been analyzed. **Recommendation for FEM 2021-2027** → It is recommended that the support directed to RWS should be thematically similar to that directed to entities from RMR. There are no reasons that would justify differentiating support within regions.

Conclusion 2. Potential recipients of support in the form of financial instruments have knowledge of the possibility of obtaining repayable financing from EU funds. Despite this, potential recipients do not see the advantages of using financial instruments. Moreover, it is noticeable that the expectations of entities potentially implementing projects are strongly focused on subsidies. In the 2014-2020 financial perspective, it was also noted that information and promotion activities were territorially limited, which could have had a negative impact on the scope of information on possible returnable support. Certainly, the information and promotion activities undertaken by the MA of the RPO WM 2014-2020, as recognizable and inspiring trust among potential recipients, would contribute to increasing the interest in the support offered. **Recommendation for FEM 2021-2027** → A broad information campaign should be carried out showing the advantages of feedback instruments.

Conclusion 3. Financial intermediaries have a problem with ensuring their own contribution in an appropriate amount. It was noticeable already in the financial perspective 2014-2020, which resulted in the decision of the voivodeship board to launch a financial line for financial intermediaries (as part of the re-use of funds allocated to financial engineering instruments in ROP WM 2007-2013). In the years 2021-2027, requires support in this regard for intermediaries. There is also a reluctance of intermediaries to engage in the implementation of instruments due to a low level of losses and an unfavorable system of settlements with financial intermediaries. **Recommendation for FEM 2021-2027 →** In case of intermediaries' problems with ensuring their own contribution, it is recommended to launch a financial line, i.e. loans for intermediaries as part of the re-use of funds allocated to financial engineering instruments in ROP WM 2007 - credit for financial intermediaries to cover the own contribution from funds returned in 2007-2013 and 2014-2020. In the case of the Managing Authority's decision to launch financial instruments in higher risk areas, it is proposed to consider and adopt a higher acceptable loss ratio, which could encourage financial intermediaries to engage in riskier ventures.

Conclusion 4. It is possible for the beneficiaries to diffuse from the RWS towards the RMR, which is related to the exclusion of the RWS from regional investment aid. The inability to receive a subsidy by enterprises operating in the RWS may result in them locating projects in the municipalities surrounding the RWS. **Recommendation for FEM 2021-2027 →** It is recommended that under the grant additional points be awarded to applicants who have registered activities in the territory of municipalities included in the RMR for at least 2 years prior to the submission of the grant application.

Conclusion 5. The greatest fear of potential recipients of support, which meant that they did not take advantage of loans, was the fear of overburdening the budget of the represented entity. **Recommendation for FEM 2021-2027 →** It is recommended to implement combined support (mixed instruments, i.e. covering a financial instrument and grants in one operation).

Conclusion 6. The difficulty for the final recipients of IF was the necessity to comply with the program indicators. Indicators are more relevant for projects implemented with the use of subsidies, and in the case of loans - they may discourage recipients from using EU funds. **Recommendation for FEM 2021-2027 →** It is recommended that feedback support should be subject to less stringent performance requirements than before.

Conclusion 7. The funds from the 2014-2020 perspective have been allocated to purposes under which they were implemented effectively and efficiently. Investments planned to be supported from IF funds were in high demand, and the support was provided on terms attractive to recipients. **Recommendation for FEM 2021-2027 →** It is recommended that financial instruments and mixed instruments.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Conclusion 8. The quantitative research conducted with potential support recipients (currently: beneficiaries and applicants of the ROP WM 2014-2020) showed that there is an interest in support for the implementation of projects that may be profitable. They are: Renewable energy sources; Communication infrastructure. **Recommendation for FEM 2021-2027** → It is recommended to implement returnable instruments in areas where they have not been implemented so far in the Mazowieckie Voivodeship, i.e. under RES (CP 2, ii) and shared transport infrastructure (CP 2, viii).

Conclusion 9. No sureties were used under the ROP WM 2014-2020. BGK offers a wide range of guarantees, which does not justify . **Recommendation for FEM 2021-2027** → It is recommended to focus on loans in the 2021-2027 financial perspective, not on guarantees and sureties.

CZĘŚĆ METODOLOGICZNA

1. WPROWADZENIE

1.1. Przedmiot badania

Zakresem przedmiotowym badania jest system realizacji RPO WM 2014-2020 (zarządzanie, wdrażanie oraz certyfikacja), ze szczególnym uwzględnieniem wdrażania instrumentów finansowych.

Przeprowadzone analizy mają głównie charakter jakościowy, w znacznym stopniu opierają się też na:

- analizie danych zastanych;
- wywiadach z kluczowymi interesariuszami.

Analizy zostały przeprowadzone z uwzględnieniem poziomu projektowego i instytucjonalnego, natomiast wnioski sformułowane są w odniesieniu do całego Programu.

Architektura badania opierała się na **dwóch punktach decyzyjnych**, tzw. „kamieniach milowych”:

Kamień milowy 1

Decyzja o wyborze celów szczegółowych, w których wstępnie zidentyfikowano możliwości i potrzebę zastosowania instrumentów zwrotnych. Decyzja ta została podjęta w konsultacji z Zamawiającym. Prezentacja wyników przez Wykonawcę miała charakter panelu eksperckiego.

Kamień milowy 2

W oparciu o zgromadzone informacje dokonany został ostateczny wybór Działań/Poddziałań oraz typów projektów w ramach Programu FEM 2021-2027, w których powinny zostać zastosowane instrumenty finansowe lub formy mieszane wraz z szacowaną kwotą na realizację przedsięwzięć w ramach IF w FEM 2021-2027. Jednocześnie Zamawiającemu przedstawiono paletę rekomendowanych instrumentów zwrotnych. Wybór Działań/Poddziałań i wchodzących w ich skład typów projektów oraz instrumentów zwrotnych został skonsultowany z Zamawiającym podczas drugiego panelu eksperckiego.

Zgodnie z treścią rozporządzenia ogólnego *wsparcie z instrumentów finansowych jest oparte na ocenie ex ante, która wykazuje występowanie zawodności mechanizmów rynkowych lub nieoptymalny poziom inwestycji, a także szacunkowy poziom i zakres zapotrzebowania na inwestycje publiczne, w tym typy instrumentów finansowych, które mają uzyskać wsparcie*⁵. Również w przyszłej perspektywie finansowej (2021-2027) zapisy dotyczące oceny ex-ante

⁵ Rozporządzenie ogólne na lata 2014-2020, art. 37, pkt 2.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zastosowania instrumentów finansowych znalazły swoje odzwierciedlenie rozporządzeniu ogólnym. Wskazano przy tym, że *instrumenty finansowe zapewniają wsparcie ostatecznym odbiorcom wyłącznie w przypadku nowych inwestycji uznawanych za finansowo wykonalne, tak jak generowanie dochodów lub oszczędności, i które nie otrzymują wystarczającego finansowania ze źródeł rynkowych*⁶.

Wsparcie świadczone w postaci instrumentów finansowych jest oparte na ocenie ex-ante zastosowania środków. Stąd też wynika konieczność i zasadność przeprowadzenia niniejszego badania w zakresie, jaki jest określony w rozporządzeniu ogólnym i obejmuje tym samym:

- proponowaną kwotę wkładu z programu do instrumentu finansowego i oczekiwany efekt mnożnikowy;
- proponowane oferowane produkty finansowe, w tym ewentualną potrzebę zróżnicowanego traktowania inwestorów;
- zaproponowaną docelową grupę ostatecznych odbiorców;
- oczekiwany wkład instrumentu finansowego w osiągnięcie celów szczegółowych⁷.

1.2. Charakterystyka zbioru danych badania

Badanie objęło swym zakresem reprezentantów następujących grup:

1. Instytucja Zarządzająca oraz Instytucje Pośredniczące RPO WM 2014-2020;
2. Komisje Oceny Projektów w ramach RPO WM 2014-2020;
3. Instytucje wdrażające instrumenty finansowe – BGK, EBI, pośredników finansowych;
4. Komitet Monitorujący RPO WM 2014-2020;
5. Beneficjenci projektów RPO WM 2014-2020;
6. Wnioskodawcy, którzy nie uzyskali wsparcia;
7. Odbiorcy instrumentów finansowych;
8. Uczestnicy projektów dotacyjnych współfinansowanych ze środków EFS RPO WM 2014-2020;
9. Mieszkańcy województwa mazowieckiego.

1.3. Zakres terytorialny i czasowy

Zakresem terytorialnym badania jest obszar województwa mazowieckiego – Makroregion Województwo Mazowieckie – w skład, którego wchodzi dwa regiony NTS2: Region Warszawski Stołeczny oraz Region Mazowiecki Regionalny. Badanie odnosi się do lat 2021-2030 oraz do lat 2014-2020 (w zakresie analizy doświadczeń).

⁶ Rozporządzenie ogólne na lata 2021-2027, art. 52, pkt 2.

⁷ Zob. Tamże, art., 52, pkt 3.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

1.4. Cele badania

Celem badania była ocena zasadności i zakresu zastosowania instrumentów finansowych w ramach FEM 2021-2027.

Badanie stanowiło podstawę do określenia w jakim zakresie występuje zawodność mechanizmów rynkowych lub nieoptymalny poziom inwestycji, a także wykazania szacunkowego poziomu i zakresu zapotrzebowania na inwestycje publiczne, w tym typy instrumentów finansowych, które mogą być dostępne w ramach FEM 2021-2027.

1.5. Opis okoliczności towarzyszących badaniu

Badania reaktywne zostały przeprowadzone w okresie maja i czerwca 2021 roku. Z uwagi na uwarunkowania wynikające z pandemii koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę COVID-19 zmieniono formę przeprowadzenia badań – pierwotnie zaplanowane **indywidualne wywiady pogłębione zostały zastąpione przez telefoniczne wywiady pogłębione**. Formę zdalną zastosowano również w odniesieniu do **diad i paneli eksperckich** prowadzonych na potrzeby realizacji niniejszej ewaluacji, które również przeprowadzone zostały drogą online, z wykorzystaniem wideokonferencji. Tą drogą przeprowadzono także **warsztat ewaluacyjny** z Zamawiającym.

1.6. Charakterystyka zbioru danych badania

Zbiór danych wykorzystanych w trakcie badania był determinowany metodologią badawczą. Wykonawca posłużył się następującymi metodami badawczymi:

1.6.1. Analiza danych zastanych (desk research)

Obliczenie luki finansowej opierało się o metodologię MFiPR, bazującą na danych zastanych. Metodologia ta została opisana w **Podręczniku metodologicznym w ramach badania pn. „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”**. Zaprezentowana metodologia została dostosowana do poziomu regionalnego (poprzez zastosowanie danych na poziomie regionalnym lub dokonanie stosownych oszacowań).

Ponadto, analiza danych zastanych objęła następujące kategorie dokumentów i materiałów:

- Dokumenty programowe i strategiczne na szczeblu europejskim, krajowym oraz regionalnym;
- Rozporządzenia, ustawy oraz wytyczne na szczeblu europejskim i krajowym;
- Dane monitoringowe i sprawozdawcze z poziomu Programu;
- Dane statystyki publicznej;
- Wcześniejsze badania ewaluacyjne.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Szczegółowy katalog wykorzystanych danych znajduje się w części bibliograficznej do niniejszego raportu.

1.6.2. Wywiady CAWI/CATI

W przypadku techniki CAWI wspierane CATI do potencjalnych respondentów wysyłane są e-maile, zawierające: informację o badaniu, list polecający oraz link do ankiety. Osoby, które nie zareagują na maila, otrzymują maile przypominające o badaniu, następnie zaś miejsce ma kontakt telefoniczny, służący realizacji badania CATI. Badaniu podlegali:

Beneficjenci RPO WM na lata 2014-2020

Założona liczebność próby (2 508 szt.) wynika z przyjętych założeń dotyczących błędu oszacowania na poziomie warstwy.

Wykonawca dokonał warstwowania ze względu na Poddziałanie. Liczebność próby badawczej dla każdego Poddziałania została obliczona w ten sposób, aby błąd oszacowania nie przekroczył 5% dla poziomu ufności 95% oraz wielkości frakcji 0,5.

Zrealizowanie zaproponowanej struktury próby umożliwiło przeprowadzenie wnioskowania nie tylko dla całej populacji, lecz także na poziomie każdego ewaluowanego Poddziałania.

Wnioskodawcy nieskuteczni RPO WM na lata 2014-2020

Założona liczebność próby (2 627 szt.) wynika z przyjętych założeń dotyczących błędu oszacowania na poziomie warstwy, które zostały opisane poniżej.

Wykonawca dokonał warstwowania ze względu na Poddziałanie. Liczebność próby badawczej dla każdego Poddziałania została obliczona w ten sposób, aby błąd oszacowania nie przekroczył 5% dla poziomu ufności 95% oraz wielkości frakcji 0,5.

Mieszkańcy województwa mazowieckiego

Liczebność próby (384 szt.) badawczej została obliczona w ten sposób, aby błąd oszacowania nie przekroczył 5% dla poziomu ufności 95% oraz wielkości frakcji 0,5.

Wykonawca uwzględnił warstwowanie respondentów ze względu na płeć oraz przedział wieku. Udział respondentów z poszczególnych warstw w próbie jest wprost proporcjonalny do udziału mieszkańców z poszczególnych warstw w populacji.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 1. Struktura populacji i próby mieszkańców województwa w podziale na płeć i wiek [stan na koniec 2019 r.]

Grupa wiekowa	Struktura populacji			Struktura próby		
	Kobiety	Mężczyźni	łącznie	Kobiety	Mężczyźni	łącznie
18-29 r.ż.	179 435	188 087	367 522	16	16	32
30-34 r.ż.	375 464	373 381	748 845	33	33	66
35-44 r.ż.	467 587	458 242	925 829	41	40	81
Co najmniej 45 r.ż.	1 298 828	1 040 594	2 339 422	114	91	205
łącznie	2 321 314	2 060 304	4 381 618	204	180	384

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych GUS.

1.6.3. Telefoniczny wywiad częściowo ustrukturyzowany

Telefoniczny wywiad częściowo ustrukturyzowany objął uczestników projektów RPO WM 2014-2020, którzy otrzymali w ramach Programu wsparcie na założenie działalności gospodarczej.

Liczebność próby (384 szt.) badawczej została obliczona w ten sposób, aby błąd oszacowania nie przekroczył 5% dla poziomu ufności 95% oraz wielkości frakcji 0,5.

1.6.4. Wywiady pogłębione

Wywiady pogłębione skoncentrowały się na przedstawicielach instytucji odpowiedzialnych za programowanie, wdrażanie, monitorowanie i kontrolę Programu.

Badania zostały przeprowadzone z przedstawicielami (łącznie 30 wywiadów):

- **Instytucji Zarządzającej** (w tym m.in. Departamentu Rozwoju Regionalnego i Funduszy Europejskich oraz Departamentu Kontroli);
- **Instytucji Pośredniczącej** (w tym m.in. Mazowieckiej Jednostki Wdrażania Programów Unijnych w Warszawie, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Warszawie, Biura Funduszy Europejskich i Polityki Rozwoju m.st. Warszawy);
- **Komitetu Monitorującego;**
- **Komisji Oceny Projektów;**
- **BGK** (w tym zajmującymi się kwestiami strategicznymi lub menedżerskimi w zakresie IF we współpracy z samorządami województw);
- **Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej** koordynującym programy operacyjne na szczeblu krajowym i regionalnym, w tym w zakresie instrumentów finansowych;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- **Grupy EBI**, zajmującym się wdrażaniem projektów w ramach programów operacyjnych w zakresie instrumentów finansowych na szczeblu krajowym lub regionalnym w Polsce (jako Fundusz Funduszy dla dz. 4.1, 4.2. i 6.2. RPO WM 2014-2020);
- **Departamentu Budżetu i Finansów** (zajmujący się wdrażaniem Instrumentów Inżynierii Finansowej 2007-2013).

1.6.5. Diada

W ramach diad uczestniczyli przedstawiciele podmiotów pełniących funkcję pośredników finansowych w ramach RPO WM 2014-2020.

Badanie objęło 3 pośredników finansowych:

- Towarzystwo Inwestycji Społeczno- Ekonomicznych S.A.;
- Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa;
- Getin Noble Bank S.A.

1.6.6. Panel delficki

W panelu delfickim uwzględniono opinie ekspertów z zakresu luki finansowej. Wykonawca zrealizował jeden dwuetapowy panel delficki. W badaniu wzięło udział 4 ekspertów nienależących do Zespołu Badawczego.

Badanie miało charakter dwufalowy.

1.6.7. Benchmarking

Wykonawca przeprowadził porównanie pomiędzy RPO WM 2014-2020 a 3 innymi programami operacyjnymi:

- RPO województwa łódzkiego na lata 2014-2020;
- RPO województwa lubelskiego na lata 2014-2020;
- RPO województwa małopolskiego na lata 2014-2020.

Benchmarking objął analizy ekonometryczne i statystyczne, które należą do ilościowych metod badawczych, tj. korzystają z ilościowych danych źródłowych i rezultaty ich zastosowania również mają charakter ilościowy (choć podlegają interpretacji jakościowej). W ramach metody wykorzystane zostały istniejące zbiory danych (źródeł wtórnych, np. statystyki publicznej i źródeł pierwotnych, tj. baz pochodzących z badania CAWI/CATI, baz opisujących historyczny przebieg interwencji publicznej), które zostały przetworzone w toku procedur matematycznych.

Dodatkowo Wykonawca na potrzeby benchmarkingu przeprowadził wywiady pogłębione z przedstawicielami IZ, IP oraz IC wybranych do analizy programów operacyjnych. Na potrzeby benchmarkingu w ramach każdego Programu zostały przeprowadzone badania TDI.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

1.6.8. Studium przypadku (case study)

Studia przypadku opracowane zostały dla rozwiązań systemu realizacji RPO WM oraz dla dobrych praktyk projektowych.

Wykonawca opracował:

- 2 case study dotyczące rozwiązań na poziomie Programu;
- 3 case study dotyczące dobrych praktyk projektowych.

Wykonawca na potrzeby każdego case study zrealizował 1 TDI z osobą odpowiedzialną za analizowane rozwiązanie.

1.6.9. Analiza PEST

W ramach analizy PEST rozpatrywane jest otoczenia danego podmiotu. Jej punktem wyjścia jest zestawienie czterech podstawowych czynników zewnętrznych podmiotu:

- **Political** – polityczno-prawne;
- **Economic** – ekonomiczne;
- **Social** – społeczno-kulturowe;
- **Technological** – technologiczne.

Analiza PEST została przeprowadzona dla czynników zewnętrznych oddziałujących na potencjał absorpcyjny dla instrumentów finansowych. Analiza PEST stanowiła wstęp do przeprowadzenia analizy SWOT.

1.6.10. Analiza SWOT

Analiza SWOT to ocena silnych i słabych stron danego obiektu na tle szans i zagrożeń ze strony otoczenia. Analiza sporządzona została w postaci tabelarycznej.

Analiza SWOT posłużyła ukazaniu mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń dotyczących instrumentów finansowych zastosowanych w ramach RPO WM 2014-2020.

1.6.11. Jakościowa analiza porównawcza

Jakościowa analiza porównawcza przeprowadzona została dla wyników badania TDI. Umożliwiła ona m.in. pozyskanie wiedzy na temat tego, jakie modele wdrażania są najbardziej skuteczne dla dystrybucji IF do danego typu ostatecznych odbiorców pod kątem efektów wdrażania w zakresie wielkości instrumentów, efektu mnożnikowego, produktów finansowych.

1.6.12. Panel ekspercki

W ramach panelu eksperckiego wzięli udział eksperci w zakresie zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji.

Wykonawca zrealizował **2 panele eksperckie**.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

1.6.13. Warsztat ewaluacyjny

Warsztat ewaluacyjny posłużył omówieniu wyników ewaluacji oraz wypracowaniu ostatecznego kształtu rekomendacji, w związku z tym przeprowadzony został w ostatniej fazie realizacji zamówienia.

Warsztat stanowił spotkanie przedstawicieli instytucji zaangażowanych we wdrażanie i zarządzanie RPO WM 2014-2020, adresatów rekomendacji oraz przedstawicieli Wykonawcy.

Wykonawca zrealizował 1 warsztat ewaluacyjny.

W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele IZ RPO WM 2014-2020 oraz IP RPO WM 2014-2020 (w zakresie doświadczeń wdrażania dotacji).

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

1. Analiza doświadczeń związanych z wdrażaniem IF w województwie mazowieckim w perspektywie 2014-2020

Ramy definicyjne

W raporcie są wykorzystywane następujące **pojęcia dotyczące finansowania zwrotnego**:

Pojęcie **instrument finansowy** (IF) jest rozumiane jako pożyczka (*loan*), poręczenie/gwarancja (*guarantee*), inwestycja kapitałowa lub inwestycja quasi-kapitałowa (*equity*), tj. zgodnie z art. 2 Rozporządzenia finansowego nr 2018/1046. W zależności od kontekstu, pojęcie *instrument finansowy* jest także używane w raporcie do określenia wsparcia udzielanego w ramach określonej struktury i zgodnie z umową o finansowaniu zawartą pomiędzy instytucją zarządzającą a podmiotem wdrażającym instrument finansowy (w tym w szczególności podmiotem wdrażającym Fundusz Powierniczy), z wykorzystaniem której produkty finansowe są dostarczane ostatecznym odbiorcom, tj. zgodnie z definicją określoną w art. 2 (16) Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027.

Mając na względzie art. 2 (17) Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027, w raporcie wykorzystywane jest także pojęcie **produkt finansowy**, oznaczające pożyczkę, gwarancję/poręczenie lub inwestycję kapitałową, oferowaną ostatecznym odbiorcom w ramach instrumentu finansowego (określonego wspomnianą umową o finansowaniu).

Instrument mieszany jest rozumiany (zgodnie z art. 58.5 Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027 oraz opracowaniem EBI *Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period. Factsheet* (łączenie instrumentów finansowych i dotacji w ramach zarządzania dzielonego w okresie programowania 2021-2027. Zestawienie)), jako instrument łączący w jednej operacji instrument finansowy (pożyczkę) i dotację (stanowiącą umorzenie części kapitału pożyczki).

Pojęcie **kontynuacji** rozumiane jako wykorzystanie zakresu i celu art. 68 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów na rok 2021-2027 dla kontynuacji instrumentów finansowych w kolejnych okresach programowania (zgodnie z art. 62 ust. 1a porozumienia politycznego w sprawie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów). Kontynuacja wynika z konieczności dostosowania do praktyki rynkowej niektórych rodzajów instrumentów finansowych o okresie realizacji dłuższym niż okres kwalifikowalności polityki spójności, głównie kontynuacja inwestycji w instrumenty kapitałowe, gdzie okres inwestycji trwa na ogół około 10-12 lat oraz dotacje na spłatę odsetek lub dotacje na opłaty gwarancyjne, które towarzyszą pożyczkom bazowym. Inne rodzaje dotacji towarzyszące produktom finansowym w ramach CPR 2021–2027 mogą być zgodne z tą samą logiką w zależności od struktury wsparcia (np. dotacje inwestycyjne lub rabaty kapitałowe). Mechanizmem kontynuacji mogą być objęte:

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- wszystkie rodzaje instrumentów finansowych w zakresie inwestycji wspieranych przez produkty finansowe (pożyczki, gwarancje i quasi-kapitał) oraz związane z nimi koszty i opłaty za zarządzanie;
- instrumenty finansowe, których wdrażanie rozpoczęto w okresie programowania 2014-2020 oraz są odpowiednie do kontynuacji w okresie programowania 2021-2027 - możliwe jest również korzystanie z rachunków powierniczych na warunkach określonych w art. 42 ust. 1 lit. c), art. 42 ust. 2 i art. 42 ust. 3 rozporządzenia 1303/2013.

Pojęcie **re-użycie środków alokowanych do instrumentów finansowych/instrumentów inżynierii finansowej (re-użycie środków)**, wykorzystywane w raporcie oznacza - zgodnie z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2021 (ustawa wdrożeniowa) - ponowne wykorzystanie przez Dysponenta (Zarząd województwa) środków alokowanych w instrumenty inżynierii finansowej/instrumenty finansowe w ramach RPO WM 2007-2013 i 2014-2020, w formie wsparcia finansowego niestanowiącego dotacji, podlegającego całkowitemu albo częściowemu zwrotowi, przyznawanego w szczególności w formie pożyczek, gwarancji lub poręczeń. W przypadku re-użycia wykorzystywane środki mają status środków publicznych, ale nie środków unijnych.

Należy podkreślić, że wykorzystanie środków w ramach re-użycia nie jest tożsame z wykorzystywaniem środków przez pośredników finansowych wybranych w RPO WM 2007-2013 i udzielających nadal pożyczki/poręczenia w ramach tzw. **Strategii wyjścia**.

Pojęcie **formy/finansowanie/instrumenty zwrotne** oznacza formy wsparcia publicznego odrębnego od dotacji i przewidującego pełen lub częściowy zwrot przez ostatecznego odbiorcę udzielonego wsparcia. Pojęcie to dotyczy zarówno instrumentów finansowych uruchamianych z wykorzystaniem funduszy EU, jak i w ramach re-użycia środków.

W kolejnym rozdziale poddano analizie doświadczenia wynikające z wdrażania IF w ramach Programu. Rozdział został podzielony na dwie części: dotyczącą odbiorców wsparcia oraz pośredników finansowych.

1.1. Odbiorcy wsparcia

Jaki jest potencjał finansowy przyszłych ostatecznych odbiorców do wykorzystania wsparcia w postaci IF? Jaka jest ich zdolność do zaciągania dodatkowych zobowiązań dłużnych w kontekście zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych?

Potencjalni odbiorcy instrumentów finansowych wyrazili zróżnicowaną skłonność do zastosowania form zwrotnych w przypadku, gdyby nie było możliwości uzyskania dotacji.

W przypadku działań wchodzących w zakres celu polityki 1 respondenci biorący udział w badaniu CAWI/CATI mieli podzielone zdanie w sprawie tego, jak konieczność zaciągnięcia pożyczki

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

wpłynęłyby na ich skłonność do realizacji planowanych przedsięwzięć. W większości przypadków nie byłaby to przeszkoda dla podejmowania prac badawczo-rozwojowych i wdrażania wyników prac B+R. Ponad połowa respondentów zadeklarowała, że przedsięwzięcie w przypadku konieczności wzięcia pożyczki zostałoby zrealizowane – w takim samym lub ograniczonym zakresie.

Tabela 2. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 1

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odrożnienie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
CP1	(i)	Podejmowanie prac badawczo-rozwojowych	17,0%	40,7%	24,9%	17,4%
CP1	(i)	Wdrażanie wyników prac B+R	23,1%	39,7%	20,5%	16,7%
CP1	(i)	Wsparcie infrastruktury do prac B+R	12,4%	32,0%	24,7%	30,9%
CP1	(iii)	Usługi dla przedsiębiorców	19,0%	36,5%	31,7%	12,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

W przypadku działań wchodzących w zakres CP 2 obserwuje się zniechęcenie do realizacji inwestycji termomodernizacyjnych w przypadku niedostępności dotacji – niezależnie od tego, czy termomodernizacja miałaby dotyczyć budynku mieszkalnego, przedsiębiorstwa czy budynku użyteczności publicznej. Dużą popularnością cieszą się natomiast działania z zakresu efektywnych energetycznie procesów wytwórczych.

Zdecydowane odejście od realizacji przedsięwzięcia, z uwagi na brak możliwości wsparcia dotacyjnego, wyraziły podmioty identyfikujące potrzeby w zakresie wyposażenia służb publicznych w sprzęt i materiały do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym doposażenia magazynów przeciwpowodziowych i rozwijania systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego. W tym kontekście, z uwagi na rodzaj przedsięwzięć, zawodności rynku w postaci identyfikowania dobra publicznego a także niskiej dochodowości Zespół Badawczy identyfikuje konieczność wdrożenia wsparcia dotacyjnego. Podobnie sytuacja przedstawia się w przypadku gospodarowania odpadami oraz gospodarki wodno-kanalizacyjnej.

Zróżnicowane zdanie respondenci wyrazili na temat integracji taryfowej w transporcie publicznym oraz na temat multimodalności miejskiej. W tym drugim przypadku należy

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

uwzględnić również transport miejski nowego rodzaju, który w ostatnich latach zdobywa na popularności: rowery, hulajnogi, samochody i skutery do wypożyczenia itp. Ten obszar jest domeną podmiotów prywatnych, w przypadku których odejście od dotacji na rzecz wsparcia zwrotnego mogłoby przynieść efekty. Należy również podkreślić, że ten podobszar nie stanowiłby dobra publicznego oraz cechowałby się dużo większą dochodowością, niż transport publiczny realizowany przez JST (tramwajowy, autobusowy).

Tabela 3. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 2

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odrożnienie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
CP2	(i)	Termomodernizacja – budynki użyteczności publicznej	27,1%	20,6%	37,4%	15,0%
CP2	(i)	Termomodernizacja – budynki przedsiębiorstwa	11,1%	27,8%	50,0%	11,1%
CP2	(i)	Termomodernizacja – budynki mieszkalne	4,5%	36,4%	36,4%	22,7%
CP2	(i)	Efektywne energetycznie procesy wytwórcze	33,3%	33,3%	33,3%	0,0%
CP2	(i)	Wymiana źródeł ciepła	11,1%	24,4%	31,1%	33,3%
CP2	(ii)	OZE	10,9%	18,8%	44,5%	25,8%
CP2	(iv)	Wyposażenie służb publicznych w sprzęt i materiały do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków zagrożeń naturalnych, w tym doposażenie magazynów przeciwpowodziowych	3,0%	24,2%	51,5%	24,2%
CP2	(iv)	Rozwijanie systemów prognozowania i ostrzegania środowiskowego	0,0%	20,0%	66,7%	13,3%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odłożenie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
CP2	(iv)	Wspieranie inwestycji w zakresie małej retencji wodnej	0,0%	32,1%	28,6%	39,3%
CP2	(iv)	Działania na rzecz retencjonowania i/lub zagospodarowania wód opadowych	0,0%	30,4%	52,2%	17,4%
CP2	(v)	Budowa lub modernizacja komunalnych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków komunalnych wraz z zagospodarowaniem osadów ściekowych	3,3%	31,1%	49,2%	16,4%
CP2	(vi)	Gospodarka odpadami	12,5%	0,0%	62,5%	25,0%
CP2	(viii)	Elektromobilność	0,0%	8,0%	72,0%	20,0%
CP2	(viii)	Multimodalność miejska	2,9%	26,5%	50,0%	20,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

W przypadku działań skoncentrowanych wokół celu polityki 3 należy wskazać na to, że przeważająca większość respondentów odłożyłaby realizację swoich przedsięwzięć w przypadku konieczności wzięcia pożyczki. Wynika to z zawodności rynku, które identyfikują działania realizowane w tym celu jako dobra publiczne oraz przedsięwzięcia o znikomej rentowności. Dlatego też w tym obszarze należy wdrażać wyłącznie wsparcie dotacyjne.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 4. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 3

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odrożnienie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
CP3	(ii)	Systemy zarządzania ruchem	6,3%	6,3%	68,8%	18,8%
CP3	(ii)	Budowa dróg - obwodnic	0,0%	13,3%	66,7%	20,0%
CP3	(ii)	Poprawa BRD	11,1%	17,5%	44,4%	27,0%
CP3	(ii)	Rozwój transportu publicznego - zbiorowego	0,0%	11,1%	72,2%	16,7%
CP3	(ii)	Poprawa dostępności do sieci TEN-T	11,1%	22,2%	22,2%	44,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

W dalszej kolejności badanie objęło działania na rzecz rozwoju infrastruktury edukacyjnej, gdzie również niewielki odsetek badanych zdecydowałby się na realizację projektów w przypadku braku dotacji (nieco większy odsetek zdecydowałby się na realizację, ale przy ograniczeniu zakresu inwestycji). Niezależnie od wyników należy zaznaczyć, że wsparcie zwrotne w ramach CP 4 świadczone będzie z poziomu krajowego (dot. EFS+), co oznacza realizację przedsięwzięć na poziomie regionalnym w postaci dotacyjnej. Analiza wykazała ponadto, że typy projektów, które są przypisane do CP 4 są **mało dochodowe** – zarówno w przypadku projektów „miękkich”, jak i „twardych” (infrastrukturalnych). Może to spowodować, że IF nie będą gwarantowały **odpowiedniego efektu dźwigni**, który zachęcałby do wdrażania tych form wsparcia. Ponadto Zespół Badawczy stoi na stanowisku, że z uwagi na niski poziom dochodowości IF w ramach EFS+ nie znajdują zainteresowania wśród podmiotów, które chciałyby realizować projekty wpisujące się w CP 4 (wśród powodów można wskazać na **ograniczony popyt, niskie zainteresowanie ze strony odbiorców ostatecznych**). Należy wskazać na **trudności w zbudowaniu odpowiedniej masy krytycznej** dla instrumentów finansowych wdrażanych w ramach EFS+. Tym samym adresowanie IF do tej grupy projektów uznać należy za niezasadne.

Warto przypomnieć, że w przypadku CP4, w FEM 2021-2027 planowane jest finansowanie infrastruktury edukacyjnej (przedszkola, szkoły itp.); projektów w zakresie kultury (np. digitalizacja dóbr kultury), czy ochrony dziedzictwa narodowego.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

W przypadku tego celu tematycznego rekomendowane jest utrzymanie finansowania dotacyjnego. Rekomendacja ta wynika z poniższych przyczyn:

- Co do zasady projekty z tych obszarów nie generują dochodów lub oszczędności. Zgodnie zatem z zasadami wykorzystywania finansowania zwrotnego w polityce spójności EU, projekty te nie kwalifikują się do objęcia instrumentami finansowymi.
- W przeważającej części inwestorami dla tych projektów będą jednostki sektora finansów publicznych, które pozyskują finansowanie swojej działalności na innych zasadach, niż podmioty komercyjne. Objęcie finansowaniem zwrotnym projektów podmiotów takich jak szkoły, przedszkola czy muzea nie wydaje się ani możliwe, ani zasadne.
- W przypadku JST ograniczeniem są limity zaciągania zobowiązań podlegające kontroli Regionalnych Izb Obrachunkowych. Pożyczki „unijne” nie są wyjęte z ogólnych zasad zaciągania zobowiązań przez JST. Może to spowodować sytuację, w której JST – borykające się z problem spadających dochodów – nie będą zainteresowane realizacją projektów ważnych dla społeczności lokalnych.
- Powyższe obszary są lub mają być przedmiotem finansowania dotacyjnego z innych źródeł (w tym z Programu Inwestycji Strukturalnych, czy z KPO). Uplasowanie na rynku finansowania zwrotnego z FEM 2021-2027 mogłoby zatem być utrudnione – można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że JST będą preferowały bezzwrotną dotację, a nie pożyczkę (nawet udzielaną na zasadach preferencyjnych).

Tabela 5. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 4

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odrożnienie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
4	ii	Infrastruktura edukacji przedszkolnej	15,1%	27,4%	34,2%	23,3%
4	ii	Inwestycje w infrastrukturę edukacji ogólnej	24,8%	25,6%	29,6%	20,0%
4	ii	Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego	15,8%	35,5%	25,0%	23,7%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odłożenie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
4	ii	Inwestycje w infrastrukturę kształcenia ustawicznego	0,0%	23,9%	33,3%	43,9%
4	ii	Inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego	18,2%	45,4%	18,2%	18,2%
4	ii	Rozwój niezbędnej infrastruktury do realizacji zadań edukacyjnych w systemie on-line oraz podniesienie standardu technologicznego systemu zdalnego nauczania, wyposażenie w niezbędny sprzęt oraz dostosowanie do warunków odpowiadających możliwościom OzN	10,6%	34,0%	29,8%	25,5%
4	ii	Wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt, w tym rozwój pracowni przedmiotowych w zakresie kształcenia ogólnego	9,7%	29,9%	28,5%	31,9%
4	ii	Wyposażenie szkół w niezbędny sprzęt, w tym rozwój pracowni przedmiotowych w zakresie kształcenia zawodowego	4,3%	10,9%	39,1%	45,7%
4	ii	Wzmocnienie kompetencji nauczycieli i opiekunów dzieci	12,8%	32,5%	23,1%	31,6%
4	vi	Digitalizacja dóbr kultury	10,5%	15,8%	42,1%	26,3%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odłożenie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
4	vi	Zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	3,8%	23,1%	52,8%	19,2%
4	vi	Działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego oraz zagospodarowanie terenów wokół	5,1%	16,7%	51,3%	26,9%
4	vi	Tworzenie sieciowych produktów turystycznych	0,0%	0,0%	70,0%	30,0%
4	f	Zapewnienie niezbędnego wyposażenia placówek gwarantującego wysoką jakość kształcenia, w tym przystosowanie do potrzeb OzN	8,6%	25,9%	35,8%	29,6%
4	f	Tworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i związanej z tym bazy lokalowej	14,5%	12,7%	54,5%	18,2%
4	f	Tworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego i związanej z tym bazy lokalowej i dydaktycznej	15,4%	17,9%	51,3%	15,4%
4	f	Unowocześnianie istniejącej bazy lokalowej i dydaktycznej w zakresie edukacji przedszkolnej i opieki nad dziećmi do lat 3	16,5%	25,8%	25,8%	32,0%
4	f	Dostosowanie miejsc opieki nad dziećmi do lat	9,3%	16,3%	32,6%	41,9%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odłożenie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
		3 i miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb dzieci z niepełnosprawnością				

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

Ostatnim aspektem było zbadanie skłonności potencjalnych odbiorców IF do realizacji projektów w przypadku zastosowania IF w CP 5. Jednakże, wg badanych potencjalnych odbiorców, obserwuje się zdecydowane odejście od realizacji przedsięwzięć we wszystkich obszarach. Przewidywać należy, że konieczne będzie zbudowanie masy krytycznej, pozwalającej na zainteresowanie PF wdrażaniem instrumentów finansowych w CP 5. W tym przypadku IF powinny być wdrażane w typach przedsięwzięć, które cechują się dużą dochodowością lub oszczędnością kosztów.

Tabela 6. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 5

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odłożenie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
CP5	(i)	Odnowa tkanki mieszkaniowej (remonty części wspólnych budynków wielorodzinnych)	11,5%	19,2%	50,0%	19,2%
CP5	(i)	Renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja i wyposażenie istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe,	5,1%	13,1%	48,5%	33,3%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	CS	Typ przedsięwzięcia	Realizacja inwestycji w zaplanowanym kształcie	Ograniczenie zakresu inwestycji	Odrożnienie decyzji o realizacji inwestycji na kolejne lata	Rezygnacja z inwestycji
		rekreacyjne oraz mieszkalne				
CP5	(i)	Rozwój infrastruktury na obszarach rewitalizowanych	2,4%	20,0%	54,1%	23,5%
CP5	(i)	Działania na rzecz ochrony zabytków ruchomych	17,6%	11,8%	47,1%	23,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

Badane podmioty wskazały, że oczekiwaliby wsparcia dotacyjnego na poziomie 10-70% wartości inwestycji (mediana, w zależności od obszaru tematycznego to 20-30%), zaś resztę byłyby gotowe sfinansować z własnych środków lub z uzyskanego finansowania zwrotnego.

Reasumując, badanie dowiodło, że potencjalni odbiorcy IF (podmioty prywatne, nie JST) posiadają potencjał do podejmowania zobowiązań dłużnych, jednak priorytetowe znaczenie przypisują inwestycjom, które mogą przynieść szybko zwrot oraz zwiększyć dochody reprezentowanego podmiotu. Tym samym pomimo potencjału do zaciągania zobowiązań finansowych nie wykorzystują go w pełni. Odzwierciedlają to wyniki badania CAWI/CATI.

Jaka jest charakterystyka i skala potencjałów absorpcyjnych dla instrumentów finansowych w poszczególnych subregionach na poziomie inwestycji samorządowych oraz podmiotów działających na rynku konkurencyjnym?

Wywiady pogłębione pokazały, że występuje zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi podregionami, jeśli chodzi o korzystanie ze wsparcia w formie zwrotnej. Nie przypisywano tu jednak znaczenia poszczególnym cechom specyficznym odbiorców. Koncentrowano się na aspekcie związanym z **rozpoznawalnością pośredników finansowych oraz ich zdolnością do dotarcia z informacją** do poszczególnych grup. Zdaniem przedstawicieli EBI są to główne czynniki, którymi należy tłumaczyć zróżnicowany poziom wdrażania wsparcia w formie zwrotnej w poszczególnych regionach. Kwestię tę podkreślano również w ramach badania z przedstawicielem BGK odpowiedzialnym za wdrażanie instrumentu Jeremie2.

Potencjał absorpcyjny uznano jednak za znaczny, nawet w kontekście pandemii COVID-19. Pomimo, że skłonność potencjalnych odbiorców uległa zmianie (zmieniły się priorytety w zakresie uznania, które spośród planowanych inwestycji są niezbędne do realizacji niezwłocznie

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

oraz tych, których realizację można odłożyć w czasie). Część spośród potrzeb pozostała niezmienną i w perspektywie finansowej 2021-2027, w przypadku istnienia źródeł wsparcia, z których będzie można je sfinansować, może zostać zrealizowana. Przeprowadzone wywiady pogłębione ukazały, że IF są również chętniej niż w przeszłości wykorzystywane przez ostatecznych odbiorców, jakimi są przede wszystkim małe przedsiębiorstwa. Należy podkreślić znaczenie tego faktu, gdyż zazwyczaj to małe podmioty znajdują się w luce finansowej ze względu na swoje specyficzne cechy (np. relatywnie niewielki majątek mogący stanowić zabezpieczenie kredytu, co uniemożliwia skorzystanie przez te podmioty z komercyjnych źródeł wsparcia).

Przedstawiciel BGK odpowiedzialny za wdrażanie instrumentu Jessica2 wskazał, że potencjał ten będzie warunkowany kolejnymi ograniczeniami związanymi z kryzysem gospodarczym wywołanym pandemią COVID-19. Zwrócono jednak uwagę na to, że w przypadku rewitalizacji – przede wszystkim w przypadku procesu podejmowanego przez JST, duże znaczenie będzie miała chęć zaangażowania się samorządu w działania finansowane ze środków zwrotnych.

W przypadku podmiotów prywatnych, niezależnie od podejmowanego działania, zwrócono uwagę na kontekst trudności w zapewnieniu finansowania komercyjnego (np. przez krótką obecność na rynku, brak odpowiedniego zabezpieczenia).

Potencjał ten należy zatem uznać za znaczny, jednak uwarunkowania prawne związane z udzielaniem wsparcia w formie zwrotnej oraz logika funkcjonowania rynku powodują, że należy odpowiednio ukierunkować instrumenty w ramach FEM 2021-2027.

Jakie można wskazać dominujące i relatywnie stałe potrzeby inwestycyjne artykułowane przez przedsiębiorstwa i inne podmioty z województwa mazowieckiego?

Analizując skalę zapotrzebowania na środki finansowe powołać należy się na ustalenia w ramach wywiadów pogłębionych. Przedstawiono je poniżej w podziale na obszary tematyczne wspierane w ramach RPO WM 2014-2020 oraz FEM 2021-2027.

PROJEKTY INNOWACYJNE W MŚP

Eksperti oceniający wnioski o dofinansowanie wskazali, że w ramach RPO WM 2014-2020 były wdrażane projekty innowacyjne na relatywnie małą skalę budżetu. Stwierdzili, że projekty o szerszej zakrojonym budżecie były finansowane ze środków krajowych, np. z NCBiR. W przypadku RPO zabrakło natomiast projektów skierowanych przede wszystkim do podmiotów małych. Przedstawiciele KM potwierdzili, że problem ten może być zauważalny po pandemii COVID-19, gdzie przede wszystkim podmioty małe, które ucierpiały na skutek pandemii i związanego z nim ograniczenia w funkcjonowaniu, będą potrzebowały wsparcia. Zdaniem Zespołu Badawczego należy również przygotować się na to, że na skutek pandemii zmianie ulegnie hierarchia potrzeb przedsiębiorstw, będą one działały bardziej w kierunku utrzymania działalności, niż w kierunku rozwoju innowacji. Projekty innowacyjne mogą być realizowane natomiast na mniejszą skalę

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zarówno, jeśli chodzi o zainteresowanie, jak i o wielkość budżetu projektu. Należy również wskazać na problem, który zauważył przedstawiciel KOP dotyczący tego, że nie wszystkie zgłaszane projekty wprowadzały de facto innowacje. Może to świadczyć o tym, że istnieje potrzeba ukierunkowania wsparcia na działalność obrotową przedsiębiorstwa. Tym samym rozwój działalności niekoniecznie następuje poprzez wdrożenie innowacji. Opinię taką podzielili również przedstawiciele pośredników finansowych, wskazując, że należy wprowadzić wsparcie obrotowe. Co więcej, wskazywali również na pożyczkę hipoteczną na zakup nieruchomości. Zauważali oni bowiem zapotrzebowanie na tego typu produkty finansowe. Zaznaczyć jednak należy, że środki EFRR co do zasady nie przewidują wsparcia obrotowego. Możliwe jest ono do udzielenia w związku ze zwalczaniem skutków pandemii COVID-19, jednak jest to wsparcie czasowe, spowodowane nadzwyczajną sytuacją, które nie będzie mogło być wspierane ze środków Polityki Spójności w latach 2021-2027 w formie odrębnego celu. Wydatki na cele obrotowe muszą być bowiem silnie powiązane ze wspieraną inwestycją. Wsparcie w postaci pożyczki hipotecznej możliwe byłoby natomiast do udzielenia ze środków zwróconych z perspektyw finansowych 2007-2013 oraz 2014-2020.

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

Wywiady pogłębione ukazały, że zapotrzebowanie na realizację przedsięwzięć związanych z powstawaniem instalacji OZE może w najbliższych latach wzrosnąć. Ekspertsi uczestniczący w wywiadach podkreślali, że należy spodziewać się uregulowań prawnych, które będą skłaniały do budowy OZE, również w formie mikroinstalacji – przykładem może być już wprowadzona zmiana, polegająca na planowanym wycofaniu dotacji na zakup i montaż kotłów węglowych w ramach Programu „Czyste Powietrze” od 1 stycznia 2022 r.⁸ Ponadto należy nadmienić, iż strona samorządowa powinna przeznaczyć odpowiednią kwotę (minimum 37,5% środków EFRR) na wydatki na rzecz osiągnięcia celów klimatycznych, oznaczane na warunkach wskazanych w Umowie Partnerstwa. Determinuje to, że wsparcie OZE w perspektywie finansowej 2021-2027 jest zasadne. Ekspertsi powołali się także na sprawę elektrowni w Turowie, która zgodnie z decyzją Trybunału Sprawiedliwości UE powinna zostać wyłączona z uwagi na zagrożenie, jakie powoduje dla środowiska naturalnego. Ewentualne zamknięcie elektrowni wpłynie w pewnym stopniu na stabilność energetyczną kraju (elektrownia ta produkuje ok. 5% rocznego zapotrzebowania na energię elektryczną w skali Polski⁹), ale będzie stanowiło precedens, który

⁸ <https://www.gov.pl/web/klimat/od-dzisiaj-obowiazuja-zmiany-w-programie-czyste-powietrze>

⁹ Por. www.cire.pl/item,211874,1,0,0,0,0,0,krajowe-zapotrzebowanie-na-energie-elektryczna-w-2020-r.html oraz <https://pgegiek.pl/Nasze-oddzialy/Elektrownia-Turow> (dostęp: 05.07.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

może zachęcić podmioty z różnych części kraju do rozwoju OZE w miejsce konwencjonalnych źródeł energii, które w najbliższych latach mogą być wyłączane z użytku.

W najbliższych latach koszty eksploatacji podobnych obiektów mogą spowodować, że realizacja przedsięwzięć z zakresu OZE stanie się konieczna.

Warto wspomnieć również o uchwałach antysmogowych przyjmowanych przez samorzady województw. W przypadku województwa mazowieckiego uchwałę tę przyjęto 24 października 2017 r. Uchwała przewiduje m.in. wymianę do 2028 roku kotłów grzewczych poniżej klasy V¹⁰.

Odnosząc się do powyższych zapisów eksperci zasiadający w KOP obserwowali wysoki odsetek projektów wpisujących się właśnie w kategorię dotyczącą wymiany źródeł ciepła. Dużym zainteresowaniem wnioskodawców cieszył się projekt dotyczący rozproszonych mikroinstalacji fotowoltaicznych. Eksperci zauważali, że pomimo licznych źródeł, z których można było sfinansować działania (Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego 2014–2020, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusz Termomodernizacyjny, źródła komercyjne – bankowe) obserwowano dużą absorpcję środków oraz nadal występujące potrzeby finansowe.

EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA

W przypadku efektywności energetycznej eksperci zasiadający w KOP zwrócili uwagę na znaczenie niskiej emisji, Wskazali, że wsparcie, które było kierowane do przedsiębiorstw i instytucji publicznych pozwoliło na osiągnięcie zadowalających rezultatów związanych z efektywnością energetyczną. W dalszym ciągu problematyczne pozostają budynki mieszkalne oraz niska emisja, stąd istotna jest termomodernizacja oraz inwestycje w ciepłownictwo.

Przedstawiciele KM oraz pośrednicy finansowi zwrócili szczególną uwagę na kwestię termomodernizacji i jej wagi dla rozwoju regionu. Wskazali oni na duże zainteresowanie realizacją tego typu działań w latach 2014-2020. Należy jednak mieć na uwadze potencjalną, prawdopodobną, kanibalizację wsparcia z poziomu krajowego.

¹⁰ Uchwała 162/17 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 października 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa mazowieckiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, www.mazovia.pl/ekologia-i-srodowisko/ochrona-powietrza/art,3,uchwala-antysmogowa.html (dostęp: 09.06.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

Eksperti KOP wskazali na duże, nadal występujące (pomimo realizacji działań rewitalizacyjnych w ramach dwóch minionych perspektyw – 2007-2013 i 2014-2020) zapotrzebowanie na działania rewitalizacyjne. Potwierdzili to również przedstawiciele KM.

Eksperti wskazali, że formy wsparcia, jakie zostaną zaadresowane do odbiorców w FEM 2021-2027 powinny uwzględnić kondycję samorządów na obszarze województwa. Wskazywano, że poprzez COVID-19 oraz jego skutki społeczno-gospodarcze należy spodziewać się spadku kondycji finansowej JST. Eksperti zwrócili uwagę na potencjalną rolę PPP w finansowaniu projektów rewitalizacyjnych. Realizacja projektu w formule PPP może odciążyć finansowo JST oraz w niektórych przypadkach umożliwić realizację projektu. Przedsiębiorcy mogą bowiem być zainteresowani sfinansowaniem działań rewitalizacyjnych budynków przeznaczonych, przykładowo, na cele gospodarcze, co pozwoliłoby odciążyć samorządy w tym zakresie, a jednocześnie przyczyniałoby się do rozwoju obszarów rewitalizacji. Zakres prac badawczych nie obejmował analiz dotyczących potencjału rynku PPP w województwie mazowieckim, dlatego też do tej opinii ekspertów należy podchodzić z pewną ostrożnością.

Działania z tego zakresu są realizowane w innych województwach. Jako przykład można wskazać **województwo śląskie**, gdzie gmina Ornontowice zamierza podjąć działania w ramach PPP w projekcie pn. *Rewitalizacja centrum gminy Ornontowice wraz z budową obiektu na cele kulturalne i zagospodarowaniem terenu (Rynek)*. Przedmiotem inwestycji jest budowa budynków dla celów kultury wraz z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej wokół do pełnienia funkcji rynku¹¹. Działania takie podejmowane są również w **województwie łódzkim**, gdzie realizowany jest projekt pn. *Rewitalizacja famuł fabrykanckich przy ul. Ogrodowej w formule partnerstwa publiczno-prywatnego polegającego na zaprojektowaniu, wyremontowaniu oraz eksploatacji famuł fabrykanckich w Łodzi*. W jego ramach zaplanowano zaprojektowanie, wyremontowanie, eksploatację kompleksu famuł fabrykanckich i zagospodarowanie terenów wokół nich¹². Przykład zrealizowanej z sukcesem inwestycji publiczno-prywatnej odnotowano również w **województwie pomorskim**, gdzie władze miasta Sopotu wraz z inwestorami prywatnymi zdecydowały się na rewitalizację terenów przydworcowych wraz z rozwiązaniem problemów komunikacyjnych w tym zakresie. Warto wspomnieć ponadto, że przedsięwzięcie to zostało sfinansowane częściowo ze środków

¹¹ www.ppp.gov.pl/rewitalizacja-centrum-gminy-ornontowice-wraz-z-budowa-objektu-na-cele-kulturalne-i-zagospodarowaniem-terenu-rynek/ (dostęp: 05.07.2021).

¹² www.ppp.gov.pl/rewitalizacja-famul-fabrykanckich-przy-ul-ogrodowej-w-formule-partnerstwa-publiczno-prywatnego-polegajacego-na-zaprojektowaniu-wyremontowaniu-oraz-eksploatacji-famul-fabrykanckich-w-lodzi/ (dostęp: 05.07.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

instrumentu Jessica (na lata 2007-2013)¹³. Tym samym wskazać należy, że podmioty prywatne mogą być zainteresowane pełnieniem funkcji partnera w projekcie rewitalizacyjnym, wnosząc przy tym znaczną wartość dodaną do realizacji. W przypadku województwa mazowieckiego możliwe byłoby na przykład realizowanie przedsięwzięć w formule PPP polegających na **remontach i adaptacji do pełnienia określonych funkcji (mieszkalnych lub gospodarczych) budynków np. na obszarach przemysłowych lub powojkowych.**

Zespół Badawczy proponuje, żeby te szczególnie takie typu projektów, w których generowanych jest przychód, były finansowane instrumentami finansowymi lub mieszanymi w ramach FEM 2021-2027. Pozostałe przedsięwzięcia związane z rewitalizacją należy wspierać z dotacji. Z uwagi na to, że przedsięwzięcia będą wynikać z programów rewitalizacji, trudno wskazać konkretne przykłady przedsięwzięć na etapie programowania wsparcia.

W trakcie wywiadów pogłębionych zwrócono uwagę, że nie należy rozgraniczać wsparcia na dotacyjne dla samorządów oraz zwrotne dla podmiotów niepublicznych. Formy te powinny być zbliżone, a punktem wyjścia przy ich ustalaniu powinny być cele, jakie mają zostać osiągnięte w ramach danego priorytetu.

GOSPODARKA PRZYJAZNA ŚRODOWISKU

Ekspert KOP uczestniczący w wywiadzie pogłębionym wskazał na bardzo duże zapotrzebowanie oraz szybką dystrybucję środków, które są udostępniane na działania związane z gospodarką przyjazną środowisku. Pomimo, że środki te są niewystarczające na zaspokojenie wszystkich potrzeb, uznano je za element zachęty finansowej, który „prowokował” pewne działania na rynku.

Przedstawiciele pośredników finansowych uczestniczący w diadach wskazywali, że działania tego typu są realizowane przede wszystkim przez jednostki samorządu terytorialnego, dlatego też, pomimo zapotrzebowania na tego typu projekty byłoby sceptyczni przed lokowaniem IF w tych przedsięwzięciach.

Przedstawiciele KM podkreślili natomiast znaczenie projektów z zakresu adaptacji do zmian klimatu. Zdaniem Zespołu Badawczego wysoki priorytet przypisywany tym projektom, realizowanym w celu np. zapobiegania suszom, powodziom bądź innym ekstremalnym zjawiskom pogodowym oraz zabezpieczenia przed ich skutkami powoduje, że przedsięwzięcia z tego zakresu powinny być bezwzględnie wdrażane w formule dotacyjnej (bezzwrotnej). Przedsięwzięcia tego typu mają bowiem niezaprzeczalne znaczenie dla bezpieczeństwa obszaru, na którym są realizowane. Tym samym wobec braku możliwości ich realizacji w ramach budżetów JST konieczne jest zapewnienie wsparcia na te cele – nie może ono być uzależnione

13 Partnerstwo publiczno-prywatne w rewitalizacji, red. A. Jadach Sepiolo, K. Sobiech-Grabka, I. Herbst, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2015, s. 45.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

od decyzji PF. Co więcej, rekomenduje się, by dla tego rodzaju projektów zastosować nie tylko dotacje, ale również tryb pozakonkursowy. Są to bowiem strategiczne przedsięwzięcia.

ROZWÓJ REGIONALNEGO SYSTEMU TRANSPORTOWEGO

W przypadku systemu transportowego zwrócono uwagę na duże potrzeby finansowe. Wynika to z kilku przyczyn:

- Niewystarczającego finansowania;
- Naturalnej eksploatacji infrastruktury;
- Nowymi uregulowaniami w zakresie zapewnienia przepustowości, bezpieczeństwa i sterowania (przede wszystkim w przypadku ruchu kolejowego).

Zauważalną potrzebą jest konieczność dokonywania remontów. Z uwagi na to, że kwestia utrzymania dróg jest paląca, samorządy podejmują, w opinii przedstawiciela KOP uczestniczącego w badaniu, przedsięwzięcia mające na celu ich rozbudowę. Nie wiąże się to jednak w sposób istotny z rozwojem sieci dróg – ich długości oraz zasięgu. Widoczne jest to przede wszystkim w RMR. Ekspert KOP wskazał, że z uwagi na charakter przedsięwzięć należałoby wspierać inwestycje w sposób dotacyjny – są one niedochodowe, a zatem zastosowanie form zwrotnych mogłoby nie przynieść oczekiwanych rezultatów w postaci efektywnego wydatkowania środków. Opinię na ten temat potwierdzili przedstawiciele KM uczestniczący w wywiadach pogłębionych. Wskazali oni jednak, że w przypadku obszaru transportu konieczne jest jednak wdrożenie działań w zakresie rozwoju transportu multimodalnego.

WSPIERANIE WŁĄCZENIA SPOŁECZNEGO I WALKA Z UBÓSTWEM

Projekty wspierane w ramach RPO WM 2014-2020 charakteryzują się dużym poziomem skomplikowania. Angażują bowiem osoby, które stanowią „trudną” grupę docelową. Zdecydowanie trudniej jest aktywizować, zarówno społecznie, jak i zawodowo, osoby z RMR, co wynika z przyczyn zaistniałej dezaktywizacji – w przypadku RWS częściej są to sytuacje losowe (np. nagła utrata źródła zatrudnienia, choroba). W przypadku RMR – zaniedbania, które sięgają wiele lat wstecz.

Ekspert KOP wskazał, że z uwagi na brak dochodowości projektów z tego zakresu, jak również ze względu na nakład pracy, jaki należy włożyć w aktywizację i walkę z ubóstwem, jedyną formą wsparcia, jaka może się sprawdzić, są dotacje.

Jakie były przyczyny nieotrzymania wsparcia dotacyjnego przez wnioskodawców nieskutecznych?

Według stanu na koniec 2020 roku w ramach RPO WM 2014-2020 złożono 9 968 wniosków o dofinansowanie dotacją poprawnych pod względem formalnym (5 251 w ramach EFRR oraz 4

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

717 w ramach EFS). Spośród tego podpisano 4759 umów o dofinansowanie (3 015 w ramach EFRR oraz 1 744 w ramach EFS)¹⁴. Większość projektów, które nie zostały zatwierdzone, nie uzyskała dofinansowania z powodu negatywnej oceny merytorycznej. Drugą przyczyną było wyczerpanie alokacji na dany nabór. Jedynie niewielki odsetek wnioskodawców wycofał wnioski o dofinansowanie z procedowania.

Analizie należy również poddać liczbę podmiotów, które nie uzyskały wsparcia z powodu przekroczenia alokacji na dany nabór. Pozwala to określić rzeczywistą skalę zainteresowania poszczególnymi przedsięwzięciami. Przekroczenie alokacji na konkursy było przyczyną nieuzyskania wsparcia przez 4,9% wnioskodawców. Wartość ta rozkłada się jednak w zróżnicowany sposób w poszczególnych poddziałaniach. Zdarzenia takie nastąpiły w 16 z 38 wdrażanych poddziałań. Największe nasilenie zjawiska wystąpiły w ramach OP 6, gdzie niemal połowa beneficjentów działań 6.1. (infrastruktura ochrony zdrowia) oraz 6.2 (rewitalizacja) nie uzyskała wsparcia z ww. powodu. Co trzeci wnioskodawca nie uzyskał wsparcia z tej przyczyny w ramach działań 4.1. (odnawialne źródła energii) oraz 10.2 (upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych) Duża skala wystąpienia sytuacji następowała także w przypadku działania 5.1 (dostosowanie do zmian klimatu) oraz poddziałania 10.1.1. (edukacja ogólna). Najwyższa wartość projektów odrzuconych z uwagi na niewystarczające środki finansowe dotyczy przedsięwzięć w ramach działań 4.1. (OZE) oraz 10.2. (upowszechnianie kompetencji kluczowych wśród osób dorosłych). Zestawienie poddziałań ze wskazaniem odsetka i wartości projektów odrzuconych z uwagi na brak alokacji przedstawia poniżej tabela.

Tabela 7. Odsetek projektów, które nie uzyskały dofinansowania z uwagi na wyczerpanie alokacji

Działanie/ Poddziałanie	Odsetek projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze	Wartość projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze [w PLN]	Wnioskowane dofinansowanie projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze [w PLN]
Dz. 1.2.	2,94%	100 071 949,01	68 439 641,49
Dz. 4.1.	32,71%	290 566 123,77	212 913 107,68
Poddz. 4.3.1.	4,79%	118 386 720,40	93 761 776,30
Dz. 5.1.	21,90%	69 035 418,93	39 209 873,28
Dz. 6.1.	44,63%	165 862 105,49	109 037 435,67
Dz. 6.2.	44,19%	217 493 593,11	144 712 453,90

¹⁴ Sprawozdanie roczne 2020.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Działanie/ Poddziałanie	Odsetek projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze	Wartość projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze [w PLN]	Wnioskowane dofinansowanie projektów odrzuconych z uwagi na brak środków w naborze [w PLN]
Dz. 9.1.	0,08%	10 476 964,70	9 950 701,58
Poddz. 9.2.1.	2,70%	13 168 121,72	12 185 750,44
Poddz. 9.2.2.	7,48%	47 757 075,52	44 235 793,12
Dz. 9.3.	1,90%	5 990 177,50	5 756 732,48
Poddz. 10.1.1.	18,20%	130 302 685,83	122 136 601,52
Poddz. 10.1.2.	9,95%	4 682 939,91	3 968 659,97
Poddz. 10.1.4.	11,32%	24 042 686,72	19 179 921,39
Dz. 10.2.	37,46%	228 842 596,07	200 938 820,47
Poddz. 10.3.1.	4,11%	20 309 057,97	17 139 362,64
Poddz. 10.3.4.	7,89%	33 990 704,89	30 567 679,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych od Zamawiającego (dane wygenerowane z SL2014 wg stanu na 31.12.2020).

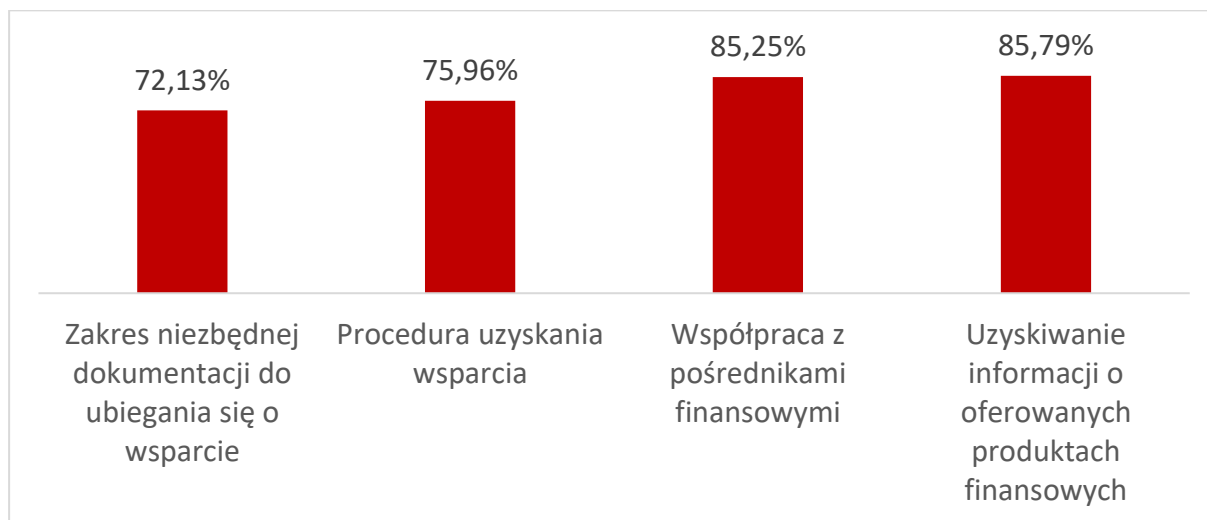
Zróżnicowane były również formy prawne podmiotów, które nie otrzymały wsparcia. Przede wszystkim były to wspólnoty samorządowe: stanowiły one 31% podmiotów nie uzyskujących wsparcia w działaniu 4.1. (OZE), 20% - w działaniu 5.1. (dostosowanie do zmian klimatu) oraz 36% - w działaniu 6.2. (rewitalizacja). W przypadku działania 6.1. (infrastruktura ochrony zdrowia) wsparcie mogły uzyskać wyłącznie podmioty działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, tj. posiadające kontrakt z NFZ. Wsparcie w obszarze infrastruktury ochrony zdrowia było i jest niewystarczające w stosunku do potrzeb, jakie zgłaszają te podmioty.

Jak swoje doświadczenia związane z IF oceniają przedsiębiorstwa i inne podmioty, które skorzystały z IF w ramach RPO WM 2014-2020?

Badane podmioty, które miały styczność z IF (niekoniecznie jako odbiorcy, ale również w szerszym kontekście, np. poprzez zapoznawanie się z dokumentacją lub kontakt z pośrednikiem w celu rozważenia, z której formy wsparcia skorzystają) potwierdziły, że oceniają instrumenty jako bezproblemowe, biorąc pod uwagę takie aspekty, jak zakres dokumentacji, przebieg procedury uzyskiwania wsparcia, współpracę z PF oraz uzyskiwanie informacji o IF.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 1. Określanie poszczególnych elementów związanych z IF, z którymi mieli kontakt respondenci, jako „bezproblemowych”

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

Uzyskane wyniki potwierdzają, że przewagą wsparcia zwrotnego jest niewątpliwie zakres dokumentacji, który w przypadku IF jest znacząco mniejszy, niż w przypadku dotacji. Ponadto, procedura uzyskiwania wsparcia (przede wszystkim brak jej długotrwałości oraz stała możliwość skorzystania ze środków, bez oczekiwania na nabory wniosków) powoduje, że jest to czynnik pozytywnie oceniany przez potencjalnych odbiorców.

Jaki jest poziom wiedzy przedsiębiorstw o zewnętrznych źródłach finansowania w formie instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020? Jeśli nie jest wystarczający, to co należałoby zmienić, aby móc usprawnić mechanizm w FEM 2021-2027?

Przedstawiciel KM, uczestniczący w wywiadzie pogłębionym potwierdził, że poziom wiedzy potencjalnych odbiorców IF w zakresie zewnętrznych źródeł finansowania wzrasta. Wskazali, że potencjalni beneficjenci/odbiorcy IF potrafią samodzielnie znaleźć potrzebne im informacje, zaś firmy consultingowe coraz częściej służą jako wsparcie przy tworzeniu części dokumentacji w zakresie ubiegania się o środki, a nie jako podmiot tworzący całościowo dokumentację. Może to spowodować, że oferta pośredników finansowych w latach 2021-2027 będzie bardziej rozpoznawalna, niż dotychczas. Pośrednicy finansowi potwierdzili niewielką rozpoznawalność ich oferty przez potencjalnych odbiorców. Wskazali jednak, że istnieją szanse na jej zwiększenie, już zauważają symptomy tego, a przyczyn upatrują we wdrożeniu pożyczki płynnościowej, która cieszyła się dużym zainteresowaniem podmiotów, które ucierpiały na skutek pandemii COVID-19.

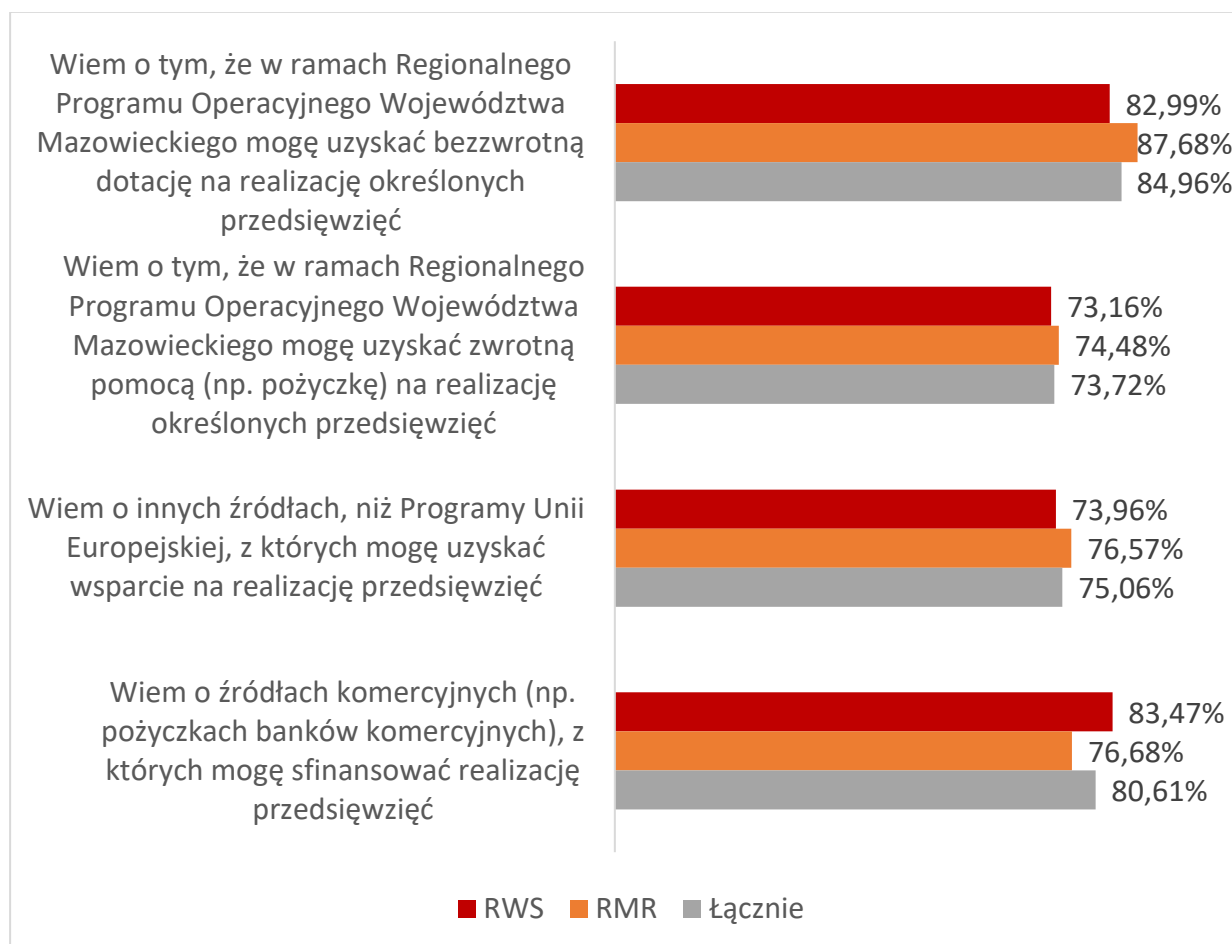
Przeciwnie zdanie wyraził drugi przedstawiciel KM biorący udział w wywiadzie. Wskazał on, że wsparcie ze środków europejskich jest rozpoznawalne, jednak przede wszystkim jako

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

wsparcie o charakterze bezzwrotnym. Wymagać to będzie zatem dużego zaangażowania w działania informacyjne i promocyjne, mające na celu ukazanie oferty przyszłych pośredników finansowych oraz większe uświadomienie potencjalnym odbiorcom IF zalet i przewag form zwrotnych nad dotacjami.

Podmioty z RWS, przede wszystkim samorządy, zdają sobie sprawę z tego, że w najbliższych latach dotacje zostaną znacząco ograniczone na rzecz instrumentów finansowych. Przedstawiciel KM wskazał jednak, że samorządy notują, z uwagi na pandemię COVID-19, trudności w zapewnieniu wkładu własnego w mechanizmach dotacyjnych.

Wykres 2. Deklaracja wiedzy o zewnętrznych źródłach finansowania wśród beneficjentów RPO WM 2014-2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

Podmioty, które skorzystały ze wsparcia dotacyjnego posiadały dużą wiedzę o tym, że w ramach programów regionalnych można uzyskać zarówno bezzwrotne dotacje, jak i pomoc zwrotną. Należy przy tym zaznaczyć, że:

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Poziom wiedzy wśród podmiotów z RMR był nieznacznie wyższy niż wśród podmiotów z RWS;
- Poziom wiedzy o wsparciu dotacyjnym był znacznie wyższy niż o wsparciu zwrotnym;
- Poziom wiedzy o wsparciu z RPO WM 2014-2020 był wyższy w porównaniu z poziomem wiedzy o wsparciu z innych źródeł.

Jakie zalety IF dostrzegają ostateczni odbiorcy wsparcia?

Wskazać należy, że instrumenty finansowe w ramach RPO WM 2014-2020 stanowią pewien niewykorzystany potencjał. Podkreślano to w ramach wywiadów pogłębionych prowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji. Należy wskazać na obiektywne czynniki, które stawiają instrumenty zwrotne w równej linii z dotacjami. Do zalet instrumentów zwrotnych należą przede wszystkim:

- **w zakresie ich przewagi nad dotacjami:**
 - Brak uzależnienia wsparcia od terminów ogłaszanych naborów (ciągłość wsparcia);
 - Szybkość rozpatrzenia wniosku;
 - Niższy wkład własny niż ten wymagany w przypadku dotacji (lub jego brak);
 - Brak zobowiązań w zakresie okresu trwałości;
 - Mniejsze niż w przypadku wsparcia dotacyjnego obciążenia administracyjne (m.in. na etapie rozliczania wydatków);
 - Brak obowiązku owskaźnikowania programowego;
 - Wyższy efekt przysporzenia;
 - Możliwość kwalifikowalności podatku VAT.
- **w zakresie ich przewagi nad wsparciem pochodzącym ze źródeł komercyjnych:**
 - Konkurencyjne oprocentowanie w stosunku do komercyjnego;
 - Możliwość karencji spłaty.

Na te zalety wskazywali również badani przedstawiciele instytucji systemu realizacji RPO WM. Pomimo tego istotnym dla odbiorców ostatecznych czynnikiem jest świadomość tego, że środki te trzeba będzie zwrócić – w przeciwieństwie do dotacji. Jednakże, tym samym forma wsparcia motywuje, m.in. do racjonalnego planowania wydatków. Należy również wskazać na wyższą jakość przedsięwzięć, które są wdrażane przy wykorzystaniu IF, są one lepiej przygotowane, bardziej przemyślane, cechują się wysokim poziomem oszczędności kosztów.

O wyborze, w pierwszej kolejności IF, a nie dotacji decyduje jedynie głęboko przemyślana strategia działania i rozwoju przedsiębiorstwa, co ma jednak miejsce w niewielkim odsetku przypadków. Potwierdzili to przedstawiciele systemu realizacji Programu, którzy uczestniczyli w wywiadach pogłębionych. Nie jest brany pod uwagę czynnik, jakim jest efekt przysporzenia. W przypadku instrumentów finansowych jest on porównywalny do dotacji.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Niemniej, należy wskazać, że beneficjenci poddani badaniu nie wskazywali na zalety, jakie cechują instrumenty finansowe.

Jakie ostateczni odbiorcy wsparcia zgłaszają obawy dotyczące poszczególnych IF?

Badanie ilościowe z potencjalnymi odbiorcami wsparcia (obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020) ukazało, że znaczna część z nich preferuje formy dotacyjne, dlatego pomimo wiedzy o istnieniu instrumentów zwrotnych nie była skłonna z nich skorzystać. Dotyczy to przede wszystkim podmiotów publicznych, które nie chcą powiększać zadłużenia reprezentowanego podmiotu. Jedynie niewielka część badanych wskazała, że posiada obawy co do skorzystania z IF. Wskazywano na:

- **Obawę przed biurokracją** – najprawdopodobniej wynikającą z doświadczeń w zakresie ubiegania się o wsparcie dotacyjne, gdzie biurokratyzacja jest duża. Jak wynika z oceny eksperckiej Zespołu Badawczego, podmioty uczestniczące w badaniu posiadały podstawową wiedzę o IF, jednak nie zdawały sobie sprawy z procedury ubiegania się o wsparcie i różnic w tym zakresie pomiędzy pożyczką a dotacją.
- **Brak pewności ciągłości finansowej i zdolności do spłaty zadłużenia** – w tym przypadku należy wskazać na to, że wprowadzenie instrumentów łączonych mogłoby pozytywnie wpłynąć na zainteresowanie potencjalnych odbiorców. Instrument z komponentem umorzeniowym lub dotacyjnym nie byłby tak bardzo obciążający dla odbiorców, jak klasyczny instrument pożyczkowy.

Podsumowując, należy jednak wskazać, że podmioty z województwa mazowieckiego, pomimo że deklarują posiadanie wiedzy o IF cechują się relatywnie niewielkim poziomem tej wiedzy. Opiera się ona o to, że wiedzą o istnieniu instrumentów zwrotnych. Jednakże oprócz podstawowych różnic pomiędzy formą dotacyjną a pożyczkową nie potrafią sprecyzować korzyści ani czynników negatywnie wpływających na atrakcyjność form zwrotnych. Ujawnia się tu konieczność podjęcia znaczących przedsięwzięć informacyjnych na temat pomocy, jaka jest planowana do świadczenia w ramach FEM 2021-2027.

Jakie czynniki mają dla ostatecznych odbiorców największe znaczenie przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z oferowanego wsparcia?

Przeprowadzone badanie pozwala na stwierdzenie, że dla potencjalnych respondentów, którzy wskazali, że konieczność wzięcia pożyczki spowodowałaby odejście od planów inwestycyjnych lub odłożenie ich na kolejne lata, największe znaczenie ma możliwość otrzymania wsparcia dotacyjnego na część inwestycji – tę najbardziej ryzykowną lub najmniej dochodową. Wsparcia tego rodzaju oczekiwaliby, w zależności od typu planowanej inwestycji, od 57 do 100% potencjalnych odbiorców IF. Największe znaczenie tego elementu przypisują potencjalni odbiorcy planujący działania w obszarze kultury, turystyki i bezpieczeństwa ruchu drogowego. Niemniej jednak, było to istotne dla wszystkich badanych. Pozostałe kwestie, tj. oprocentowanie

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

konkurencyjne względem rynkowego oraz możliwość karencji w spłacie kapitału – były istotne dla znacznie mniejszego grona badanych podmiotów. Związane to może być z tym, że obecnie na rynku komercyjnym wsparcie jest obecnie, pomimo pandemii, na bardzo korzystnych dla pożyczkobiorcy warunkach.

Tabela 8. Czynniki istotne dla potencjalnych odbiorców przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z instrumentów finansowych (w podziale na typy przedsięwzięć planowanych do realizacji)

Obszar tematyczny	Konku- rencyjne oprocen- towanie	Wsparcie dotacyjne na część inwestycji	Karencja w spłacie kapitału
Przedsiębiorczość	9,5%	80,5%	14,0%
Rozwój MŚP	9,0%	81,0%	10,0%
Efektywność energetyczna	34,4%	68,0%	18,6%
Transport niskoemisyjny	38,0%	58,0%	14,0%
Budowa dróg i BRD	41,4%	75,8%	21,7%
Odnowa tkanki mieszkaniowej (remonty części wspólnych budynków wielorodzinnych)	20,0%	70,0%	30,0%
Renowacja, rewaloryzacja, modernizacja, adaptacja i wyposażenie istniejącej zabudowy na cele gospodarcze, społeczne, edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne oraz mieszkalne	18,2%	81,8%	0,0%
Rozwój infrastruktury na obszarach rewitalizowanych	35,0%	60,0%	5,0%
Działania na rzecz ochrony zabytków ruchomych	0,0%	100,0%	0,0%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Obszar tematyczny	Konku-ryncyjne oprocen-towanie	Wsparcie dotacyjne na część inwestycji	Karencja w spłacie kapitału
Digitalizacja dóbr kultury	0,0%	100,0%	0,0%
Zapewnienie bezpieczeństwa przestrzeni publicznych	0,0%	100,0%	0,0%
Działania w zakresie budowy i rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, obiektów dziedzictwa naturalnego oraz zagospodarowanie terenów wokół	23,8%	57,1%	19,1%
Tworzenie sieciowych produktów turystycznych	0,0%	100,0%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania CAWI/CATI z obecnymi beneficjentami RPO WM 2014-2020 (n=2161).

Tym samym, instrumenty finansowe, które są planowane do uwzględnienia w ramach FEM 2021-2027 powinny uwzględniać aspekt, jakim jest **trudność w konkurowaniu z instrumentami wsparcia na rynku komercyjnym** oraz uwzględniać dodatkowe zachęty, minimalizujące bariery zidentyfikowane w dalszej części niniejszego dokumentu, m.in. poprzez:

- Zastosowanie w ramach pożyczek komponentu dotacyjnego;
- Zastosowanie w ramach pożyczek komponentu umorzeniowego;
- Złagodzenie warunków w zakresie poziomu osiągnięcia wskaźników programowych w ramach projektów realizowanych z IF;
- Zastosowanie w ramach pożyczek zachęt do osiągnięcia wskaźników programowych.

Które IF oferowane w ramach RPO WM 2014-2020 cechowały się największym zainteresowaniem i dlaczego? Które IF oferowane w ramach RPO WM 2014-2020 cechowały się najmniejszym zainteresowaniem i dlaczego?

W ramach RPO WM 2014-2020 instrumenty finansowe wdrażane są w ramach trzech działań Programu:

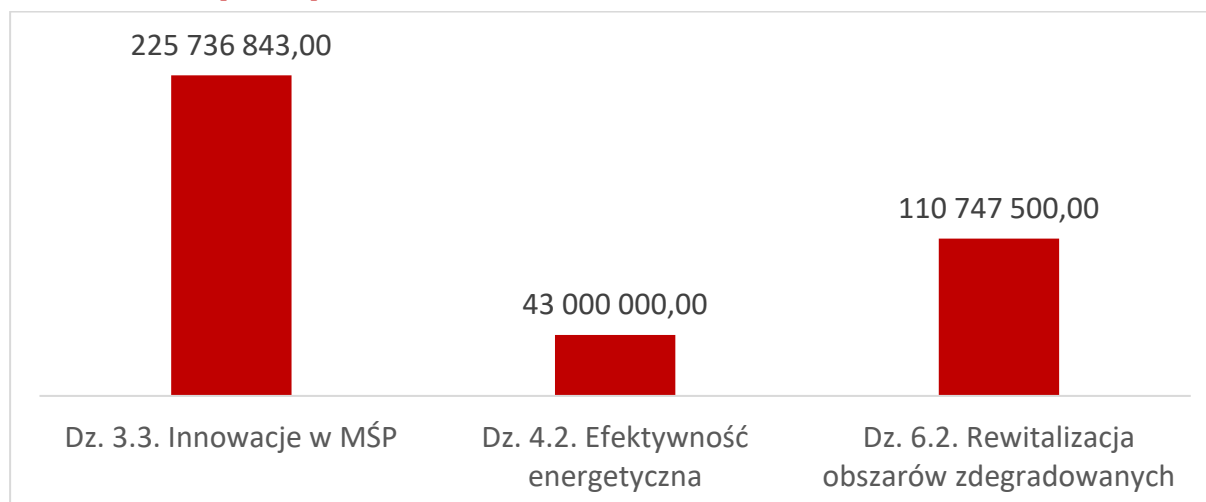
- Dz. 3.3. Innowacje w MŚP;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Dz. 4.2. Efektywność energetyczna;
- Dz. 6.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

Poniżej zaprezentowano alokację, jaka została przeznaczona na wdrażanie instrumentów finansowych w poszczególnych działaniach.

Wykres 3. Alokacja przeznaczona na wdrażanie instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 [w PLN]

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Inwestycyjnej i Planu Biznesowego EBI w ramach RPO WM 2014-2020 (z 09.12.2016 r.) wraz z aneksem z dnia 30.06.2020 r. oraz Strategii Inwestycyjnej BGK dla Instrumentów Finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 (z 14.06.2017 r.).

Rolę MFF pełnią dwa podmioty: **Bank Gospodarstwa Krajowego** (w ramach Działania 3.3.) i **Europejski Bank Inwestycyjny** (w ramach działań 4.2. oraz 6.2.). Instrumenty wdrażane są natomiast poprzez następujących pośredników finansowych:

Dla dz. 3.3. Innowacje w MŚP (wg stanu na dzień 31.07.2021):

- Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A.;
- Mazowiecki Regionalny Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.;
- Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa;
- Polska Fundacja Przedsiębiorczości
- Poręczenia Kredytowe sp. z o.o.

Dla dz. 4.2. Efektywność energetyczna (PI 4c):

- Getin Noble Bank.

Dla dz. 6.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych (PI 9b):

- Bank Gospodarstwa Krajowego.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

W dalszej części zaprezentowano oferowane produkty finansowe wraz z alokacją i przewidywanym wkładem własnym (uwzględniając typy odbiorców i precyzując rodzaje działań, na jakie można było uzyskać dofinansowanie).

DZ. 3.3. INNOWACJE W MŚP

Dostępne produkty:

Tabela 9. Produkty finansowe dostępne w ramach dz. 3.3. RPO WM 2014-2020

	Pożyczka mała	Pożyczka duża
Kwota pożyczki	10 tys. – 250 tys. PLN (z możliwością zwiększenia do 500 tys. PLN)	500 tys. – 2,5 mln PLN
Okres zapadalności	5 lat	8 lat
Okres karencji	Do 6 miesięcy (z możliwością wydłużenia do 9 miesięcy)	Do 12 miesięcy (z możliwością wydłużenia do 24 miesięcy)
Oprocentowanie	Na warunkach rynkowych lub korzystniejszych niż rynkowe	Na warunkach rynkowych lub korzystniejszych niż rynkowe
Odbiorcy ostateczni	MŚP, w tym start-upy	MŚP, w tym start-upy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Strategii Inwestycyjnej BGK dla Instrumentów Finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 (z dn. 14.06.2017 r.) oraz aneksów (z dnia 28.09.2018 r., 01.04.2019 r., 30.06.2020 r., 09.02.2021 r.).

DZ. 4.2. EFEKTYWNOŚĆ ENERGETYCZNA (PI 4C)

Dostępne produkty:

- Pożyczka na inwestycje;
- Wartość pożyczki: do 5 mln PLN;
- Okres zapadalności: 120 miesięcy;
- Okres karencji: do 12 miesięcy z możliwością wydłużenia;
- Oprocentowanie: preferencyjne obliczone w oparciu o standardową stopę rynkową, pomniejszoną w zależności od osiągniętego efektu ekologicznego.

Odbiorcy ostateczni:

- Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, towarzystwa budownictwa społecznego (TBS), JST.

DZ. 6.2. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH (PI 9B)

Podział alokacji:

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Wsparcie infrastruktury mieszkaniowej (9 000 000 EUR);
- Wsparcie innych rodzajów infrastruktury społecznej przyczyniającej się do rozwoju regionalnego i lokalnego (16 000 000 EUR).

Dostępne produkty:

- Pożyczka na inwestycje;
- Wartość pożyczki: do 20 mln PLN;
- Okres zapadalności: 180 miesięcy;
- Okres karencji: 24-48 miesięcy z możliwością wydłużenia;
- Oprocentowanie: preferencyjne obliczone w oparciu o standardową stopę rynkową, pomniejszoną w zależności od elementów społecznych uwzględnionych w projekcie.

Odbiorcy ostateczni:

- JST, związki i stowarzyszenia JST, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, przedsiębiorstwa (w tym społeczne), instytucje kultury, instytucje edukacyjne, instytucje rynku pracy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS.

W dalszej części dokumentu przedstawiono zainteresowanie odbiorców IF oferowanym wsparciem.

W perspektywie 2014-2020 (do dnia 30.06.2021 r.) udzielono 782 pożyczki w ramach działania 3.3. *Innowacje w MŚP*. Wsparciem tym zainteresowane były głównie mikroprzedsiębiorstwa. W przypadku działania 4.2. udzielono 14 pożyczek dla spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. W ramach działania 6.2. udzielono łącznie 8 pożyczek, które trafiły do: jednostek organizacyjnych JST, dużych przedsiębiorstw oraz spółdzielni mieszkaniowych. Wsparciem w ramach działania 3.3. zainteresowane były głównie mikroprzedsiębiorstwa, które, jak można wnioskować, mają utrudniony dostęp do finansowania komercyjnego. Natomiast w przypadku dz. 4.2. były to głównie spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, a w przypadku dz. 6.2. przede wszystkim jednostki organizacyjne JST.

Tabela 10. Liczba udzielonych pożyczek

	Dz. 3.3.	Dz. 4.2.	Dz. 6.2.	łącznie dla danej formy prawnej
Małe przedsiębiorstwo	100	-	-	100
Mikroprzedsiębiorstwo	653	-	-	653
Średnie przedsiębiorstwo	29	-	-	29
Jednostki organizacyjne JST	-	-	4	4
Duże przedsiębiorstwo	-	-	2	2

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

	Dz. 3.3.	Dz. 4.2.	Dz. 6.2.	łącznie dla danej formy prawnej
Spółdzielnie mieszkaniowe	-	3	2	5
Wspólnoty mieszkaniowe	-	11	-	11
łącznie	782	14	8	804

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL 2014 udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

W dalszej kolejności odniesiono się do wartości udzielonego wsparcia. W przypadku działania 4.2. była ona znacząco mniejsza niż w przypadku pozostałych działań, w których wdrażano instrumenty finansowe, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Wartość udzielonych pożyczek (wraz z wkładem własnym odbiorców ostatecznych) [w PLN]

	Dz. 3.3.	Dz. 4.2.	Dz. 6.2.	łącznie dla danej formy prawnej
Małe przedsiębiorstwo	63 592 429,16	0,00	0,00	63 092 429,16
Mikroprzedsiębiorstwo	149 494 556,66	0,00	0,00	149 286 867,90
Średnie przedsiębiorstwo	24 149 744,88	0,00	0,00	21 649 744,88
Jednostki organizacyjne JST	0,00	0,00	36 978 099,07	36 978 099,07
Duże przedsiębiorstwo	0,00	0,00	113 397 625,93	113 397 625,93
Spółdzielnie mieszkaniowe	0,00	4 272 389,00	47 450 222,28	51 722 611,28
Wspólnoty mieszkaniowe	0,00	4 766 770,83	0,00	4 766 770,83
łącznie	237 236 730,70	9 039 159,83	197 825 947,28	440 894 149,05

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL 2014 udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Średnia wartość pożyczki była zróżnicowana w zależności od działania oraz formy prawnej odbiorcy. Przeciętna pożyczka wynosiła:

- 300,4 tys. PLN w przypadku działania 3.3.;
- 645,7 tys. PLN w przypadku działania 4.2.;
- 24,7 mln PLN w przypadku działania 6.2.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 12. Średnia wartość pożyczki (wraz z wkładem własnym odbiorców ostatecznych) [w PLN]

	Dz. 3.3.	Dz. 4.2.	Dz. 6.2.
Małe przedsiębiorstwo	637 297,26	-	-
Mikroprzedsiębiorstwo	228 967,59	-	-
Średnie przedsiębiorstwo	773 205,17	-	-
Jednostki organizacyjne JST	-	-	9 244 524,77
Spółdzielnie mieszkaniowe	-	-	56 698 812,97
Duże przedsiębiorstwo	-	1 424 129,67	23 725 111,14
Wspólnoty mieszkaniowe	-	433 342,80	-
Średnio	300 422,39	645 654,27	24 728 243,41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z systemu SL 2014 udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Mediana wartości udzielonych pożyczek wyniosła:

- 121,3 tys. PLN w przypadku działania 3.3.;
- 543,8 tys. PLN w przypadku działania 4.2.;
- 14,5 mln PLN w przypadku działania 6.2.;

co oznacza, że połowa udzielonych w ramach Programu pożyczek była poniżej tych wartości. Mediana pozwala na wyciągnięcie bardziej precyzyjnych wniosków niż jedynie średnia wartość udzielonego wsparcia. Tym samym, porównując dotychczas zaprezentowane treści (liczbę i wartość sumaryczną udzielonych w poszczególnych działaniach pożyczek, średnią oraz medianę tych wartości) zauważyć można, że największym zróżnicowaniem cechuje się działanie 6.2. W tym przypadku występują największe zróżnicowania w zakresie udzielonego wsparcia. Rozpiętość wartości pożyczek w poszczególnych działaniach zaprezentowano poniżej.

Tabela 13. Wartości minimalne i maksymalne pożyczek udzielonych w ramach RPO WM 2014-2020 w porównaniu z zapisami Strategii Inwestycyjnych

Działanie	Minimalna wartość udzielonej pożyczki	Maksymalna wartość udzielonej pożyczki	Minimalna wartość pożyczki przewidziana w Strategii Inwestycyjnej	Maksymalna wartość pożyczki przewidziana w Strategii Inwestycyjnej
Dz. 3.3.	7,5 tys. PLN	2,13 mln PLN	-	2,5 mln PLN
Dz. 4.2.	77 tys. PLN	992 tys. PLN	-	5 mln PLN
Dz. 6.2.	1,74 mln PLN	20 mln PLN	-	20 mln PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021) oraz zapisów Strategii Inwestycyjnej i Planu Biznesowego EBI w ramach RPO WM 2014-2020 (z 09.12.2016 r.) wraz z aneksem z dnia 30.06.2020 r. i Strategii Inwestycyjnej BGK dla Instrumentów Finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 (z 14.06.2017 r.).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Analizie poddano również, czy podmioty, które ubiegały się o wsparcie dotacyjne na poszczególne przedsięwzięcia, ale go nie otrzymały, realizowały przedsięwzięcia o podobnym zakresie tematycznym poprzez skorzystanie z IF. Pod uwagę wzięto zarówno wnioski o dotację, które nie uzyskały wsparcia na różnych etapach oceny, jak i wnioski wycofane przez wnioskodawców. Przypadki takie nie zostały zidentyfikowane. Wspomnieć przy tym należy o **mechanizmie kontynuacji** (opisanym we wstępie do części analitycznej raportu – Ramy definicyjne). Decyzję o ewentualnym skorzystaniu z mechanizmu kontynuacji może podjąć Zarząd Województwa.

1.2. Pośrednicy finansowi

Czy Pośrednicy Finansowi oraz ich oferta są dla ostatecznych odbiorców wystarczająco rozpoznawalni? Jeśli nie, to dlaczego? Czy prowadzone działania promocyjne IF są wystarczające? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?

Pośrednicy finansowi, jak wskazano w ramach wcześniejszej wersji dokumentu, nie są wystarczająco rozpoznawalni dla potencjalnych odbiorców. Potwierdziły to przeprowadzane wywiady pogłębione. Sytuację utrudniła dodatkowo pandemia COVID-19, która utrudniła, a wręcz uniemożliwiła – możliwość bezpośredniej prezentacji produktów oraz ekspozycji oferty pośredników.

Wśród zaleceń, jakie zostały przekazane w ramach wywiadów pogłębionych prowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji znajdowała się konieczność podjęcia kompleksowej promocji przyszłych produktów finansowych.

Zalecenia mające na celu usprawnienie promocji obejmowały również skuteczniejszą współpracę pomiędzy MFF a PF oraz zintegrowanie owej współpracy. Pomimo, że umowy operacyjne podpisane z poszczególnymi Funduszami Funduszy oraz Pośrednikami Finansowymi przewidywały działania promocyjne, które były wpisane w koszty zarządzania, dostrzegano niewystarczający poziom współpracy w tym zakresie. Przewagą takiej współpracy może być to, że potencjalni odbiorcy chętniej skorzystają z informacji przekazywanych przez instytucje takie, jak BGK czy EBI, które stanowią podmioty rozpoznawalne, niż z oferty pośredników finansowych. Przykładem dobrej współpracy, mającej na celu promowanie IF są działania IZ RPO WM 2014-2020 – IZ zaangażowała się bowiem (w formie patronatu) w działania mające na celu promowanie instrumentów finansowych w działaniu 3.3. oraz wsparła promocję działania 4.2. skierowaną do JST.

W badaniu uwzględniono wyniki przeprowadzonych z Pośrednikami Finansowymi diad. Wskazywali oni, że promocja IF na poziomie Programu jest w ich odczuciu niewystarczająca. Ponadto, w ich opinii część podregionów była wykluczona z działań promocyjnych i informacyjnych realizowanych w początkach perspektywy finansowej 2014-2020 (bądź były one realizowane na tak niewielką skalę, że nie zostały zauważone). Jako przykład podawano Siedlce

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

i powiaty ościenne. Utrudniało to Pośrednikom Finansowym w późniejszym czasie dotarcie do ostatecznych odbiorców wsparcia. Pośrednicy podkreślili znaczenie działań menedżera funduszu funduszy, wskazując na wysoką wiarygodność instytucji pełniących tę funkcję oraz związane z tym zaufanie potencjalnych odbiorców co do oferty, która była prezentowana. Działania podejmowane przez pośredników powinny stanowić, w odczuciu respondentów, jedynie jeden z elementów składających się na przedsięwzięcia informacyjne kierowane do potencjalnie zainteresowanych podmiotów. Co do zasięgu geograficznego przedstawiciele PF wypowiedzieli się raczej pozytywnie, wskazując na rozmieszczenie biur zarówno w RWS, jak i w RMR. Należy jednak zaznaczyć, że rozmieszczenie biur nie jest jedyną przesłanką decydującą efektywności działania pośredników. Czynnikiem, które w największym stopniu decydują o sukcesie są: doświadczenie pośredników oraz ich aktywność nawiązywania kontaktu z potencjalnymi odbiorcami.

Czy kapitał własny Pośredników Finansowych pozwoli na pokrycie wkładu własnego w ramach oferowanych IF (ewentualny udział w kolejnych przetargach na wybór PF)? Jeśli nie, to dlaczego?

W ramach wywiadów pogłębionych z menadżerami funduszu funduszy wybrzmiewała obawa dotycząca zdolności pośredników finansowych do zapewnienia odpowiedniego poziomu wkładu własnego. Należy podkreślić, że poziom intensywności RPI w RWS będzie dużo niższym, niż w RMR (50% vs. 85%). To może spowodować, że przede wszystkim PF działający na obszarze RWS mogą borykać się z trudnościami w zakresie zapewnienia wkładu własnego w odpowiedniej wysokości. Na moment tworzenia niniejszego dokumentu (sierpień 2021 r.) nie jest wiadome, jaki poziom ring fencingu dla IF zostanie ustalony przez KE.

Biorąc pod uwagę konieczność mobilizacji środków na poziomie pośredników finansowych, często na poziomie kilku milionów PLN, przez podmioty, które nie mają statusu banku, powoduje, że pośrednicy mogą mieć istotne problemy z pokryciem wkładu własnego, a co za tym idzie – z udziałem w kolejnych przetargach na wyłonienie pośredników finansowych. Może to wiązać się z istotnymi trudnościami dla PF, tym bardziej, że w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 planowane jest jeszcze szersze, niż w poprzednich latach, stosowanie IF.

Trudności z wyłonieniem pośredników zaobserwowano już w perspektywie 2014-2020, co spowodowało:

- Duże opóźnienie w podpisaniu umów na świadczenie usług pośredników finansowych;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Konieczność przesunięcia środków w ramach działania 4.1. w całości na wsparcie dotacyjne¹⁵.

Biorąc pod uwagę obecne uwarunkowania związane z pandemią (co generuje potencjalnie mniejszą skłonność podmiotów do podejmowania działań inwestycyjnych), obawy wyrażane w wywiadach pogłębionych, dotyczące już wcześniej zaobserwowanych trudności związanych z wyłonieniem pośredników finansowych, jak również szerszy, niż w poprzednich latach nacisk kładziony na wdrażanie wsparcia w formie zwrotnej, wiąże się z koniecznością zastanowienia się nad podjęciem odpowiednich środków zaradczych, które mogłyby zniwelować trudności, jakie mogą się pojawić na etapie wyboru pośredników finansowych w ramach FEM 2021-2027. Obejmują one przede wszystkim przeznaczenie części środków w ramach re-użycia z lat 2007-2013 na wsparcie pośredników finansowych w zapewnieniu wkładu własnego (wspomniana wcześniej linia finansowa)¹⁶.

Przedstawiciele PF wskazali, że konieczność zapewnienia wkładu własnego może być problematyczna – przede wszystkim dla mniejszych pośredników. Z jednej strony – uniemożliwia im zapewnienie tego wkładu na wymaganym poziomie, a tym samym aplikowanie, z drugiej zaś – w przypadku aplikowania o pełnienie funkcji PF przez banki konkurujące składana oferta może być bardziej atrakcyjna, niż oferta podmiotu niereprezentującego sektora bankowego. W tym zakresie należy wspomnieć o braku zainteresowania ze strony potencjalnych pośredników finansowych pożyczką na wkład własny. Należy jednak wskazać, że możliwymi powodami takiego stanu rzeczy może być późne uruchomienie wsparcia. Analiza warunków przetargu na wybór pośredników finansowych ogłoszonego przez BGK pokazuje, że wkład własny na poziomie 25% nie stanowił dla PF trudności; nie korzystali oni również z pożyczki na zapewnienie tego wkładu. Trudność pojawiła się w związku z pandemią COVID-19 w 2020 r. oraz związaną z tym koniecznością zapewnienia wkładu własnego przez PF o znacznie większej wartości.

Należy jednak zwrócić uwagę na zróżnicowanie rynku pośredników finansowych – tym samym w celu wsparcia możliwości wdrażania IF przez podmioty spoza sektora bankowego należy zastanowić się nad wprowadzeniem instrumentu, jakim jest pożyczka na wkład własny.

15 W tym przypadku powodem trudności był nie tylko wkład własny, który poszczególni Pośrednicy Finansowi byli zobowiązani zapewnić, ale również zmiany w regulacjach stanu prawnego związane z rozwojem instalacji OZE. To powodowało, że angażowanie kapitału na cele związane z pośrednictwem finansowym było ryzykowne.

16 Środki zaradcze opisano w dalszej części niniejszego dokumentu.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Czy zaangażowanie kadrowe, sieć dystrybucji, zasięg geograficzny Pośredników Finansowych są wystarczające z punktu widzenia realizacji przyszłych Umów Operacyjnych? Jeśli nie, to jakie kroki należy podjąć?

W ramach niniejszego zagadnienia badawczego analiza objęła liczbę oraz wartość pożyczek udzielonych z Programu w podziale na podregiony województwa mazowieckiego. Zauważalne jest, że zarówno liczba, jak i wartość pożyczek udzielonych w RWS jest znacząco wyższa, niż w RMR. RWS konsumuje ok. 2/3 wartości wszystkich pożyczek.

Poniżej zaprezentowano terytorialne rozmieszczenie udzielonych pożyczek – zarówno w postaci kartograficznej, jak i tabelarycznej.

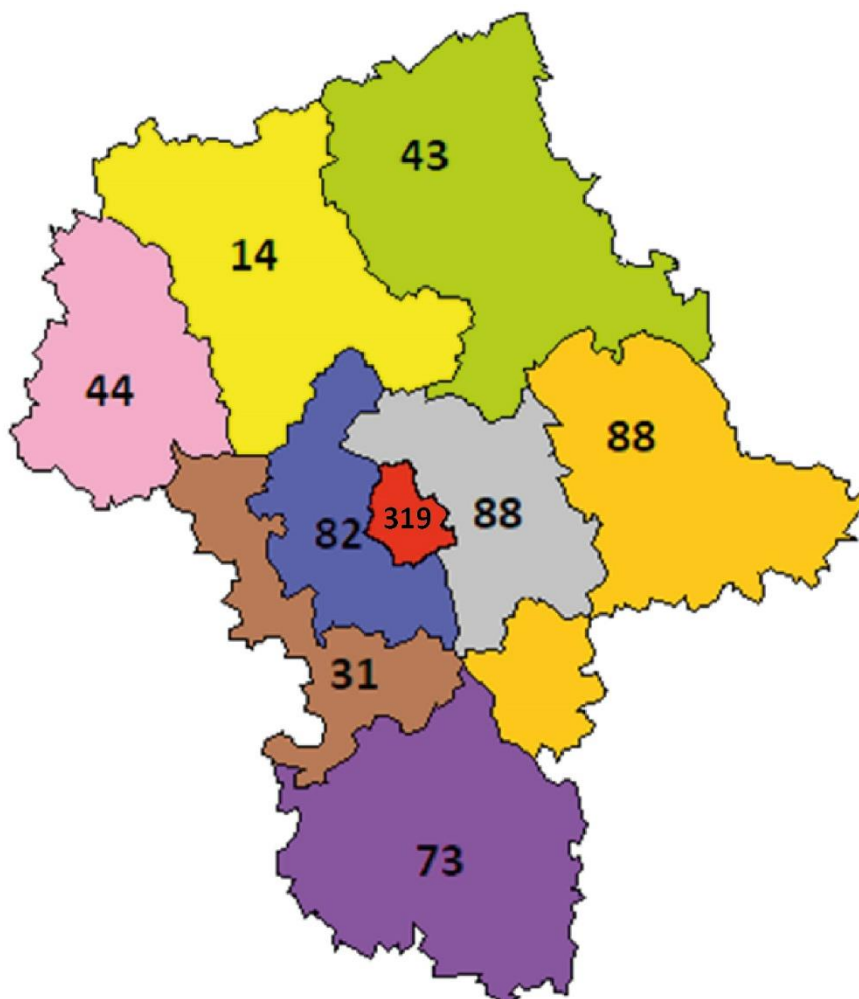
Tabela 14. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 3.3. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]

Region	Podregion	Liczba pożyczek	Wartość pożyczek
RWS	M.st. Warszawa	319	80 684 025,19
RWS	Warszawski wschodni	88	23 111 701,92
RWS	Warszawski zachodni	82	18 787 167,32
RMR	Ciechanowski	14	3 803 349,96
RMR	Ostrołęcki	43	9 970 346,21
RMR	Płocki	44	12 180 369,47
RMR	Radomski	73	36 678 999,01
RMR	Siedlecki	88	42 307 561,65
RMR	Żyrardowski	31	9 713 209,97
Razem		782	237 236 730,70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Mapa 1. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 3.3. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego [stan na 30.06.2021].

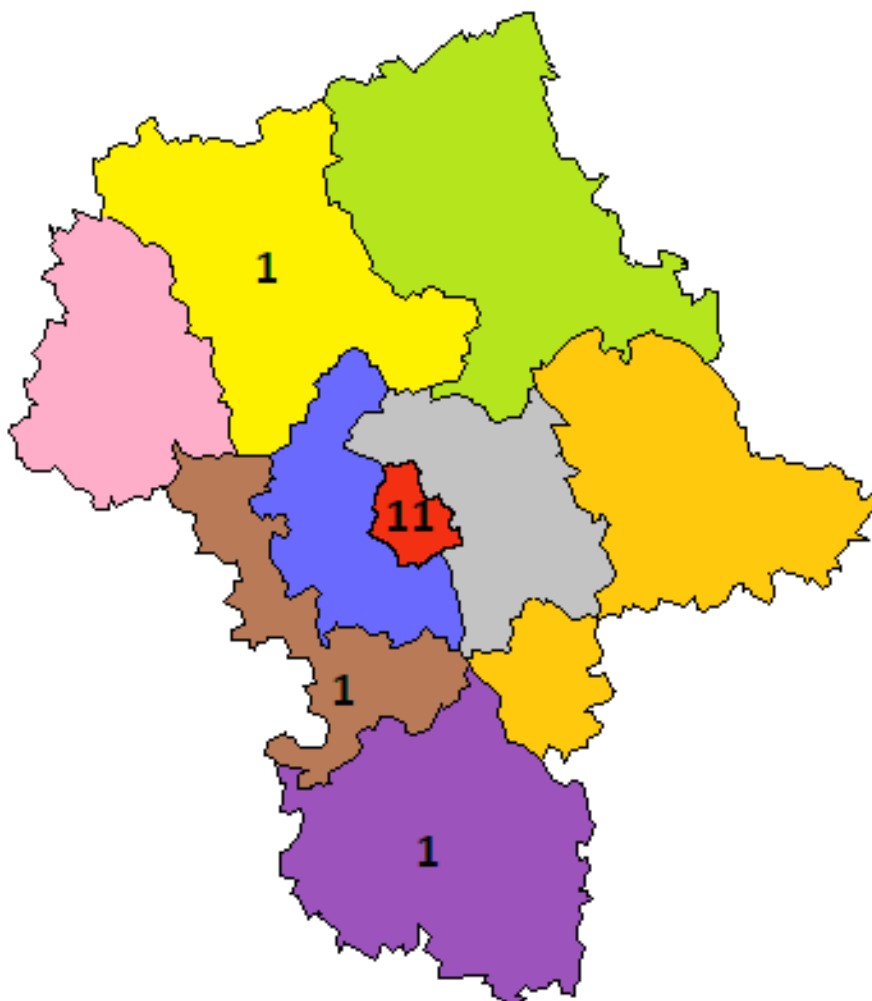
Tabela 15. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 4.2. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]

Region	Podregion	Liczba pożyczek	Wartość pożyczek
RWS	M.st. Warszawa	11	8 372 235,53
RMR	Ciechanowski	1	300 260,30
RMR	Radomski	1	269 064,00
RMR	Żyrardowski	1	97 600,00
Razem		14	9 039 159,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Mapa 2. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 4.2. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

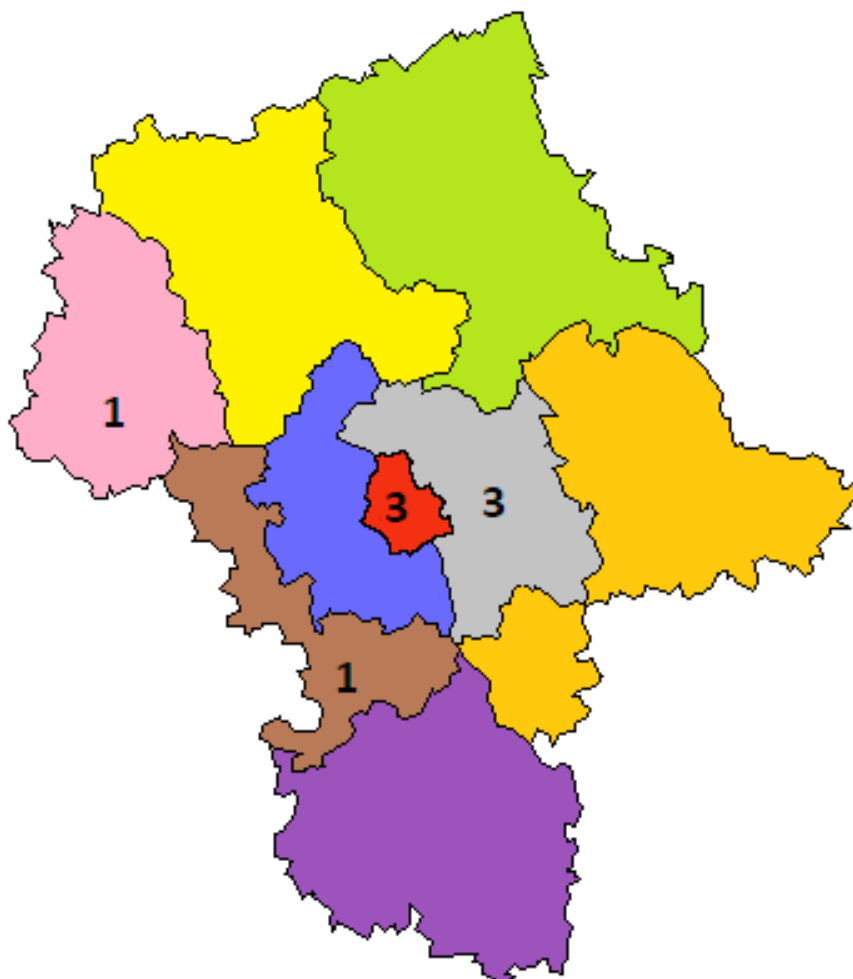
Tabela 16. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 6.2. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]

Region	Podregion	Liczba pożyczek	Wartość pożyczek
RWS	M.st. Warszawa	3	156 500 414,97
RWS	Warszawski wschodni	3	14 572 499,17
RMR	Płocki	1	4 347 433,24
RMR	Żyrardowski	1	22 405 599,90
Razem		8	197 825 947,28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Mapa 3. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 6.2. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych udostępnionych przez Zamawiającego (stan na 30.06.2021).

Jak wynika z analizy powyższych map oraz tabel, liczba udzielonych pożyczek jest zróżnicowana w zależności od podregionu – dotyczy to każdego z analizowanych działań, w ramach których w latach 2014-2020 wdrażano IF. Może to świadczyć zarówno o przewadze wsparcia dotacyjnego jako pożądanego, jak również o niewystarczającej sieci dystrybucji wsparcia oraz niewystarczającej rozpoznawalności pośredników. Problem ten jest zauważalny przede wszystkim w przypadku działania 3.3. RPO WM 2014-2020. Kwestie tę zbadano również w ramach wywiadów pogłębionych. Przedstawiciel BGK odpowiedzialny za wdrażanie instrumentu Jeremie2 potwierdził nierównomierną dostępność podmiotów zainteresowanych do oferty. Takie samo stanowisko prezentowali przedstawiciele IZ (Biuro ds. IF). Ewaluator zgadza się z tą oceną. Filie na terenie całego Mazowsza odnotowano jedynie w przypadku Fundacji na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa, która jest PF w ramach działania 3.3. RPO WM 2014-2020. Dokonanie oceny powinno być jednak dokonywane nie tylko przez pryzmat liczby oddziałów,

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

ale także jakości ich działania (skuteczności w akwizycji oferowanych produktów). Jak ukazało badanie, jakość ta jest niewystarczająca – przede wszystkim w RMR, co nie jest skorelowane z kwestią posiadania lub nieposiadania oddziałów na obszarze poza Warszawą.

Do zagadnienia ustosunkowywali się przedstawiciele PF. Wskazali oni, że skłonność do inwestowania jest większa w RMR, co jest spowodowane mniejszą liczbą przedsiębiorców, a co za tym idzie – mniejszą konkurencją i łatwiejszymi możliwościami „przebicia” się na rynku z oferowanymi produktami lub usługami. Wartość inwestycji jest natomiast relatywnie niższa w RMR, niż w przypadku tożsamyh inwestycji podejmowanych w RWS. Niemniej, zauważyli, że skłonność do inwestowania nie jest odzwierciedlona w liczbie i wartości podpisanych umów, co wynika ze wspomnianej już, niewystarczającej promocji i informacji. Wskazano, że o ile osoby zorientowane są w stanie same dotrzeć do oferty, o tyle podmioty, które poszukują wsparcia finansowego, jednak nie cechują się dużą wiedzą w zakresie dostępnych jego form, potrzebują jasnego, dostępnego przekazu.

Jakie istnieją bariery i problemy, szczególnie na poziomie pośredników finansowych we wdrażaniu IF ze środków RPO WM?

Uczestnicy wywiadów pogłębionych zwrócili uwagę na **postępującą kanibalizację świadczonego wsparcia**, w tym przez wsparcie dotacyjne oraz komercyjne. Jest to główna bariera, na jaką napotykają pośrednicy finansowi. W tym kontekście w ramach przyszłej perspektywy finansowej (2021-2027) konieczne jest takie zaprojektowanie wsparcia, które efekt kanibalizacji będzie minimalizować. Tym samym podstawowy warunek eliminacji napotykanym barier jest jednym z czynników egzogenicznych, które możliwe są do zniwelowania na poziomie projektowania produktów finansowych.

Wśród kolejnych trudności wskazywano na **słabą rozpoznawalność oferty pośredników finansowych**. W wywiadach pogłębionych wskazywano, że wniosek ten został zaobserwowany także w ramach realizowanego przez IZ RPO WM 2014-2020 projektu Gospostrateg. Pośrednicy finansowi wolą koncentrować swoje wysiłki na obszarze RWS, w którym zdolności dotarcia do potencjalnego odbiorcy są dużo większe i gdzie większa jest również populacja potencjalnych odbiorców. Świadczy o tym fakt, że jedynie jeden Pośrednik Finansowy (Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa) posiada filie w RMR.

Kolejnym problemem, jaki zaobserwowano na poziomie Pośredników Finansowych jest **dostępność do środków finansowych**, które umożliwiłyby im zarządzanie funduszami pożyczkowymi bez ryzyka wystąpienia przestoju w udzielaniu wsparcia z uwagi na oczekiwanie kolejnych transz środków. Mechanizm transzowania powoduje, że występują przestoje w dostępie do środków finansowych. Uznano je za kwestię utrudniającą działanie, pomimo że przekazywanie transz środków przez IZ RPO WM 2014-2020 następuje terminowo. Dodatkowo Pośrednicy Finansowi z uwagi na pandemię COVID-19 wprowadzili rozwiązania skierowane do odbiorców ostatecznych, tj. wakacje kredytowe czy karencja w spłacie kapitału, co oznaczało dla

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

nich późniejszy zwrot środków, które zostały przekazane w ramach umowy pożyczki poszczególnym podmiotom. Rozwiązaniem trudnej sytuacji, w jakiej znajdują się pośrednicy mogłoby być zaliczkowanie kwot ich wynagrodzenia za zarządzanie funduszami, co pozwoliłoby zachować płynność realizowanych działań. Wystąpienie tej trudności potwierdziły diady z pośrednikami finansowymi.

W badaniu uwzględniono również wyniki przeprowadzonych diad z pośrednikami finansowymi. Wskazali oni, że główną barierą był brak instrumentu przeznaczonego na cele obrotowe. Na obszarze województwa wprowadzono Mazowiecką Pożyczkę Płynnościową, jednak została ona wprowadzona dopiero w 2020 r. oraz służyła zniwelowaniu negatywnych skutków pandemii COVID-19. Należy zatem spodziewać się, że instrument ten nie zostanie utrzymany, a obecnie ma charakter czasowy, związany z nadzwyczajną sytuacją, którą wywołała wspomniana pandemia. Wynika to z przeznaczenia środków w ramach EFRR, które zostało określone na poziomie regulacji unijnych; w myśl uregulowań unijnych wsparcie obrotowe jest możliwe jedynie w ograniczonym zakresie, jako element powiązany silnie z realizowanym przedsięwzięciem. Jego wprowadzenie w 2020 r. jako odrębnego rodzaju (Mazowieckiej Pożyczki Płynnościowej) spowodowane było natomiast nadzwyczajnymi okolicznościami, które opisano powyżej (pandemia COVID-19). Alternatywnie, rozwiązaniem mogłoby być szersze potraktowanie kwalifikujących się do wsparcia pożyczkowego projektów, nie tylko tych wprowadzających innowacje, ale zakładających ogólny rozwój. Przedstawiciele PF wskazali, że wpisywanie się w inteligentne specjalizacje lub innowacyjność (nawet w przypadku działań innowacyjnych na poziomie przedsiębiorstwa) powinny być w kolejnej perspektywie finansowej (2021-2027) kwestiami dodatkowo branymi pod uwagę, ale nie obligatoryjnymi. Nie wszystkie przedsiębiorstwa wprowadzają bowiem innowacje; pandemia COVID-19 ukazała natomiast, że wsparcie na cele rozwojowe, związane z tworzeniem lub utrzymaniem miejsc pracy jest zasadne do wdrażania ze środków zwrotnych nawet, jeśli nie generuje rezultatów w postaci zasilenia działań na rzecz rozwoju ISM.

Wśród barier wskazywano ponadto na konieczność ustanowienia przez przedsiębiorcę planującego skorzystać z IF zabezpieczenia, co niejednokrotnie było utrudnieniem dla potencjalnego odbiorcy.

W jaki sposób można rozwiązać problemy i bariery, na jakie napotykają pośrednicy finansowi w sprawnym wdrażaniu instrumentów finansowych?

Odnosząc się do kwestii zmian, jakie należałoby wprowadzić, pośrednicy finansowi uczestniczący w diadach wskazali, że należy prowadzić szerzej zakrojoną promocję i informowanie o IF w ramach FEM 2021-2027. Również Zespół Badawczy przychylił się do tej opinii, biorąc pod uwagę wcześniej wysnute wnioski. W celu informowania o instrumentach finansowych można szerzej niż dotychczas wykorzystać stronę Programu – www.funduszedlamazowsza.eu. Obecnie informacje zawarte w tym zakresie na stronie

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

internetowej nie są, w opinii Zespołu Badawczego, wystarczająco eksponowane. Istnieje jednak odrębny dział, swoiste kompendium wiedzy o IF, które można rozbudowywać. Widok strony internetowej Programu zawierającej informacje o IF zaprezentowano poniżej.

Rysunek 1. Widok strony internetowej Programu z informacjami o IF

Serwis Regionalnego Programu
Województwa Mazowieckiego

Mazowsze.
serce Polski

UNIA EUROPEJSKA

| Skorzystaj | Realizuję projekt | O programie | Wiadomości | Punkty informacyjne | Nasze serwisy | E-wydania | Szukaj

Strona główna »

Pożyczki

16.04.2021

Fundusze europejskie to nie tylko dotacje, ale również preferencyjne pożyczki dostępne w trzech obszarach:

- wdrażania innowacji przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- zwiększania efektywności energetycznej budynków,
- rewitalizacji obszarów zmarginalizowanych.

Za wdrażanie instrumentów finansowych na podstawie umów podpisanych z Województwem Mazowieckim odpowiada Europejski Bank Inwestycyjny oraz Bank Gospodarstwa Krajowego.
Zapraszamy do zapoznania się z ofertą w wybranym obszarze:

Innowacje MŚP Efektywność energetyczna Rewitalizacja

Źródło: www.funduszedlamazowsza.eu/pozyczki/ (dostęp: 05.07.2021).

W celu zapewnienia wystarczającej widoczności Zespół Badawczy proponuje, by docelowo umieścić informację o wsparciu z IF w postaci „kafelka” na stronie głównej, gdzie podmiot zainteresowany wsparciem mógłby zapoznać się z całą ofertą, gdzie mógłby przejść od razu, poprzez odnośniki, na odpowiednie strony internetowe pośredników finansowych itp. Taka forma pozwoliłaby przyciągnąć pośrednikom podmioty, które z różnych względów nie uzyskały dotacji, a także takie, które nie zdają sobie sprawy z możliwości uzyskania wsparcia zwrotnego ze środków FEM (a wcześniej – RPO). Poza tym, forma taka ukazywałaby bezpośredni związek oferty pożyczek ze środkami FEM 2021-2027, co pozwoliłoby wzbudzić zaufanie ze strony potencjalnych odbiorców (instytucje realizujące Program cechują się wysoką rozpoznawalnością, wiarygodnością oraz cieszą się dużym zaufaniem ze strony potencjalnie zainteresowanych podmiotów).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

2. Określenie poziomu rentowności typów projektów finansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 a instrumentów dotacyjnych oraz innych komplementarnych form wsparcia, w stosunku do których w FEM 2021-2027 planowane jest zastosowanie instrumentów finansowych

Jakie czynniki będą wpływać pozytywnie, a jakie negatywnie na skalę potencjałów absorpcyjnych dla instrumentów finansowych w poszczególnych subregionach na poziomie inwestycji samorządowych oraz podmiotów działających na rynku konkurencyjnym?

Na skalę potencjałów absorpcyjnych w latach 2021-2027 będą wpływać zawodności rynku, które mogą nasilić się w wyniku występowania odroczonego w czasie skutków pandemii COVID-19. Podmioty, które zachowały – pomimo trudności – płynność finansową dzięki wsparciu ze środków centralnych (tj. fundusze pochodzące z Tarczy Antykryzysowej zaoferowanej przez rząd RP) mogą zacząć odczuwać skutki pandemii dopiero po jej ustąpieniu. Może to być związane ze zmianą preferencji klientów (np. mniejsza skłonność do podróży służbowych, wynikająca z organizacji spotkań biznesowych online, co może przełożyć się na branżę hotelową i powiązane z nimi (gastronomię, a także szeroko pojętą turystykę biznesową).

SAMORZĄDY

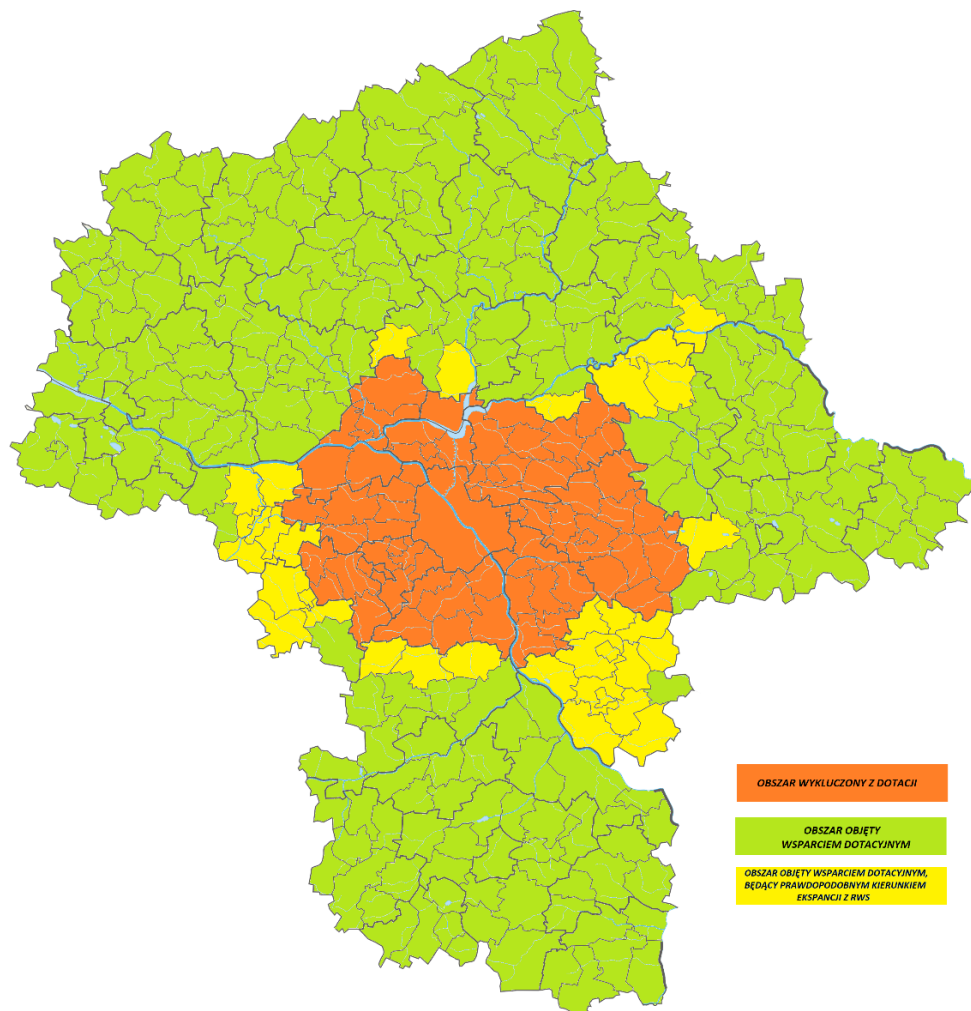
W przypadku samorządów obserwuje się, że na skutek pandemii zmniejszyła się ich zdolność do zapewnienia wkładu własnego w przedsięwzięciach finansowanych dotacją. Należy spodziewać się – co potwierdzono w wywiadach pogłębionych – że podniesienie poziomu wkładu własnego do 50% może stać się barierą w aplikowaniu dla części samorządów. Tym samym, wsparcie ze środków FEM 2021-2027 może być relatywnie mało atrakcyjne w porównaniu do środków z innych programów, np. z KPO. Zmiana nastąpi przede wszystkim w RWS, w mniejszym zakresie w RMR.

PODMIOTY Z RYNKU KOMERCYJNEGO

Zarówno w RWS, jak i w RMR na skłonność do absorpcji środków będzie wpływać ogólna niepewność wywołana pandemią COVID-19. Ważnym czynnikiem, który należy uwzględnić w analizie jest to, że przedsiębiorstwa będą w okresie po pandemii COVID-19 dążyć do odbudowy swojej pozycji. Nastąpi zatem mniejsza skłonność do ekspozycji w zakresie IF. Bardziej istotne stanie się zachowanie płynności finansowej niż inwestycje. Nie oznacza to jednak zaprzestania inwestycji. Zespół Badawczy stoi na stanowisku, że będą one w dalszym ciągu podejmowane, jednak będą ograniczone, jeśli chodzi o ich zakres oraz obejmą przedsięwzięcia o niskim stopniu ryzyka niepowodzenia oraz szybkim zwrocie inwestycji. Nie będzie to jednak trend charakteryzujący całą perspektywę finansową 2021-2027, a okres najbliższego roku, maksymalnie 2 lat.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Mapa 4. Mapa województwa mazowieckiego z uwzględnieniem rodzajów planowanego wsparcia na lata 2021-2027 i prawdopodobnymi kierunkami lokowania miejsc realizacji projektów

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o. na podstawie: Region Warszawski Stołeczny na tle województwa mazowieckiego, red. W. Jarczewski, Ł. Sykała, IRMiR, Warszawa 2020.

W przypadku podmiotów z rynku komercyjnego należy także zwrócić uwagę na wykluczenie ze wsparcia dotacyjnego przedsiębiorstw z RWS w ramach Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej¹⁷. Powoduje to, że wsparcie do tych podmiotów będzie mogło być kierowane jedynie w oparciu o IF lub instrumenty mieszane. Wsparcie dotacyjne dla przedsiębiorstw będzie jednak udzielane w dalszym ciągu w RMR. Może to spowodować, że miejsca realizacji projektów, które dotychczas były realizowane na obszarze RWS, zostanie przeniesione do gmin ościennych, włączonych w skład RMR. Przeniesienie miejsca realizacji przedsięwzięć będzie bowiem umożliwiało

¹⁷ Komunikat Komisji: Wytyczne w sprawie regionalnej pomocy państwa (2021/C 153/01), 29.04.2021, s. 37.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

otrzymanie bezwrotnego wsparcia na planowane działania. Obszar objęty dotacją oraz wykluczony z tego rodzaju wsparcia przedstawiono na powyższej mapie.

Biorąc pod uwagę skalę intensywności oddziaływania m.st. Warszawy na otoczenie należy wskazać, że prawdopodobnymi kierunkami ekspansji działalności (lokalizacji projektu w celu otrzymania dotacji) będą:

- Chynów, Grójec, Pniewy (powiat grójecki);
- Małkinia Górna (powiat ostrowski);
- Pokrzywnica, Świercze (powiat pułtuski);
- Kotuń (powiat siedlecki);
- Teresin (powiat sochaczewski);
- Łochów, Sadowne, Stoczek (powiat węgrowski);
- Zabrodzie (powiat wyszkowski);
- Radziejowice (powiat żyrardowski);
- Większość gmin powiatu sochaczewskiego (poza Iłowem I Rybnem);
- Większość gmin powiatu żyrardowskiego (poza Mszczonowem);
- Większość gmin powiatu garwolińskiego (poza Żelechowem)¹⁸.

Są to gminy najsilniej związane z Warszawą (poza gminami RWS). Należy jednak spodziewać się, że skala przelokowywania miejsca realizacji projektu może być większa. Dla gmin ościennych RWS zasięg ten może być jeszcze szerszy. Tym samym dochodzić będzie do rozwoju regionalnego w oparciu o model funkcjonalno-dyfuzyjny.

Z tego też względu szczególne wsparcie należy przyłożyć opracowując instrumenty wsparcia dla oddalonych od rdzenia (RWS) obszaru województwa, tj. dla powiatów wchodzących w skład podregionów:

- Ciechanowskiego;
- Ostrołęckiego;
- Płockiego;
- Radomskiego.

Gminy i powiaty z tych podregionów nie będą bowiem korzystały w istotny sposób z przeniesienia na ich teren miejsc realizacji projektów, które w poprzedniej perspektywie (2014-2020) lokowały się w RWS.

¹⁸ Por. *Region Warszawski Stołeczny na tle województwa mazowieckiego*, red. W. Jarczewski, Ł. Sykała, IRMiR, Warszawa 2020, s. 41.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Jakie można wskazać w województwie mazowieckim wyzwania dotyczące zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji wymagające interwencji ze środków publicznych?

W przypadku jakich rodzajów przedsięwzięć występuje problem zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji?

Wyzwania dotyczące zawodności rynku oraz nieoptymalnego poziomu inwestycji wynikają z niedoskonałości rynku. W teorii ekonomii wyróżnia się m.in. następujące niedoskonałości:

1. **Efekty zewnętrzne** – występują w przypadku przedsiębiorstw, które nie są w stanie w pełni zawłaszczyć korzyści wynikających z ich działania (np. wynalazku technologicznego). Możliwość uzyskania przez konkurencję korzyści z działania firmy (np. możliwość korzystania z wynalezionej technologii) jest czynnikiem zniechęcającym podmioty finansujące do finansowania przedsięwzięcia.
2. **Dobra publiczne niekonkurencyjne w konsumpcji** – stanowią one dobra, z których może korzystać ogół społeczeństwa, bez możliwości wyłączenia lub umniejszenia korzystania przez jakiegokolwiek grupy. Dobrami takimi są np. drogi publiczne, publiczna komunikacja zbiorowa.
3. **Siła monopolu** – jest przeciwieństwem konkurencji doskonałej. Występuje w przypadku, gdy monopolista wykorzystując swoją uprzywilejowaną pozycję produkuje małą ilość danego dobra i oferuje je po zawyżonej cenie.
4. **Asymetria informacji** – spowodowana niepełną wiedzą pomiędzy dostawcą a odbiorcą. Brak pełnej wiedzy powoduje, że podejmowane są decyzje nieoptymalne w stosunku do sytuacji, w której obie strony miałyby pełną wiedzę na temat sytuacji drugiej strony.
5. **Czynniki teorii agencji** – czynnik ten oznacza, że jedna ze strony może (lub nie może) kontrolować w pełni zachowania drugiej strony i od tego uzależnia swoje decyzje co do uczestniczenia w transakcji.

Są to zawodności najczęstsze, jednak teoria ekonomii wskazuje również na takie elementy, jak nierównowaga gospodarcza, niekompletność rynku czy dysproporcje w podziale dochodów¹⁹.

W przypadku województwa mazowieckiego możliwe jest wystąpienie – w ramach różnych przedsięwzięć – wszystkich ze wskazanych powyżej zawodności rynku. Najpopularniejszymi zawodnościami są dobra publiczne oraz efekty zewnętrzne (nie tylko w przypadku podmiotów publicznych, ale również prywatnych, oferujących np. usługi z zakresu edukacji czy ochrony zdrowia). Zauważa się jednak, że występują również inne niedoskonałości, tj. siła monopolu, co ma przełożenie m.in. na aktywność w sferze infrastruktury badawczo-rozwojowej.

¹⁹ Zob. P. Leszek, *Koncepcje zawodności rynku: teoria a rzeczywistość*, „Equilibrium” 2010, nr 1(4), s. 10-11.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Mówiąc o niedoskonałościach rynku oraz nieoptymalnym poziomie inwestycji koniecznym jest nawiązanie do ryzyka wystąpienia **credit crunch**, przed czym NBP ostrzegał już w połowie 2020 r.²⁰ Jest to jeden ze skutków pandemii COVID-19, który może zaszkodzić stabilności systemu finansowego. Zjawisko to związane jest z nadmiernym ograniczeniem finansowania kredytami bankowymi. Banki mogą kierować się w tej sytuacji zmniejszoną skłonnością do finansowania przedsięwzięć w warunkach niepewności²¹. Symptomy zaostrzenia warunków udzielania kredytów zauważa się już obecnie, pomimo że jeszcze nie mówi się wprost o wystąpieniu zjawiska credit crunch w Polsce²².

Niedoskonałości te, w odniesieniu do poszczególnych typów projektów zaplanowanych do realizacji w ramach FEM 2021-2027 zaprezentowano poniżej. Nie jest to zestawienie wyczerpujące, ponieważ na skutek różnych zdarzeń rynek ulega zmianom i może się okazać, że obszar tematyczny, w którym zazwyczaj nie występowały zawodności danego typu, będzie podatny na daną niedoskonałość (przykładowo, w przypadku działań z zakresu cyberbezpieczeństwa potencjalnie możliwa do zidentyfikowania jest niedoskonałość w postaci siły monopoli – w przypadku występowania na danym obszarze przedsiębiorcy, który miałby istotną przewagę nad konkurentami, np. w zakresie jakości świadczonych usług. W czasie pandemii COVID-19 można było natomiast identyfikować wpływ efektów zewnętrznych na sektory B+R, farmaceutyczny i chemiczny – co związane było z pracami nad szczepionką przeciwko wirusowi wywołującemu tę chorobę, a także ze względu na zwiększone zapotrzebowanie w zakresie materiałów ochrony osobistej tj. maseczki, rękawiczki jednorazowe czy płyny dezynfekujące).

²⁰ Raport o stabilności systemu finansowego. Wydanie specjalne: skutki pandemii COVID-19, Narodowy Bank Polski, Warszawa, czerwiec 2020 r., www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf062020.pdf (dostęp: 19.05.2021).

²¹ Raport o stabilności systemu finansowego. Ocena skutków pandemii COVID-19, Narodowy Bank Polski, Warszawa, grudzień 2020 r., www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf122020.pdf (dostęp: 19.05.2021).

²² Zob. też. www.ey.com/pl_pl/biuletyn-ryzyka/czy-mozna-zapobiec-credit-crunch (dostęp: 19.05.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 17. Zestawienie potencjalnych zawodności rynku w poszczególnych typach projektów planowanych do wsparcia ze środków FEM 2021-2027

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
KONKURENCYJNE I INTELIGENTNE MAZOWSZE						
(i) Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	Projekty badawczo-rozwojowe	X		X		
	Wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw	X				
	Wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych	X				
(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i władze publiczne	E-administracja	X	X			
	E-kultura	X	X			
	E-zdrowie	X	X			
	Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji przez przedsiębiorstwa	X		X		
	Cyberbezpieczeństwo i systemy ostrzegania		X			
(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych	X			X	X

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
	Wspieranie wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych lub nowoczesnych rozwiązań TIK	X		X	X	X
	Wspieranie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarki regionalnej			X		
	Wspieranie akceleracji działalności innowacyjnej MŚP			X		
(iv) Rozwijanie umiejętności na rzecz inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	Wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania	X				
	Wspieranie i rozwój mazowieckich klastrów	X		X		
	Wspieranie rozwoju mazowieckich przedsiębiorstw w oparciu o klastry	X		X		
(v) Udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych		X	X	X		
CZYSTE, NISKOEMISYJNE PRZYJAZNE DLA ŚRODOWISKA MAZOWSZE						
(i) Promowanie efektywności energetycznej i redukcja emisji gazów cieplarnianych	Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych	X	X			
	Kontrola jakości powietrza	X	X			
(ii) Promowanie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną	X				

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
(iv) Promowanie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi, a także, odporności, z uwzględnieniem podejść ekosystemowych	Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami		X			
	Zwiększanie ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy, realizacja działań prowadzących do zwiększenia retencjonowania wód opadowych	X	X			
	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i błękitnej infrastruktury	X	X			
(v) Promowanie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	Kompleksowy projekt w ramach porządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej		X			
	Budowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych i inwestycji związanych z oczyszczaniem ścieków i zagospodarowywaniem osadów ściekowych		X			
	Zarządzanie efektywnymi, inteligentnymi sieciami wodociągowymi		X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
(vi) Promowanie przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym i gospodarkę zasobooszczędną	Gospodarka odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami		X			
	Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych		X			
	Kompleksowy projekt oczyszczania Mazowsza z wyrobów zawierających azbest	X	X			
(vii) Poprawa ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej i zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich oraz zmniejszenie wszelkich form zanieczyszczenia	Aktualizacja Planów Ochrony Parków Krajobrazowych		X			
	Ochrona różnorodności biologicznej poprzez realizację planów ochrony w mazowieckich parkach krajobrazowych oraz poprzez tworzenie centrów ochrony rodzimych gatunków roślinnych i zwierzęcych	X	X			
	Rekultywacja składowisk odpadów pokomunalnych	X	X			
(viii) Promowanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w ramach przejścia na gospodarkę zeroemisyjną	Infrastruktura rowerowa i piesza	X	X			
	Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru	X	X			
	Kompleksowe projekty dotyczące budowy i przebudowy infrastruktury transportu publicznego	X	X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
	Ograniczenie emisji z transportu poprzez zakup maszyn/sprzętu do czyszczenia ulic	X	X			
LEPIEJ POŁĄCZONE MAZOWSZE DZIĘKI ZWIĘKSZENIU MOBILNOŚCI I UDOSKONALENIU REGIONALNYCH POŁĄCZEŃ TELEINFORMATYCZNYCH						
(ii) Rozwój i wzmocnienie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej krajowej, regionalnej i lokalnej mobilności, w tym lepszego dostępu do TEN-T i mobilności transgranicznej	budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, na odcinkach leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach	X	X			
	linie kolejowe – budowa, przebudowa lub modernizacja,	X	X			
	tabor kolejowy - zakup lub modernizacja,	X	X			
	budowa zapleczy utrzymaniowo-naprawczych	X	X			
AKTYWNE ZAWODOWO MAZOWSZE						

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez PUP, w szczególności osób młodych, długotrwale bezrobotnych, z niepełnosprawnością, z wykształceniem odpowiadającym poziomowi ISCED 3 i niższym, kobiet i osób, które ukończyły 50 lat		X			
(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej	Realizacja ukierunkowanych schematów mobilności transnarodowej (USMT) w ramach sieci EURES	X		X	X	
(b) modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i	Podnoszenie kompetencji pracowników regionalnych Publicznych Służb Zatrudnienia, w tym doradców i asystentów EURES	X		X	X	X

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy						
(b) Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	Wdrożenie instrumentów przeciwdziałających spowolnieniu gospodarczemu wywołanemu czynnikami egzogenicznymi (np. epidemia) wypracowanych na poziomie krajowym	X	X	X	X	X
(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	Przystosowanie pracowników i przedsiębiorców do zmian	X	X	X	X	X
(d) wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz	Wdrażanie programów służących przeciwdziałaniu dezaktywacji zawodowej oraz aktywnemu i zdrowemu starzeniu się	X	X	X	X	X

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia						
(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	Wsparcie pracodawców z sektora prywatnego we wprowadzaniu telepracy	X	X	X	X	X
NOWOCZESNA I DOSTĘPNA EDUKACJA						
(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnością	podniesienie jakości edukacji przedszkolnej	X	X			
(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich	rozwój kompetencji kluczowych i umiejętności niezbędnych na rynku pracy	X	X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnością						
(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnością	kompleksowe programy rozwojowe (szkolnictwo zawodowe)	X	X			
(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w	wparcie powszechnego doradztwa zawodowego (szkolnictwo zawodowe)	X	X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnością						
(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnością	wsparcie szkoły w prowadzeniu skutecznej edukacji włączającej, w tym zapewnienie odpowiedniego wyposażenia, podnoszenie kompetencji kadr pedagogicznych, bezpośrednie wsparcie uczniów, poprzez zapewnienie usług asystenckich oraz rozwijanie, kompetencji, umiejętności, uzdolnień, zainteresowań uczniów poza edukacją formalną (ed. włączająca)		X			
(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i	Wsparcie kształcenia zawodowego osób dorosłych poprzez usługi rozwojowe w ramach Podmiotowego Systemu Finansowania (PSF), które chcą z własnej inicjatywy podnieść swoje kwalifikacje/ kompetencje	X	X	X	X	X

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	lub przekwalifikować się, za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR)					
(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	Wsparcie realizowane poza systemem BUR i PSF w zakresie nabywania podstawowych kompetencji i umiejętności, w tym cyfrowych dla grup wykluczonych cyfrowo	X	X	X	X	X
(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie	Wsparcie kształcenia w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia		X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej						
AKTYWNA INTEGRACJA ORAZ ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I ZDROWOTNYCH						
(ii) Poprawa dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury	Wsparcie infrastruktury w zakresie edukacji ogólnej		X			
	Wsparcie infrastruktury w zakresie edukacji zawodowej		X			
(iii) Promowanie integracji społeczno-ekonomicznej społeczności zmarginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach i grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o specjalnych potrzebach, poprzez zintegrowane działania, w tym mieszkalnictwo i usługi socjalne (EFRR)	tworzenie infrastruktury społecznej w ramach deinstytucjonalizacji usług i reintegracji społecznej	X	X			X
(iv) Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej,	Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną		X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
oraz promowanie przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej						
(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym przy zastosowaniu usług aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym	X	X			X
	aktywizacja społeczna i zawodowa w ramach podmiotów integracji społecznej (CIS, KIS, WTZ, ZAZ)	X	X			X
	budowanie potencjału i współpracy w regionie w obszarze ekonomii społecznej	X	X		X	X
	podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr pomocy społecznej	X	X			X
	wsparcie przedsiębiorstw społecznych i podmiotów ekonomii społecznej	X	X	X		X
(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkańców oraz opieki	rozwój usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu	X	X			X

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej	zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie, poprzez wsparcie powstawania i funkcjonowania Ośrodków Interwencji Kryzysowej na Mazowszu	X	X			X
	wspieranie przyjaznego środowiska na rzecz seniorów	X	X			X
	programy zdrowotne dla dzieci i młodzieży, osób w wieku produkcyjnym oraz starszych	X	X			X
	wsparcie rozwoju deinstytucjonalizacji i opieki koordynowanej w ochronie zdrowia	X	X			X
(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	rozwój usług społecznych na rzecz dzieci i młodzieży, w tym w ramach usług wsparcia systemu pieczy zastępczej	X	X			X
	integracja społeczna osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością	X	X			X
(v) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Rozwój infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej	X	X			

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

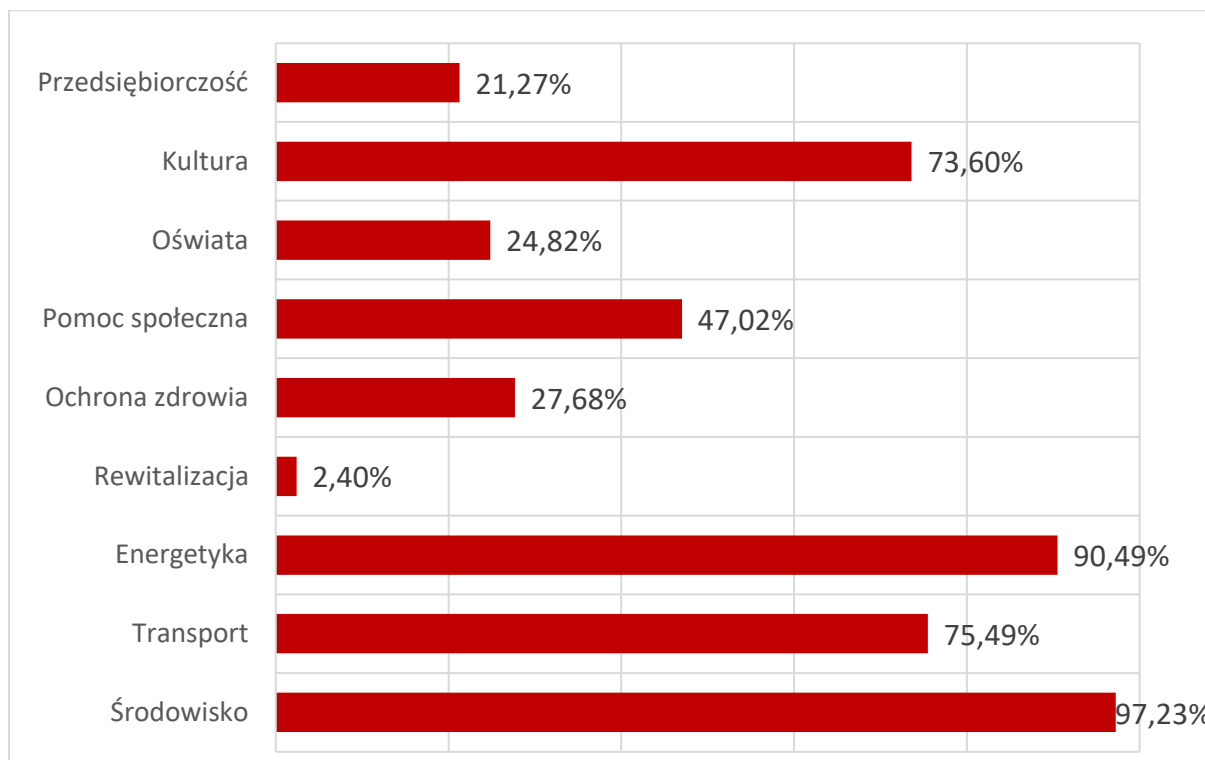
Cel szczegółowy	Typ projektu	Potencjalne zawodności rynku				
		Efekty zewnętrzne	Dobra publiczne	Siła monopolu	Asymetria informacji	Czynniki teorii agencji
(v) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Rozwój międzysektorowej współpracy w zakresie przemysłów kultury i kreatywnych	X				
(v) Wzmocnienie roli kultury i turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych	Turystyczne szlaki tematyczne i produkty turystyczne (odwołujące się do walorów historycznych, kulturowych, przyrodniczych i kulinarnych)		X			
MAZOWSZE BLIŻSZE OBYWATELOM						
(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, naturalnego dziedzictwa kulturowego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego	X	X			X
	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	X	X			
(ii) Wspieranie zintegrowanego lokalnego rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego oraz bezpieczeństwa, w tym na obszarach wiejskich i przybrzeżnych, m.in. w ramach rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego	X	X			X
	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	X	X			

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o. na podstawie projektu FEM 2021-2027 oraz wiedzy eksperckiej.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Jak można zauważyć, najczęściej występującą zawodnością (niedoskonałością) są efekty zewnętrzne. Są one jednocześnie najtrudniejsze do określenia z uwagi na swoją zmienność.

Wykres 4. Odsetek niezabezpieczonych potrzeb finansowych w ogóle zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych w podziale na obszary [w %]

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Kolejnym elementem niniejszego zagadnienia badawczego jest nieoptymalny poziom inwestycji, który związany jest stricte z luką finansową występującą w województwie²³. Odnosząc poziom niezabezpieczonych środków finansowych do wszystkich zidentyfikowanych potrzeb największa luka występuje w obszarze ochrony środowiska (97,23%), energetyki (90,49%), rozwoju transportu (75,49%) oraz kultury (73,6%). Przedstawiono je na powyższym wykresie.

Można wskazać, że w przypadku obserwowanego nieoptymalnego poziomu inwestycji najbardziej istotnymi przyczynami są:

- dobra publiczne niekonkurencyjne w konsumpcji (transport, środowisko, energetyka, kultura, oświata, pomoc społeczna, ochrona zdrowia);

²³ Luka finansowa została wykazana w rozdziale 3 niniejszego opracowania.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- siła monopoli (energetyka, transport);
- efekty zewnętrzne oddziałujące na potrzeby (tj. transport, środowisko, energetyka, kultura, oświata, pomoc społeczna, ochrona zdrowia).

Czy podmioty, które nieskutecznie ubiegały się o wsparcie dotacyjne z RPO WM 2014-2020 na realizację projektów, zrealizowały te projekty z innych źródeł (w tym ze źródeł zwrotnych publicznych i komercyjnych)? Czy nadal stanowią potencjalną grupę planowaną do wsparcia instrumentami finansowymi w FEM 2021-2027?

Badanie CAWI/CATI z wnioskodawcami nieskutecznie ubiegającymi się o wsparcie pozwala na wskazanie, że jedynie 8,9% spośród nich zrealizowało planowany projekt z innych źródeł. Nie zidentyfikowano, by projekty realizowane były ze środków komercyjnych. W przypadku nieotrzymania wsparcia dotacyjnego ze środków RPO WM 2014-2020 przedsięwzięcia realizowane były głównie ze środków własnych i środków samorządowych. Tym samym wnioskodawcy nieskuteczni w dalszym ciągu stanowią potencjalną grupę, którą można objąć instrumentami finansowymi. Ich zachęcenie do tego, by realizować przedsięwzięcia ze środków zwrotnych może być jednak trudne z uwagi na dużą skłonność do dotacji oraz przyzwyczajenie do tej formy finansowania.

Czy występuje konkurencja pomiędzy IF w ramach RPO WM 2014-2020 z innymi instrumentami finansowymi dostępnymi na rynku (z innych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014-2020, ze środków z perspektywy 2007-2013, z innych środków publicznych)? Jeśli tak, to jakie kroki należy podjąć w celu utrzymania konkurencyjności IF z perspektywy finansowej 2021-2027, aby zapobiec kanibalizacji? Czy zachodzi zjawisko wypierania oferty IF RPO WM 2014-2020 przez inne instrumenty wsparcia (pomoc zwrotna, dotacje, granty, itp.? Jeśli tak, to jakie?

Zjawisko wypierania wsparcia w ramach RPO WM 2014-2020 występowało, zaś uwarunkowania, w których tworzona jest niniejsza ewaluacja nakazują dogłębne zastanowienie się nad projektowanym w ramach FEM 2021-2027 wsparciem, ponieważ proces kanibalizacji postępuje. Przyczynia się do tego szereg czynników:

1. **Obniżenie stóp procentowych w związku z kryzysem wywołanym pandemią COVID-19, co generuje zwiększenie konkurencyjności oferty banków komercyjnych w stosunku do IF** – jest to jednoznaczne ze zmniejszającą się atrakcyjnością instrumentów finansowych w ramach środków RPO WM 2014-2020. Należy przewidywać, że sytuacja dotycząca poziomu stóp procentowych, w celu ożywienia gospodarki po zastoju spowodowanym pandemią COVID-19 pozostanie bez zmian (bądź zmiany wprowadzone przez RPP będą symboliczne). Należy przewidywać, że wobec porównywalnej atrakcyjności ofert w ramach wsparcia FEM oraz banków komercyjnych (przy utrzymaniu dotychczasowych warunków udzielania IF oferta komercyjna będzie jedynie nieznacznie

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

droższa) potencjalni odbiorcy mogą wybierać wsparcie komercyjne, które nie będzie obwarowane takimi, jak ma to miejsce w przypadku środków pochodzących z programów operacyjnych).

2. **Współistnienie wsparcia grantowego (dotacyjnego) oraz zwrotnego o tożsamym przeznaczeniu** – w tym kontekście należy wskazać na produkty na tożsame cele w ramach innych Instrumentów (np. Fundusz Termomodernizacyjny BGK) lub na możliwość sfinansowania projektów, które wdraża się instrumentami finansowymi w RPO/FEM dotacją ze środków innego Programu. Odrębną kwestią pozostaje możliwość wdrażania wsparcia w ramach jednego poddziałania ze środków zarówno dotacyjnych, jak i zwrotnych. Powoduje to, że pierwszym wyborem pozostają dotacje, środki zwrotne zostają zaś wykorzystane w drugiej kolejności, gdy dostępność dotacji już się kończy.
3. **Pojawienie się na rynku dużej puli środków, w tym w ramach programów pomocowych w reakcji na kryzys wywołany pandemią COVID-19** – prócz wspomnianego Funduszu Termomodernizacyjnego BGK należy wspomnieć o środkach krajowych, wsparciu pochodzącym z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, a także Długoterminowej Strategii Renowacji. Występowanie konkurencji pomiędzy środkami może spowodować, że potencjalni odbiorcy skorzystają ze wsparcia w ramach innych Programów, niż FEM, co spowoduje, że alokowanie środków może okazać się nieefektywne w przypadku FEM. Z tego względu zagadnienie związane z innymi dostępnymi środkami powinno stanowić przedmiot dogłębnej analizy. Zostało to uczynione w ramach dalszej części niniejszego podrozdziału.

Przeprowadzona analiza²⁴ dowiodła, że wsparcie ze środków KPO może nasilić zjawisko kanibalizacji. Istotna część wsparcia w ramach planowanego FEM 2021-2027 posiada swoje odpowiedniki w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności²⁵. Większość spośród tego wsparcia ma charakter dotacyjny, a więc bardziej atrakcyjny, niż instrumenty finansowe. Jednocześnie, w przypadku komponentu pożyczkowego KPO również należy liczyć się z możliwością wypierania wsparcia. Nie jest bowiem znana architektura oferowanych produktów finansowych, co powoduje, że możliwa jest konkurencja pomiędzy instrumentami oferowanymi w ramach dwóch programów. W przypadku, gdy instrumenty oferowane w ramach KPO będą cechowały się większą atrakcyjnością, wsparcie ze środków FEM może okazać się niewłaściwie zaprojektowane. Obawy o to, że KPO stanie się realną alternatywą dla wsparcia

²⁴ Szerzej – aneks nr 2.

²⁵ Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności – projekt. Warszawa, luty 2021, www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/99091/KPO_projekt_26022021.pdf (dostęp: 15.06.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

z IF oferowanego w FEM podzielali przedstawiciele Biura Programowania EFRR uczestniczący w wywiadach pogłębionych.

Obszarami najbardziej wrażliwymi na występowanie tego zjawiska są:

Projekty badawczo-rozwojowe (zarówno dotyczące przedsiębiorstw, jaki też jednostek naukowych)	Działania z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-usług w przedsiębiorstwach oraz cyberbezpieczeństwa	Poprawa efektywności energetycznej
Rozwój odnawialnych źródeł energii	Wsparcie przechodzenia na GOZ	Działania z zakresu zrównoważonego gospodarowania zasobami wodnymi na obszarach wiejskich
Działania z zakresu rozwoju niskoemisyjnego transportu miejskiego	Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego	Rozwój infrastruktury ruchu kolejowego
Aktywizacja zawodowa oraz rozwój opieki żłobkowej		

W przypadku tych typów przedsięwzięć zaobserwowano występowanie w ramach KPO lub Funduszu Termomodernizacyjnego BGK podobnego wsparcia.

Również w opinii przedstawiciela Grupy EBI uczestniczącego w wywiadzie pogłębionym w perspektywie 2014-2020 następowało wzajemne wypieranie się przez poszczególne instrumenty wsparcia. Istotnym problemem była konkurencja pomiędzy wsparciem dotacyjnym a wsparciem zwrotnym. Powodowało to, że IF były nieatrakcyjne dla potencjalnych odbiorców. Istotnym elementem wsparcia są jego parametry, co decyduje o tym, czy potencjalny odbiorca skorzysta z zaproponowanych rozwiązań. W latach 2014-2020 Fundusz Termomodernizacyjny BGK zaoferował odbiorcom dużo bardziej korzystne warunki, niż IF wdrażane w ramach RPO WM – premia termomodernizacyjna BGK spowodowała, że odbiorcy chętniej sięgali właśnie po ten instrument. Instrumentem kolidującym było również wsparcie w zakresie energetyki oferowane przez PoSEFF, na co zwracali uwagę przedstawiciele grupy EBI uczestniczący w badaniach.

Niezależnie od możliwego wystąpienia zjawiska credit crunch może nastąpić również sytuacja, w której finansowanie ze środków FEM stanie się mało atrakcyjne z uwagi na bardzo korzystną dla pożyczkobiorców sytuację na rynku finansowym. Już obecnie stopy procentowe znajdują się na bardzo niskim poziomie. Nie można zatem wykluczyć, że dla pewnej grupy podmiotów kredyty komercyjne mogą stać się łatwo dostępne, zaś o ewentualnej przewadze instrumentów

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zwrotnych wdrażanych w ramach FEM mogą zdecydować jedynie takie parametry, jak wsparcie łączone (dotacyjne na najbardziej ryzykowną lub najmniej dochodową część inwestycji), czy umorzenie części kapitału pożyczki. Obecna sytuacja na rynkach finansowych powoduje bowiem, że finansowanie komercyjne staje się realną alternatywą dla wsparcia ze środków FEM. Niskie stopy procentowe powodują, że koszty pożyczek komercyjnych są niewiele wyższe, niż w przypadku FEM, za to są nieobwarowane ograniczeniami wynikającymi z wymogów stawianych w Programie. Opinię tę podzielali przedstawiciele menedżera funduszu funduszy odpowiedzialni za wdrażanie instrumentu Jessica2, uczestniczący w wywiadach pogłębionych.

Podsumowując, zjawisko kanibalizacji interwencji zachodziło w perspektywie finansowej 2014-2020, zaś obecnie – w związku z pojawieniem się dodatkowych instrumentów wsparcia może dojść do jego nasilenia. Z tego względu nie wszystkie obszary tematyczne, w których notuje się potrzeby finansowe mogą być podatne na IF. Programowanie wsparcia powinno uwzględnić również inne – często konkurencyjne (dotacyjne) – planowane źródła wsparcia inwestycji.

Czy zasadne jest uczestniczenie IZ FEM 2021-2027 w inicjatywie InvestEU? Czy projekty realizowane w zakresie tej Inicjatywy przyniosą efekt synergii i wartości dodanej dla rozwoju województwa mazowieckiego?

Program InvestEU został opracowany w celu ożywienia europejskiej gospodarki. W zamierzeniach ma wzmocnić konkurencyjność UE, jej odporność oraz promować postęp, rozwój oraz zrównoważony sprzyjający włączeniu społecznemu rozwój²⁶.

Został skonstruowany w taki sposób, by wspierać zarówno sferę inwestycyjną, jak i społeczną. Przejawia się to m.in. w segmentach, jakie obejmuje Program:

- Zrównoważona infrastruktura;
- Badania, innowacje i cyfryzacja;
- MŚP;
- Inwestycje społeczne i umiejętności²⁷.

W ramach Invest-EU łącznie na wsparcie zwrotne (w postaci gwarancji) planuje się przeznaczyć **26,15 mln EUR z rezerwą na poziomie 40%**. Przeznaczenie takiej kwoty na wsparcie gwarancyjne ma pozwolić na wygenerowanie inwestycji o wartości 372 mln EUR. Program składa się z kilku filarów, które zostały opisane na poniższym schemacie.

²⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/523 z dnia 24 marca 2021 r. ustanawiające Program InvestEU i zmieniające rozporządzenie (UE) 2015/1017, Dz. Urz. UE L 107/30, 26.3.2021, art. 3.

²⁷ https://ec.europa.eu/poland/news/201210_investEU_pl (dostęp: 19.05.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Schemat 1. Filary Programu Invest EU

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://instrumentyfinansoweue.gov.pl/investeu-2/> (dostęp: 19.05.2021).

Głównym partnerem Programu ma być Grupa EBI. Należy nadmienić, że gwarancje mogą mieć charakter instrumentów łączonych, co przewidziano w rozporządzeniu ustanawiającym Program²⁸.

Kwestię znaczenia inicjatywy dla regionu poruszono również w ramach wywiadów pogłębionych prowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji.

Przedstawiciele IP wskazali, że wsparcie w postaci instrumentów zwrotnych sprawdziłoby się z pewnością w przypadku przedsięwzięć realizowanych przez podmioty kształcące na poziomie wyższym. W przypadku edukacji przedszkolnej lub ogólnej zwrócono uwagę na niedoinwestowanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację ww. działań – wprowadzenie wsparcia zwrotnego mogłoby dodatkowo wpłynąć na niechęć podmiotów do zaciągania dodatkowych zobowiązań finansowych.

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/523 z dnia 24 marca 2021 r. ustanawiające Program InvestEU i zmieniające rozporządzenie (UE) 2015/1017, Dz. Urz. UE L 107/30, 26.3.2021, art. 6.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Schemat 2. Struktura instrumentów finansowych UE w latach 2014-2020 oraz modyfikacje planowane w ramach Programu Invest EU (2021-2027)

Źródło: <https://instrumentyfinansoweue.gov.pl/investeu-2/>

Zwrócono jednak uwagę na kwestie związane z edukacją ustawiczną oraz przebranżawianiem, w przypadku których instrumenty finansowe mogłyby się sprawdzić. W tym przypadku wskazano, że IF byłyby dobrym uzupełnieniem oferty dotacyjnej.

3. Oszacowanie luki finansowania

Jaka jest prognozowana wielkość luki finansowej w województwie mazowieckim w latach 2021-2027?

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Analizując zapotrzebowanie na środki finansowe w województwie mazowieckim wzięto pod uwagę metodologię uwzględnioną w ramach badania MFiPR. W tym celu w pierwszej kolejności na podstawie danych zastanych dokonano szacunków poziomu PKB w najbliższych latach (do 2030 roku). Za 2020 rok przyjęto spadek na poziomie 2,8 p.p. (zgodnie z danymi GUS), natomiast w latach kolejnych – zgodnie z prognozami Banku Światowego²⁹ – wzrost o 3,3 p.p. w 2021 r. oraz dla lat kolejnych – o 3,5 p.p. rocznie. Ponadto, obliczając na podstawie prognozowanego

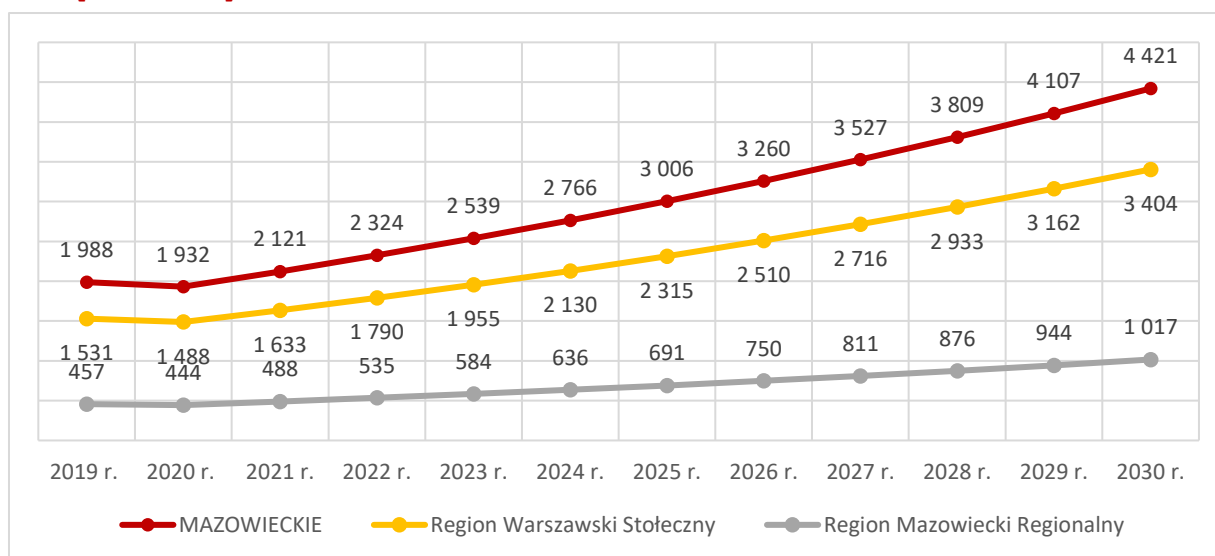
²⁹ Polish economy returns to growth amidst pandemic. World Bank, 2021, <https://www.worldbank.org/pl/news/press-release/2021/03/31/polish-economy-returns-to-growth-amidst-pandemic-related-setbacks> (dostęp: 01.05.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

wzrostu wartości PKB w kolejnych latach wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową przyjęto wskaźniki korygujące, uwzględniające wzrastającą wartość procentową tych nakładów w stosunku do PKB.

Pozwoliło to na obliczenie tego, jakie będą szacunkowe nakłady na działalność badawczo-rozwojową w województwie mazowieckim w najbliższej dekadzie. Zauważalne jest, że po krótkotrwałej stagnacji poziom tych nakładów zacznie znacząco wzrastać, w czym udział będzie miał przede wszystkim RWS.

Wykres 5. Szacowana wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową w województwie mazowieckim i w poszczególnych jego regionach w perspektywie do 2030 roku [w mln PLN]

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Wartość zapotrzebowania na finansowanie zewnętrzne również obliczono zgodnie z propozycją metodologiczną wskazaną w badaniu MFiPR. Przyjęto wartości skorygowane względem metodologii ministerialnej, proponując wartość uśrednioną z lat 2008-2019, wynoszącą:

- W przypadku odsetka finansowania zewnętrznego przeznaczonego na kapitał obrotowy: 29,7%;
- W przypadku odsetka finansowania zewnętrznego przeznaczonego na działalność badawczo-rozwojową: 22,6%.

Na tej podstawie oraz biorąc pod uwagę dane historyczne uwzględniono zapotrzebowanie na wsparcie w przedsiębiorstwach funkcjonujących w województwie. Łączne zapotrzebowanie wynosi 38 821 mln PLN (38 384 mln PLN na kapitał obrotowy oraz 437 mln PLN na finansowanie działań w zakresie B+R), spośród czego większość stanowi zapotrzebowanie wyrażane przez podmioty z RWS.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 18. Zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w mazowieckich przedsiębiorstwach w 2020 r. wg przeznaczenia finansowania [w mln PLN]

	MŚP		Duże		Razem	
	Kapitał obrotowy	Finansowanie B+R	Kapitał obrotowy	Finansowanie B+R	Kapitał obrotowy	Finansowanie B+R
Mazowieckie	14 726	149	23 658	288	38 384	437
RWS	11 143	113	17 903	218	29 046	330
RMR	3 583	36	5 756	70	9 338	106

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Analizując formę wsparcia, na którą zapotrzebowanie jest największe, należy wskazać na zróżnicowanie w zakresie kredytów. Są one dużo bardziej potrzebne dużym przedsiębiorstwom niż podmiotom reprezentującym MŚP. W przypadku pozostałych form nie jest zauważalna istotna różnica.

Tabela 19. Zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w mazowieckich przedsiębiorstwach w 2020 r. wg formy wsparcia [w mln PLN]

	MŚP				Duże			
	Kredyt	Dotacje	Leasing	Inne	Kredyt	Dotacje	Leasing	Inne
Mazowieckie	7 289	3 719	2 826	1 041	14 128	3 831	3 831	2 155
RWS	5 515	2 814	2 139	788	10 691	2 899	2 899	1 631
RMR	1 773	905	688	253	3 437	932	932	524

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Prognozując na podstawie tych danych przyszłe zapotrzebowanie na środki finansowe w zakresie rozwoju przedsiębiorczości należy wskazać, że w skali kraju zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w perspektywie do 2030 r. wyniesie 1 550 972 mln PLN.

Tabela 20. Szacowane zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w perspektywie do 2030 r. w skali kraju

Rok	MŚP	Duże	Razem
2020	53 896	64 332	118 228
2021	55 674	66 455	122 129
2022	57 623	68 781	126 404
2023	59 639	71 188	130 828
2024	61 727	73 680	135 407
2025	63 887	76 259	140 146

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Rok	MŚP	Duże	Razem
2026	66 123	78 928	145 051
2027	68 438	81 690	150 128
2028	70 833	84 549	155 382
2029	73 312	87 509	160 821
2030	75 878	90 571	166 449
Razem	707 030	843 942	1 550 972

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

W dalszej kolejności dokonano analizy mającej na celu oszacowanie, na podstawie danych historycznych (średni odsetek firm planujących inwestycje w najbliższych 3 latach oraz związana z tym liczba przedsiębiorstw planujących inwestycje, a także średni odsetek przedsiębiorstw ubiegających się o kredyt) wielkości zapotrzebowania na środki finansowe. Na podstawie tych danych obliczono średnią wartość kredytu oraz odsetek i średnią wartość kredytów nieprzyznanym. Należy przy tym wspomnieć, że przyjęto, iż **średni odsetek firm deklarujących brak odpowiedniego zabezpieczenia kredytu wyniósł 43%. Średni odsetek wartości kredytów zabezpieczanych gwarancją określono natomiast na poziomie 80%.**

Uwzględniając powyższe wyliczenia, luka finansowania w zakresie przedsiębiorczości wyniosła w województwie mazowieckim w 2020 r. 1 447 mln PLN.

Tabela 21. Wartość luki finansowej w województwie mazowieckim oraz w poszczególnych jego regionach w 2020 r. [w mln PLN]

	Gwarancje	Pożyczki	Razem
Mazowieckie	332	1 115	1 447
RWS	251	844	1 095
RMR	81	271	352

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Ekstrapolując uzyskane wartości można wskazać, że luka finansowa, do 2030 roku szacowana jest na 9 224,64 mln PLN. Wartość w podziale na lata przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22. Wartość luki finansowej w województwie mazowieckim oraz w poszczególnych jego regionach do 2030 r. w podziale na lata [w mln PLN]

Rok	Luka finansowa - Mazowsze całe	Luka finansowa - RWS	Luka finansowa - RMR
2020	760,55	633,26	127,28
2021	720,07	599,56	120,51
2022	746,01	621,16	124,85

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Rok	Luka finansowa - Mazowsze całe	Luka finansowa - RWS	Luka finansowa - RMR
2023	772,88	643,53	129,35
2024	800,72	666,71	134,01
2025	829,56	690,73	138,83
2026	859,44	715,60	143,84
2027	890,39	741,38	149,02
2028	922,46	768,08	154,38
2029	955,68	795,74	159,94
2030	966,87	805,06	161,82
Razem	9 224,64	7 680,81	1 543,83

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU

Analiza zapotrzebowania na środki finansowe w obszarze usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu wskazuje, iż luka w tym obszarze ma charakter marginalny, dlatego też nie została obliczona. Biorąc jednak pod uwagę metodologię zaproponowaną przez MFiPR, Zespół Badawczy odniósł się do zapotrzebowania na środki finansowe w celu podejmowania inwestycji w zakresie rozwoju IOB. W tym celu wskazano poniżej, jaki jest uśredniony udział województwa mazowieckiego w nakładach na działalność badawczo-rozwojową w sektorze przedsiębiorstw (dla lat 2016-2018). Województwo mazowieckie cechuje się największym udziałem tych wydatków – to właśnie stamtąd pochodzi ponad 40% nakładów wewnętrznych na działalność B+R w skali kraju.

Tabela 23. Uśredniony udział województw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w latach 2016-2018 w sektorze przedsiębiorstw

Województwo	Udział województwa
Dolnośląskie	6,8%
Kujawsko-pomorskie	2,1%
Lubelskie	1,6%
Lubuskie	0,8%
Łódzkie	3,3%
Małopolskie	16,1%
Mazowieckie	40,7%
Opolskie	0,9%
Podkarpackie	4,8%
Podlaskie	0,6%
Pomorskie	7,4%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Województwo	Udział województwa
Śląskie	7,4%
Świętokrzyskie	0,9%
Warmińsko-mazurskie	0,8%
Wielkopolskie	4,8%
Zachodniopomorskie	1,1%

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Ogólna wartość projektów ukierunkowanych na rozwój usług świadczonych przez IOB w minionych latach w przypadku województwa mazowieckiego wyniosła 163 138 840,83 PLN, zaś dofinansowanie - 76 844 743,82 PLN. Te wartości stanowiły podstawę do dokonania obliczeń mających na celu oszacowanie przyszłych potrzeb finansowych IOB w sferze inwestycyjnej. W ślad za metodologią MFiPR przyjęto, że inwestycje aparaturowe stanowiły ok. 33% potrzeb, zaś inwestycje kubaturowe – 67%. Jednocześnie stwierdzić należy, że w kolejnych latach wiodące będzie zapotrzebowanie na zakup aparatury (założono, że pochłonie ona ok. 75% zapotrzebowania na finansowanie). Przyjęto zatem wskaźnik 49,5%, by oszacować wartość wydatków na inwestycje takie, jak zakupy kubaturowe, wzmocnienie kompetencji kadr itp.

Poczyniono również założenie ukierunkowane na oszacowanie amortyzacji infrastruktury – przyjęto, że w przypadku IOB będzie ona następowała co 3 lata, dlatego też potrzeby obliczono w interwale trzyletnim – dla lat 2021, 2024 oraz 2027. Założenie takie również odzwierciedla podejście MFiPR. Zsumowanie dokonanych obliczeń ukazuje, że całkowite zapotrzebowanie na finansowanie na działalność IOB wynosi w województwie mazowieckim 1 372 040 362,25 PLN.

Tabela 24. Potrzeby finansowe mazowieckich IOB do 2030 r.

	Wartość
Wartość ogółem	163 138 840,83
Dofinansowanie	76 844 743,82
$\frac{2}{3}$ wartości ogółem	108 759 227,22
$\frac{1}{3}$ wartości ogółem	54 379 613,61
49,5% z wartości ogółem	80 753 726,21
$\frac{2}{3}$ w 2021	118 492 523,00
$\frac{1}{3}$ w 2021	59 246 261,50
49,5% w 2021	87 980 698,33
$\frac{2}{3}$ w 2024	127 603 487,15
$\frac{1}{3}$ w 2024	63 801 743,58
49,5% w 2024	94 745 589,21
$\frac{2}{3}$ w 2027	137 414 999,03
$\frac{1}{3}$ w 2027	68 707 499,51

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

	Wartość
49,5% w 2027	102 030 636,78
$\frac{2}{3}$ sumy w latach 2021-27	412 244 997,09
$\frac{1}{3}$ sumy w latach 2021-27	206 122 498,54
49,5% sumy w latach 2021-27	306 091 910,34
udział w ogóle środków	4,2%
udział w B+R	40,7%
udział środki oraz B+R	18,8%
2018 (49,5%)	361 974 191,48
2021 (49,5%)	394 368 701,45
2024 (49,5%)	424 691 957,38
2027 (49,5%)	457 346 787,42
suma (49,5%) za 2021-27	1 372 040 362,25

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Należy przy tym zaznaczyć, że marginalny charakter luki w przypadku IOB wynika z faktu, że:

- część spośród projektów nie generuje dochodu;
- wartość dochodu generowanego przez projekty realizowane przez IOB nie przekracza wartości 14,3% inwestycji³⁰.

W związku z powyższym należy podkreślić znaczenie wsparcia dotacyjnego dla inwestycji podejmowanych przez IOB.

USŁUGI PUBLICZNE

Obliczając lukę finansową w zakresie usług publicznych uwzględniono zróżnicowanie usług, które wymagają wsparcia. Z tego względu niniejsza część odnosi się do odrębnych podobszarów tematycznych: inwestycji w zakresie **kultury, oświaty, pomocy społecznej oraz ochrony zdrowia**.

W każdym z tych obszarów lukę finansową obliczono dla wielkości:

- Mediany potrzeb jednostek samorządu terytorialnego;
- Trzeciego kwartyła (75 centyl) potrzeb jednostek samorządu terytorialnego;
- 90 centyla potrzeb jednostek samorządu terytorialnego.

Taki sposób obliczeń ukazuje zróżnicowanie na poziomie podregionów (w przypadku RWS należy zwrócić uwagę na dużo wyższy poziom zastany majątku jednostek samorządu terytorialnego, co generuje niższe potrzeby, zaś w przypadku RMR – większe potrzeby. Zgodnie

³⁰ Podręcznik metodologiczny, s. 34-35.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

z zaleceniami zawartymi w metodologii MFiPR **podstawą do uwzględnienia luki finansowej w każdym podobszarze tematycznym jest trzeci kwartył.**

Dodatkowo podkreślić należy, że Zespół Badawczy przyjął dla każdego podobszaru tematycznego w ramach usług publicznych mnożnik 2,8%, mający na celu uwzględnienie zmniejszonych potrzeb finansowych w związku z pandemią COVID-19 w 2020 i 2021 roku. Pozwoliło to skorygować trend historyczny dotyczący rozwoju potrzeb inwestycyjnych.

Usługi publiczne w zakresie kultury

W zakresie kultury uwzględniono potrzeby inwestycyjne dotyczące:

Ośrodków kultury	Świetlic	Bibliotek
------------------	----------	-----------

Łączne potrzeby finansowe w zakresie kultury kształtują się na poziomie 2 621,03 mln PLN dla całego województwa, z czego ponad połowa (1 465,80 mln PLN) to wartość generowana przez RWS.

Tabela 25. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze kultury [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa i W-ski Wschodni i Zachodni	919,07	1465,8	2340,06
Ciechanowski	102,85	154,74	250,62
Ostrołęcki	136,89	185,35	280,33
Płocki	150,47	179,1	242,5
Radomski	230,76	324,25	457,94
Siedlecki	140,17	191,81	288,87
Żyrardowski	86,84	119,98	193,81
Razem	1 767,05	2 621,03	4 054,13

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Ogółem luka w zakresie działań infrastrukturalnych skoncentrowanych na kulturze wynosi 1399,22 mln PLN (wartość dla trzeciego kwartyła), przy czym największymi potrzebami cechuje się RWS oraz podregion radomski. W RWS koncentruje się aż 60% zapotrzebowania na środki finansowe w tym obszarze tematycznym. W przypadku podregionu radomskiego zapotrzebowanie na środki finansowe oscyluje w granicach 13% całkowitego zapotrzebowania województwa na działania związane z kulturą.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 26. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze kultury [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	303,47	850,20	1724,46
Ciechanowski	31,87	83,76	179,64
Ostrołęcki	33,28	81,74	176,72
Płocki	20,87	49,50	112,90
Radomski	89,11	182,60	316,29
Siedlecki	39,17	90,81	187,87
Żyrardowski	27,45	60,59	134,42
Razem	545,24	1 399,22	2 832,32

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Usługi publiczne w zakresie oświaty

W celu zbadania zapotrzebowania na finansowanie dla obszaru oświaty wzięto pod uwagę potrzeby inwestycyjne dotyczące:

Przedszkoli	Szkół podstawowych
Szkół ponadpodstawowych	Szkolnictwa specjalnego

łącznie potrzeby finansowe w zakresie oświaty kształtują się na poziomie 6 585,06 mln PLN dla całego województwa, z czego ponad połowa (3 593,65 mln PLN) to wartość generowana przez RWS.

Tabela 27. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze oświaty [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	3407,24	3593,65	4018,1
Ciechanowski	359,6	464,84	639,46
Ostrołęcki	369,61	481,72	669,17
Płocki	323,77	381,83	488,7
Radomski	564,21	761,67	1023,03
Siedlecki	464,87	541,54	705,07

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
Żyrardowski	283,56	359,81	479,95
Razem	5 772,86	6 585,06	8 023,48

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Analizując zagadnienia związane z oświatą ponownie największą lukę finansową obserwuje się w przypadku RWS oraz podregionu radomskiego (RMR), gdzie koncentruje się aż 48% zapotrzebowania na działania związane z tą sferą. Ogółem wartość luki finansowej na działania infrastrukturalne związane z edukacją wynosi 1 309,22 mln PLN (wartość dla trzeciego kwartyła).

Tabela 28. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze oświaty [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	138,76	325,17	749,62
Ciechanowski	60,46	165,70	340,32
Ostrołęcki	42,83	154,94	342,39
Płocki	50,36	108,42	215,29
Radomski	104,30	301,76	563,12
Siedlecki	53,57	130,24	293,77
Żyrardowski	46,91	123,16	243,30
Razem	497,18	1 309,38	2 747,80

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Usługi publiczne w zakresie pomocy społecznej

Analiza zapotrzebowania na środki finansowe w podobszarze pomocy społecznej objęta:

Żłobki	Ośrodki opieki dziennej	Domy pomocy społecznej
--------	-------------------------	------------------------

Zapotrzebowanie na środki finansowe wśród tych podmiotów wyniosło łącznie 1048,80 mln PLN. Podobnie, jak w poprzednich przypadkach, również podobszar dotyczący pomocy społecznej ponad połowę zapotrzebowania na środki finansowe koncentruje w RWS.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 29. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze pomocy społecznej [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	374,62	566,61	889,86
Ciechanowski	52,4	70,83	116,74
Ostrołęcki	57,5	84,22	134,82
Płocki	49,22	62,15	93,59
Radomski	82,44	110,74	178,17
Siedlecki	64,41	93,66	147,03
Żyrardowski	40,24	60,59	98,63
Razem	720,83	1 048,80	1 658,84

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

W przypadku pomocy społecznej luka finansowa w tej sferze dotyczy w znacznej mierze na RWS (koncentruje on ponad 63% potrzeb). Luka finansowa w tym obszarze wynosi 528,95 mln PLN.

Tabela 30. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze pomocy społecznej [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	143,26	335,25	658,50
Ciechanowski	4,52	22,95	68,86
Ostrołęcki	11,99	38,71	89,31
Płocki	9,85	22,78	54,22
Radomski	6,83	35,13	102,56
Siedlecki	18,41	47,66	101,03
Żyrardowski	6,11	26,46	64,50
Razem	200,98	528,95	1 138,99

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Usługi publiczne w zakresie ochrony zdrowia

Luka finansowa w ochronie zdrowia została obliczona dla województwa w oparciu o szacowanie danych dotyczących ochrony zdrowia dla Polski poziomie województwa oraz regionu. Zastosowano mnożnik będący pochodną odsetka łóżek szpitalnych zlokalizowanych w województwie w stosunku do liczby wszystkich łóżek szpitalnych w Polsce. Analiza uwzględniła potrzeby finansowe w zakresie:

Podstawowej i ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	Szpitalnictwa	Opieki hospicyjnej
--	---------------	--------------------

Wartość luki w województwie mazowieckim szacuje się na 1 350,99 mln PLN, przy czym należy zaznaczyć, że nie uwzględniono zmian, które wynikają z dynamicznego przebiegu pandemii COVID-19, a które mogą mieć wpływ na lukę w tym zakresie (np. z uwagi na prognozowany wzrost liczby osób trafiających do lekarzy specjalistów w zaawansowanym stadium chorób tj. nowotworowych). Oszacowanie tego, jak duże potrzeby będą występowały w związku z tym czynnikiem jest trudne do dokonania oraz obarczone dużym błędem, dlatego nie zostało przeprowadzone.

Tabela 31. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze ochrony zdrowia [w mln PLN]

Województwo mazowieckie ogółem	RWS	RMR
1 350,99	874,48	476,51

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Usługi publiczne - podsumowanie

Podsumowując, wartość luki w województwie mazowieckim w zakresie usług publicznych wynosi **3 237,55 mln PLN** (wartość dla trzeciego kwartyła).

Tabela 32. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze usług publicznych (łącznie dla edukacji, pomocy społecznej i kultury) [w mln PLN]

podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartył potrzeb	90 percentyl potrzeb
M. st. Warszawa, W-ski Wschodni i Zachodni	585,50	1510,63	3132,59
Ciechanowski	96,85	272,41	588,82
Ostrołęcki	88,11	275,40	608,43
Płocki	81,08	180,70	382,41

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

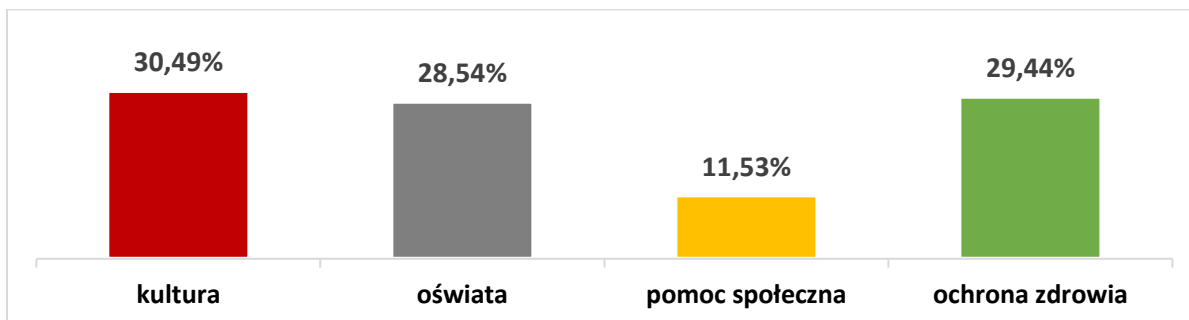
podregion	Mediana potrzeb	Trzeci kwartyl potrzeb	90 percentyl potrzeb
Radomski	200,24	519,49	981,97
Siedlecki	111,14	268,70	582,66
Żyrardowski	80,47	210,21	442,22
Razem	1 243,40	3 237,55	6 719,11

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Do tej wartości należy doliczyć jeszcze co najmniej 1 350,99 mln PLN na realizację inwestycji odpowiadających na potrzeby w zakresie ochrony zdrowia. Wartość ta została oszacowana nie dla każdego z podregionów odrębnie, a na poziomie regionów, dlatego też nie została zaprezentowana w powyższym zestawieniu.

Łączna luka w finansowaniu dla wszystkich usług publicznych wskazanych powyżej wynosi zatem **4 588,54 mln PLN**. Jej udział w poszczególnych usługach publicznych przedstawiono poniżej.

Wykres 6. Udział poszczególnych podobszarów w wielkości luki finansowej w zakresie usług publicznych w województwie mazowieckim

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

REWITALIZACJA

Analiza w zakresie rewitalizacji objęła zarówno gminy, które dotychczas procesu rewitalizacji nie prowadziły, jak i te, które już taki proces realizują. W tym zakresie pod uwagę wzięto Wykaz programów rewitalizacji województwa mazowieckiego, stanowiący Załącznik do uchwały nr 24/197/2021 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 5 stycznia 2021 r. Badaniu poddano Programy Rewitalizacji znajdujące się na ww. wykazie, dzieląc je na gminy miejskie,

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

wiejskie, miejsko-wiejskie oraz miasta na prawach powiatu (wyszczególniając miasto stołeczne)³¹.

Tabela 33. Liczba gmin w województwie mazowieckim w podziale na rodzaj ośrodka oraz realizację procesu rewitalizacji

rodzaj ośrodka	liczba wszystkich gmin w województwie w danej grupie	liczba gmin w trakcie procesu rewitalizacji	liczba gmin, które jeszcze nie realizowały procesu rewitalizacji
gminy wiejsko-miejskie	54	38	16
gminy miejskie	35	26	9
miasta na prawach powiatu	4	4	0
miasta na prawach powiatu – miasto stołeczne	1	1	0

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. *Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.*

Następnie wskazano wartość inicjatyw zaplanowanych do realizacji w ramach każdego z programów³² oraz liczbę lat obowiązywania każdego Programu Rewitalizacji (wyszczególniając liczbę lat pozostałych do zakończenia procesu rewitalizacji w oparciu o obowiązujący Program). W dalszej kolejności obliczono średnioroczne zapotrzebowanie na środki w danym typie jednostki samorządu terytorialnego. Uwzględniono przy tym proporcjonalną liczbę i wartość inicjatyw, odnosząc je do okresu obowiązywania Programu, jaki pozostał do realizacji w perspektywie finansowej 2021-2027. Pozwoliło to na oszacowanie całkowitego zapotrzebowania na środki na cele związane z rewitalizacją na poziomie **22 237 037 580 PLN**. Należy przy tym wspomnieć, że jest to wartość **wyższa**, niż oszacowana w ramach badania MFiPR (we wspomnianym badaniu wartość ta wyniosła dla województwa mazowieckiego 15 959 872 849 PLN). Różnica wynikać może z modyfikacji zastosowanych w ramach prowadzonej analizy: niniejsze badanie przeprowadzono bowiem nie w oparciu o próbkowanie, ale dla wszystkich programów znajdujących się w ww. Wykazie, co powoduje, że wyniki lepiej odzwierciedlają sytuację rzeczywistą. Wykonawca korzystał też z nowszych (bardziej aktualnych) danych. Badanie MFiPR prowadzono bowiem na początku 2020 roku, dlatego też wymagało ono aktualizacji. Od czasu opracowania badania MFiPR *Wykaz programów rewitalizacji*

³¹ Zgodnie z metodologią MFiPR pod uwagę w dalszych analizach nie brano gmin wiejskich.

³² Wyjątkiem były te Programy, w przypadku których nie oszacowano wartości przedsięwzięć.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

województwa mazowieckiego został zaktualizowany. Tym samym różnice w obliczonych potrzebach finansowych wynikają z przyjęcia dokładniejszych założeń i dostosowania do stanu na dzień sporządzenia analiz³³.

Szacunki zapotrzebowania na środki finansowe w podziale na typ gminy oraz realizację bądź nie procesu rewitalizacji zamieszczono w poniższej tabeli. Wynika z niej, że największe zapotrzebowanie na środki identyfikuje się w gminach miejsko-wiejskich.

Tabela 34. Szacunek całkowitego zapotrzebowania na środki na cele związane z rewitalizacją w perspektywie do 2030 r. [w PLN]

Rodzaj ośrodka	gminy, które nie realizowały procesu rewitalizacji	gminy, w trakcie procesu rewitalizacji
gminy wiejsko-miejskie	9 406 300 438	7 851 702 667
gminy miejskie	1 446 018 679	1 580 048 044
miasta na prawach powiatu	0	1 555 467 753
miasta na prawach powiatu – miasto stołeczne	0	397 500 000
SUMA	10 852 319 117	11 384 718 464
SUMA CAŁKOWITA	22 237 037 580	

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

W ślad za wyższymi potrzebami finansowymi na cele związane z rewitalizacją również luka finansowa jest wyższa, niż oszacowano to w badaniu MFiPR. W niniejszym badaniu, zgodnie z przyjętą metodologią założono wskaźnik terenów zamieszkałych na obszarach rewitalizacji na poziomie 80%, zaś szacunkowy wskaźnik zadań inwestycyjnych w sferze technicznej na poziomie 20%. W ten sposób oszacowano wartość zadań inwestycyjnych na obszarach rewitalizacji, która wyniosła 3 557 926 013 PLN. Zakładając lukę w finansowaniu na poziomie 15% wartości inwestycji **wynosi ona ok. 533 688 902 PLN w perspektywie do 2030 r.**

Należy podkreślić, że badanie oparte było na metodologii wyliczania luki finansowej MFiPR, która nie brała pod uwagę gmin wiejskich i dlatego gminy wiejskie nie zostały uwzględnione w powyższym zestawieniu. Natomiast z uwagi na fakt, iż w Wykazie Programów Rewitalizacji Województwa Mazowieckiego znajdują się również LPR-y gmin wiejskich, IZ nie wyklucza możliwości wsparcia dla obszarów wiejskich, mimo że możliwe ono będzie w FEM 2021-2027 jedynie na podstawie GPR.

³³ Analizę przeprowadzono w maju 2021 r.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 35. Luka finansowa w obszarze rewitalizacji w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r.

Całkowita szacowana wartość potrzeb finansowych	Szacunkowa wartość potrzeb finansowych na zadania inwestycyjne w sferze technicznej w programach rewitalizacji	Wartość zadań inwestycyjnych na terenach zamieszkałych w obszarach rewitalizacji	Luka w finansowaniu 15% w okresie 10 lat
22 237 037 580	4 447 407 516	3 557 926 013	533 688 902

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

ENERGETYKA

Zapotrzebowanie na środki w zakresie energetyki oszacowano uwzględniając następujące podobszary:

Energetyka – OZE

W celu zapewnienia porównywalności z badaniem luki finansowej na szczeblu w ramach niniejszych analiz przyjęto tożsame założenie, co w badaniu MFiPR. Przyjęto, że do 2030 roku OZE generować będą 23% całkowitego zapotrzebowania na energię.

Największe znaczenie wśród OZE będą miały mikroinstalacje fotowoltaiczne oraz technologie wiatrowe.

Tabela 36. Kalkulacja mocy zainstalowanej w 2030 w poszczególnych województwach – stan docelowy (w MW)

Hydro	Biomasa	Biogaz	Wiatr onshore	Fotowoltaika zawodowa	Fotowoltaika – mikroinstalacje
26	321	65	633	29	731

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Biorąc pod uwagę obecną moc zainstalowaną w ramach OZE w województwie mazowieckim oszacowano, jakie inwestycje powinny zostać przeprowadzone w województwie w celu osiągnięcia poziomu docelowego, zaprezentowanego powyżej. Wielkość i wartość tych inwestycji zaprezentowano w dalszej części opracowania. Łączne potrzeby inwestycyjne wyniosą, według prognoz, 5 484 mln PLN, z czego największą część pochłoną inwestycje w mikroinstalacje fotowoltaiczne, technologie wiatrowe oraz biomasę.

Tabela 37. Kalkulacja wielkości inwestycji, jakie powinny zostać przeprowadzone na obszarze województwa mazowieckiego w zakresie rozwoju OZE w celu osiągnięcia poziomu docelowego zaplanowanego na 2030 rok

	Hydro	Biomasa	Bioga z	Wiatr onshore	Fotowoltaika zawodowa	Fotowoltaika – mikroinstalacje
Wielkość inwestycji (MW)	4	183	44	246	27	682
Wartość inwestycji (mln PLN)	53	997	371	1 330	106	2 627
łącznie (mln PLN)						5484

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Energetyka – Elektromobilność

W celu oszacowania zapotrzebowania na inwestycje z zakresu elektromobilności wykorzystano dane dotyczące rejestracji pojazdów elektrycznych w poszczególnych województwach. W okresie od stycznia do listopada 2020 roku w Polsce zarejestrowano 1 495 806 pojazdów elektrycznych, spośród czego 18,56% (277 632 pojazdy) było zarejestrowane w województwie mazowieckim³⁴. Wynik ten posłużył do szacowania zbiorczych potrzeb kraju w zakresie elektromobilności. Przyjęto przy tym założenie dotyczące ceny jednostkowej stacji ładowania AC na poziomie 40 tys. PLN oraz stacji DC – na poziomie 150 tys. PLN.

³⁴

www.cepik.gov.pl/documents/76251/76577/Pojazdy+zarejestrowane+w+2020+r.+wojew%C3%B3dztwam+i+%28xlsx%29+X-XI/568670ac-282d-4cad-ae38-bcece35c9b4d

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Według prognoz (zakładając niezmienny udział nowych rejestracji w województwie w stosunku do takich rejestracji w całej Polsce) potrzeby inwestycyjne w tym zakresie oszacować należy na poziomie 203,1 mln PLN.

Tabela 38. Potrzeby finansowa województwa mazowieckiego w zakresie elektromobilności [w mln PLN]

Stacja	Wartość potrzeb
Punkty ładowania AC	144,584
Punkty ładowania DC	58,539
Razem	203,123

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Energetyka – Ciepłownictwo

Długość sieci ciepłowniczej w województwie mazowieckim wynosi 3 113,7 km, co stanowi 14,27% długości tej sieci w całym kraju

	Długość (w km)	Udział w stosunku do długości w całej Polsce
Województwo mazowieckie	3 113,7	14,27%
RWS	2 153,6	9,87%
RMR	960,1	4,40%

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Uwzględniając wartości potrzeb inwestycyjnych dla całego kraju oszacować można, że w celu osiągnięcia stanu pożądanego w tym zakresie niezbędne są do podjęcia inwestycje o następującej wartości:

- Ogółem w województwie mazowieckim: 1 100 mln PLN, w tym:
 - W RWS: 760 mln PLN;
 - W RMR : 339 mln PLN.

Zestawienie potrzeb w podziale na lata prezentuje poniższa tabela.

Tabela 39. Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie ciepłownictwa w podziale na lata w perspektywie do 2030 roku

Województwo Mazowieckie				
	2019-2020	2021-2025	2026-2030	Razem
Szacowane potrzeby finansowe	906	2643	2709	6257
Szacowane zapotrzebowanie na kapitał	186	543	557	1286

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Województwo Mazowieckie				
Łącznie w latach 2021-2030				1100
Region Warszawski Stołeczny				
	2019-2020	2021-2025	2026-2030	Razem
Szacowane potrzeby finansowe	626	1828	1873	4328
Szacowane zapotrzebowanie na kapitał	129	376	385	889
Łącznie w latach 2021-2030				760
Region Mazowiecki Regionalny				
	2019-2020	2021-2025	2026-2030	Razem
Szacowane potrzeby finansowe	279	815	835	1929
Szacowane zapotrzebowanie na kapitał	57	167	172	396
Łącznie w latach 2021-2030				339

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Energetyka – Efektywność energetyczna

W zakresie efektywności energetycznej potrzeby oszacowano w oparciu o liczbę budynków jedno- i wielorodzinnych. Przyjęto następujące działania, które wykonane powinny zostać w ramach zapewnienia efektywności energetycznej:

- Ocieplenie ścian budynku;
- Remont dachu wraz z ociepleniem;
- Wymiana drzwi zewnętrznych;
- Wymiana okien;
- Modernizacja instalacji grzewczej wraz z wymianą kotła grzewczego.

Przyjmując założenia dotyczące długości sieci ciepłowniczej w województwie mazowieckim oraz poszczególnych jego regionach uwzględniono średni koszt realizacji inwestycji oraz skumulowany wskaźnik cen produkcji budowlano-montażowej na poziomie 106,4%. Pozwoliło to na uzyskanie następujących danych wejściowych:

Tabela 40. Średni koszt inwestycji wraz z odsetkiem domów jednorodzinnych z zapotrzebowaniem na inwestycje termomodernizacyjne

Typ inwestycji	Średni koszt inwestycji	Odsetek domów jednorodzinnych z zapotrzebowaniem na daną inwestycję
Ocieplenie ścian budynku	27 762	14,7%
Remont dachu wraz z ociepleniem	31 060	19,0%
Wymiana drzwi zewnętrznych	4 787	3,7%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

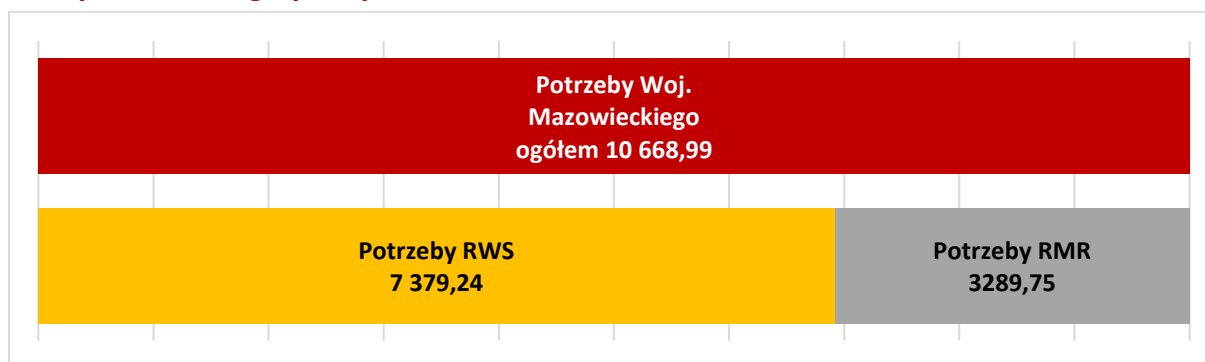
Typ inwestycji	Średni koszt inwestycji	Odsetek domów jednorodzinnych z zapotrzebowaniem na daną inwestycję
Wymiana okien	13 615	3,5%
Modernizacja instalacji grzewczej wraz z wymianą kotła grzewczego	15 742	20,1%

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

W przypadku budynków wielorodzinnych (założono, iż jeden budynek to średnio 30 mieszkań) przyjęto, że udział budynków z potencjałem termomodernizacyjnym wynosi 39,2% (w ślad za metodologią MFIPR). Pozwoliło to na oszacowanie średnich potrzeb również dla obszaru budownictwa wielorodzinnego.

Wykorzystując wskazane dane oszacowano potrzeby finansowe województwa mazowieckiego oraz poszczególnych jego regionów w zakresie efektywności energetycznej. Wartość tych potrzeb przedstawiono na poniższym wykresie.

Wykres 7. Potrzeby województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie efektywności energetycznej

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Energetyka – Biomasa

Zapotrzebowanie na inwestycje w zakresie zakładania plantacji biomasy przeprowadzono uwzględniając liczbę elektrowni biogazowych w województwie i ich udział w ogóle elektrowni tego typu w Polsce. Na tej podstawie wyliczono uśrednioną moc elektrowni biogazowych w województwie.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 41. Założenia służące do wyliczenia kosztów założenia plantacji biomasy

Założenie	Jednostka	Wartość
Wielkość plonu z ha biomasy	kg/ha	21
Kaloryczność plonu z biomasy	MJ/kg	19,56
Uzysk energetyczny z ha biomasy	GJ / ha	420,0

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Uwzględniając powyższe założenia, jak też uśredniony poziom inflacji w minionych latach obliczono, jakie będą średnie koszty założenia plantacji biomasy w województwie mazowieckim – wyniosą one 2 032 mln PLN.

Energetyka – Podsumowanie

Analiza zapotrzebowania na środki finansowe w zakresie energetyki ukazuje, że istnieje zapotrzebowanie na inwestycje w zakresie energetyki w wysokości 35 215961 059,65 PLN. Wartość luki finansowej, podobnie, jak we wcześniejszych przypadkach, zidentyfikowano poprzez wyliczenie całkowitych potrzeb finansowych w tym obszarze, a następnie zbadaniu, jaka część tych potrzeb może być zaspokojona z dostępnych źródeł finansowania. Wartość potrzeb w ramach poszczególnych dziedzin zaprezentowano w poniższej tabeli. Obserwuje się, że największe potrzeby generuje konieczność zapewnienia efektywności energetycznej, ciepłownictwo oraz OZE, pochłaniając ponad 90% zapotrzebowania finansowego na przedsięwzięcia infrastrukturalne w tym obszarze.

Tabela 42. Potrzeby województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie energetyki i w poszczególnych podobszarach z tego zakresu w perspektywie do 2030 r.

Podobszar	Wartość potrzeb (PLN)
OZE	5 484 397 440,78
Elektromobilność	203 122 687,15
Ciepłownictwo	6 256 830 137,65
Efektywność energetyczna	21 240 106 715,72
Biomasa	2 031 504 078,34
RAZEM	35 215 961 059,65

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 43. Wartość luki finansowej wraz z wartością potrzeb w obszarze energetyki w województwie mazowieckim [w PLN]

Wartość potrzeb	Istniejące finansowanie - wsparcie UE	Istniejące finansowanie - środki krajowe	Istniejące finansowanie - łącznie	Luka finansowa
35 215 961 059,65	1 794 890 577	543 090 625	2 337 981 202	32 877 979 858

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

TRANSPORT

W zakresie rozwoju transportu uwzględniono dla identyfikacji potrzeb finansowych oraz limitu środków zabezpieczonych oraz niezabezpieczonych:

- W przypadku dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych: udział dróg o statusie złym lub niezadowolającym w województwie;
- W przypadku ITS: wartość alokacji przypisanej do województwa mazowieckiego w KSZP w stosunku do całkowitych potrzeb finansowych;
- W przypadku linii kolejowych oraz taboru kolejowego: Udział sieci kolejowych w woj. mazowieckim w sieci kolejowej Polski ogółem oraz Gęstość linii kolejowych eksploatowanych w woj. mazowieckim;
- W przypadku transportu intermodalnego: udział dotychczasowych inwestycji w terminale intermodalne zlokalizowane na Mazowszu, liczbę funkcjonujących terminali oraz koszty takich inwestycji;
- W przypadku transportu publicznego: liczbę gmin z funkcjonującym transportem publicznym, długość linii tramwajowych w województwie mazowieckim, liczebność taboru pasażerskiego do świadczenia usług transportu publicznego oraz udział pojazdów niskoemisyjnych. Dodatkowo w przypadku transportu publicznego przyjęto współczynnik korygujący o wartości 2%, uwzględniający podwyższone koszty świadczenia usług wynikające z pandemii COVID-19 (częstsza dezynfekcja pojazdów, ograniczona liczba pasażerów w pojeździe itp.).

Całkowite zapotrzebowanie na środki finansowe w obszarze transportu wyniosło 92 472,56 mln PLN, zaś luka w finansowaniu to 79 408,19 mln PLN. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 44. Luka finansowa w obszarze transportu w województwie mazowieckim w podziale na gałęzie transportu w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN]

Sektor	Zidentyfikowane potrzeby finansowe	Zidentyfikowany limit środków	Niezabezpieczone potrzeby finansowe
Drogi wojewódzkie	3 841,69	5 456,69	- 1 614,99
Drogi gminne i powiatowe	35 820,69	231,70	35 588,99
ITS	407,43	-	407,43
Linie kolejowe	16 093,49	7 375,99	8 717,50
Tabor pasażerski	2 076,17	-	2 076,17
Transport publiczny	34 233,09	-	34 233,09
łącznie	92 472,56	13 064,38	79 408,19

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

ŚRODOWISKO

W celu oszacowania potrzeb finansowych i wynikającej z tych potrzeb luki finansowej obszar związany z ochroną środowiska podzielono na następujące podobszary tematyczne:

Sieć wodno-kanalizacyjna	Oczyszczalnie	Ochrona powietrza	Gospodarka odpadami
Rekultywacja gruntów	Adaptacja do zmian klimatu	Ochrona przed suszą, powodzią oraz retencja	Ochrona bioróżnorodności

Zidentyfikowane potrzeby finansowe w zakresie ochrony środowiska wynoszą 40 778 mln PLN. Największe zapotrzebowanie na środki finansowe notuje się w następujących podobszarach:

Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej	Adaptacja do zmian klimatu	Gospodarka odpadami
--------------------------------------	----------------------------	---------------------

Środowisko – Rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków

W celu obliczenia potrzeb finansowych województwa mazowieckiego w zakresie rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej określono udział województwa w ogólnej długości sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej w kraju.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

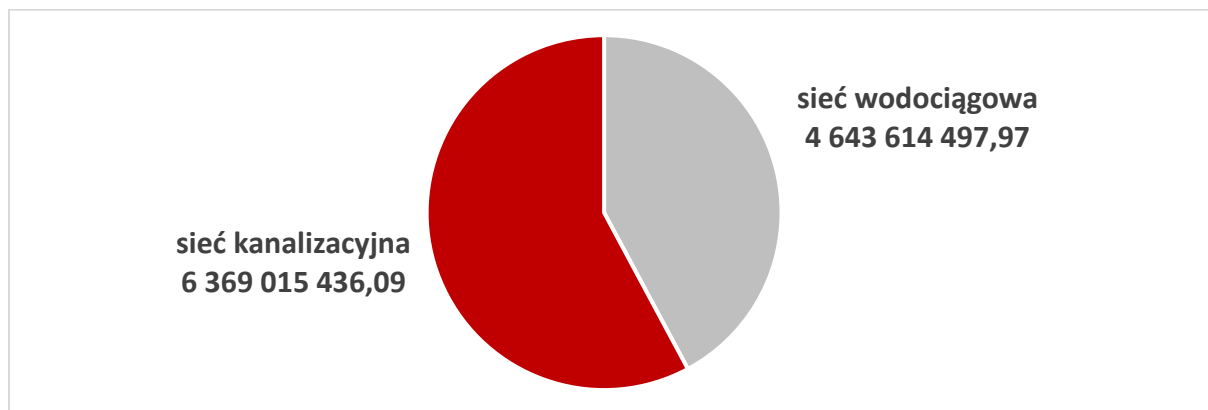
Tabela 45. Długość sieci wodno-kanalizacyjnej w województwie mazowieckim

Rodzaj sieci	Długość (km)	Udział w ogólnej długości w kraju (%)
Sieć wodociągowa	47 000	15,28%
Sieć kanalizacyjna	17 000	10,58%

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Na podstawie średniego kosztu jednostkowego budowy jednego kilometra sieci³⁵ obliczono, jakie nakłady finansowe należy ponieść, by zapewnić realizację przedsięwzięć inwestycyjnych zmierzających do prognozowanych rozmiarów.

Wykres 8. Zapotrzebowanie na środki finansowe na rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej w województwie mazowieckim do 2030 roku

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Szacuje się, że zapotrzebowanie województwa mazowieckiego na działania inwestycyjne zmierzające do rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej wyniesie 11 012 629 934,06 PLN. Wartości te przedstawiono na powyższym wykresie.

Potrzeby województwa w zakresie budowy oczyszczalni ścieków komunalnych szacuje się na 4 815 631 977,06 PLN.

³⁵ sieć wodociągowa: 338 250 PLN/1 km sieci; sieć kanalizacyjna: 390 750 PLN/1 km.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Środowisko – Ochrona powietrza

W ramach szacowania potrzeb finansowych związanych ze stanem powietrza uwzględniono liczbę gospodarstw domowych ubogich energetycznie w województwie mazowieckim. Wartość ta wynosi 92838 gospodarstw, co stanowi 10,88% wszystkich gospodarstw³⁶.

Następnie wykorzystano wartości stanowiące koszty jednostkowe modernizacji budynków jedno- i wielorodzinnych, które wskazano w metodologii MFiPR. Zaprezentowano je poniżej.

Tabela 46. Koszty wymiany źródeł ciepła w różnych wariantach w przypadkach (w skali kraju) – budynki jednorodzinne [w PLN]

Wariant modernizacji	Koszt jednostkowy	Szacunkowe potrzeby finansowe łącznie
Termo bez wymiany źródła	121 000	136 609 000 000
termo + kocioł gazowy	123 000	138 867 000 000
Termo + węzeł cieplny	129 000	145 641 000 000
Termo+ pompa ciepła	139 000	156 931 000 000
termo + pompa ciepła +PV	149 000	168 221 000 000

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Tabela 47. Koszty wymiany źródeł ciepła w różnych wariantach w przypadkach (w skali kraju) – budynki wielorodzinne do 30 mieszkań [w PLN]

Wariant modernizacji - budynek wielorodzinny (30 mieszkań)	Koszt jednostkowy	szacunkowe potrzeby finansowe łącznie
Termo bez wymiany źródła	1 662 000	19 057 600 000
termo + kocioł gazowy	1 686 000	19 332 800 000
Termo + węzeł cieplny	1 737 000	19 917 600 000
Termo + pompa ciepła	1 877 000	21 522 933 333
Termo + węzeł ciepła + PV	2 009 000	23 036 533 333

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Zaprezentowane różne warianty modernizacji pozwalają na określenie zarówno minimalnych, jak i maksymalnych potrzeb inwestycyjnych.

³⁶ www.gov.pl/attachment/6c6e6567-5f87-4e7a-bf5b-03861670888c (dostęp: 1.05.2021).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 48 Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego w zakresie ochrony powietrza do 2030 roku [PLN]

Potrzeby finansowe	Wartość potrzeb
Dostępne środki	11 207 075 625,94
Potrzeby finansowe w minimalnym wariacie	16 937 547 171,19
Potrzeby finansowe w maksymalnym wariacie	20 810 074 175,70
Niezabezpieczone potrzeby finansowe w wariacie minimalnym	5 730 471 545,25
Niezabezpieczone potrzeby finansowe w wariacie maksymalnym	9 602 998 549,76

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Środowisko – Gospodarka odpadami

Pierwszym krokiem zmierzającym do określenia potrzeb finansowych w zakresie gospodarki odpadami było określenie udziału masy odpadów w województwie mazowieckim do masy odpadów w Polsce ogółem. Wartość ta stanowi 14,51% (1811,83 tys. ton). W następnym kroku określono wskaźnik zmiany ilości składowanych odpadów w stosunku do roku poprzedniego. Dokonano zarówno obliczenia zmian w zakresie dostępnych danych historycznych, jak również dokonano predykcji do 2030 roku. Pozwoliło to określić zapotrzebowanie na inwestycje w zakresie recyklingu. Następnie, na podstawie zdolności instalacji do przetwarzania biologicznego odpadów określono zapotrzebowanie na środki finansowe. Wartość ta wyniosła dla województwa mazowieckiego 7 122 200 078,19 PLN.

Środowisko – Rekultywacja gleb

Udział gruntów zdegradowanych w województwie mazowieckim w stosunku do wielkości tych gruntów w całej Polsce wynosi 5,99%. Zajmują one powierzchnię 3 708 ha. Ich obszar zmalał w porównaniu z wcześniejszymi latami.

Określając metodą próbkowania koszty jednostkowe rekultywacji gruntów oszacowano, że uśredniony koszt takiego procesu to 3 022 096,08 PLN za 1 ha. Należy mieć jednak na uwadze zróżnicowanie procesu rekultywacji gleb (w zależności od tego, czy degradacja związana jest z górniczą przeszłością obszaru, z produkcją metali, zaopatrzeniem w media czy też z innymi przyczynami, różne mogą być koszty procesu). W przypadku województwa mazowieckiego uśrednione zapotrzebowanie na środki finansowe związane z rekultywacją gleb wynosi 1 351 024 632,00 PLN.

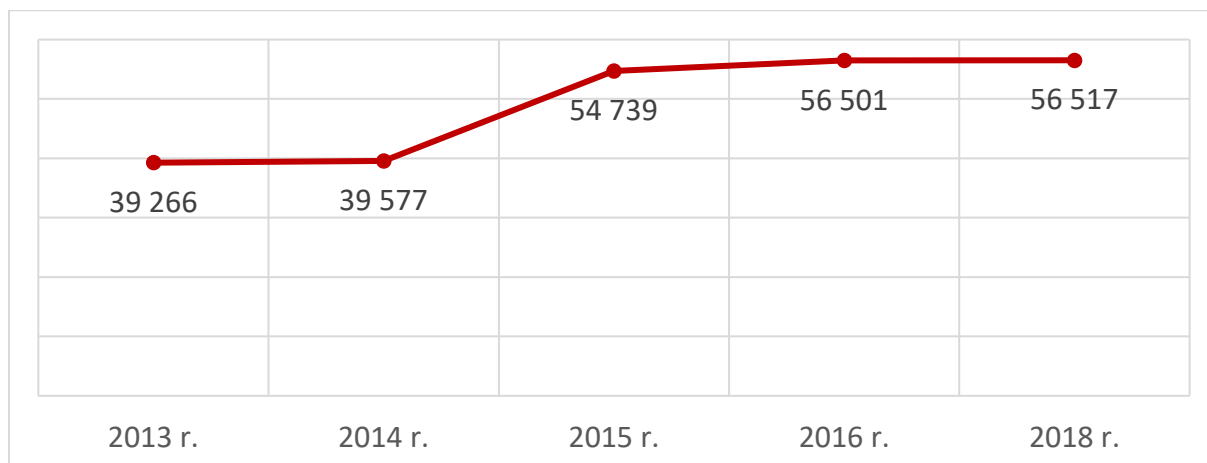
Środowisko – Ochrona przed suszą, powodzią i małą retencją

Pojemność zbiorników retencyjnych zarówno w skali kraju, jak i w skali województwa mazowieckiego, wzrosła w ostatnich latach (licząc od 2013 r.). Średnioroczny wzrost wyniósł w

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

skali Polski 18 891 dm³. Wartości dla województwa mazowieckiego w zakresie pojemności zbiorników retencyjnych przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9. Pojemność zbiorników retencyjnych w województwie mazowieckim w latach 2013-2018 [dm³]

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

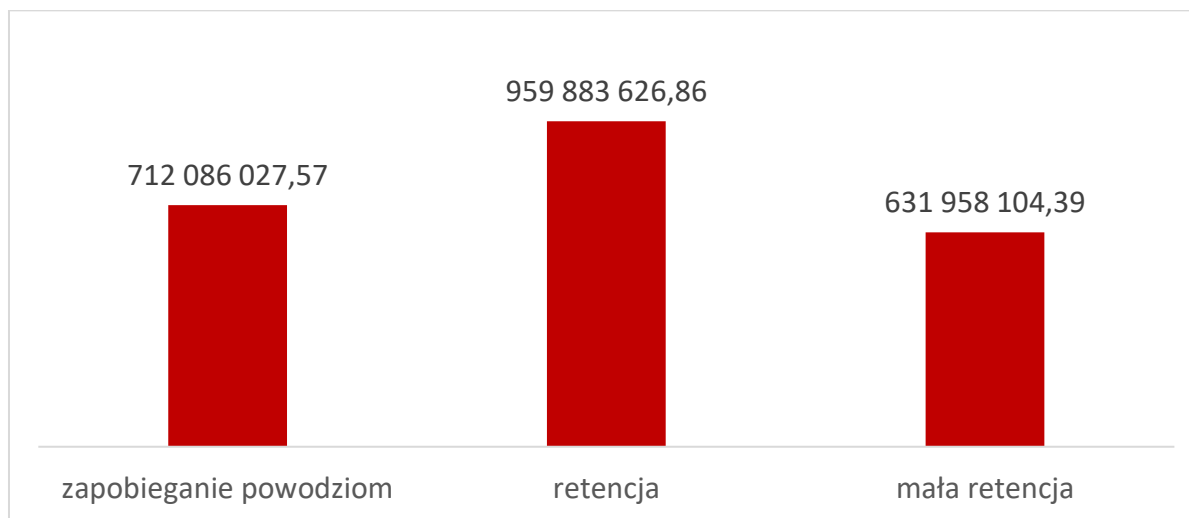
Na podstawie udziału województwa mazowieckiego w całkowitej pojemności zbiorników retencyjnych w kraju (6,07%) oszacowano potrzeby finansowe w poszczególnych zakresach:

- zapobieganie powodziom;
- retencja;
- mała retencja.

Łączne potrzeby finansowe w omawianym zakresie wyniosły 2 303 927 759 PLN. Wyniki szacowania w podziale na podobszary tematyczne przedstawiono na poniższym wykresie.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 10. Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego w zakresie retencji oraz zapobiegania suszom i powodziom

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Środowisko – Adaptacja do zmian klimatu

W analizowanym zakresie w pierwszej kolejności oszacowano straty, które wystąpiły w Polsce w przeszłości w związku z ekstremalnymi zjawiskami atmosferycznymi. Zmiany te były zróżnicowane i zależały od wielu czynników, tj. np. nasilenie występowania powodzi w danym roku. Stąd nie należy uśredniać uzyskanych wyników, gdyż średniorocznie są one nieporównywalne.

Kolejnym krokiem było oszacowanie ludności miast obecnie – na podstawie liczby ludności oraz powierzchni kraju. Ekstrapolacja wyników na ludność województwa mazowieckiego pozwoliła na oszacowanie potrzeb finansowych na poziomie 8 440,38 mln PLN.

Środowisko – Zachowanie bioróżnorodności

Średni koszt jednostkowy przygotowania audytu krajobrazowego wynosi 1,6 mln PLN³⁷. Takie koszty oszacowano także jako potrzeby województwa mazowieckiego w tym obszarze.

Środowisko – Podsumowanie

Potrzeby we wskazanych obszarach generują ponad 65% całkowitego zapotrzebowania na finansowanie działań infrastrukturalnych w zakresie ochrony środowiska w województwie mazowieckim do 2030 r.

³⁷ Metodologia.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 49. Szacunkowe potrzeby finansowe w obszarze ochrony środowiska w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN]

sektor	zidentyfikowane potrzeby finansowe
Sieć wodno-kanalizacyjna	11 013
Oczyszczalnie	4 816
Ochrona powietrza	5 730
Gospodarka odpadami	7 122
Rekultywacja gruntów	1 351
Adaptacja do zmian klimatu	8 440
Ochrona przed suszą, powodzią oraz retencja	2 304
Ochrona bioróżnorodności	1,6

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Odnosząc się do luki finansowej w obszarze środowiska należy oszacować jej wartość na ok. 39 647 mln PLN, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 50. Luka finansowa w obszarze ochrony środowiska w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN]

Wartość potrzeb	Wsparcie UE	Środki krajowe	łącznie	Luka finansowa
40 778	788	343	1131	39 647

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

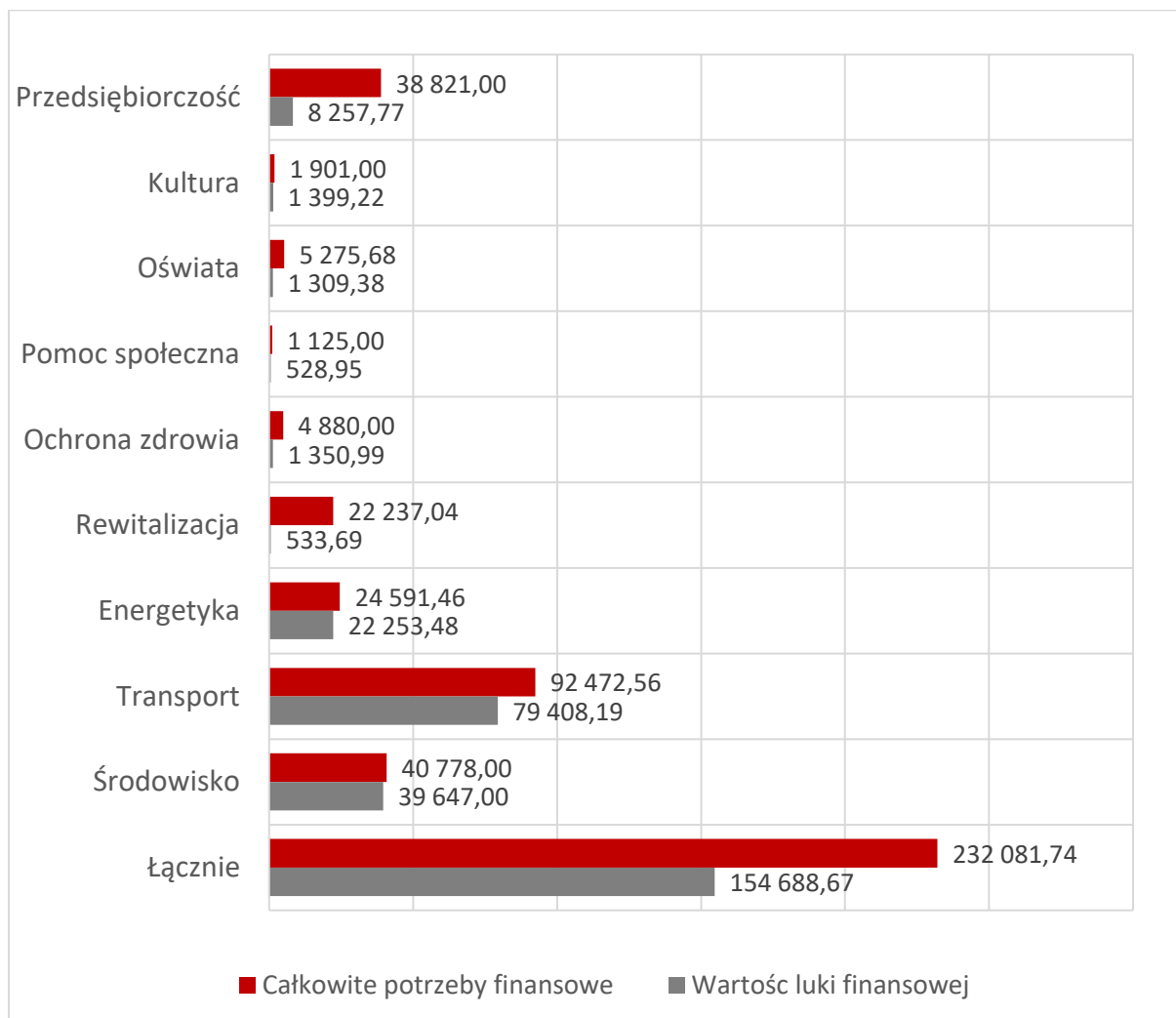
PODSUMOWANIE

Podsumowując, całkowita wartość potrzeb inwestycyjnych w analizowanych obszarach opiewa na 264 520,93 mln PLN. Spośród tego wartość luki finansowej to 169 580,29 mln PLN. Największy udział w potrzebach inwestycyjnych mają działania z zakresu wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności, transportu oraz ochrony środowiska (łącznie przewidywane wydatki w tych obszarach stanowią 77% wszystkich zidentyfikowanych potrzeb finansowych).

Najwyższą wartość luki finansowej zaobserwowano w obszarze rozwoju transportu, ochrony środowiska naturalnego i energetyki. Obszary te generują łącznie 92% zidentyfikowanych niezabezpieczonych potrzeb finansowych (luki finansowej).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 11. Całkowite zapotrzebowanie na środki finansowe oraz wartość luki finansowej w podziale na obszary tematyczne [w mln PLN]

Źródło: metodologia zaproponowana w raporcie z badania pn. Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem.

Jak zapewnić komplementarność instrumentów finansowych z innymi formami wsparcia w obszarach, w których zasadne jest ich zastosowanie?

Zespół Badawczy stoi na stanowisku, iż podstawowym wysiłkiem, który należy podjąć projektując IF w ramach FEM (jak również w każdym innym programie) jest wyraźna demarkacja wsparcia, by zapobiec jego kanibalizacji. Powoduje to, że uwzględniać należy nie tylko wnioski wynikające z deklaracji potencjalnych odbiorców co do chęci/potrzeby skorzystania ze wsparcia, ale przede wszystkim to, by wsparcie nie kolidowało z innymi formami, które są planowane do realizacji – w tym z formami bardziej atrakcyjnymi (np. z instrumentami zwrotnymi na korzystniejszych warunkach lub ze wsparciem dotacyjnym).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Aneks nr 2 prezentuje obszary tematyczne, które są planowane do wsparcia w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Potencjalna konkurencyjność planowanych w KPO instrumentów powoduje, że należy gruntownie zastanowić się nad tym, czy instrumenty te znajdą odbiorców. Co więcej, należy brać pod uwagę, że w przypadku ryzyka kanibalizacji wsparcia, trudności mogą wystąpić już na etapie wyboru pośredników finansowych, którzy w obawie przed wdrażaniem instrumentów potencjalnie nieatrakcyjnych dla odbiorców mogą nie osiągnąć oczekiwanych zysków.

W jaki sposób przyciągnąć współfinansowanie prywatne w ramach zaproponowanych instrumentów finansowych?

O tym, czy kapitał prywatny będzie zainteresowany działaniami w zakresie wdrażania IF świadczą przede wszystkim warunki, jakie zostaną zaoferowane potencjalnym pośrednikom finansowym. Określona w regulacjach unijnych zasada uzależniania wypłacenia wynagrodzenia PF od efektywności wypłat dokonywanych przez nich dla odbiorców może potencjalnie spowodować małe zainteresowanie instytucji finansowych przystępowaniem do przetargów mających na celu wyłonienie pośrednika wdrażającego poszczególne instrumenty.

Pomimo, że wysokość wynagrodzeń pośredników była jednym z kryteriów ocenianych na etapie postępowania przetargowego mającego na celu wybór pośredników, należy domniemywać, że była zaniżana względem rzeczywistych oczekiwań – potencjalni pośrednicy mieli bowiem świadomość tego, że o ich wyborze może zdecydować wysokość zadeklarowanych kosztów zarządzania funduszami.

Czy istnieje potrzeba łączenia wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego i jak należy je zaprojektować (cel finansowania wraz z uzasadnieniem, grupy docelowe, proporcje)? W jaki sposób wdrażać wsparcie łączone (w formule mieszanej)?

Łączenie instrumentów finansowych i dotacji

Aktualnie obowiązujące Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 (Rozporządzenie ogólne na lata 2014-2020) przewiduje możliwość łączenia instrumentów finansowych (IF) i dotacji w dwóch modelach:

- łączenie w dwóch odrębnych operacjach. W takim modelu inwestycja jest np. finansowana dotacją, udzieloną przez Instytucję Zarządzającą/Pośredniczącą oraz pożyczką, udzieloną przez pośrednika finansowego.
- łączenie w jednym projekcie (w org. *operation*). Ten model jest możliwy z zastrzeżeniem, że połączenie IF z dotacją może być dokonane na poziomie instrumentu finansowego, gdzie dotacja pokrywa koszt całości lub części oprocentowania, opłaty gwarancyjnej lub pomocy technicznej. Dotacja taka nie może zostać wypłacona ostatecznemu odbiorcy.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Skomplikowane zasady łączenia IF i dotacji w jednym projekcie, w powiązaniu z wątpliwościami interpretacyjnymi (m.in. w zakresie wydatków kwalifikowalnych, nakładania się finansowania, raportowania itp.) sprawiły, że w krajowych i regionalnych programach operacyjnych edycji 2014-2020 takie instrumenty „mieszane” były rzadko stosowane (przykładami mogą być dopłaty do odsetek w gwarancji Biznesmax uruchomionej w POIR, czy dopłaty do oprocentowania pożyczek dla MŚP w kilku RPO).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 (Rozporządzenie ogólne na lata 2021-2027) utrzymało możliwość łączenia IF z dotacjami w dwóch operacjach (art. 58(4)). Rozporządzenie to jednocześnie wprowadziło **nowe możliwości łączenia instrumentu finansowego i dotacji w jednym projekcie**, w tym dokonywanie w ramach instrumentów mieszanych płatności na rzecz ostatecznego odbiorcy (art. 58(4-7)).

Co warto podkreślić, projektowana ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2021-2027 nie reguluje zasad łączenia IF i dotacji. Projekt ustawy (podobnie jak obecnie obowiązująca ustawa wdrożeniowa z 11 lipca 2014 r.), w zakresie instrumentów finansowych odwołuje się do odpowiednich artykułów Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027.

W ramach programu Fi-compass, wspólnej inicjatywy Komisji Europejskiej (KE) i Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), w maju 2021 r. został opublikowany materiał ***Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period. Factsheet*** (łączenie instrumentów finansowych i dotacji w ramach zarządzania dzielonego w okresie programowania 2021-2027. Zestawienie). Materiał ten został opracowany w dialogu pomiędzy przedstawicielami państw członkowskich, Komisji Europejskiej (DG Regio) i EBI. Jak stwierdza się we wprowadzeniu do tego opracowania, nie ma on charakteru prawnie wiążącego, dlatego też w dalszej części Raportu jest używana jest nazwa: Poradnik EBI, lub Poradnik.

Ze względu na wspomnianą wcześniej metodę przygotowania Poradnika (w tym zaangażowanie DG Regio i EBI) oraz brak szczegółowych rozwiązań prawnych (zarówno na szczeblu EU, jak i krajowym), zasadne wydaje się uwzględnienie obserwacji i rekomendacji z Poradnika EBI w pracach koncepcyjnych nad instrumentami zwrotnymi w ramach FEM 2021-2027. Podkreślić jednak należy, iż **Poradnik EBI jest opracowaniem o charakterze informacyjno-poradnikowym**, a nie dokumentem formalnym, nakładającym na Instytucje Zarządzające określone obowiązki, czy rozwiązania.

Poradnik EBI nie został jeszcze oficjalnie przetłumaczony na język polski, dlatego też dla uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych niektóre pojęcia są podane także w języku angielskim.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Na podstawie art. 58 (4-7) Rozporządzenia ogólnego na lata 2021-2027 oraz Poradnika EBI można określić poniższe **warunki i zasady łączenia instrumentów finansowych i dotacji w jednym projekcie (w wersji org. operation)**:

- Wsparcie w formie dotacji musi być bezpośrednio związane ze wsparciem z instrumentu finansowego i niezbędne dla danego IF. Oznacza to, że dotacja powinna być elementem jednego produktu finansowego, być kierowana do tych samych grup ostatecznych odbiorców i zwiększać efekt IF.
- Instytucja Zarządzająca powinna wykazać, iż dotacja jest niezbędna dla IF. Na przykład dla: pokrycia tej części kosztu inwestycji, która nie jest opłacalna finansowo (*non-financially viable part of the investment*); mitygować ryzyko projektu; przyciągać dodatkowe finansowanie prywatne; adresować w większym stopniu niedoskonałości rynku, czy też zwiększać spójność i efektywność systemu wsparcia poprzez zastosowanie zintegrowanego podejścia (*one stop-shop-approach*).
- Instrument finansowy i dotacja połączone w jednym projekcie, powinny być objęte jedną umową o finansowanie (*funding agreement*).
- Zasadność wykorzystania dotacji powinna być zidentyfikowana w ramach oceny ex-ante dla IF na poziomie programu.
- Szczegółowe zasady powinny być określone w strategii inwestycyjnej dla instrumentu mieszanego (*investment strategy of the combined financial instrument*).
- Obie formy wsparcia powinny być dostarczone przez podmiot wdrażający instrument finansowy (*body implementing financial instrument*), czyli podmiot wdrażający Fundusz Powierniczy (*Holding Fund*), lub podmiot wdrażający dany instrument finansowy (*body implementing specific fund*), czyli w praktyce pośrednika finansowego.
- W przypadku łączenia IF i dotacji stosowane powinny być regulacje dla instrumentów finansowych.
- Wartość dotacji nie może przekraczać wartości inwestycji wspieranej przez produkt finansowy. Weryfikacja tego warunku powinna być dokonywana na poziomie każdego instrumentu finansowego. Jak stwierdza się w Poradniku, wartość wsparcia w formie instrumentu finansowego powinna być co najmniej równa wartości wsparcia z dotacji. Oznacza to w praktyce, że wartość dotacji w instrumencie mieszanym nie może przekraczać 50% łącznej wartości wsparcia. W przypadku instrumentów gwarancyjnych lub poręczeniowych dla oszacowania wartości wsparcia bierze się pod uwagę łączną wartość finansowania, a nie wartość produktu finansowego (gwarancji lub poręczenia).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- W przypadku łączonego wsparcia, dla każdego źródła wsparcia prowadzi się oddzielną ewidencję.
- Zachowane powinny być odpowiednie zasady udzielania pomocy publicznej.

Poradnik przedstawia następujące **zalety łączenia w jednym projekcie instrumentu finansowego i dotacji**:

- Łatwiejszy dostęp do nowych lub bardziej ryzykownych rynków.
- Możliwość stworzenia produktów dostosowanych do potrzeb ostatecznych odbiorców.
- Umożliwienie strukturyzowania projektów bardziej atrakcyjnych dla prywatnych inwestorów.
- Bardziej efektywne wsparcie, wykorzystujące efekt skali i zintegrowane podejście (*one-stop-shop approach*).
- Większa zachęta dla realizacji trwałych projektów inwestycyjnych.

Poradnik EBI omawia poniższe **warianty wykorzystania dotacji** w produktach łączących instrument finansowych i dotację:

- Sfinansowanie kosztów oprocentowania lub opłaty za udzielenia gwarancji (*Combination of financial instruments and grants for interest rate and guarantee fee subsidies*)
- Sfinansowanie kosztów pomocy technicznej (*Combination of financial instruments and grants for technical support*)
- Grant kapitałowy (*Combination of financial instruments and capital grants*)
- Grant za wyniki (*Combination of financial instruments and performance-based grants*)
- Umorzenie części kapitału pożyczki/kredytu – część pożyczki/kredytu jest przekształcana w dotację (*Capital rebates: a part of the loan is converted into a grant*)
- Grant zwrotny w instrumencie dłużnym – część dotacji jest przekształcana w pożyczkę (*Recoverable grants: a part of a grant is converted into a loan*)
- Grant zwrotny w instrumencie kapitałowym – część dotacji jest przekształcana w kapitał (*Convertible grants: a part of a grant is converted into equity*)

Poradnik EBI podkreśla jednak, iż **nie jest to pełna lista możliwych rozwiązań**. W zależności od zdiagnozowanych niedoskonałości rynku i celów programu, **Instytucja Zarządzająca może zdecydować o innych wariantach łączenia instrumentu finansowego i dotacji**.

W raporcie są rekomendowane dwa modele łączenia w jednym projekcie instrumentu finansowego i dotacji: Pożyczka z częściowym umorzeniem (tj. odpowiednik modelu *Capital rebates: a part of the loan is converted into a grant*) oraz Pożyczka z dotacją (wykorzystująca rozwiązania opisane w modelach *Combination of financial instruments and capital grants* i

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Combination of financial instruments and performance-based grants). Łącznie te modele są określane jako **instrumenty mieszane**.

Wdrożenie instrumentów mieszanych wymaga wdrożenia przemyślanego systemu instytucjonalnego oraz rozwiązań logistycznych w zakresie obsługi projektów realizowanych z użyciem tego wsparcia.

Punktem wyjścia jest wybór sposobu, w jaki będą wdrażane instrumenty finansowe. Rozporządzenie ogólne przewiduje trzy sposoby wdrażania:

1. Bezpośrednio przez IZ;
2. Poprzez zainwestowanie przez IZ zasobów finansowych w kapitał osoby prawnej;
3. Poprzez wybór pośredników finansowych (w formule rachunków powierniczych lub bloków finansowania w danej instytucji)³⁸.

Dokonując wyboru sposobu wdrażania IF należy mieć na uwadze potencjalne zagrożenia i ryzyka, jakie wiążą się z wyborem każdej z opcji. Pod uwagę należy wziąć:

- Kwestie prawne związane z zapewnieniem odpowiedniej rozdzielności funkcji (w przypadku wyboru opcji 1);
- Doświadczenie we wdrażaniu instrumentów finansowych;
- Szerokie podejście do stosowania instrumentów finansowych w okresie finansowania 2021-2027.

W przypadku bezpośredniego zarządzania wdrażaniem IF należy wskazać, że niewielkie doświadczenie instytucji systemu realizacji Programu, a także ograniczony potencjał kadrowy i organizacyjny przemawia przeciwko wyborowi opcji 1. Nakładają się na to problemy związane z koniecznością zapewnienia rozdzielności funkcji.

Szerokie podejście do stosowania IF nie uzasadnia również angażowania kapitału przeznaczonego na wdrażanie IF w podmiot zewnętrzny. Podmioty takie (np. fundusze pożyczkowe) mają co prawda dużo większe zdolności organizacyjne i kadrowe, jednak może ono się okazać niewystarczające, biorąc pod uwagę zróżnicowany zakres typów projektów, które zamierza się wdrażać w formie IF w przyszłej perspektywie finansowej (2021-2027). W przypadku trudności dotyczących wdrażania IF w obszarach, które dotychczas objęte były wyłącznie formą dotacyjną, mobilizacja dodatkowego potencjału kadrowego i organizacyjnego mogłaby być utrudniona i długotrwała.

Dlatego też, rekomendowanym podejściem jest wybór opcji 3, przewidującej wdrażanie IF w podobnej strukturze, do 2020 r., tj. poprzez pośredników finansowych w ramach środków zgromadzonych na rachunku powierniczym lub w bloku finansowym. Zasadne jest również, by

³⁸ Rozporządzenie ogólne na lata 2021-2027.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

w przypadku umorzeń podmiotem odpowiedzialnym za ich udzielanie był pośrednik finansowy (tj. tak jak, wskazuje przywołany wcześniej Poradnik EBI z maja 2021).

W przypadku instrumentu finansowego przewidującego umorzenie części kapitału pożyczki wymagane jest, by wartość środków przekazywanych w formie bezzwrotnej wynosiła nie więcej niż 50% całkowitego dofinansowania. Należy również wskazać, że w przypadku, gdy stosowane jest wsparcie w formule łączonej, dla całości projektu przewiduje się stosowanie przepisów przewidzianych dla instrumentów finansowych³⁹. Również w ramach wywiadów pogłębionych stwierdzono, że wdrażanie takiego wsparcia przez pośredników finansowych byłoby optymalnym rozwiązaniem – potwierdził to przedstawiciel Grupy EBI. Zalecane jest, by za wybór modelu wdrażania – bezpośrednio poprzez umowę z IZ lub poprzez umowę z MFF odpowiedzialny powinien być natomiast ZWM.

W raporcie proponowane są dwa główne instrumenty: pożyczki (w tym pożyczki udzielane na warunkach preferencyjnych) oraz instrument mieszany (pożyczka z częściowym umorzeniem kapitału). Szczegółowe zdefiniowanie typów projektów i/lub ostatecznych odbiorców, warunków i wysokość umorzenia części pożyczki, powinny być określone w **strategii inwestycyjnej** zaakceptowanej przez Zarząd Województwa (projekt strategii powinien opracować Menadżer Funduszu Powierniczego).

Zapisy strategii powinny być przeniesione do dokumentacji przetargowej na wybór pośredników finansowych, którzy podejmować będą decyzję o umorzeniu. Dlatego też zasady dokonywania umorzeń powinny być określone w sposób bardzo precyzyjny, umożliwiający podejmowanie przez pośredników decyzji 0/1 (spełnia/nie spełnia). Instrumenty mieszane powinny umożliwiać osiągnięcie celów programu w większym stopniu, niż 'tradycyjne' instrumenty finansowe, czyli wykorzystywać efekt synergii. Dlatego też strategia powinna jasno wskazywać na korzyści wynikające ze stosowania instrumentów mieszanych. W opinii Zespołu strategia wykorzystania instrumentów mieszanych powinna być opracowana po dookreśleniu przez KE i/lub MFIPR zasad projektowania instrumentów mieszanych, ścieżki audytu itp. - zapisy dotyczące łączenia w jednego projektu IF i dotacji w rozporządzeniu ogólnym na lata 2021-2027 są dość enigmatyczne.

³⁹ *Projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu na rzecz Zarządzania Granicami i Wiz, Strasburg, dnia 29.5.2018, COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD), art. 52, pkt 5.*

4. Analiza zapotrzebowania na inwestycje zwrotne w latach 2021-2027

Jaka jest skala i przyczyny oraz skutki występowania zjawiska luki finansowej w dostępie przedsiębiorstw/innych podmiotów z województwa mazowieckiego do finansowania zewnętrznego?

Skala występowania luki finansowej została zaprezentowana w poprzednim rozdziale niniejszego dokumentu, gdzie opisano jej wysokość w ujęciu do 2030 roku. W niniejszym zagadnieniu Zespół Badawczy odniósł się do przyczyn oraz skutków występowania zjawiska w dostępie do finansowania zewnętrznego. Analiza została podzielona na obszary tematyczne odpowiadające celom polityki.

W przypadku obszaru przedsiębiorczości oraz innowacyjności przyczyny występowania luki finansowej są zbliżone i obejmują czynniki związane z czasem funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku, m.in. krótki czas działalności wiąże się z brakiem historii kredytowej, brakiem zdolności finansowych do zaciągnięcia zobowiązań oraz z brakiem odpowiednich zabezpieczeń. W przypadku innowacyjności należy również wspomnieć o słabo rozwiniętej ofercie finansowania dla start-upów oraz o dużym ryzyku, jakim obarczone są projekty. Dodatkowo należy wspomnieć o kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 – spowodowała ona:

- Spadek dynamiki podejmowanych inwestycji oraz działalności innowacyjnej;
- Zwiększenie znaczenia działań na rzecz utrzymania działalności;
- Ryzyko wystąpienia zjawiska credit crunch.

To powoduje, że działania nie są podejmowane lub odkładane na przyszłość.

Tabela 51. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 1

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys wywołany pandemią COVID-19 • Brak zdolności kredytowej przedsiębiorstw z uwagi na krótki okres funkcjonowania na rynku • Brak historii kredytowej • Brak zabezpieczenia • Niekorzystny system wynagrodzeń PF (w zależności od wartości portfela inwestycyjnego) 	<ul style="list-style-type: none"> • Odłożenie w czasie realizacji inwestycji
Innowacyjność	<ul style="list-style-type: none"> • Kryzys wywołany pandemią COVID-19 • Duże ryzyko niepowodzenia projektów • Brak zdolności kredytowej przedsiębiorstw z uwagi na krótki okres funkcjonowania na 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielka liczba przedsiębiorstw innowacyjnych

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
	<p>ryнку oraz duże ryzyko niepowodzenia przedsięwzięcia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak historii kredytowej • Brak zabezpieczenia • Słabo rozwinięta oferta wsparcia dla sektora start-upów • Niekorzystny system wynagrodzeń PF (w zależności od wartości portfela inwestycyjnego) 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewielka liczba wdrażanych przedsięwzięć innowacyjnych

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

W przypadku CP 2 należy wskazać na to, że występowanie luki w finansowaniu we wszystkich obszarach jest związane z zawodnością rynku, jaką stanowią dobra publiczne niekonkurencyjne w konsumpcji. Poza energetyką projekty z tego zakresu co do zasady są nierentowne.

Wśród przyczyn występowania luki należy wskazać na utrudnioną realizację celów UE w zakresie neutralności klimatycznej⁴⁰ z uwagi na brak realizacji projektów z poszczególnych zakresów. Powoduje to również konieczność wydatku dużych środków (choć nie jednorazowo) na bieżącą konserwację oraz remonty i naprawy zamortyzowanej infrastruktury. W przypadku obszaru transportu publicznego obserwuje się ponadto takie skutki, jak:

- Gorsze działanie zamortyzowanej infrastruktury (częstsze awarie);
- Wynikające z pandemii przejściowe odejście pasażerów z komunikacji publicznej na rzecz komunikacji prywatnej ;
- Podwyższanie opłat z tytułu korzystania z komunikacji publicznej przez zarządcę (z uwagi na zrekompensowanie zmniejszających się przychodów, uzyskanie środków na konserwację itp.).

Tabela 52. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 2

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Energetyka	<ul style="list-style-type: none"> • Zawodności rynku – dobra publiczne • Niechęć do podejmowania zobowiązań dłużnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak rozwoju projektów z zakresu energetyki (termomodernizacja, rozwój OZE itp.) • Utrudniona realizacja celów rozwojowych UE

⁴⁰ Komunikat Komisji: *Czysta planeta dla wszystkich – Europejska długoterminowa wizja strategiczna dobrze prosperującej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki*, COM (2018) 773, Bruksela, 28.11.2018.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Gospodarka wodno-ściekowa	<ul style="list-style-type: none"> Zawodności rynku – dobra publiczne Brak rentowności projektów Niechęć do podejmowania zobowiązań dłużnych 	<ul style="list-style-type: none"> Brak realizacji przedsięwzięć wpisujących się w dany podobszar Amortyzacja infrastruktury oraz konieczność przeznaczenia środków na konserwację Utrudniona realizacja celów rozwojowych UE
Gospodarka odpadami	<ul style="list-style-type: none"> Zawodności rynku – dobra publiczne Niska rentowność projektów w przypadku JST Niechęć do podejmowania zobowiązań dłużnych 	<ul style="list-style-type: none"> Brak realizacji przedsięwzięć wpisujących się w dany podobszar Amortyzacja infrastruktury oraz konieczność przeznaczenia środków na konserwację Utrudniona realizacja celów rozwojowych UE
Transport publiczny	<ul style="list-style-type: none"> Zawodności rynku – dobra publiczne Niska rentowność projektów w przypadku JST Niechęć do podejmowania zobowiązań dłużnych 	<ul style="list-style-type: none"> Brak realizacji przedsięwzięć wpisujących się w dany podobszar Amortyzacja infrastruktury oraz konieczność przeznaczenia środków na konserwację Utrudniona realizacja celów rozwojowych UE Zmniejszenie dochodów z tytułu transportu oraz wzrost opłat za korzystanie ze świadczonych usług

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

W przypadku CP 3 główne przyczyny występowania luki koncentrują się na występowaniu zawodności rynku (dobra publiczne) oraz oferowanych dotychczas formach finansowania „monopolu kompetencyjnym” administracji centralnej (część obszarów tematycznych mogła być finansowana jedynie z POIiŚ 2007-2013 i 2014-2020) i braku rentowności przedsięwzięć. Wśród skutków należy wskazać na spadek bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz wykluczenie komunikacyjne części obszarów.

Tabela 53. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 3

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Poprawa dostępności do sieci TEN-T	<ul style="list-style-type: none"> Brak rentowności projektów Zawodności rynku – dobra publiczne 	<ul style="list-style-type: none"> Brak dostępności komunikacyjnej obszarów Spadek bezpieczeństwa ruchu drogowego

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Obszary, które wchodzą w skład CP 4 związane są z usługami publicznymi. To z kolei wskazuje na zawodności rynku będące przyczyną występowania luki. Brak rentowności projektów powoduje, że podmioty zarządzające usługami nie są skłonne do zaciągania zobowiązań dłużnych na wskazane cele. Przyczyną występowania luki w tym obszarze jest również sytuacja polityczno-gospodarcza JST, odpowiedzialnych w Polsce za realizację usług z zakresu włączenia społeczne i przeciwdziałania wykluczeniu. JST borykają się z następującymi trudnościami:

- Zmniejszenie dochodów na skutek decyzji podejmowanych przez władze centralne (ograniczenie wpływów z podatków);
- Zmniejszenie dochodów z prowadzonej na swoim obszarze działalności gospodarczej na skutek pandemii COVID-19;
- Zwiększenie wydatków w celu zminimalizowania wpływu pandemii;
- Obciążenie JST dodatkowymi zadaniami bez zapewnienia adekwatnych środków na ich realizację;
- Konieczność wprowadzania reform bez zapewnienia odpowiedniego zaplecza finansowego na te cele (np. reforma systemu oświaty z 2017 r.).

To powoduje konieczność wyboru priorytetowych kierunków działań i ich realizację – czasem kosztem innych potrzeb, uznanych za mniej istotne (np. w zakresie kultury).

Tabela 54. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 4

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Usługi publiczne – edukacja	<ul style="list-style-type: none"> • Niska zyskowność projektów • Zmniejszone dochody JST – na skutek uregulowań prawnych rządu oraz na skutek kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 • Niechęć JST do zaciągania zobowiązań dłużnych w nierentownym obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedofinansowanie obszaru edukacji
Usługi publiczne – ochrona zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> • Niska zyskowność projektów • Zmniejszone dochody JST – na skutek uregulowań prawnych rządu oraz na skutek kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 	<ul style="list-style-type: none"> • Niedofinansowanie obszaru ochrony zdrowia

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
	<ul style="list-style-type: none"> Niechęć JST do zaciągania zobowiązań dłużnych w nierentownym obszarze 	
Usługi publiczne – kultura	<ul style="list-style-type: none"> Niska zyskowność projektów Zmniejszone dochody JST – na skutek uregulować prawnych rządu oraz na skutek kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 Niechęć JST do zaciągania zobowiązań dłużnych w nierentownym obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> Niedofinansowanie obszaru kultury Przesuwanie środków na inne, bardziej istotne dla JST cele (np. związane z ochroną zdrowia)
Usługi publiczne – pomoc społeczna	<ul style="list-style-type: none"> Niska zyskowność projektów Zmniejszone dochody JST – na skutek uregulować prawnych rządu oraz na skutek kryzysu wywołanego pandemią COVID-19 Niechęć JST do zaciągania zobowiązań dłużnych w nierentownym obszarze 	<ul style="list-style-type: none"> Niedofinansowanie obszaru pomocy społecznej Pogłębianie wykluczenia społecznego i dysproporcji społecznych.

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Warto odnotować, że tylko nieliczne projekty rewitalizacyjne w Polsce były finansowane w formule PPP. Należy także wskazać na koncentrację uwagi większości JST na sferze społecznej rewitalizacji, która jest mniej kosztochłonna, niż inwestycje infrastrukturalne oraz na powolne tempo realizacji programów rewitalizacji.

Tabela 55. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 5

Obszar tematyczny	Przyczyny występowania luki	Skutki występowania luki
Rewitalizacja	<ul style="list-style-type: none"> Niezaspokojone przez dostępne źródła potrzeby finansowe Brak wystarczającego PPP 	<ul style="list-style-type: none"> Wolne tempo realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych Koncentracja na sferze społecznej rewitalizacji, która jest mniej kosztochłonna, niż sfera techniczna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Jakiego rodzaju przedsiębiorstwa/inne podmioty (status, branża) pozostają w obszarze luki finansowej (m.in. wielkość, struktura, długość funkcjonowania, zasięg działalności, lokalizacja)?

Członkowie Komitetu Monitorującego zwrócili uwagę, że nie tylko przedsiębiorstwa znajdują się w obszarze luki w finansowaniu. Są to również jednostki samorządu terytorialnego. W ostatnich latach obserwuje się wzrastające wydatki samorządów oraz uszczuplenie ich przychodów, co jest związane:

- Z reformą szkolnictwa oraz koniecznością dostosowania się przez samorzady do zmienionego systemu edukacji;
- Ze zwolnieniem osób do 26 r.ż. z obowiązku płacenia składek zdrowotnych;
- Z prognozowanym uszczupleniem dochodów JST z uwagi na program reform pn. Polski Ład⁴¹.

Mówiąc o pozostawaniu w luce finansowej należy mieć na uwadze tzw. **zjawisko pecking order**, tj. kolejności dziobania⁴². Można domniemywać, że wraz z rozwojem przedsiębiorstwa, jego przedstawiciele decydują się na korzystniejsze, bezpieczniejsze i bardziej komfortowe źródła finansowania (np. na wsparcie dotacyjne zamiast pożyczkowego, na pożyczki unijne zamiast komercyjnych itp.). Tym samym należy wskazać, że młode przedsiębiorstwa, o ile wsparcie nie jest dobrze rozgraniczone (demarkacja) pozostają w luce finansowej. Instrumenty mogą bowiem być wykorzystane przez przedsiębiorstwa, które bez problemu uzyskująby finansowanie komercyjne.

W dalszej części sprecyzowano, jakie podmioty pozostają w luce w podziale na typy projektów planowane do wsparcia ze środków FEM 2021-2027:

⁴¹ Unia Metropolii Polskich im. Pawła Adamowicza, *Apel Strony Samorządowej dot. oszacowania skutków finansowych Programu Polski Ład dla JST, 19 maja 2021 r.*, www.metropolie.pl/pl/9192,apel-strony-samorzadowej-dot-oszacowania-skutkow-finansowych-programu-polski-lad-dla-jst/ (dostęp: 09.06.2021).

⁴² Teoria ta została opisana w 1921 r. przez Thorleifa Schjelderup-Ebbe na określenie relacji w stadach zwierząt (kur). W późniejszym czasie została zapożyczona do nauk o zarządzaniu i ekonomii. Wskazuje, że wraz z rozwojem przedsiębiorstwa starają się wykorzystywać najbezpieczniejsze, najbardziej komfortowe źródła finansowania przedsięwzięć. Zob. W. Kozłowski, *Systemowe wspieranie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w ograniczaniu luki finansowej*, „Marketing i Zarządzanie” 2016, nr 2 (43), s. 319.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 56. Typy podmiotów pozostających w luce finansowej

CP/(CS)	Typ projektu	Typ podmiotów pozostających w luce finansowej	Region, w którym zidentyfikowano największe potrzeby
CP1 (i)	Działania B+R, usługi proinnowacyjne	Przedsiębiorstwa, przede wszystkim MŚP Podmioty innowacyjne Start-upy	RWS
CP1 (ii)	Cyfryzacja	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne	Całe Mazowsze
CP1 (iii)	Internacjonalizacja przedsiębiorstw	Przedsiębiorstwa, przede wszystkim MŚP	Całe Mazowsze
CP1 (iii)	Wsparcie IOB	-	-
CP1 (iii)	Wsparcie start-upów	Przedsiębiorstwa, przede wszystkim MŚP Podmioty innowacyjne Start-upy	RWS
CP1 (iii)	Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych	Przedsiębiorstwa, przede wszystkim MŚP Podmioty innowacyjne Start-upy	RWS
CP1 (iii)	Wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych	Przedsiębiorstwa, przede wszystkim MŚP	Całe Mazowsze
CP2 (i)	Efektywność energetyczna – budynki mieszkalne	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, TBS Budynki znajdujące się w zasobach komunalnych JST	Całe Mazowsze
CP2 (i)	Efektywność energetyczna – budynki użyteczności publicznej	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia	Całe Mazowsze

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typ projektu	Typ podmiotów pozostających w luce finansowej	Region, w którym zidentyfikowano największe potrzeby
		i jednostki od nich zależne	
CP2 (ii)	OZE	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne MŚP klastry i spółdzielnie energetyczne, mieszkania komunalne, Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, TBS Budynki znajdujące się w zasobach komunalnych JST	Całe Mazowsze
CP2 (iv)	Odporność na klęski żywiołowe	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne	Całe Mazowsze
CP2 (vi)	Gospodarka odpadami oraz GOZ	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne MŚP	Całe Mazowsze
CP2 (v)	Gospodarka wodno-ściekowa	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne	Całe Mazowsze
CP2 (vii)	Ochrona bioróżnorodności	W przypadku FEM 2021-2027 – Samorząd Województwa Mazowieckiego	Całe Mazowsze
CP2 (i)	Ciepłownictwo	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia	Całe Mazowsze

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typ projektu	Typ podmiotów pozostających w luce finansowej	Region, w którym zidentyfikowano największe potrzeby
		i jednostki od nich zależne MŚP klastry i spółdzielnie energetyczne, Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, TBS Budynki znajdujące się w zasobach komunalnych JST	
CP2 (viii)	Transport publiczny (bikesharing, casharing)	MŚP	Całe Mazowsze, przede wszystkim RMR
CP3 (ii)	Rozwój infrastruktury drogowej	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne MŚP	Całe Mazowsze, przede wszystkim RMR
CP3 (ii)	Rozwój infrastruktury kolejowej	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne MŚP	Całe Mazowsze, przede wszystkim RMR
CP5 (i)	Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Całe Mazowsze
CP5 (i)	Rozwój i promowanie usług w dziedzinie kultury	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne Instytucje kultury Organizacje pozarządowe	Całe Mazowsze

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typ projektu	Typ podmiotów pozostających w luce finansowej	Region, w którym zidentyfikowano największe potrzeby
CP5 (i)	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki, stowarzyszenia i jednostki od nich zależne MŚP Wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, TBS Budynki znajdujące się w zasobach komunalnych JST	Całe Mazowsze

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Czy obecnie dostępne na rynku instrumenty finansowe są wystarczające by zmniejszyć zjawisko luki finansowej w województwie mazowieckim? Jeżeli nie, jakie zmiany należy wprowadzić?

Dostępne na rynku formy wsparcia mają dużą szansę na zmniejszenie luki w finansowaniu. Największa luka finansowa została zidentyfikowana w **obszarze transportu**. Biorąc jednak pod uwagę niedoskonałość rynku, jaką jest przynależność obszaru transportu w dużej mierze do dóbr publicznych oraz wspomniany „monopol kompetencyjny” administracji centralnej, zalecane jest wykorzystanie w FEM 2021-2027 wsparcia dotacyjnego. Należy jednak zaznaczyć, że w ramach mechanizmów wsparcia z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności możliwe jest uzyskanie zarówno wsparcia dotacyjnego, jak i pożyczkowego na przedsięwzięcia związane z transportem:

- W zakresie zero- i niskoemisyjności transportu (pożyczka, dotacja);
- W zakresie bezpieczeństwa transportu oraz cyfrowych rozwiązań w tej dziedzinie (dotacja);
- W zakresie budowy/przebudowy linii kolejowych i zakupu taboru (dotacja).

Drugim obszarem, w którym identyfikowana jest największa luka finansowa, jest **środowisko naturalne**. Również w tym obszarze dostępne są instrumenty ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności na projekty dotyczące:

- Gospodarki wodno-ściekowej – wyłącznie na obszarach wiejskich (dotacja);
- Wsparcie retencji i gospodarowania zasobami wodnymi na obszarach wiejskich (pożyczka);
- Gospodarki odpadami (dotacja);
- Selektywnego zbierania odpadów komunalnych (dotacja);

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Likwidacji azbestu (dotacja).

W przypadku wsparcia konkurującego z realizacją celu szczegółowego (vii) Sprzyjanie bioróżnorodności i rozwojowi zielonej infrastruktury w środowisku miejskim oraz zmniejszanie zanieczyszczania zidentyfikowano natomiast następujące źródła:

- Program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu (EOG);
- System Zielonych Inwestycji (NFOŚiGW);
- Program LIFE.

Trzecim obszarem, w którym zidentyfikowana luka jest największa, jest **energetyka**. W tym przypadku, obok wsparcia planowanego w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności instrumenty finansowe na cele okołenergetyczne są udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego. W ramach KPO planowane jest udzielenie następującego wsparcia:

- Promowanie efektywności energetycznej budynków (dotacja);
- Poprawa warunków dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (dotacja, pożyczka).

Jakie obecnie są potrzeby przedsiębiorców/potencjalnych beneficjentów względem IF (ze szczególnym uwzględnieniem poręczeń i wejść kapitałowych) i jak w odniesieniu do tych potrzeb powinna zostać skonstruowana oferta przyszłego FEM 2021-2027?

Na jakich warunkach ostateczni odbiorcy (w ramach poszczególnych instrumentów dostępnych na rynku ze środków publicznych i komercyjnych) są w stanie skorzystać z oferowanego wsparcia (m.in. biorąc pod uwagę poziom wsparcia, długość spłaty, okres karencji, procedurę przyznawania wsparcia)?

Na samym wstępie niniejszego podrozdziału należy zaznaczyć, że Bank Gospodarstwa Krajowego oferuje bardzo szeroki wachlarz gwarancji, co powoduje, że niezasadne staje się wdrażanie produktów poręczeniowych w ramach FEM 2021-2027. Dodatkowym argumentem przeciwko jest znikome zainteresowanie odbiorców ostatecznych tym instrumentem. W ramach RPO WM 2014-2020 poręczenia nie były wdrażane. Dodatkowo, luka finansowa w zakresie poręczeń/gwarancji stanowi niewielką część całkowitej jej wartości. Wynosi ona ok. 22,9%. Wskazuje to, że poręczenie nie jest adekwatnym do potrzeb potencjalnych odbiorców narzędziem. Dlatego też w ramach dalszej analizy skoncentrowano się na innych formach wsparcia. W tym zakresie udowodniono, że potencjalni odbiorcy preferują dotacje. Zauważają oni jednak zalety płynące z instrumentów finansowych – przede wszystkim wówczas, gdy wsparcie zwrotne jest jednoznaczne z dodatkowymi bonusami. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na bardzo pozytywne zapatrywanie się potencjalnych odbiorców na wsparcie łączone – przewidujące komponent dotacyjny na ściśle określonej części inwestycji – np. najmniej dochodową, najbardziej ryzykowną. Równie pozytywne zapatrywanie się dotyczy może komponentu umorzeniowego w ramach pożyczki. Ponadto, komponent taki może stanowić dla odbiorców motywację do tego, by starać się osiągnąć możliwie najwyższe wartości wskaźników.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Niemniej jednak, biorąc pod uwagę, że osiągnięcie wartości wskaźników w ramach IF w latach 2014–2020 było trudne, należy wskazać, że konieczne jest potraktowanie odbiorców w sposób bardziej liberalny, jeśli chodzi o kwestie osiągania wartości wskaźników. Wartości dla odbiorców IF powinny być niższe, niż w przypadku beneficjentów otrzymujących dotacje. Podejście takie może w sposób istotny przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności IF w ramach FEM 2021–2027. Szczegółowe potrzeby i oczekiwania potencjalnych odbiorców IF zaprezentowano w dalszej części niniejszego dokumentu.

W ramach wywiadów pogłębionych członkowie Komitetu Monitorującego wskazywali, że odbiorcy ostateczni poszukują produktów finansowych, które będą bardziej atrakcyjne, niż źródła komercyjne.

Dlatego też rekomenduje się zaprojektowanie wsparcia zwrotnego w sposób zapewniający jego atrakcyjność dla ostatecznych odbiorców. Jak już wspomniano, proponowane są dwa główne instrumenty: pożyczki (w tym pożyczki udzielane na warunkach preferencyjnych) oraz instrument mieszany (pożyczka z częściowym umorzeniem kapitału). Szczegółowe zdefiniowanie typów projektów i/lub ostatecznych odbiorców, warunków i wysokość umorzenia części pożyczki, powinny być określone w **strategii inwestycyjnej** zaakceptowanej przez Zarząd Województwa.

Zasady dokonywania umorzeń powinny być określone w sposób bardzo precyzyjny, umożliwiając podejmowanie przez pośredników decyzji 0/1 (spełnia/nie spełnia). Instrumenty mieszane powinny umożliwiać osiągnięcie celów programu w większym stopniu, niż 'tradycyjne' instrumenty finansowe, czyli wykorzystywać efekt synergii. Dlatego też strategia powinna jasno wskazywać na korzyści wynikające ze stosowania instrumentów mieszanych. W opinii Zespołu strategia wykorzystania instrumentów mieszanych powinna być opracowana po dookreśleniu przez KE i/lub MFiPR zasad projektowania instrumentów mieszanych, ścieżki audytu itp. - zapisy dotyczące łączenia w jednym projekcie IF i dotacji w rozporządzeniu ogólnym na lata 2021–2027 są dość enigmatyczne.

Dla jakich typów projektów/inwestycji/przedsięwzięć możliwe i zasadne jest zastosowanie wyłącznie IF, a dla jakich – wyłącznie dotacji?

Dla jakich typów przedsiębiorstw i innych podmiotów z województwa mazowieckiego możliwe i zasadne jest zastosowanie wyłącznie IF, a dla jakich – wyłącznie dotacji?

Czy i w jakich obszarach wsparcie dotacyjne może zostać zastąpione IF?

Wywiady pogłębione pozwoliły na stwierdzenie, że w przypadku działań skierowanych do osób bezrobotnych, wsparcie ukierunkowane na założenie działalności gospodarczej powinno przyjmować charakter dotacyjny. Jest to bowiem wsparcie skierowane do osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Wprowadzenie w tym zakresie wsparcia zwrotnego

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

mogłoby uniemożliwić aktywizację tych osób w formie samozatrudnienia. Przedstawiciele IP wskazali w ramach wywiadów pogłębionych, że wsparcie zwrotne (w postaci pożyczki) jest świadczone poza programami finansowanymi ze środków UE – jest ono jednak niewielkie pod względem liczby dostępnych pożyczek. Należy więc domniemywać, że podaż jest pochodną niewielkiego zainteresowania tego typu wsparciem ze strony osób bezrobotnych. Jest to drugi argument przemawiający przeciwko wprowadzeniu IF w tym obszarze tematycznym.

W dalszej części niniejszego opracowania wskazano poszczególne typy projektów wraz ze wskazaniem, w przypadku który typów możliwe byłoby zastosowanie IF, a w przypadku których – dotacji.

Tabela 57. Propozycje form wsparcia w ramach typów projektów planowanych do realizacji w FEM 2021-2027

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
CP1 (i)	Projekty badawczo-rozwojowe Wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw Wsparcie infrastruktury badawczo-rozwojowej jednostek naukowych		x		Wysoki stopień niepewności, duży stopień ryzyka niepowodzenia projektu Niski popyt na działania tego rodzaju ze strony przedsiębiorstw Niepewność co do przychodów z projektu, w przypadku wystąpienia – następuje to dopiero w długim okresie
CP1 (i)	Wsparcie start-upów		x		Start-upy często generują pomysły innowacyjne, co wiąże się z wysokim poziomem ryzyka powodzenia inwestycji. Z uwagi na charakter działalności większość zysków start-upów kierowana jest na rozwój. Powoduje to, że zastosowanie instrumentów zwrotnych mogłoby nie spotkać się z zainteresowaniem potencjalnych odbiorców. Jednocześnie należy wskazać, że w opinii Zespołu Badawczego wysoki poziom stratowości, jaki mogą generować projekty z tego

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
					zakresu nie przemawia za zastosowaniem w tej formie instrumentów mieszanych.
CP1 (i)	Wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych			x	Zaleca się wdrożenie w formie pilotażowej instrumentów mieszanych, ze wsparciem dotacyjnym. W przypadku działań wdrożeniowych może wystąpić duże ryzyko, które uzasadnia sfinansowanie części inwestycji w formie dotacyjnej. Szczegóły dotyczące zasad łączenia IF i dotacji powinny być określone we wspomnianej strategii inwestycyjnej.
CP1 (ii)	E-administracja E-kultura E-zdrowie Cyfrowa dostępność i ponowne wykorzystanie informacji przez przedsiębiorstwa	x	x	x	Z uwagi na zróżnicowane spectrum działań, które mogą być podejmowane w ramach tego celu oraz beneficjentów wsparcia (głównie jednostki sektora finansów publicznych) zaleca się utrzymanie wsparcia dotacyjnego.
CP1 (iii)	Wspieranie internacjonalizacji MŚP oraz promocji gospodarki regionalnej Wspieranie wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych lub nowoczesnych rozwiązań TIK Wspieranie akceleracji działalności innowacyjnej MŚP Wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych	x		x	Projekty z tego zakresu wymagają analiz rynkowych, które nie przynoszą zysku. Ta część powinna być wdrażana w formie bezzwrotnej, gdyż forma zwrotna nie znajdzie zastosowania. Część inwestycyjna może być finansowana w formie zwrotnej, z uwagi na to, że część badawcza (zrealizowana ze wsparcia dotacyjnego) pozwoli na właściwe ulokowanie inwestycji, rozwój adekwatnych produktów oraz wzrost atrakcyjności oferty przedsiębiorstwa, co może

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
					<p>przełożyć się na zyskowność projektu.</p> <p>Instrumenty zwrotne powinny zostać zastosowane w przypadkach prostych projektów inwestycyjnych o niskim ryzyku niepowodzenia</p>
CP1 (iii)	Wsparcie IOB		x		<p>Dla jednostek samorządu terytorialnego usługi inkubacyjne stanowią oczekiwany rodzaj przedsięwzięć ze względu na rozwój gospodarki lokalnej. Są to jednocześnie przedsięwzięcia o niewielkiej zyskowności, co nie pozwala na wdrożenie komponentu zwrotnego.</p> <p>Z uwagi na potencjalnie niewielkie zainteresowanie ze strony odbiorców wdrożenie IF mogłoby spotkać się z brakiem zainteresowania ze strony PF.</p>
CP1 (iv)	<p>Wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania</p> <p>Wspieranie i rozwój mazowieckich klastrów</p> <p>Wspieranie rozwoju mazowieckich przedsiębiorstw w oparciu o klastry</p> <p>Proces przedsiębiorczego odkrywania</p>		x		<p>Działania z zakresu procesu przedsiębiorczego odkrywania i rozwoju klastrów nie są dochodowe oraz nie wiążą się z oszczędnością. Co więcej, proces przedsiębiorczego odkrywania wiąże się z dużym ryzykiem niepowodzenia działań, co w przypadku zaoferowania pożyczek lub form mieszanych mogłoby spotkać się z niechęcią ze strony potencjalnych interesariuszy do podejmowania działań.</p>
CP1 (v)	Udoskonalanie sieci połączeń cyfrowych		x		Wsparcie kierowane jest do podmiotów publicznych, zatem

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
					forma bezwrotna jest optymalną, zasadną formą, w jakiej należy wdrożyć interwencję.
CP2 (i)	Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	x	x	x	Środki, które są obecne na rynku i są planowane do wdrożenia są konkurencją dla wsparcia w tym zakresie. Ponadto barierą dla IF latach 2014-2020 był brak ulg w zakresie osiągania wskaźników. Dlatego też planowane wsparcie powinno obejmować co do zasady pożyczki z komponentem umorzeniowym lub dotacyjnym – komponent ten powinien zachęcać do osiągnięcia wyższych wartości wskaźników oraz być stosowany w przypadku tych elementów projektów, które nie są zyskowe (np. w zakresie przeprowadzenia audytu energetycznego), a także niepowiązanych tematycznie z efektywnością energetyczną, ale generujących efekt społeczny (np. dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnością). Odstępstwem powinny być budynki komunalne, które co do zasady powinny być wspierane w formie dotacyjnej.
CP2 (i)	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej		x		Obserwuje się duży poziom niedoinwestowania w zakresie remontów i modernizacji budynków publicznych. Jednocześnie inwestycje w efektywność energetyczną nie znajdują się wśród

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
					priorytetowych przedsięwzięć z uwagi na kosztochłonność. To przemawia za zastosowaniem dotacji jako podstawowej formy wsparcia dla budynków użyteczności publicznej.
CP2 (i)	Kontrola jakości powietrza		x		Niska rentowność projektów - zastosowanie formy zwrotnej może spowodować brak podmiotów chętnych do wdrażania przedsięwzięć z tego zakresu.
CP2 (i)	Ciepłownictwo		x		Niska rentowność projektów - zastosowanie formy zwrotnej może spowodować przejście na ogrzewanie emitujące szkodliwe substancje do środowiska (może być związane z przeliczeniem kosztów na potencjalnych odbiorców ciepła).
CP2 (ii)	Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną	x		x	Dostępne na rynku środki stanowią dużą konkurencję dla IF w tym obszarze. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na: Wzrastające ceny energii Cele klimatyczne Dochodowość inwestycji, co przemawia za zastosowaniem instrumentów zwrotnych. Biorąc jednak pod uwagę potencjalną kanibalizację wsparcia zalecane jest, by we wdrażanym wsparciu uwzględnić część dotacyjną (np. na działania niegenerujące dochodu, techniczne zarządzanie instalacjami).

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
CP2 (iv)	Sprzęt i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami Zwiększanie ochrony przeciwpowodziowej i ograniczanie skutków suszy, realizacja działań prowadzących do zwiększenia retencjonowania wód opadowych Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i błękitnej infrastruktury		x		W tym przypadku zalecane jest wsparcie dotacyjne, gdyż działania z tego zakresu są zadaniem własnym samorządów – które z uwagi na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej w związku z pandemią choroby COVID-19 mogą nie być skłonne do podejmowania zobowiązań o charakterze zwrotnym.
CP2 (v)	Kompleksowy projekt w ramach porządkowania gospodarki wodno-kanalizacyjnej "Budowa, rozbudowa, modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych i inwestycji związanych z oczyszczaniem ścieków i zagospodarowywaniem osadów ściekowych Zarządzanie efektywnymi, inteligentnymi sieciami wodociągowymi		x		W tym przypadku zalecane jest wsparcie dotacyjne, gdyż gospodarka wodno-ściekowa jest zadaniem gmin – które z uwagi na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej w związku z pandemią choroby COVID-19 mogą nie być skłonne do podejmowania zobowiązań o charakterze zwrotnym.
CP2 (vi)	Gospodarka odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią postępowania z odpadami Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych Kompleksowy projekt oczyszczania Mazowsza z wyrobów zawierających azbest		x		W tym przypadku zalecane jest wsparcie dotacyjne, gdyż gospodarka odpadami jest zadaniem gmin – które z uwagi na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej w związku z pandemią choroby COVID-19 mogą nie być skłonne do podejmowania zobowiązań o charakterze zwrotnym.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
CP2 (vii)	Aktualizacja Planów Ochrony Parków Krajobrazowych; Ochrona różnorodności biologicznej poprzez realizację planów ochrony w mazowieckich parkach krajobrazowych oraz poprzez tworzenie centrów ochrony rodzimych gatunków roślinnych i zwierzęcych; Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych		x		W tym przypadku zalecane jest wsparcie dotacyjne, gdyż Ochrona bioróżnorodności gospodarka odpadami jest zadaniem gmin – które z uwagi na znaczące pogorszenie sytuacji finansowej w związku z pandemią choroby COVID-19 mogą nie być skłonne do podejmowania zobowiązań o charakterze zwrotnym.
CP2 (viii)	Infrastruktura rowerowa i piesza Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru Kompleksowe projekty dotyczące budowy i przebudowy infrastruktury transportu publicznego Ograniczenie emisji z transportu poprzez zakup maszyn/sprzętu do czyszczenia ulic	x	x		Zalecane jest, by w ramach projektów podejmowanych przez jednostki administracji publicznej formą wsparcia była dotacja z uwagi na: Realizację przedsięwzięcia będącego dobrem publicznym Ryzyko przerzucenia kosztów inwestycji na odbiorcę oraz podniesienia poziomu cen świadczonych usług Wsparcie zwrotne sugerowane jest do zastosowania w przypadku podmiotów prywatnych – przedsiębiorców, którzy coraz częściej wdrażają przedsięwzięcia z tego zakresu (systemy wypożyczeń rowerów, hulajnóg lub samochodów) oraz z zakresu rozwoju infrastruktury ładowania pojazdów paliwem alternatywnym. W ich przypadku forma ta może okazać się dochodowa oraz atrakcyjna.
CP3 (ii, iii)	budowa i przebudowa dróg wojewódzkich, na odcinkach		x		Z uwagi na charakter realizowanych projektów oraz

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP/(CS)	Typy projektów	Forma wsparcia			Uzasadnienie zastosowania danej formy
		Pożyczka	Dotacja	Mieszana	
	<p>leżących w ciągach komunikacyjnych stanowiących połączenie z systemem dróg krajowych lub siecią TEN-T, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach;</p> <p>pozostałe drogi zgodnie z Kontraktem Programowym;</p> <p>linie kolejowe – budowa, przebudowa lub modernizacja, tabor kolejowy - zakup lub modernizacja, budowa zapleczy utrzymaniowo-naprawczych</p>				<p>fakt, że projekty te stanowią dobra publiczne, zalecane jest, by wspierać te działania w formach dotacyjnych. JST, osłabione zmniejszonymi dochodami i zwiększonymi wydatkami z powodu pandemii COVID-19 mogą nie być zainteresowane wsparciem w formie zwrotnej.</p>
CP5 (i, ii)	<p>Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa kulturowego</p> <p>Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</p>	x	x		<p>Działania z zakresu rewitalizacji są bardzo zróżnicowane, co pozwala na zidentyfikowanie przedsięwzięć generujących potencjał do zastosowania IF (głównie przedsięwzięcia infrastrukturalne). Niezależnie od tego występują również takie (głównie o charakterze społecznym), gdzie zasadne jest zastosowanie formy dotacji.</p>

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Jakie modele wdrażania są najbardziej skuteczne dla dystrybucji IF do dodanego typu ostatecznych odbiorców pod kątem efektów wdrażania w zakresie wielkości instrumentów, efektu mnożnikowego, produktów finansowych (dotychczasowych i nowych nisz rozwojowych) i łączonych ze wsparciem dotacyjnym, docelowych ostatecznych odbiorców?

Jaki jest poziom rentowności projektów finansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 w zależności od rodzaju finansowania?

Jaka powinna być wartość wkładu z programu do IF w przyszłej perspektywie (2021-2027) i jaki powinien być efekt mnożnikowy i dlaczego?

Poniżej zaprezentowano alokację na FEM 2021-2027 w podziale na regiony województwa.. Uwzględniono kwotę wynikającą z również z Kontraktu Programowego. Należy jednak zaznaczyć, że nie jest to ostateczna alokacja i może ulec zmianie (zwiększeniu) w zależności od wyników negocjacji z Komisją Europejską – przede wszystkim w RWS, w wyniku zastosowanego mechanizmu elastyczności.

Tabela 58. Podział alokacji pomiędzy regiony

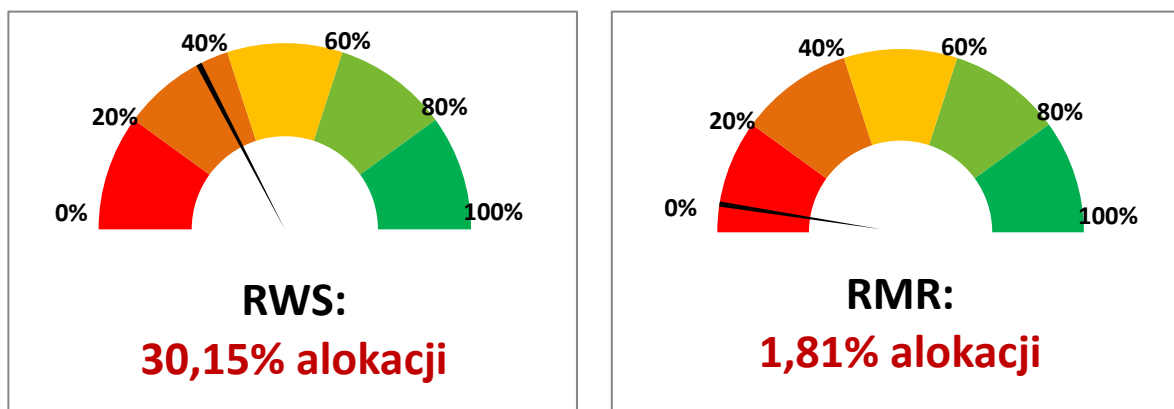
Region	Alokacja [w mln EUR]	Alokacja [w mln PLN]	Alokacja [w %]
RWS	134,85	664,28	6,71%
RMR	1 875,08	9 239,71	93,29%
Województwo ogółem	2 009,93	9 903,99	100,00%

Opracowanie własne na podstawie projektu Umowy Partnerstwa oraz danych ze strony www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-na-lata-2021-2027/aktualnosci/fundusze-unijne-dla-regionow-rezerwa-podzielona-po-rozmowach-z-marszalkami-województw (dostęp: 06.07.2021). W przeliczeniach przyjęto wartość kursu EUR z dnia 27.05.2021 r. wg danych publikowanych przez NBP: 1 EUR = 4,4914 PLN).

W opinii Zespołu Badawczego, biorąc pod uwagę zaprezentowany w dalszej części dokumentu podział na poszczególne cele i typy projektów, w których jest zasadne wdrożenie IF, na te instrumenty powinna zostać przeznaczona kwota 367,2 mln PLN (tj. około 7,2% alokacji z EFRR), odpowiednio 200,3 mln z RWS oraz 166,9 mln z RMR. Stanowi to odpowiednio 30,15% alokacji w przypadku RWS oraz 1,81% wartości szacowanej alokacji w przypadku RMR. Wysoka wartość procentowa przeznaczona na wsparcie IF w RWS wynika z tego, że obecnie prognozowana alokacja dla tego regionu jest niewielka.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wykres 12. Odsetek alokacji przeznaczony na wdrażanie IF w podziale na regiony

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

Poniżej zaprezentowano produkty finansowe, jakie proponowane są przez Zespół Badawczy do wdrożenia w ramach przyszłej perspektywy finansowej (2021-2027). Zaproponowano je w oparciu o typy przedsięwzięć planowane do wdrożenia w ramach FEM 2021-2027.

Z uwagi na to, że w dalszym ciągu nie jest znana ostateczna alokacja Programu w podziale na poszczególne cele polityki i osie priorytetowe, zaprezentowane wartości alokacji na IF mogą ulec zmianie.

INSTRUMENTY FINANSOWE W CS 1(iii)

Pierwszym typem projektu, w którym jest proponowane uwzględnienie instrumentów finansowych, jest **wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych** (CS 1 (iii)).

Uzasadnienie wyboru celu szczegółowego:

W przypadku tego celu szczegółowego należy wskazać na pozytywne doświadczenia z wdrażania zbliżonego wsparcia w przeszłości (2014-2020). Wobec nieśląbnącego zainteresowania wsparciem w postaci IF zasadna jest jego kontynuacja.

Uzasadnienie wyboru typu odbiorcy ostatecznego:

Średnia roczna liczba podmiotów gospodarczych nowozarejestrowanych w województwie mazowieckim według danych BDL GUS wynosi ok. 60 tys. (45 tys. – RWS oraz 15 tys. – RMR, dane za 2020 r.). Pozwala to na zbudowanie odpowiedniej masy krytycznej w przypadku tej grupy potencjalnych odbiorców. Ponadto, ograniczenie w postaci ukierunkowania wsparcia na przedsiębiorstwa, które funkcjonują na rynku nie dłużej niż 24 miesiące pozwoli zapobiec sytuacji, w której o wsparcie ubiegałyby się podmioty, które z powodzeniem mogłyby uzyskać finansowanie na rynku komercyjnym. Za tym, że tego typu odbiorcy powinni zostać wspierani ze środków zwrotnych przemawia również potencjalny efekt zaangażowania kapitału, który, wedle ostrożnych szacunków pozwoli na uzyskanie efektu mnożnikowego wsparcia na poziomie 208%

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

oraz dźwigni finansowej na poziomie odbiorców w wysokości 1,45 (każda zaangażowana złotówka przynosi dodatkowe 45 groszy zaangażowania kapitału odbiorców).

Uzasadnienie wyboru rodzaju proponowanego IF:

Projekty wdrażane w ramach tego celu szczegółowego mają szansę cechować się wartością dodaną (dochodowością). Nie zidentyfikowano, by cechowały się one wysokim poziomem ryzyka niepowodzenia. Z tego względu zdecydowano się na zaproponowanie w tym zakresie wyłącznie IF.

Uzasadnienie wartości alokacji:

Zespół Badawczy proponuje, by na wdrażanie instrumentu przeznaczyć 129,6 mln PLN, spośród czego 9,6 mln PLN (8%) stanowić będą koszty zarządzania. Podział alokacji pomiędzy RWS i RMR nastąpił w równych proporcjach. Zespół Badawczy przewiduje bowiem dyfuzję beneficjentów z RWS do RMR na skutek wykluczenia RWS z regionalnej pomocy inwestycyjnej kierowanej do przedsiębiorstw. Perspektywa możliwości otrzymania częściowego wsparcia dotacyjnego może zdecydować o uwzględnieniu RMR jako docelowego miejsca realizacji projektu. Uzasadnia to zaproponowanie przez Zespół Badawczy wyższej alokacji dla RMR, niż wynikająca tylko z odniesienia do liczby podmiotów, które zarejestrowane są w RMR. Z uwagi na to proponuje się, by alokacja została rozłożona po połowie. Wartość jednostkowej projektu oszacowano na podstawie szacunków dot. kosztów przedsięwzięcia – uzyskanych w wyniku badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami, doświadczeń z dotychczasowego wdrażania wsparcia, jak i na podstawie wiedzy eksperckiej członków zespołu Badawczego.

Uzasadnienie liczby potencjalnych odbiorców:

Zespół Badawczy przyjął szacunki wskazujące, że potrzeby inwestycyjne w tym zakresie identyfikuje ok. 8,88% potencjalnych odbiorców (zgodnie z wynikami badania CAWI/CATI). Spośród tego konieczność sfinansowania zewnętrznego inwestycji wskazuje blisko 4% badanych. Zespół Badawczy przyjął założenie, że ok. 2% podmiotów z tej grupy będzie finansowało działania za pomocą pożyczki (w przypadku pozostałych może dojść do sfinansowania inwestycji za pomocą innych źródeł, w tym komercyjnych bądź też odejścia od planów inwestycyjnych), przy czym nie zawsze wartość pożyczki będzie maksymalna. Tym samym, uwzględniając roczną liczbę przedsiębiorstw nowopowstałych netto (liczba przedsiębiorstw wpisanych w danym roku do rejestru REGON minus liczba podmiotów wyrejestrowanych z rejestru rocznie) określono wartość na poziomi 40 sztuk.

Uzasadnienie proponowanych warunków udzielania wsparcia:

Zespół Badawczy zdecydował się zaproponować wydłużenie okresu spłaty pożyczki z 5 lat (jak było w przypadku małej pożyczki w okresie 2014-2020) do 8 lat (stanowi to zrównanie maksymalnego okresu udzielanego wsparcia z pożyczką dużą udzielaną w latach 2014-2020). Spowoduje to, że więcej podmiotów będzie zdolnych do skorzystania ze wsparcia (na skutek

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zmniejszenia jednostkowej wysokości raty). Jednocześnie podtrzymano dotychczasowe warunki dot. okresu karencji.

Wartość jednostkowej transakcji została opracowana na podstawie wyników badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami IF w ramach FEM 2014-2020, którzy wskazywali, jaką przeciętnie wielkość dla tego typu przedsięwzięcia przewidują.

W ramach tego typu przedsięwzięć powinny zostać wsparte przede wszystkim (ale nie tylko) te projekty, które przewidują wdrożenie innowacji przynajmniej na poziomie przedsiębiorstwa (np. poprzez zapewnienie automatyzacji produkcji, zmniejszenia energochłonności linii produkcyjnych itp.). Pomimo braku komponentu innowacyjnego zauważa się, przede wszystkim w okresie po pandemii COVID-19 duże zapotrzebowanie przedsiębiorców na cele związane ze wsparciem działalności.

Tabela 59. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP

CP	1. Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej” (EFRR)	
Cel szczegółowy	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	
Typ projektu/inwestycji	Wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych. Wspieranie wdrożenia wyników prac badawczo-rozwojowych lub nowoczesnych rozwiązań TIK.	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające nie dłużej niż 24 miesiące	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Nie	Tak	Tak
łącznie z dotacją	Co do zasady w CS(iii) nie zaleca się uruchamiania instrumentów mieszanych ⁴³	
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna	
Wymiar terytorialny	Całe Mazowsze	

⁴³ W przypadku projektów bardziej skomplikowanych i/lub obciążonych wyższym ryzykiem, możliwe powinno być jednak wykorzystanie instrumentów mieszane lub dotacji. Zgodnie z wynikami konsultacji społecznych wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych lub nowoczesnych rozwiązań TIK w RMR powinno być finansowane w formie pomocy bezzwrotnej.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	1. Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej” (EFRR)
Proponowane warunki	Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów
Proponowana wielkość transakcji	
Min.	100 tys. PLN
Max.	3 mln PLN
Oprocentowanie	Na warunkach preferencyjnych
Karencja	Do 12 miesięcy
Okres spłaty/zwrotu	Do 96 miesięcy
Proponowana liczba	40
Proponowana alokacja	
łącznie	129,6 mln PLN
RWS	64,8 mln PLN
RMR	64,8 mln PLN

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

INSTRUMENTY FINANSOWE W CS 2(i)

Kolejnym typem projektu, w którym Zespół Badawczy proponuje zastosowanie IF jest **poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych** (CS 2(i)).

Uzasadnienie wyboru celu szczegółowego:

W przypadku tego celu szczegółowego należy wskazać na doświadczenia z wdrażania zbliżonego wsparcia w przeszłości (2014-2020). Wobec wysokiego poziomu rentowności projektów z zakresu efektywności energetycznej zasadna jest kontynuacja tego działania.

Uzasadnienie wyboru typu odbiorcy ostatecznego oraz rodzaju proponowanego IF:

Poprawa efektywności energetycznej to typ projektu, który powinien obejmować wsparcie zarówno dotacyjne, jak i zwrotne. Z szerokiego katalogu beneficjentów, którzy zostali wskazani w projekcie FEM 2021-2027 na działania z tego zakresu, wytypowano te podmioty, które są właściwe dla podejmowania inwestycji w ramach budynków mieszkalnych.

- Wsparcie dotacyjne powinno zostać zaplanowane dla budynków komunalnych, a co za tym idzie – dla JST oraz zarządców budynków komunalnych.
- Dla pozostałych podmiotów (np. TBS, wspólnoty mieszkaniowe) rekomenduje się wsparcie zwrotne.

Zespół Badawczy nie przewiduje łączenia instrumentu z dotacjami. Zespół Badawczy stoi na stanowisku, że wdrażanie wsparcia łączonego mogłoby spowodować ryzyko zniechęcenia PF wdrażaniem instrumentów finansowych z uwagi na związane z formą mieszaną dodatkowe obciążenie.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Uzasadnienie wartości alokacji:

Zespół Badawczy proponuje, by na wdrażanie instrumentu przeznaczyć 32,4 mln PLN, spośród czego 2,4 mln PLN (8%) stanowić będą koszty zarządzania. Podział alokacji pomiędzy RWS i RMR nastąpił przy uwzględnieniu odsetka mieszkańców w każdym z regionów w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców w województwie mazowieckim. Taki podział ma uzasadnienie w tym, że w zakres IF będą wchodzić wspólnoty mieszkaniowe, TBS oraz zarządcy budynków, co jest ściśle skorelowane z liczbą mieszkańców obu regionów. W proponowanym instrumencie zdecydowano się zmniejszyć wartość alokacji względem wdrażanej z lat 2014-2020. Wynika to z faktu, że w perspektywie 2014-2020 pośrednicy finansowi mieli trudności z wdrożeniem alokacji na poziomie 40 mln PLN. Wartość jednostkowej operacji oszacowano na podstawie szacunków dot. kosztów przedsięwzięcia – uzyskanych w wyniku badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami, doświadczeń z dotychczasowego wdrażania wsparcia, jak i na podstawie wiedzy eksperckiej członków zespołu Badawczego.

Uzasadnienie liczby potencjalnych odbiorców:

Liczba budynków z potencjałem termomodernizacyjnym to 535,1 tys. szt. Spośród tego 39,2% (210 000 szt.) to budynki z potencjałem termomodernizacyjnym. Przyjęto założenie, że jedynie część podmiotów skorzysta z finansowania zwrotnego (z różnych przyczyn, tj. pogorszenie kondycji finansowej oraz związane z tym odejście od planów inwestycyjnych, uzyskanie finansowania z innych źródeł, w tym komercyjnych itp.). Ponadto, przyjęto korektę związaną z doświadczeniami z wdrażania IF w perspektywie finansowej 2014-2020, o których wspomniano powyżej.

Uzasadnienie proponowanych warunków udzielania wsparcia:

Zespół Badawczy przewidział wsparcie zwrotne zawierające komponent umorzeniowy, który powinien zostać zastosowany w odniesieniu do podmiotów, które zadeklarują, a następnie osiągną wartości wskaźników produktu i rezultatu przypisane do adekwatnego celu szczegółowego Programu na określonym poziomie. Instrument taki można ponadto przewidzieć w przy „społecznych” elementach projektów, które niekoniecznie wpisują się w zakres efektywności energetycznej, ale które zostały wdrożone przy okazji podejmowanych działań i mają szansę zasilić FEM 2021-2027 wskaźnikami odnoszącymi się do efektów społecznych (np. zainstalowanie w budynku wind lub podjazdów dla OzN).

Jednocześnie nie zdecydowano się na zmianę parametrów (okres spłaty, karencji, wielkość jednorazowej transakcji) w stosunku do analogicznego produktu, który istniał w latach 2014-2020. W opinii Zespołu Badawczego są one określone adekwatnie. Badania reaktywne dokonane na potrzeby niniejszej ewaluacji nie wskazują natomiast, by oczekiwania potencjalnych odbiorców w tym zakresie wskazywały na konieczność zmiany.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 60. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych

CP	2. Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej” (EFRR)	
Cel szczegółowy	(i) Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych	
Typ projektu/inwestycji	Poprawa efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwo Budownictwa Społecznego, mieszkania komunalne	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Tak	Tak	Tak
łącznie z dotacją	Zaleca się wykorzystanie instrumentów mieszanych	
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna z komponentem umorzeniowym lub dotacyjnym⁴⁴	
Wymiar terytorialny	całe Mazowsze	
Proponowane warunki	Komponent umorzeniowy dotyczyć powinien przypadków, w których osiągnięto by odpowiednio wysoki poziom wskaźników produktu/rezultatu przypisanych w FEM do tego celu szczegółowego lub projektów, mogą osiągnąć dodatkowy efekt społeczny interwencji. Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów.	

⁴⁴ Wskazanie wyróżników produktu ma charakter indykatorywny. W czasie przygotowania niniejszej analizy korzystano jedynie z opracowań EBI, które nie były dokumentami zawierającymi oficjalną opinię UE i EBI. Dokumenty te miały charakter tylko informacyjny, a nie wiążący. Studia przypadków oraz symulacje finansowe służyły jedynie do teoretycznego zobrazowania tematu. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu zostanie podjęta przez ZWM.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	2. Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej” (EFRR)
Proponowana wielkość transakcji	
Min.	100 tys. PLN
Max.	5 mln PLN
Oprocentowanie	Na warunkach preferencyjnych
Karencja	12 miesięcy
Okres spłaty/zwrotu	Do 120 miesięcy
Proponowana liczba	6
Proponowana alokacja	
łącznie	32,4 mln PLN
RWS	18,5 mln PLN
RMR	13,9 mln PLN

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

W przypadku rekomendowanego instrumentu mieszanego, w opinii Zespołu **umorzenie części kapitału pożyczki nie powinno przekraczać 25%**. Zaproponowany poziom maksymalnego umorzenia wynika z praktyki rynkowej. Zgodnie z obecnymi zasadami funkcjonowania Funduszu Termomodernizacyjnego BGK, wysokość premii termomodernizacyjnej (czyli spłaty części kredytu) wynosi:

- 16 proc. kosztów przedsięwzięcia termomodernizacyjnego;
- 21 proc. kosztów przedsięwzięcia termomodernizacyjnego wraz z montażem mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii (OZE);
- dodatkowe wsparcie w wysokości 50 proc. kosztów wzmocnienia budynku wielkopłytkowego przy realizacji termomodernizacji budynków z tzw. „wielkiej płyty” wraz z ich wzmocnieniem.

Proponuje się rozważenie, aby umorzenie przysługiwało ostatecznemu odbiorcy w przypadku zadeklarowania na etapie składania wniosku u pośrednika finansowego, że planowany projekt inwestycyjny spełnia **co najmniej jeden z czterech poniższych warunków**:

- Oprócz poprawy efektywności energetycznej budynku (w tym w wyniku termomodernizacji budynku), projekt będzie obejmował wdrożenie co najmniej

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

jednego usprawnienia dla osób z niepełnosprawnościami (np. podjazd dla wózków, instalacja windy itp.). W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 10% kapitału pożyczki;

- Ujęcie w projekcie inwestycyjnym montażu mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki;
- Zgodnie z audytem energetycznym ex-ante, planowane przedsięwzięcie pozwoli na osiągnięcie co najmniej 40% poprawy efektywności energetycznej budynku. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki;
- Planowany projekt inwestycyjny będzie zrealizowany na obszarach określonych jako priorytetowe przez samorząd województwa (np. obszarach zmarginalizowanych, w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub miejskiego obszaru funkcjonalnego). W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki.

Proponowane warunki i poziom umorzeń mają charakter indykatorywny. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu (w tym warunków i poziomu umorzeń) zostanie podjęta przez ZWM.

INSTRUMENTY FINANSOWE W CS 2(ii)

Działania z zakresu CS 2(ii) (**Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju**) także zostały przez Zespół Badawczy przypisane do pożyczek. Podstawową formą powinna być forma pożyczkowa, jednak dla działań z zakresu technicznego zarządzania instalacjami dla projektów, które zadeklarują określony poziom wpisywania się w cele Programu zalecane jest zastosowanie komponentu umorzeniowego.

Uzasadnienie wyboru celu szczegółowego:

W przypadku tego celu szczegółowego należy wskazać, że wdrożenie OZE w perspektywie 2014-2020 nie powiodło się z uwagi na nieuregulowany stan prawny instalacji tego typu. Doszło do dekapitalizacji funduszu, zaś problem ten dotyczył nie tylko województwa mazowieckiego, ale także innych funduszy w kraju. Niemniej, obecnie istnieją perspektywy rozwoju tego rodzaju inwestycji, dlatego zalecane jest zaangażowanie środków w ten cel.

Uzasadnienie wyboru typu odbiorcy ostatecznego:

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Z katalogu beneficjentów wybrano te podmioty, które mogą wdrożyć przedsięwzięcia o dużym potencjał do generowania zysków.

Uzasadnienie wyboru rodzaju proponowanego IF:

Projekty wdrażane w ramach tego celu szczegółowego mają szansę cechować się wartością dodaną (dochodowością). Nie zidentyfikowano, by cechowały się one wysokim poziomem ryzyka niepowodzenia. Z tego względu zdecydowano się na zaproponowanie w tym zakresie wyłącznie IF. Zespół Badawczy nie przewiduje łączenia instrumentu z dotacjami z uwagi na brak adekwatnych przepisów na poziomie krajowym. To z kolei uniemożliwia zaproponowanie systemu instytucjonalnego, który byłby odpowiedzialny za wdrażanie tego typu wsparcia. Przewidziana jest natomiast forma dotacyjna (na działania związane z zarządzaniem instalacjami).

Uzasadnienie wartości alokacji:

Zespół Badawczy proponuje, by na wdrażanie instrumentu przeznaczyć 32,4 mln PLN, spośród czego 2,4 mln PLN (8%) stanowić będą koszty zarządzania. Podział alokacji pomiędzy RWS i RMR nastąpił przy uwzględnieniu odsetka mieszkańców w każdym z regionów w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców w województwie mazowieckim. Jest to uzasadnione tym, że korzystanie z energii wytworzonej w ramach instalacji skierowane będzie m.in. do mieszkańców regionów. Ponadto, możliwe jest wystąpienie dyfuzji beneficjentów w kierunku RMR w przypadku tego typu projektów, co powoduje, że niezasadne jest uwzględnienie przy szacowaniu kwoty dla RWS i RMR takich elementów, jak np. liczba przedsiębiorstw wytwarzających energię elektryczną w poszczególnych częściach województwa.

Wartość jednostkowej operacji oszacowano na podstawie szacunków dot. kosztów przedsięwzięcia – uzyskanych w wyniku badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami, jak i na podstawie wiedzy eksperckiej członków zespołu Badawczego.

Uzasadnienie liczby potencjalnych odbiorców:

W 2020 roku w sekcji D Polskiej Klasyfikacji Działalności, w przypadku której wsparcie odgrywa największą rolę w województwie mazowieckim funkcjonowało 256 przedsiębiorstw (wg danych BDL GUS). Tym samym założenie, zgodnie z którym ok. 1% przedsiębiorstw skorzysta ze wsparcia wskazuje na założoną liczbę pożyczek, które uwzględnił w fiszce produktu finansowego Zespół Badawczy.

Uzasadnienie proponowanych warunków udzielania wsparcia:

W ramach wsparcia przewidziano komponent umorzeniowy. Powinien on dotyczyć przypadków, w których zadeklarowano by, a następnie osiągnięto odpowiednio wysoki poziom wskaźników produktu/rezultatu przypisanych w FEM do tego celu szczegółowego. Taka forma pozwoli zwiększyć atrakcyjność wsparcia oferowanego w FEM w stosunku do innego wsparcia na te cele dostępnego na rynku (wdrażanego m.in. ze źródeł BGK – z Funduszu Termomodernizacji i Remontów). Wartość pojedynczej operacji została przewidziana od 3 mln

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

PLN (wartość minimalna) do 10 mln PLN (wartość maksymalna). Ustalenie wartości zostało poprzedzone analizą wyników badania CAWI/CATI w zakresie tego, jaka byłaby przewidywana wartość inicjatyw podejmowanych przez potencjalnych odbiorców IF.

Tabela 61. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną

CP	2. Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej” (EFRR)	
Cel szczegółowy	(ii) Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	
Typ projektu/inwestycji	Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	Przedsiębiorstwa wytwarzające energię komercyjnie, z wyłączeniem przedsiębiorstw wytwarzających energię na własne potrzeby, Klastry i spółdzielnie energetyczne, Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, mieszkania komunalne	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Tak	Tak	Tak
łącznie z dotacją	Zaleca się wykorzystanie instrumentów mieszanych	
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna z komponentem umorzeniowym⁴⁵	

⁴⁵ Wskazanie wyróżników produktu ma charakter indykatywny. W czasie przygotowania niniejszej analizy korzystano jedynie z opracowań EBI, które nie były dokumentami zawierającymi oficjalną opinię UE i EBI. Dokumenty te miały charakter tylko informacyjny, a nie wiążący. Studia przypadków oraz symulacje finansowe służyły jedynie do teoretycznego zobrazowania tematu. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	2. Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej” (EFRR)
Wymiar terytorialny	całe Mazowsze
Proponowane warunki	Komponent umorzeniowy dotyczyć powinien przypadków, w których osiągnięto by odpowiednio wysoki poziom wskaźników produktu/rezultatu przypisanych w FEM do tego celu szczegółowego. Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów
Proponowana wielkość transakcji	
Min.	3 mln PLN
Max.	10 mln PLN
Oprocentowanie	Na warunkach rynkowych
Karencja	Do 12 miesięcy
Okres spłaty/zwrotu	Do 120 miesięcy
Proponowana liczba	3
Proponowana alokacja	
łącznie	32,4 mln PLN
RWS	18,5 mln PLN
RMR	13,9 mln PLN

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

W przypadku rekomendowanego instrumentu mieszanego, w opinii Zespołu **umorzenie części kapitału pożyczki nie powinno przekraczać 15%**.

Proponuje się rozważenie, aby umorzenie przysługiwało ostatecznemu odbiorcy w przypadku zadeklarowania na etapie składania wniosku u pośrednika finansowego, że planowany projekt inwestycyjny spełnia **co najmniej jeden z trzech poniższych warunków:**

oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu zostanie podjęta przez ZWM.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Projekt umożliwi osiągnięcie co najmniej 150% wskaźnika określonego w Metryce produktu. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki;
- Projekt umożliwi osiągnięcie co najmniej 20% wskaźnika określonego w Metryce produktu. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki;
- Planowany projekt inwestycyjny będzie zrealizowany na obszarach określonych jako priorytetowe przez samorząd województwa (np. obszarach zmarginalizowanych, w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub miejskiego obszaru funkcjonalnego). W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki.

Należy podkreślić, że proponowane wartości umorzeń zostały opracowane **metodą ekspercką**. W okresie 2007-2013 i 2014-2021 regulacje unijne nie umożliwiały bowiem umorzenia części udzielonej pożyczki, nie ma zatem punktu odniesienia dla poziomu umorzeń w rekomendowanym instrumencie mieszanym.

Proponowane warunki i poziom umorzeń mają charakter indykatywny. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu (w tym warunków i poziomu umorzeń) zostanie podjęta przez ZWM.

INSTRUMENTY FINANSOWE W CS 2(viii)

W przypadku typu projektów, jakim jest **poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru** (CS viii) zalecane jest wsparcie w postaci:

- Dotacyjnej – w tej formie powinno być kierowane wsparcie do jednostek samorządu terytorialnego, które zdecydowałyby się na realizację przedsięwzięć z tego zakresu
- Zwrotnej – w tej formie powinno być kierowane wsparcie do podmiotów prywatnych.

Uzasadnienie wyboru celu szczegółowego:

Zespół Badawczy zdecydował się na wyodrębnienie z tego celu typów projektów związanych z rozwojem transportu współdzielonego, który zyskuje na znaczeniu w wielu polskich miastach. Wskazać należy na rozwiązania dot. carsharingu czy też wypożyczeni rowerów, hulajnóg, skuterów. To powoduje, że rynek powinien odpowiedzieć na pojawiające się rozwiązania. Wsparcie w formie zwrotnej powinno obejmować działania związane z tworzeniem systemu mobilności miejskiej poprzez wdrażanie punktów ładowania pojazdów elektrycznych oraz systemów park&ride, park&drive, systemu wypożyczeń rowerów, hulajnóg, skuterów, samochodów elektrycznych itp. na warunkach komercyjnych (przez podmioty prywatne, z

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

przewidzianym systemem poboru opłat za korzystanie). Działania z tego zakresu charakteryzują się wyższą rentownością, niż „klasyczny” transport publiczny (tramwajowy, autobusowy) i mogą być z powodzeniem wdrażane przez podmioty prywatne. Należy również wskazać na to, że działania z tego zakresu mogą cieszyć się wysokim poziomem zainteresowania potencjalnych odbiorców z uwagi na zmianę modelu zachowań wynikającą z pandemii COVID-19 (unikanie dużych skupisk ludzi, np. w tramwajach czy autobusach) – to może spowodować, że system carsharingu czy bikesharingu może zyskać na znaczeniu.

Uzasadnienie wyboru typu odbiorcy ostatecznego oraz rodzaju proponowanego IF:

Zespół Badawczy podjął decyzję o skierowaniu wsparcia do podmiotów prywatnych (MŚP). Rozwiązania wdrażane przez JST oraz jednostki im podporządkowane związane są z realizacją zadań własnych gmin, reagują zatem na zawodność rynku, jaką jest konieczność wdrożenia rozwiązań uznawanych za dobro publiczne, nie cechują się bowiem dochodowością, która pozwoliłaby na wdrożenie formy zwrotnej.

Uzasadnienie wartości alokacji:

Zespół Badawczy proponuje, by na wdrażanie instrumentu przeznaczyć 64,8 mln PLN, spośród czego 4,8 mln PLN (8%) stanowić będą koszty zarządzania. Podział alokacji pomiędzy RWS i RMR nastąpił przy uwzględnieniu odsetka mieszkańców w każdym z regionów w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców w województwie mazowieckim. Jest to uzasadnione tym, że możliwość skorzystania z utworzonych systemów skierowane będzie przede wszystkim do mieszkańców regionów oraz będzie ściśle skorelowana z miejscem ich utworzenia. Ponadto, możliwe jest wystąpienie dyfuzji beneficjentów w kierunku RMR w przypadku tego typu operacji, co powoduje, że niezasadne jest uwzględnienie przy szacowaniu kwoty dla RWS i RMR takich elementów, jak np. powierzchnia czy też już istniejące systemy działające na danym obszarze.

Wartość jednostkowej operacji oszacowano na podstawie szacunków dot. kosztów przedsięwzięcia – uzyskanych w wyniku badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami, jak i na podstawie wiedzy eksperckiej członków zespołu Badawczego.

Uzasadnienie liczby potencjalnych odbiorców:

Zespół Badawczy uwzględnił, że rozwiązania tego typu mogą być wdrożone w przypadku 2/3 gmin w województwie, przy czym zainteresowanie finansowaniem w formie zwrotnej założono na poziomie 10%, uwzględniając potencjalną dochodowość tego typu projektów.

Uzasadnienie proponowanych warunków udzielania wsparcia:

Zaproponowane warunki zostały określone na podstawie badania ilościowego z potencjalnymi odbiorcami IF, którzy wskazali parametry, w przypadku których są skłonni skorzystać z pożyczek.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 62. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru

CP	2. Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej” (EFRR)	
Cel szczegółowy	(viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej	
Typ projektu/inwestycji	Infrastruktura rowerowa i piesza – np. punkty serwisowe, przechowalnie rowerów, stojaki rowerowe, Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru – np. infrastruktura paliw dla samochodów bezemisyjnych, bikesharing lub carsharing	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	Przedsiębiorstwa	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Tak	Tak	Nie
łącznie z dotacją	Nie zaleca się realizacji instrumentów mieszanych	
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna - wsparcie pilotażowe	
Wymiar terytorialny	Całe Mazowsze	
Proponowane warunki	Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów	
Proponowana wielkość transakcji		
Min.	500 tys. PLN	
Max.	3 mln PLN	
Oprocentowanie	Na warunkach rynkowych	
Karencja	12 miesięcy	
Okres spłaty/zwrotu	Do 108 miesięcy	
Proponowana liczba	20	
Proponowana alokacja (bez kosztów zarządzania)		
łącznie	64,8 mln PLN	
RWS	36,9 mln PLN	
RMR	27,9 mln PLN	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

INSTRUMENTY FINANSOWE W CS 5(i) I CS 5(ii)

Ostatnim typem projektów, w których Zespół Badawczy sugeruje zastosowanie instrumentów finansowych jest rewitalizacja (CS i oraz CS ii). W tym przypadku zaproponowano działania przewidujące **odnowę tkanki mieszkaniowej – zarówno części wspólnej, jak i lokali mieszkalnych, a także renowację, modernizację i adaptację istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe lub gospodarcze**. Tak szerokie ujęcie instrumentu pozwoli na wdrożenie szerszego, bardziej uniwersalnego produktu finansowego, co umożliwi sprawniejszą realizację celów Programu.

Uzasadnienie wyboru celu szczegółowego:

W przypadku tego celu szczegółowego należy wskazać na pozytywne doświadczenia z wdrażania zbliżonego wsparcia w przeszłości (2014-2020). Wobec tego zasadna jest jego kontynuacja.

Uzasadnienie wyboru typu odbiorcy ostatecznego:

Jak zauważono w latach 2014-2020 z pożyczek korzystają przede wszystkim JST, w mniejszym stopniu wspólnoty mieszkaniowe oraz TBS. Z tego względu zdecydowano się na uwzględnienie w ramach rewitalizacji podmiotów prywatnych, jak też publicznych. W zasobie JST znajduje się bowiem duży zasób komunalny, który może zostać poddany rewitalizacji i odnowie tkanki, jak też zagospodarowaniu lub modernizacji.

Uzasadnienie wyboru rodzaju proponowanego IF:

Projekty z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe oraz renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze szczegółowego mają szansę cechować się wartością dodaną (dochodowością).

Uzasadnienie wartości alokacji:

Zespół Badawczy proponuje, by na wdrażanie dwóch zaproponowanych instrumentów przeznaczyć łącznie 108 mln PLN, spośród czego 8 mln PLN (8%) stanowić będą koszty zarządzania. Z uwagi na charakter realizowanych działań występuje częściowe ryzyko dyfuzji projektów w kierunku RMR – dotyczy ono przedsiębiorstw, które będą uczestniczyć w procesie rewitalizacji. Niemniej, wartość alokacji pomiędzy RWS i RMR rozdysponowano przy uwzględnieniu liczby ludności zamieszkującej obydwie części Mazowsza.

Wartość jednostkowej operacji oszacowano na podstawie szacunków dot. kosztów przedsięwzięcia – uzyskanych w wyniku badania CAWI/CATI z potencjalnymi odbiorcami, doświadczeń z dotychczasowego wdrażania wsparcia, jak i na podstawie wiedzy eksperckiej członków zespołu Badawczego.

Uzasadnienie liczby potencjalnych odbiorców:

Uwzględniono, że wsparciem zwrotnym może być zainteresowana zbliżona liczba podmiotów, co w perspektywie 2014-2020. W przypadku CS 5(ii) uwzględniono, że wsparcie będzie miało

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

taki sam zasięg, jednak z uwagi na fakt, że w latach 2014-2020 nie wdrażano na Mazowszu wsparcia w postaci RLKS (co planowane jest na lata 2021-2027), niemożliwe było odwołanie się do doświadczenia.

Uzasadnienie proponowanych warunków udzielania wsparcia:

Remonty lokali mieszkalnych mogą dotyczyć wyłącznie lokali komunalnych, nie stanowiących własności osób prywatnych. Zaproponowane produkty finansowe dotyczą pożyczki inwestycyjnej. Prócz tego Zespół Badawczy przewiduje, że wsparcie będzie obejmowało również dotacje, gdyż w ramach procesów rewitalizacyjnych mogą być uwzględnione przedsięwzięcia przewidujące aktywizację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu i deprywacji materialnej. Tym samym należy wskazać, że rodzaj planowanego działania przewiduje demarkację pomiędzy formami wsparcia – w przypadku przedsięwzięć infrastrukturalnych (remontów, adaptacji pomieszczeń lub budynków, zagospodarowania terenów wokół itp.) zasadne jest uwzględnienie wsparcia wyłącznie ze środków zwrotnych. W przypadku działań ukierunkowanych na wdrażanie projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze Zespół Badawczy proponuje zastosowanie komponentu umorzeniowego, który może wzmocnić zainteresowanie podmiotów prywatnych dokonywaniem inwestycji na obszarach rewitalizacji, a tym samym wesprzeć samorządy w podejmowaniu działań z tego zakresu.

Tabela 63. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe

CP	5. Cel „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych” (EFRR)
Cel szczegółowy	(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie
Typ projektu/inwestycji	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	5. Cel „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych” (EFRR)	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne – mieszkania komunalne • Wspólnoty mieszkaniowe • Spółdzielnie mieszkaniowe • Towarzystwa Budownictwa Społecznego • Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa 	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Nie	Tak	Nie
łącznie z dotacją	Nie zaleca się wykorzystania instrumentów mieszanych	
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna	
Wymiar terytorialny	Całe Mazowsze	
Proponowane warunki	<p>Działania z zakresu remontów lokali mieszkalnych możliwe będą do wdrożenia jedynie w przypadku lokali komunalnych.</p> <p>Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów</p>	
Proponowana wielkość transakcji		
Min.	1 mln PLN	
Max.	5 mln PLN	
Oprocentowanie	Na warunkach preferencyjnych	
Karencja	12 miesięcy	
Okres spłaty/zwrotu	Do 10 lat	
Proponowana liczba	10	
Proponowana alokacja (bez kosztów zarządzania)		
łącznie	54 mln PLN	
RWS	30,8 mln PLN	
RMR	23,2 mln PLN	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Drugim produktem finansowym planowanym do uwzględnienia w ramach CP 5 jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu **renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze**. W tym przypadku konieczne jest zainteresowanie przedsiębiorstw działaniami w tym obszarze – jest to nieodzowny warunek powodzenia ww. projektów. Z tego względu proponuje się komponent umorzeniowy pożyczki. Komponent ten mógłby zostać stosowany w przypadku inwestycji, które osiągnęły określone wskaźniki w zakresie pobudzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizowanym.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 64. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze

CP	5. Cel „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych” (EFRR)	
Cel szczegółowy	(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (ii) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
Typ projektu/inwestycji	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze	
Typ docelowych odbiorców ostatecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne • Wspólnoty mieszkaniowe • Spółdzielnie mieszkaniowe • Towarzystwa Budownictwa Społecznego • Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa 	
Formy wsparcia		
Dotacje	Instrumenty finansowe	Instrumenty mieszane
Tak	Tak	Tak
łącznie z dotacją	Zaleca się wykorzystanie instrumentów mieszanych w przypadku działań ukierunkowanych na wdrażanie projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze	

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	5. Cel „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych” (EFRR)
Charakter produktu	Pożyczka inwestycyjna z komponentem umorzeniowym lub dotacyjnym⁴⁶
Wymiar terytorialny	Całe Mazowsze
Proponowane warunki	Komponent umorzeniowy powinien być stosowany w określonych przypadkach, związanych z pobudzeniem działalności gospodarczej na rewitalizowanym obszarze na skutek podjętej inwestycji. Nie przewiduje się zasadności zróżnicowanego traktowania inwestorów
Proponowana wielkość transakcji	
Min.	1 mln PLN
Max.	5 mln PLN
Oprocentowanie	Na warunkach preferencyjnych
Karencja	12 miesięcy
Okres spłaty/zwrotu	Do 10 lat
Proponowana liczba	10
Proponowana alokacja (bez kosztów zarządzania)	
łącznie	54 mln PLN
RWS	30,8 mln PLN
RMR	23,2 mln PLN

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

W przypadku rekomendowanego instrumentu mieszanego, w opinii Zespołu **umorzenie części kapitału pożyczki nie powinno przekraczać 15%**.

⁴⁶ Wskazanie wyróżników produktu ma charakter indykatorywny. W czasie przygotowania niniejszej analizy korzystano jedynie z opracowań EBI, które nie były dokumentami zawierającymi oficjalną opinię UE i EBI. Dokumenty te miały charakter tylko informacyjny, a nie wiążący. Studia przypadków oraz symulacje finansowe służyły jedynie do teoretycznego zobrazowania tematu. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu zostanie podjęta przez ZWM.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Proponuje się rozważenie, aby umorzenie przysługiwało ostatecznemu odbiorcy w przypadku zadeklarowania na etapie składania wniosku u pośrednika finansowego, że planowany projekt inwestycyjny spełnia **co najmniej jeden z trzech poniższych warunków**:

- W wyniku realizacji projektu, w zaadaptowanej zabudowie swoją działalność ulokują co najmniej 2 podmioty gospodarcze. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki;
- W wyniku realizacji projektu, w zaadaptowanej zabudowie swoją działalność ulokują co najmniej 4 podmioty gospodarcze. W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 10% kapitału pożyczki;
- Planowany projekt inwestycyjny będzie zrealizowany na obszarach określonych jako priorytetowe przez samorząd województwa (np. obszarach zmarginalizowanych, w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze lub miejskiego obszaru funkcjonalnego). W przypadku pozytywnej weryfikacji spełnienia tego warunku umorzeniu podlegałoby 5% kapitału pożyczki.

Należy podkreślić, że proponowane wartości umorzeń zostały opracowane **metodą ekspercką**. W okresie 2007-2013 i 2014-2021 regulacje unijne nie umożliwiały bowiem umorzenia części udzielonej pożyczki, nie ma zatem punktu odniesienia dla poziomu umorzeń w rekomendowanym instrumencie mieszanym.

Proponowane warunki i poziom umorzeń mają charakter indykatywny. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja dotycząca produktu (w tym warunków i poziomu umorzeń) zostanie podjęta przez ZWM.

Koszty zarządzania IF szacuje się, podobnie, jak miało to miejsce w przypadku poprzedniej perspektywy finansowej (2014-2020), na ok. 8% wartości alokacji produktów finansowych. Jednocześnie określono poziom stratowości na poziomie funduszu pożyczkowego, W opinii Zespołu Badawczego powinien on zostać określony na poziomie 20%, co pozwoliłoby na zachęcenie pośredników do angażowania się w bardziej ryzykowne projekty. Założenie to stanowi kontynuację analiz poczynionych w ramach tożsamego badania ex-ante dla perspektywy finansowej 2014-2020.

Przyjęto jednolite wartości dźwigni zarówno na poziomie pośrednika finansowego, jak i na poziomie odbiorców ostatecznych. Zaprezentowane we wcześniejszej części elementy wskazują bowiem, że będzie możliwy tylko jednorazowy obrót środkami finansowymi, nie będzie możliwy dwukrotny obrót środkami w perspektywie siedmioletniej. Wkład własny odbiorców oszacowano na poziomie 10% wartości środków wypłaconych w ramach pożyczki, co ma na celu zwiększenie atrakcyjności IF.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Zauważa się, że w przypadku wszystkich planowanych typów przedsięwzięć uzyskuje się wartość mnożnika przekraczającą 200% (wartość ta jest niższa w przypadku dostępności cyfrowej pomimo większej przewidywanej krotności zaangażowania środków finansowych w perspektywie 7-letniej. Efekt mnożnikowy instrumentu jest wyliczony w oparciu o odniesienie wartości inwestycji do wartości środków zaangażowanych w ramach danego IDF. Tym samym nawet pomimo założonych poziomów stratowości oraz kosztów zarządzania możliwe jest uzyskanie efektu mnożnikowego na zadowalającym poziomie.

PARAMETRYZACJA WARTOŚCI INWESTYCJI WYGENEROWANYCH ZA POMOCĄ IF

Tabela 65. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 1(iii)

Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		120
Koszty zarządzania	8%	9,6
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	132
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	24,00
Wartość wygenerowanych inwestycji		121,2
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych dzięki temu kapitałowi, z wielokrotnioną o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		252,0
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7 lat (straty plus koszty zarządzania)		33,6

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	1,45	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

Tabela 66. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(i)

Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		30
Koszty zarządzania	8%	2,4
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	33
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	6
Wartość wygenerowanych inwestycji		30,3
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych dzięki temu kapitałowi, zwielokrotniony o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		63,0
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7		8,4

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
lat (straty plus koszty zarządzania)		
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	0,36	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Tabela 67. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(ii)

Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		30
Koszty zarządzania	8%	2,4
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	33
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	6
Wartość wygenerowanych inwestycji		30,3
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych dzięki temu kapitałowi, zwielokrotniony o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		63,0

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7 lat (straty plus koszty zarządzania)		8,4
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	0,36	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Tabela 68. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(viii)

Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		60
Koszty zarządzania	8%	4,8
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	66
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	12
Wartość wygenerowanych inwestycji		60,6
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych		126

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
dzięki temu kapitałowi, zwielokrotniony o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7 lat (straty plus koszty zarządzania)		16,8
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	0,73	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

Tabela 69. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 5(i) oraz 5(ii) – cele mieszkaniowe

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		50
Koszty zarządzania	8%	4
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	55
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	10

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Wartość wygenerowanych inwestycji		50,5
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych dzięki temu kapitałowi, zwielokrotniony o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		105
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7 lat (straty plus koszty zarządzania)		14
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	0,61	

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z o.o.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 70. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 5(i) oraz 5(ii) – cele gospodarcze

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze	Wskaźnik	Wartość [w mln PLN]
Kapitał na pożyczki		50
Koszty zarządzania	8%	4
Całkowita wartość inwestycji pożyczkobiorcy w relacji do wartości udzielonej pożyczki	110,00%	55
Krotność zaangażowania 1 PLN	1	
Współczynnik strat funduszu pożyczkowego	20%	10
Wartość wygenerowanych inwestycji		50,5
Zaangażowane w IF środki (kapitał przeznaczony na dany instrument wraz z całkowitą wartością inwestycji wygenerowanych dzięki temu kapitałowi, zwielokrotniony o krotność obrotu kapitałem w okresie 7-letnim)		105
Efekt mnożnikowy instrumentu	208%	
Środki zaangażowane i nie zwrócone w perspektywie 7 lat (straty plus koszty zarządzania)		14
Dźwignia finansowa na poziomie pośrednika (kapitału prywatnego pośredników finansowych lub inwestorów)	1,1	
Dźwignia finansowa na poziomie ostatecznego odbiorcy	0,61	

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Źródło: opracowanie własne EU-CONSULT sp. z .o.o.

W jakim modelu należałoby realizować Strategię Wyjścia dla Instrumentów Finansowych wdrażanych w ramach RPO WM 2014-2020?

Biorąc pod uwagę doświadczenia, jakie IZ RPO WM 2014-2020 posiada w zakresie trudności z wyborem pośredników finansowych, jak również wyniki badań prowadzonych na potrzeby niniejszej ewaluacji **zaleca się, by środki zwrócone z perspektywy finansowej 2007-2013 przeznaczyć na stworzenie linii finansowej dla PF, dzięki której możliwe byłoby pokrycie części kosztów w ramach wkładu krajowego** (co pozwoli zmniejszyć obciążenie potencjalnych pośredników finansowych w zakresie wnoszonego wkładu własnego). Tym samym, zniwelowany zostanie problem z wyborem pośredników finansowych, który był obserwowany w perspektywie finansowej 2014-2020.

O zdanie w kwestii przeznaczenia środków zwróconych zapytano również respondentów w ramach badań jakościowych podjętych na potrzeby realizacji niniejszej ewaluacji. Przedstawiciele BGK odpowiedzialni za wdrażanie instrumentu Jeremie2 wskazali, że środki zwrócone powinny zostać przeznaczone na następujące działania, gdzie znalazłyby swoje zastosowanie:

- Działania z zakresu efektywności energetycznej;
- Mechanizm wspomagający pośredników finansowych;
- Wkład krajowy do projektów realizowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 z wykorzystaniem IF.

Zgodnie z art. 45 Rozporządzenia ogólnego 2014-2020, środki zwrócone z instrumentów finansowych powinny być przeznaczone w formie zwrotnej na cele określone w programie:

- Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP;
- Poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych;
- Działania z zakresu rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

5. Analiza dobrych i złych praktyk w obszarze wykorzystania IF w RPO WM 2014-2020

5.1. Dobre praktyki

Jakie można wskazać najskuteczniejsze rozwiązania na poziomie Programu dotyczące wdrażania IF? Jakie można wskazać najskuteczniejsze rozwiązania na poziomie projektów dotyczące wykorzystania IF?

Dobre praktyki realizacji wsparcia w formie zwrotnej obejmują na poziomie Programu wdrażanie wsparcia w formie zwrotnej oraz dotacyjnej w ramach jednego działania. Przykład ten należy wskazać jako dobrą organizację systemu wdrażania. W trakcie realizacji wsparcia nie

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

zaobserwowano bowiem wypierania (kanibalizacji) instrumentów finansowych przez dotacje. Tym samym należy zwrócić uwagę na to, że wsparcie zostało gruntownie przemyślane na etapie jego projektowania, a następnie wdrażania. Zaobserwowano natomiast kanibalizację na poziomie samych IF – wdrażanych w ramach różnych Programów. Szczególnie wyraźne było to w przypadku efektywności energetycznej, gdzie Fundusz Termomodernizacji i Remontów wdrażany przez BGK stanowił dużo bardziej atrakcyjną formę wsparcia, niż IF udzielane w ramach RPO WM 2014-2020.

Dodatkowo, IZ na bieżąco podejmowała działania zmierzające do reagowania na trudności, czego przykładem jest dokonanie przesunięć środków z działania 4.1. (rozwój OZE), gdy nie doszło do wyboru pośredników finansowych w wyniku niedookreślonego stanu prawnego dot. rozwoju instalacji OZE. Jest to kolejny przykład sprawnego funkcjonowania IZ RPO WM 2014-2020.

Na poziomie projektów nie zauważa się wystąpienia dobrych praktyk.

Jakie nowe rozwiązania można zastosować we wdrażaniu IF, które przyczyniłyby się do efektywniejszego ich wdrażania?

Wśród nowych, niewdrażanych dotychczas rozwiązań należy wymienić ścisłą współpracę IZ lub MFF (w zależności od wybranego przez ZWM modelu wdrażania) z pośrednikami, mającą na celu zapewnienie spójnej, kompleksowej i szeroko zakrojonej promocji IF.

Zaleca się także kontynuację prowadzenia odrębnej zakładki dotyczącej IF na stronie internetowej Programu oraz rozszerzenie informacji tam zamieszczonych.

Ostatnie spośród rekomendowanych działań pozwoli na uatrakcyjnienie oferty IF w opinii potencjalnych odbiorców. Pozostałe dwa działania pozwolą natomiast na rozpropagowanie wiedzy na temat IF wśród podmiotów, które mogą być zainteresowane skorzystaniem ze wsparcia. Działania takie pozwoliłyby dotrzeć do podmiotów, które nie mają wiedzy o istnieniu IF oraz aktywnie nie poszukują wsparcia, natomiast byłyby skłonny z niego skorzystać, gdyby dowiedziały się o ofercie. Działania takie są o tyle ważne, że pozwoliłyby na uwzględnienie grupy podmiotów, które nie uzyskały dofinansowania z Programu w formie dotacyjnej w latach 2014-2020 i dalej stanowią grupę potencjalnie zainteresowaną finansowaniem.

5.2. Złe praktyki

Jakie można wskazać złe praktyki dotyczące wdrażania IF w ramach RPO WM 2014-2020?

Dlaczego działania te należy uznać za złe praktyki?

Jakie rozwiązania należało zastosować w miejsce zidentyfikowanych złych praktyk, aby zapewnić skuteczniejsze wykorzystanie IF w ramach FEM 2021-2027?

Wśród działań, które można uznać za złe praktyki znajduje się ograniczona terytorialnie promocja instrumentów finansowych, co wskazano we wcześniejszej części niniejszego raportu. Stwierdzono to w wyniku analizy wyników wywiadów pogłębionych z pośrednikami finansowymi. Pośrednicy z RMR, wskazali, że ograniczenie takich działań spowodowało, że wobec powyższego musieli samodzielnie podjąć działania zmierzające do promocji instrumentów zwrotnych, co bez wsparcia było utrudnione. Pomimo, że to zgodnie umową operacyjną zawartą z Menadżerem, na PF scedowany został obowiązek działań promocyjnych (a co za tym idzie zostały im udzielone na ten cel środki w ramach kosztów zarządzania) zasadne jest, aby działania promocyjne były prowadzone także przez Menadżera.

Należy jednak wskazać, że działania informacyjno-promocyjne podejmowane przez MFF oraz UMWM (IZ dla RPO 2014-2020) w dużym stopniu sprzyjały budowaniu marki i zaufania do IZ. Takie rozwiązania stosowane w przyszłości pozwoliłyby na uzyskanie szerszego zasięgu przekazywanych informacji, niż w przypadku pośredników finansowych, dużo mniej rozpoznawalnych niż IZ/MFF.

Dlatego też, biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, zaleca się realizację działań w ramach FEM 2021-2027 z uwzględnieniem wszystkich podregionów, w ścisłej współpracy z pośrednikami finansowymi, co pozwoli z jednej strony, uwzględnić zróżnicowanie podregionalne, zaś z drugiej – zaangażuje w proces PF, będących podmiotami wdrażającymi IF.

6. Analiza wpływu pandemii COVID-19 na potencjał absorpcyjny dla instrumentów finansowych

W jakim stopniu i zakresie oraz w jakiej skali zidentyfikowane preferencje i możliwości przedsiębiorców/potencjalnych beneficjentów związane z wyborem formy wsparcia mogą ulegać zmianom pod wpływem czynników powodowanych skutkami społeczno-gospodarczymi pandemii COVID-19?

Jak wspomniano już wcześniej w treści raportu, pandemia COVID-19 wywarła istotny wpływ na gospodarkę regionu oraz potencjalnych odbiorców ostatecznych IF. Największy wpływ na to miały dwa lockdowny – w marcu 2020 r. oraz listopadzie 2020 r. Sytuacja ta oddziaływała negatywnie przede wszystkim na podmioty z branż **gastronomicznej, kulturalnej, hotelarskiej**

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

czy rozrywkowej. Niemniej, nie jest to pełna lista branż, które ucierpiały na skutek wprowadzonych obostrzeń. W ich wyniku oraz na skutek pogarszającej się sytuacji gospodarczej oraz na rynku pracy doszło również do zahamowania m.in. w handlu: ludzie, w obliczu perspektywy utraty pracy bądź zmniejszenia zarobków z dużo większą ostrożnością podchodzili do dokonywania wydatków. Jak wskazują raporty branżowe, już w okresie wycofywania się z obostrzeń zauważono m.in. dużo mniejszą odwiedzalność sklepów oraz mniejszą skalę dokonywanych wydatków⁴⁷. Sytuacja związana z pandemią dotknęła zatem w różnym stopniu niemal wszystkich branż gospodarki.

W odpowiedzi na potrzeby województwa oraz regionalnych podmiotów gospodarczych wprowadzono do oferty w ramach RPO WM 2014-2020 m.in. nowy instrument – pożyczkę obrotową (Mazowiecką Pożyczkę Płynnościową) i dotację. Wsparcie w pewnym stopniu pozwoliło na łagodzenie przez przedsiębiorców skutków pandemii (od początku realizacji Projektu do końca lipca 2021 r. zostało udzielonych 250 pożyczek o wartości ponad 42,3 mln zł). Warto odnotować, iż w instrumentach łagodzących skutki pandemii (uruchomionych w ramach RPO WM 2014-2020 i re-użycia środków 2007-2013) zostały wprowadzone ułatwienia dla podmiotów chcących korzystać ze wsparcia:

- karencja w spłacie kapitału, automatycznie przedłużająca termin spłaty pożyczki;
- wakacje kredytowe, które polegały na zawieszeniu rat kapitałowych z opcją wydłużenia okresu spłaty pożyczki.

Wsparcie, które zostało udzielone przedsiębiorcom pozwoliło jedynie na częściowe usunięcie negatywnych skutków pandemii, co podkreślano również w wywiadach pogłębionych prowadzonych na potrzeby realizacji niniejszej ewaluacji. Zwrócono w nich uwagę również na to, że instrumenty finansowe mają dużą szansę na rozwój w okresie postpandemicznym. Wynika to z tego, że przedsiębiorstwa borykają się z licznymi trudnościami, tj. brak odpowiedniego zabezpieczenia kredytu czy brak zdolności kredytowej. Przedsiębiorcy będą więc poszukiwać źródeł, z których możliwe będzie zrealizowanie przez nich przedsięwzięć – zapewnienie atrakcyjnej oferty w ramach FEM 2021-2027 w połączeniu z promocją instrumentów finansowych pozwoli na przyciągnięcie szerokiego grona potencjalnych odbiorców.

Zdaniem przedstawicieli KM uczestniczących w wywiadach pogłębionych pandemia COVID-19 może spowodować obniżenie skłonności przedsiębiorców do skorzystania z IF. W wyniku pandemii nie mają oni pewności co do tego, jak będzie wyglądał rynek pracy, jak ukształtuje się popyt na świadczone przez nich produkty/usługi, co może spowodować zmniejszenie ich skłonności do ryzyka.

⁴⁷ *Analizy sektorowe – Galerie handlowe (PKD 68), „Raport Branżowy” BOŚ BANK, 22 grudnia 2020.*

CZĘŚĆ PODSUMOWUJĄCA

1. WNIOSKI WRAZ Z WYRÓŻNIONYMI REKOMENDACJAMI (W OPARCIU O PYTANIA BADAWCZE)

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
Analiza dotychczasowych doświadczeń związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych w województwie mazowieckim w perspektywie 2014-2020	
Odbiorcy wsparcia	
<p>1. Jaki jest potencjał finansowy przyszłych ostatecznych odbiorców do wykorzystania wsparcia w postaci IF? Jaka jest ich zdolność do zaciągania dodatkowych zobowiązań dłużnych w kontekście zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych?</p>	<p>Potencjalni odbiorcy IF cechują się zróżnicowaną zdolnością do zaciągania zobowiązań finansowych. Wynika to z takich czynników, jak forma prawna reprezentowanego przez nich podmiotu, rodzaj planowanego przedsięwzięcia oraz jego znaczenie dla funkcjonowania/ rozwoju podmiotu. Ponadto, potencjalni odbiorcy wsparcia w dużo większym stopniu są ukierunkowani na dotacje, niż na perspektywę wykorzystania IF. Wskazać przy tym należy, że ich główną obawą jest brak pewności co do płynności finansowej reprezentowanej przez nich jednostki w perspektywie kolejnych lat, co w przypadku zaciągnięcia zobowiązania finansowego mogłoby negatywnie oddziaływać na kondycję podmiotu. Brak rozważania źródeł zwrotnych jako formy finansowania przedsięwzięcia może wynikać nie tylko z ograniczonych zdolności finansowych do zaciągania zobowiązań, ale przede wszystkim z pobieżnej wiedzy na temat tych IF.</p>
<p>2. Jaka jest charakterystyka i skala potencjałów absorpcyjnych dla instrumentów finansowych w poszczególnych subregionach na poziomie inwestycji samorządowych oraz podmiotów działających na rynku konkurencyjnym?</p>	<p>Poszczególne podregiony (RWS, RMR) nie są istotnie zróżnicowane pod względem potencjałów absorpcyjnych dla IF. IF są bowiem wdrażane w obszarach tematycznych, które rozwijają się w podobny sposób w obydwu częściach województwa. W przypadku RWS wykluczenie przedsiębiorstw z RPI będzie powodowało konieczność korzystania z IF, jednak przewiduje się dyfuzję projektów w kierunku RMR celem dalszego korzystania z dotacji.</p>
<p>3. Jakże można wskazać dominujące i relatywnie stałe potrzeby inwestycyjne</p>	<p>Potrzeby inwestycyjne przedsiębiorstw dotyczą wszystkich sfer, które były poddane badaniu.</p>

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
artykułowane przez przedsiębiorstwa i inne podmioty z województwa mazowieckiego?	
4. Jakie były przyczyny nieotrzymania wsparcia przez wnioskodawców nieskutecznych?	<p>Główną przyczyną nieotrzymania dofinansowania przez wnioskodawców nieskutecznych była niewystarczająco wysoka jakość wniosku o dofinansowanie, przez co wniosek był – na różnych etapach oceny – odrzucony.</p> <p>W przypadku niektórych działań zidentyfikowano jednak nieotrzymanie dofinansowania przez przekroczenie alokacji na dany nabór – przede wszystkim w działaniach 4.1., 6.1., 6.2., 10.2.</p>
5. Jak swoje doświadczenia związane z IF oceniają przedsiębiorstwa i inne podmioty, które skorzystały z IF w ramach RPO WM 2014-2020?	<p>Podmioty, które miały styczność z IF w większości przypadków oceniają je jako bezproblemowe – zarówno w zakresie niezbędnej do uzupełnienia dokumentacji, jak i w zakresie kontaktu z pośrednikami finansowymi.</p>
6. Jaki jest poziom wiedzy przedsiębiorstw o zewnętrznych źródłach finansowania w formie instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020? Jeśli nie jest wystarczający, to co należałoby zmienić, aby móc usprawnić mechanizm w FEM 2021-2027?	<p>Przedsiębiorstwa z obszaru Mazowsza deklarują wiedzę o zewnętrznych źródłach finansowania. Jak wykazały badania, ich wiedza jest jednak bardzo pobieżna. W celu usprawnienia mechanizmów wdrażania IF w ramach FEM 2021-2027 należałoby zintensyfikować działania promocyjne tak, by zwiększyć rozpoznawalność zwrotnych źródeł wsparcia, a nie tylko dotacji.</p>
7. Jakie ostateczni odbiorcy wsparcia zgłaszają obawy dotyczące poszczególnych IF?	<p>Główne obawy dotyczą tego, że uzyskane wsparcie w postaci pożyczki może stanowić obciążenie dla reprezentowanego podmiotu. Ponadto, badane podmioty wyrażały obawę o wypłacalność w przyszłości, co może zaważyć na możliwościach pokrycia zobowiązań wynikających z pożyczki.</p>
8. Jakie zalety IF dostrzegają ostateczni odbiorcy wsparcia?	<p>Pomimo deklaratywnej wiedzy badanych podmiotów nt. IF nie zauważali oni korzyści wynikających z IF. Zauważa się bardzo silne ukierunkowanie podmiotów z województwa mazowieckiego na wsparcie dotacyjne.</p>
9. Jakie czynniki mają dla ostatecznych odbiorców największe znaczenie	<p>Wobec korzystnej dla pożyczkobiorców sytuacji na rynkach finansowych oprocentowanie ma znaczenie drugorzędne, podobnie, jak karencja w spłacie kapitału. Największe</p>

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z oferowanego wsparcia (poziom wsparcia, długość spłaty, okres karencji, procedura przyznawania wsparcia)?	znaczenie ma możliwość sfinansowania części inwestycji poprzez dotację - dotyczy to najmniej dochodowej lub najbardziej ryzykownej części inwestycji.
10. Które IF oferowane w ramach RPO WM 2014-2020 cechowały się największym zainteresowaniem i dlaczego?	Największe zainteresowanie zanotowano w przypadku IF wdrażanych w ramach działania 3.3. RPO WM 2014-2020. Wynika to z faktu, że w ramach działania IF mogły otrzymywać mikroprzedsiębiorstwa, co stymulowało zmniejszenie luki finansowej wśród tych podmiotów – w przypadku przedsiębiorczości jest ona najwyższa. Pod względem wartości finansowej udzielonych pożyczek – dominowało działanie 6.2. – wynika to z dużej kosztowności inwestycji rewitalizacyjnych.
11. Które IF oferowane w ramach RPO WM 2014-2020 cechowały się najmniejszym zainteresowaniem i dlaczego?	Pod względem finansowym najmniejszym zainteresowaniem cechowały się IF w ramach dz. 6.2. W tym działaniu zawarto 9 umów z pożyczkobiorcami. Powodami takiego stanu rzeczy mogą być: <ul style="list-style-type: none"> • Tematyczne ukierunkowanie interwencji na obszar zdominowany przez jednostki samorządu terytorialnego (rewitalizacja); • Duże ukierunkowanie oczekiwań JST na formę dotacji; • Duża wartość inwestycji rewitalizacyjnych.
Pośrednicy finansowi	
12. Czy Pośrednicy Finansowi oraz ich oferta są dla ostatecznych odbiorców wystarczająco rozpoznawalni? Jeśli nie, to dlaczego? Czy prowadzone działania promocyjne IF są wystarczające? Jeśli nie, to dlaczego i co należy zmienić?	Zasięg geograficzny działania pośredników i skala ich finansowania wydaje się adekwatna, jednak ich rozpoznawalność – nie. Dlatego też wśród rekomendacji z badania zalecono przeprowadzenie szerokiej akcji informacyjno-promocyjnej na rzecz IF w ramach FEM 2021-2027.
13. Czy kapitał własny Pośredników Finansowych pozwoli na pokrycie wkładu własnego w ramach oferowanych IF	Kapitały własne większości pośredników finansowych wdrażających instrumenty finansowe w RPO WM 2014-2020 wydają się być wystarczające dla pokrycia wkładu własnego w rekomendowanych instrumentów. Odpowiedź na to pytanie jest jednak utrudniona ze względu na brak przesądzeń co do ostatecznej alokacji na instrumenty

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
(ewentualny udział w kolejnych przetargach na wybór PF)? Jeśli nie, to dlaczego?	<p>finansowe w FEM 2021-2027 oraz polityki Menadżera co do podziału zamówienia na części (w przypadku podziału zamówienia na mniejsze części zapewne każdy z obecnych pośredników dysponowałby dostatecznymi środkami na pokrycie wkładu własnego).</p> <p>Dodatkowo należy zauważyć, że w trakcie wdrażania instrumentów finansowych w FEM 2021-2027 mogą pojawić się nowi pośrednicy z terenu województwa (np. banki spółdzielcze), lub pośrednicy z siedzibą w innych regionach. W przypadku problemów z zapewnieniem wkładu własnego ZWM może podjąć o uruchomieniu linii finansowej w ramach re-użycia.</p>
<p>14. Czy zaangażowanie kadrowe, sieć dystrybucji, zasięg geograficzny Pośredników Finansowych są wystarczające z punktu widzenia realizacji przyszłych Umów Operacyjnych? Jeśli nie, to jakie kroki należy podjąć?</p>	<p>Podobnie jak w przypadku odpowiedzi na pytanie nr 13, w opinii Zespołu zaangażowanie kadrowe, sieć dystrybucji oraz zasięg geograficzny wydają się być wystarczające z punktu widzenia wdrażania rekomendowanych instrumentach. Należy także podkreślić, że w trakcie wdrażania instrumentów finansowych w FEM 2021-2027 mogą pojawić się nowi pośrednicy z terenu województwa (np. banki spółdzielcze), lub pośrednicy z siedzibą w innych regionach.</p>
<p>15. W jaki sposób można rozwiązać problemy i bariery, na jakie napotykają pośrednicy finansowi w sprawnym wdrażaniu instrumentów finansowych?</p>	<p>Zespół badawczy zaleca:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podjęcie akcji informacyjno-promocyjnej we współpracy na wszystkich poziomach wdrażania IF • Zamieszczenie na stronie internetowej FEM specjalnej zakładki kompleksowo informującej na temat oferowanych IF oraz procedury ubiegania się o nie • Stworzenie linii finansowej dla PF np. w ramach re-użycia środków z lat 2007-2013. <p>W przypadku środków zwróconych z lat 2014-2020 zaleca się rozważenie przeznaczenia środków na wkład własny PF</p> <ul style="list-style-type: none"> •
<p>16. Jakie istnieją bariery i problemy, szczególnie na poziomie pośredników finansowych we wdrażaniu IF ze środków RPO WM?</p>	<p>Zidentyfikowano następujące problemy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak rozpoznawalności oferty PF • Brak wystarczającego, w opinii PF, zaangażowania MFF w promowanie instrumentów finansowych
<p>Analiza dobrych i złych praktyk w obszarze wykorzystania instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020</p>	

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
Dobre praktyki	
<p>17. Jakiego można wskazać najsukuteczniejsze rozwiązania na poziomie Programu dotyczące wdrażania IF?</p>	<p>Dobre praktyki realizacji wsparcia w formie zwrotnej obejmują na poziomie Programu wdrażanie wsparcia w formie zwrotnej oraz dotacyjnej w ramach jednego działania. Przykład ten należy wskazać jako dobrą organizację systemu wdrażania. W trakcie realizacji wsparcia nie zaobserwowano bowiem wypierania instrumentów finansowych przez dotacje. Tym samym należy zwrócić uwagę na to, że wsparcie zostało gruntownie przemyślane na etapie jego projektowania, a następnie wdrażania. Dodatkowo, IZ na bieżąco podejmowała działania zmierzające do reagowania na trudności, czego przykładem jest dokonanie przesunięć środków z działania 4.1. (rozwój OZE), gdy nie doszło do wyboru pośredników finansowych. Jest to kolejny przykład sprawnego funkcjonowania IZ RPO WM 2014-2020.</p>
<p>18. Jakiego można wskazać najsukuteczniejsze rozwiązania na poziomie projektów dotyczące wykorzystania IF?</p>	<p>Na poziomie projektów nie zauważa się wystąpienia dobrych praktyk.</p>
<p>19. Jakiego nowe rozwiązania można zastosować we wdrażaniu IF, które przyczyniłyby się do efektywniejszego ich wdrażania?</p>	<p>Wśród nowych, niewdrażanych dotychczas rozwiązań należy wymienić:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ścisłą współpracę IZ z pośrednikami, mającą na celu zapewnienie spójnej, kompleksowej i szeroko zakrojonej promocji IF; • Zamieszczenie odrębnego działu poświęconego IF na stronie Programu; • Wdrażanie form mieszanych, obejmujących zarówno instrumenty zwrotne, jak i dotacje w ramach jednego projektu.
Złe praktyki	
<p>20. Jakiego można wskazać złe praktyki dotyczące wdrażania IF w ramach RPO WM 2014-2020?</p>	<p>Wśród działań, które można uznać za złe praktyki znajduje się ograniczona terytorialnie promocja instrumentów finansowych, co wskazano we wcześniejszej części niniejszego raportu. Działania promocyjne są podejmowane przez PF zgodnie z umowami operacyjnymi zawartymi z Menadżerem. W opiniach przedstawicieli PF z RMR przedstawionych w trakcie wywiadów pogłębionych, działania promocyjne w większym stopniu powinny być także realizowane przez Menadżera.</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
21. Dlaczego działania te należy uznać za złe praktyki?	Na pytanie odpowiedziano w pkt 20 niniejszej tabeli.
22. Jakie rozwiązania należało zastosować w miejsce zidentyfikowanych złych praktyk, aby zapewnić skuteczniejsze wykorzystanie IF w ramach FEM 2021-2027?	zaleca się realizację działań w ramach FEM 2021-2027 z uwzględnieniem wszystkich podregionów, w ścisłej współpracy z pośrednikami finansowymi, co pozwoli z jednej strony, uwzględnić zróżnicowanie podregionalne, zaś z drugiej – zaangażuje w proces PF, będących podmiotami wdrażającymi IF.
Określenie poziomu rentowności typów projektów finansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 a instrumentów dotacyjnych oraz innych komplementarnych form wsparcia, w stosunku do których w FEM 2021-2027 planowane jest zastosowanie instrumentów finansowych	
23. Jakie czynniki będą wpływać pozytywnie, a jakie negatywnie na skalę potencjałów absorpcyjnych dla instrumentów finansowych w poszczególnych subregionach na poziomie inwestycji samorządowych oraz podmiotów działających na rynku konkurencyjnym?	<p>W przypadku samorządów nie zauważa się, by wystąpiło zwiększenie skali absorpcyjnej na rzecz IF. Co więcej, na skutek pandemii COVID-19 zdolności finansowe JST uległy pogorszeniu, co powodować może, że podmioty te, nawet w przypadku przedsięwzięć rentownych i potencjalnie przynoszących szybkie zyski mogą być skłonne do korzystania z dotacji.</p> <p>W przypadku przedsiębiorstw może na tę kwestię wpłynąć wykluczenie RWS z RPI. Niemniej, trend zwiększania absorpcji podmiotów z RWS na rzecz IF może zostać przyćmiony przez dyfuzję beneficjentów w kierunku RMR, gdzie nadal w szerokim stopniu stosowane będą dotacje.</p>
24. Jak można wskazać w województwie mazowieckim wyzwania dotyczące zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji wymagające interwencji ze środków publicznych?	Główne zawodności rynku występujące w regionie dotyczą dóbr publicznych, które są niekonkurencyjne w konsumpcji. Pozostałe zawodności występują w dużo mniejszym zakresie.
25. W przypadku jakich rodzajów przedsięwzięć występuje problem zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji?	Problem zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji obserwuje się we wszystkich obszarach tematycznych, które poddano badaniu, przy czym zróżnicowana jest ich skala. Zdecydowanie największe zawodności obserwuje się w przypadku JST, zaś poziom

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
	<p>inwestycji jest nieoptymalny przede wszystkim w obszarze przedsiębiorczości i innowacyjności, środowiska i transportu.</p>
<p>26. Czy podmioty, które nieskutecznie ubiegały się o wsparcie dotacyjne z RPO WM 2014-2020 na realizację projektów, zrealizowały te projekty z innych źródeł (w tym ze źródeł zwrotnych publicznych i komercyjnych)? Czy nadal stanowią potencjalną grupę planowaną do wsparcia instrumentami finansowymi w FEM 2021-2027?</p>	<p>Jedynie niespełna 10% wnioskodawców nieskutecznie ubiegających się o wsparcie zrealizowało swój projekt z innych źródeł. W przypadku pozostałych podmiotów – w dalszym ciągu pozostają one grupą, którą można objąć IF. Grupa ta wyraziła zróżnicowane zainteresowanie możliwością realizacji przedsięwzięć ze środków zwrotnych, jednak zróżnicowanie to należy uznać za kwestię naturalną, wynikającą z priorytetyzacji przedsięwzięć przez badane podmioty oraz z oceny dochodowości potencjalnych planowanych przedsięwzięć.</p>
<p>27. Czy występuje konkurencja pomiędzy IF w ramach RPO WM 2014-2020 z innymi instrumentami finansowymi dostępnymi na rynku (z innych programów operacyjnych perspektywy finansowej 2014-2020, ze środków z perspektywy 2007-2013, z innych środków publicznych)? Jeśli tak, to jakie kroki należy podjąć w celu utrzymania konkurencyjności IF z perspektywy finansowej 2021-2027, aby zapobiec kanibalizacji? Czy zachodzi zjawisko wypierania oferty IF RPO WM 2014-2020 przez inne instrumenty wsparcia (pomoc</p>	<p>W przypadku termomodernizacji wielorodzinnych budynków mieszkalnych silną, bezpośrednią konkurencją dla oferty IF w ramach RPO WM 2014-2020 jest oferta Funduszu Termomodernizacyjnego BGK – premia termomodernizacyjna umożliwiająca umorzenie części kapitału zaciągniętego kredytu. W kolejnych latach silną konkurencję stanowić będzie finansowanie Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Wsparcie, które będzie świadczone w ramach FEM będzie zatem wymagało precyzyjnej demarkacji.</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
zwrotna, dotacje, granty, itp.? Jeśli tak, to jakie?	
28. Jakie modele wdrażania są najbardziej skuteczne dla dystrybucji IF do dodanego typu ostatecznych odbiorców pod kątem efektów wdrażania w zakresie wielkości instrumentów, efektu mnożnikowego, produktów finansowych (dotychczasowych i nowych nisz rozwojowych) i łączonych ze wsparciem dotacyjnym, docelowych ostatecznych odbiorców?	<p>Zaleca się, by łączyć wsparcie dotacyjne ze zwrotnym w następujących obszarach⁴⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach (CP 1, iii), • efektywności energetycznej (CP 2, i), • rewitalizacji (CP 5, i) <p>W obszarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OZE (CP 2, ii), • infrastruktury pieszej i rowerowej (CP 2, viii) <p>zaleca się wsparcie pożyczkowe.</p> <p>Pozostałe obszary tematyczne (typy projektów) sugeruje się objąć dotacjami).</p>
29. Jaki jest poziomu rentowności projektów finansowanych w ramach RPO WM 2014-2020 w zależności od rodzaju finansowania?	<p>Projekty finansowane z IF cechują się zdecydowanie wyższą rentownością, niż ma to miejsce w przypadku wsparcia dotacyjnego.</p>
30. Czy zasadne jest uczestniczenie IZ FEM 2021-2027 w inicjatywie Invest EU? Czy projekty realizowane w zakresie tej Inicjatywy przyniosą efekt synergii i wartości dodanej dla rozwoju województwa mazowieckiego?	<p>Program stanowi wsparcie gwarancyjne dla inicjatyw, które będą wdrażane w ramach UE. Tym samym, może stanowić korzystną zmianę w stosunku do dotychczas rozproszonych źródeł.</p>

⁴⁸ Wskazanie to ma charakter indykacyjny. W czasie przygotowania niniejszej analizy korzystano jedynie z opracowań EBI, które nie były dokumentami zawierającymi oficjalną opinię UE i EBI. Dokumenty te miały charakter tylko informacyjny, a nie wiążący. Mając na uwadze specyfikę funkcjonowania gospodarki oraz zmieniające się uwarunkowania gospodarcze i potrzeby beneficjentów, ostateczna decyzja wykorzystania instrumentów mieszanych zostanie podjęta przez ZWM.

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
Oszacowanie luki finansowania dla każdego NUTS2, z uwzględnieniem poszczególnych funduszy EFRR i EFS	
31. Jaka jest prognozowana wielkość luki finansowej w województwie mazowieckim w latach 2021-2027?	Przewidywana wartość luki finansowej to 154,7 mld PLN, przy czym najwyższa wartość przypada na obszar przedsiębiorczości i innowacyjności, transportu i ochrony środowiska naturalnego.
32. Jak zapewnić komplementarność instrumentów finansowych z innymi formami wsparcia w obszarach, w których zasadne jest ich zastosowanie?	Komplementarność powinna uwzględniać to, by wsparcie oferowane potencjalnych odbiorcom wzajemnie się nie wypierało, a uzupełniało. Tym samym należy wdrażać wsparcie w postaci IF obok wsparcia dotacyjnego. To spowoduje, że potencjalni odbiorcy IF prócz przedsięwzięcia wdrażanego z IF będą mogli realizować tematycznie zbliżone inwestycje ze środków dotacyjnych. W tym celu Zespół Badawczy zaproponował demarkację, uwzględniającą: <ul style="list-style-type: none"> • Typ beneficjenta • Przeznaczenie wsparcia.
33. W jaki sposób przyciągnąć współfinansowanie prywatne w ramach zaproponowanych instrumentów finansowych?	Zaleca się m.in., by w celu przyciągnięcia współfinansowania prywatnego, uruchomienie linii finansowej dla pośredników finansowych w ramach re-użycia środków 2007-2013. Drugim sposobem jest zwiększenie zakładanego poziomu stratowości, co może przyczynić się do zachęcenia PF do angażowania się w bardziej ryzykowne przedsięwzięcia.
34. Czy istnieje potrzeba łączenia wsparcia zwrotnego i bezzwrotnego i jak należy je zaprojektować (cel finansowania wraz z uzasadnieniem, grupy docelowe, proporcje)?	Zespół Badawczy w ramach badań reaktywnych zaobserwował, że łączenie wsparcia zwrotnego z bezzwrotnym (np. w postaci komponentów dotacyjnych i umorzeniowych) może spowodować, że potencjalni odbiorcy będą bardziej skłonni korzystać z finansowania zwrotnego oraz będą bardziej zmotywowani do osiągania wyników w ramach swoich przedsięwzięć. Jednakże brak uregulowań prawnych na poziomie krajowym powoduje, że wdrożenie takiego rozwiązania może być trudne, dlatego Zespół Badawczy zaleca kontynuację form pożyczkowych z ewentualnym komponentem umorzeniowym.
35. W jaki sposób wdrażać wsparcie łączone (w formule mieszanej)?	Zaleca się, by wsparcie łączone wdrażał PF – główną formą wdrażanych produktów będzie wsparcie zwrotne, co uzasadnia scedowanie tego obowiązku na pośredników – powinno się to jednak odbywać w ścisłej współpracy z IZ lub MFF (w zależności od przyjętego modelu wdrażania IF).
Analiza zapotrzebowania na inwestycje zwrotne w ramach poszczególnych obszarów, celów polityki oraz celów szczegółowych FEM 2021-2027	

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
<p>36. Jaka jest skala i przyczyny oraz skutki występowania zjawiska luki finansowej w dostępie przedsiębiorstw/innych podmiotów z województwa mazowieckiego do finansowania zewnętrznego?</p>	<p>Na pytanie dot. skali luki finansowej odpowiedziano w ramach pkt 31 niniejszej tabeli. Niezależnie od tego dodać należy, że wśród głównych przyczyn luki wymienia się przede wszystkim kwestie zdolności kredytowej części podmiotów, min. Brak możliwości przedstawienia bankowi akceptowalnych zabezpieczeń spłaty kredytu, krótka historia kredytowa, czy też zbyt niski poziom kapitału wnioskodawcy w stosunku do wnioskowanego finansowania.. Wpływa to w sposób negatywny na szeroko pojęty rozwój województwa oraz poziom innowacyjności i przedsiębiorczości na obszarze Mazowsza.</p>
<p>37. Jakiego rodzaju przedsiębiorstwa/inne podmioty (status, branża) pozostają w obszarze luki finansowej (m.in. wielkość, struktura, długość funkcjonowania, zasięg działalności, lokalizacja)?</p>	<p>W obszarze oddziaływania luki finansowej pozostają przede wszystkim podmioty małe i mikro, funkcjonujące na rynku przez krótki czas, często podmioty pragnące realizować działania innowacyjne (start-upy).</p>
<p>38. Czy obecnie dostępne na rynku instrumenty finansowe są wystarczające by zmniejszyć zjawisko luki finansowej w województwie mazowieckim? Jeżeli nie, jakie zmiany należy wprowadzić?</p>	<p>Obecne instrumenty są w stanie zmniejszyć lukę finansową, jednak skala luki jest na tyle duża, że nie da się jej całkowicie pokryć za pomocą dostępnych instrumentów.</p>
<p>39. Jaka powinna być wartość wkładu z programu do IF w przyszłej perspektywie i jaki powinien być efekt mnożnikowy i dlaczego?</p>	<p>W opinii Zespołu Badawczego, na IF powinna zostać przeznaczona kwota 367,2 mln PLN, odpowiednio 200,3 mln z RWS oraz 166 mln z RMR. Stanowi to odpowiednio 30,15% alokacji w przypadku RWS oraz 1,81% wartości szacowanej alokacji w przypadku RMR. Wysoka wartość procentowa przeznaczona na wsparcie IF w RWS wynika z tego, że obecnie prognozowana alokacja dla tego regionu jest niewielka.</p>
<p>40. Jakie obecnie są potrzeby przedsiębiorców/potencjalnych beneficjentów względem IF (ze szczególnym</p>	<p>Na pytanie odpowiedziano w ramach pkt 25 i 31 niniejszej tabeli. Niezależnie od tego należy dodać, że potencjalni odbiorcy oczekują, iż wsparcie będzie bardziej atrakcyjne od tego, które jest oferowane na warunkach komercyjnych. Może to</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
<p>uwzględnieniem poręczeń i wejść kapitałowych) i jak w odniesieniu do tych potrzeb powinna zostać skonstruowana oferta przyszłego FEM 2021-2027?</p>	<p>być trudne, biorąc pod uwagę niski poziom stóp procentowych a także szereg ułatwień dla kredyto- i pożyczkobiorców z rynku komercyjnego (karencje w spłacie, wakacje kredytowe itp.). Dlatego Zespół Badawczy stoi na stanowisku, że w celu uzyskania przewagi nad innymi potencjalnymi formami wsparcia zwrotnego w ramach FEM 2021-2027 powinny być wprowadzone produkty na warunkach preferencyjnych dla odbiorcy (pod względem oprocentowania oraz karencji spłaty) oraz zawierające komponent umorzeniowy.</p>
<p>41. Na jakich warunkach ostateczni odbiorcy (w ramach poszczególnych instrumentów dostępnych na rynku ze środków publicznych i komercyjnych) są w stanie skorzystać z oferowanego wsparcia (m.in. biorąc pod uwagę poziom wsparcia, długość spłaty, okres karencji, procedurę przyznawania wsparcia)?</p>	<p>Na pytanie odpowiedziano w ramach pkt 9 oraz 40 niniejszej tabeli. Ponadto warto zaznaczyć, że dla odbiorców ostatecznych mniejsze znaczenie mają takie czynniki, jak np. oprocentowanie czy okres spłaty, większe zaś – te elementy wsparcia, które decydują o potencjalnych korzyściach (czyli np. umorzenie części spłaty przy spełnieniu określonych warunków.</p>
<p>42. Dla jakich typów przedsiębiorstw i innych podmiotów z województwa mazowieckiego możliwe i zasadne jest zastosowanie wyłącznie IF, a dla jakich – wyłącznie dotacji?</p>	<p>Na pytanie odpowiedziano w ramach pkt 28 niniejszej tabeli. Ponadto należy zaznaczyć, że wsparcie w formie IF jest zasadne dla przedsiębiorstw niezależnie od ich cech, takich jak forma prawna czy też długość funkcjonowania na rynku. W przypadku innych podmiotów, wobec których zasadne jest wdrożenie instrumentów zwrotnych należy wymienić wspólnoty mieszkaniowe. Forma dotacyjna jest natomiast rekomendowana dla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedsiębiorstw wysoce innowacyjnych • Jednostek samorządu terytorialnego; ich związków oraz jednostek zależnych i podporządkowanych JST.
<p>43. Dla jakich typów projektów/inwestycji/przedsięwzięć możliwe i zasadne jest zastosowanie wyłącznie IF, a dla jakich – wyłącznie dotacji?</p>	<p>Zespół Badawczy stoi na stanowisku, że instrumenty zwrotne powinny być wdrażane dla następujących typów projektów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie prowadzenia i rozwoju działalności przedsiębiorstw, w tym modyfikacji lub wprowadzania nowych modeli biznesowych; • Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną; • Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru (w zakresie wdrażania rozwiązań dot. transportu współdzielonego); • Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe (jako forma towarzysząca dotacjom); • Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze (jako forma towarzysząca dotacjom). <p>Formę dotacji zaleca się natomiast dla przedsięwzięć wdrażanych przez jednostki samorządu terytorialnego, gdyż te nie generują dochodu (bądź jest on marginalny). Bezwzględnie formę tę zaleca się w przypadku projektów z zakresu rozwoju i wdrażania innowacji, gdyż projekty te cechują się wysokim poziomem ryzyka niepowodzenia.</p>
<p>44. Czy i w jakich obszarach wsparcie dotacyjne może zostać zastąpione IF?</p>	<p>Zaleca się, by takie wsparcie zostało zastosowane w przypadku podmiotów prywatnych oferujących rozwiązania transportowe (np. car sharing) – w formie pilotażu.</p>
<p>45. W jakim modelu należałoby realizować Strategię Wyjścia dla Instrumentów Finansowych wdrażanych w ramach RPO WM 2014-2020?</p>	<p>Pośrednicy finansowi w RPO WM 2014-2020 zostali wybrani przez Menadżerów w trybie konkurencyjnym (w przypadku BGK – w przetargu). Pośrednicy zostali zobowiązani w umowach operacyjnych do dokonania jednokrotnego obrotu powierzonymi środkami. Dlatego też z powodów formalnych wykorzystanie mechanizmu kontynuacji (opisanego we wstępie do części analitycznej raportu – Ramy definicyjne) może być utrudnione. Jak było to wspomniane, decyzję o ewentualnym skorzystaniu z mechanizmu kontynuacji może podjąć Zarząd Województwa.</p> <p>W kontekście tego pytania badawczego warto odnotować najnowsze stanowisko służb Komisji Europejskiej dotyczące stosowania art. 68.2 rozporządzenia ogólnego, tj. możliwości kontynuacji wdrażania instrumentów finansowych w kolejnym okresie finansowania (Questions and answers within the Framework of the EGESIF discussion of the continuation of financial instruments (FIs) across consecutive programming periods, EGESIF_21-002200, 15/09/202021). Zgodnie ze stanowiskiem KE: 1) W ramach kontynuacji nie</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Pytanie badawcze	Główne wnioski i rekomendacje
	<p>jest możliwe stosowanie umorzeń kapitału pożyczek udzielonych w programach edycji 2014-2021 (odpowiedź na pytanie 2). 2) Rekomendowane jest ujęcie w programach 2021-2027 informacji o planowanej kontynuacji instrumentów uruchomionych w poprzedniej perspektywie. Decyzja o kontynuacji jest także możliwa w późniejszym czasie, przy założeniu, że zostały spełnione warunki określone w art. 68.2 (odpowiedź na pytanie 9). 3) Kontynuacja jest możliwa zarówno na poziomie Menadżera, jak i pośrednika finansowego, z zastrzeżeniem, że będą zachowane zasady zamówień publicznych (odpowiedź na pytanie 10). 4) W przypadku kontynuacji niezbędne będzie stosowanie odrębnego raportowania (odpowiedź na pytanie 15).</p> <p>Należy podkreślić, że do decyzji Zarządu województwa pozostaje wybór rozwiązań formalnie dopuszczalnych, w tym stopniowe wycofywanie środków z IF po zakończeniu okresu kwalifikowalności wydatków i skorzystanie z rozwiązania określonego w art. 29 ustawy wdrożeniowej lub wykorzystanie mechanizmu kontynuacji..</p>
<p>Analiza wpływu pandemii koronawirusa COVID-19 na potencjał absorpcyjny dla instrumentów finansowych</p>	
<p>46. W jakim stopniu i zakresie oraz w jakiej skali zidentyfikowane preferencje i możliwości przedsiębiorców/potencjalnych beneficjentów związane z wyborem formy wsparcia mogą ulegać zmianom pod wpływem czynników powodowanych skutkami społeczno-gospodarczymi pandemii COVID-19?</p>	<p>Instrumenty finansowe mają dużą szansę na rozwój w okresie postpandemicznym. Wynika to z tego, że przedsiębiorstwa borykają się z licznymi trudnościami, tj. brak odpowiedniego zabezpieczenia kredytu czy brak zdolności kredytowej. Jeśli oferta IF w ramach FEM 2021-2027 będzie bardziej atrakcyjna, niż bankowa, i/lub zasady udzielania wsparcia będą prostsze niż w bankach, to IF mogą odegrać znaczną rolę w przewyżczeniu gospodarczych skutków pandemii.</p>

2. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT	
Silne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba podmiotów, które mogą potencjalnie skorzystać ze wsparcia – zarówno zwrotnego, jak i bezzwrotnego (dotacyjnego) • Wysoki poziom rozwoju RWS • Relatywnie wysoka wiedza o wsparciu zwrotnym wśród potencjalnych odbiorców • Wysoki poziom ubranżowania w poszczególnych subregionach Mazowsza • Dotychczasowe doświadczenie we wdrażaniu IF • 	<ul style="list-style-type: none"> • Duży poziom luki finansowej, przede wszystkim w obszarze przedsiębiorczości • Dużo niższa alokacja RWS, niż w przypadku RMR • Stosunkowo wysoki poziom luki finansowej wśród przedsiębiorstw
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Dyfuzja beneficjentów w kierunku RMR, co może stać się elementem rozwoju gmin okalających RWS • Silne ośrodki subregionalne w RMR • Wysoki poziom potrzeb inwestycyjnych identyfikowanych przez potencjalnych odbiorców w perspektywie finansowej 2021-2027 • Przyjęty na lata 2021-2027 wyższy od średniej poziom stratowości, zachęcający PF do angażowania się w inwestycje o wyższym ryzyku 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyłączenie RWS z regionalnej pomocy inwestycyjnej • Silne przyzwyczajenie beneficjentów do wsparcia dotacyjnego • Niepewność związana z rozwojem sytuacji epidemiologicznej, co może ograniczyć skłonność niektórych podmiotów do podejmowania zobowiązań dłużnych

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

3. ANALIZA PEST

Analiza PEST	
Otoczenie polityczne	Otoczenie ekonomiczne
<ul style="list-style-type: none"> Wytyczne UE w zakresie przeznaczenia wsparcia oraz celów rozwojowych Wytyczne UE w zakresie wykorzystania dotacji oraz IF Regulacje w zakresie wyłączenia RWS z regionalnej pomocy inwestycyjnej dla przedsiębiorstw Wytyczne UE dot. przeznaczenia środków zwróconych z lat 2007-2014 oraz 2014-2020 Cykliczne pojawianie się informacji o formalnym podziale Mazowsza na dwa odrębne województwa 	<ul style="list-style-type: none"> Podwyższenie wkładu własnego dla RWS do poziomu 50% Wysoki poziom przyzwyczajenia beneficjentów do pomocy bezzwrotnej Wysoki poziom rozwoju regionu dzięki dotychczasowemu wsparciu ze środków RPO WM Nieatrakcyjne dla PF warunki rozliczeń z MF Zawodności rynku, w większości związane z występowaniem dóbr publicznych oraz wynikająca z tego niska rentowność projektów Koncentracja przedsiębiorstw na obszarze RWS Duży udział województwa w tworzeniu PKB kraju
Otoczenie społeczne	Otoczenie technologiczne
<ul style="list-style-type: none"> Znaczna koncentracja ludności, w tym ludności o wysokim poziomie wykształcenia w RWS Wysoki poziom wykształcenia ludności 	<ul style="list-style-type: none"> Koncentracja działań B+R oraz przedsiębiorstw innowacyjnych na obszarze RWS Relatywnie niewielki poziom rozwoju działań proinnowacyjnych na obszarze RMR

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

4. ANALIZA BENCHMARKINGOWA

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
Rodzaj oferowanych form wsparcia – dostępne instrumenty wsparcia zwrotnego	Pożyczka	Pożyczka	Pożyczka
Minimalna wartość projektu	Brak ograniczeń finansowych	Brak ograniczeń finansowych	300 tys. zł ⁴⁹
Maksymalna wartość projektu	1 mln zł ⁵⁰	10 mln zł ⁵¹	15 mln zł ⁵²
Przewidywana pomoc publiczna	Tak	Tak	Tak ⁵³
Typ beneficjenta	Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy	Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy	Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy

⁴⁹ <https://www.rpo.malopolska.pl/o-programie/poznaj-zasady-dzialania-programu/instrumenty-finansowe-alternatywa-dla-dotacji>

⁵⁰ Tamże.

⁵¹ Tamże.

⁵² Tamże.

⁵³ Wyłącznie na poziomie odbiorcy ostatecznego.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
Ostateczny odbiorca IF	Przedsiębiorstwa MŚP funkcjonujące na rynku nie dłużej niż 24 m-ce	<ul style="list-style-type: none"> Mieszkańcy województwa; instytucje i podmioty zainteresowane poprawą efektywności energetycznej infrastruktury mieszkaniowej i publicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> JST, ich związki i stowarzyszenia; jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną; instytucje kultury; osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki; partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe); kościóły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwa Budownictwa Społecznego; parki narodowe i krajobrazowe; PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; inne jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
			<ul style="list-style-type: none"> • szkoły wyższe; • przedsiębiorcy; • administracja rządowa;
Zakres wsparcia	<p>Wsparciem objęte są przedsięwzięcia realizowane przez MŚP we wczesnej fazie rozwoju, tj. działające na rynku nie dłużej niż 24 miesiące. Środki są przeznaczone na wsparcie inwestycyjne i wspomaganie rozwoju kolejnych etapów dojrzałości gospodarczej przedsiębiorstw we wczesnej fazie rozwoju. Finansowanie kapitału obrotowego jest możliwe pod warunkiem, że jest ono powiązane z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją przedsiębiorstwa oraz zgodne z wytycznymi Komisji Europejskiej w tym zakresie⁵⁴.</p>	<p>Wsparcie inwestycji dotyczy modernizacji energetycznej budynków wraz z wymianą źródeł ciepła, w tym z możliwością zastosowania odnawialnych źródeł energii. Warunkiem poprzedzającym realizację projektów jest przeprowadzenie przez beneficjentów audytów energetycznych, które posłużą m.in. do zdobycia odpowiedniej wiedzy o profilu istniejącego zużycia energii danego budynku lub zespołu budynków oraz określenia możliwości oszczędności energetycznych i możliwych do wprowadzenia rozwiązań technologicznych i</p>	<p>Wspierane są projekty z zakresu rewitalizacji miast oraz odnowy obszarów wiejskich, wynikające z programu rewitalizacji (PR), który został przygotowany w jednym z 4 trybów przewidzianych przez IZ RPO WM i został uzgodniony z IZ RPO WM (w procedurze przedkonkursowej) i umieszczony w wykazie programów rewitalizacji prowadzonym przez IZ RPO WM.⁵⁶</p>

⁵⁴ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁵⁶ Tamże..

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
		organizacyjnych. Preferowane są projekty z zakresu głębokiej modernizacji energetycznej zwiększające efektywność energetyczną powyżej 60%, natomiast projekty zwiększające efektywność energetyczną poniżej 25% nie kwalifikują się do wsparcia ⁵⁵ .	
Kwota zakładanej alokacji EU przeznaczonej na instrumenty finansowe [EUR]	60 000 000	20 000 000	30 000 000
Liczba naborów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Liczba projektów wybranych do dofinansowania w ramach przeprowadzonych naborów	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy

⁵⁵ Tamże..

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski		
Podmiot odpowiedzialny za wdrażanie IF	Bank Gospodarstwa Krajowego ⁵⁷	Bank Gospodarstwa Krajowego ⁵⁸	Bank Gospodarstwa Krajowego ⁵⁹		
Zaplanowane wskaźniki rezultatu bezpośredniego⁶⁰	Brak zaplanowanych wskaźników w ramach IF	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂]	5 608,2	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	104
		Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]	5304		
		Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej [GJ/rok]	3 577,6		
		Zmniejszenie zużycia energii końcowej w	4 208,94		

⁵⁷ W SzOOP RPO Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 nie wskazano instytucji wdrażającej IF, jednak jest on wskazywany w wykazie projektów zidentyfikowanych przez Instytucję Zarządzającą RPO WM w ramach trybu pozakonkursowego jako podmiot zgłaszający oraz wnioskodawca.

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/98236/Zal_4_scalone_tabele_02022021.pdf [dostęp na dzień: 10.06.2021].

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
		wyniku realizacji projektów	
Warunki finansowania	Dopuszczalne preferencyjne warunki, w szczególności w zakresie obszarów preferowanych w RPO WM w PI 3.c, tj. dla projektów w zakresie regionalnych inteligentnych specjalizacji lub realizowanych na terenach o niskiej aktywności gospodarczej ⁶¹ .	Pożyczki udzielane na zasadach preferencyjnych	Pożyczki udzielane na zasadach preferencyjnych
Model wdrażania	IZ RPO WM podjęła decyzję o wyborze modelu wdrażania opartego na powierzeniu zadań wdrożeniowych instytucji finansowej, która ma wdrażać instrumenty finansowe poprzez Fundusz Funduszy. Przyjęty model jest zgodny z art. 38 ust. 4 lit. b (iii) oraz z art. 38 ust. 5 Rozporządzenia ogólnego nr 1303/2013 oraz z Ustawą wdrożeniową. Funkcję Menadżera Funduszu Funduszy może pełnić instytucja posiadająca odpowiedni potencjał organizacyjny, ekonomiczny i prawny, który jest konieczny ze względu na skomplikowany charakter procesów wdrażania IF. Wybór Menadżera Funduszu Funduszy dokonywany jest w oparciu o zapisy wytycznych Komisji Europejskiej w sprawie wyboru podmiotów wdrażających instrumenty finansowe (2016/C 276/01) ⁶²		

⁶¹ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁶² Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
Dostępność informacji o zewnętrznych źródłach finansowania w formie instrumentów finansowych, potencjał świadomościowy	<p>Na potrzeby <i>Ewaluacji efektów wdrażania IF realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 wraz z analizą ex ante dla perspektywy finansowej 2021-2027</i> zrealizowane zostało badanie ankietowe. 30% ankietowanych uważało, że informacje o pożyczce z programu regionalnego są łatwo dostępne dla osób nią zainteresowanych. Niemal taka sama (29%) grupa była przeciwnego zdania. Pozytywnie dostępność informacji o ofercie RPO WM 2014-2020 oceniały częściej firmy średnie (46%), niż małe (31%) i mikro (28%), co mogło wynikać z większego potencjału do poszukiwania finansowania – w tym potencjału kadrowego – firm większych⁶³.</p> <p>W ramach RPO Małopolska zidentyfikowano dostępność informacji dotyczących IF, które skierowane są do podmiotów zainteresowanych tą formą finansowania oraz potencjalnych odbiorców, którzy nie dysponują jeszcze informacjami w tym zakresie. Informacje przedstawione są w przystępny sposób na stronie internetowej Programu: https://www.rpo.malopolska.pl/o-programie/poznaj-zasady-dzialania-programu/instrumenty-finansowe-alternatywa-dla-dotacji, wraz z odnośnikiem do mapy ofert finansowania: https://www.bgk.pl/pozyczki-unijne/.</p>		
Potencjalne problemy i bariery we wdrażaniu IF oraz na jakie napotykają pośrednicy finansowi	<ul style="list-style-type: none"> - Brak odpowiednich środków w celu wniesienia wymaganego wkładu własnego; - Regionalizacja wsparcia, a także ograniczone poziomy alokacji na poszczególne Instrumenty; - Konieczność utrzymywania odpowiedniej płynności finansowej na poziomie pośredników, w celu utrzymywania stałej dostępności pożyczek aż do momentu wyczerpania alokacji.⁶⁴ 		

⁶³ *Ewaluacja efektów wdrażania zwrotnych instrumentów finansowych realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 wraz z analizą ex ante dla perspektywy finansowej 2021-2027*

⁶⁴ *Ewaluacja efektów wdrażania zwrotnych instrumentów finansowych realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 wraz z analizą ex ante dla perspektywy finansowej 2021-2027*

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
	<ul style="list-style-type: none"> - Mała sieć oddziałów (tj. jednostek umożliwiających kontakt z klientami) u pośredników finansowych (tj. podmiotów prowadzących fundusze pożyczkowe); brak możliwości szybkiego zwiększenia sieci. - Małe zasoby kadrowe specjalistów z zakresu pożyczek; trudność w pozyskaniu takich ludzi (niskie płace) i utrzymaniu ich na stanowiskach. - Zbyt niska liczba pośredników pożyczkowych działających na terenie regionu małopolskiego.⁶⁵ 		
Zidentyfikowane nowe rozwiązania, które można zastosować we wdrażaniu IF	<ul style="list-style-type: none"> - Przeprowadzenie akcji informacyjnej dla JST dotyczącej zasad, planów i harmonogramów przyznawania dotacji i pożyczek na rewitalizację, a także silniejszego włączania interesariuszy (szczególnie MŚP, NGO) w planowanie rewitalizacji. - Przeanalizowanie zasadności częściowej integracji pożyczki na efektywność energetyczną i pożyczki na OZE dla MŚP. - Opracowanie, w konsultacji z odpowiednimi organami Komisji Europejskiej, instytucjami zarządzającymi oraz przedstawicielami potencjalnych pośredników finansowych podręcznika w przystępny sposób (np. z przykładami) opisującego zasady łączenia instrumentów finansowych z dotacjami. - Wydzielenie puli środków przeznaczonych wyłącznie na promocję instrumentów finansowych przez pośredników finansowych. Środki te podlegałyby zwrotowi w przypadku ich niewykorzystania na działania promocyjne⁶⁶. 		
Konkurencja pomiędzy IF	<p>W przypadku RPO województwa małopolskiego poważnym wyzwaniem jest demarkacja pomiędzy instrumentami oferowanymi ze środków europejskich, a finansowaniem publicznym oferowanym ze środków krajowych. Problem ten dotyczy w szczególności finansowania związanego ze zwiększeniem udziału odnawialnych źródeł energii oraz ze zmniejszeniem emisji szkodliwych związków</p>		

⁶⁵ Analiza w zakresie możliwości zastosowania zwrotnych instrumentów finansowych w województwie małopolskim w okresie programowania 2014-2020

⁶⁶ Ewaluacja efektów wdrażania zwrotnych instrumentów finansowych realizowanych w ramach RPO WM 2014-2020 wraz z analizą ex ante dla perspektywy finansowej 2021-2027

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
	chemicznych do środowiska, dotycząc oferty programowej instrumentów dotacyjnych, jak i finansowych (w przypadku tych ostatnich z wkomponowanymi w te instrumenty umorzeniami części kapitału udzielanych pożyczek w przypadku osiągnięcia tzw. efektu ekologicznego ¹⁰¹), którą dysponuje Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz fundusze wojewódzkie (WFOŚiGW). Konieczne było zatem ustanowienie mechanizmu koordynacji oferty wsparcia, generowanej z różnych źródeł, który zapewnić miał wzajemną komplementarność poszczególnych instrumentów. ⁶⁷		
Skuteczne rozwiązania	Podstawą zaplanowania interwencji w zakresie wymienionych poddziałań była analiza luki finansowej MŚP dokonana w ramach przeprowadzonych analiz ex – ante oraz dotychczasowe doświadczenia we wdrażaniu działań prowadzonych z wykorzystaniem instrumentów pożyczkowych i poręczeniowych realizowanych ze środków perspektywy 2007 – 2013. We wskazanych priorytetach inwestycyjnych interwencja	Warunkiem poprzedzającym realizację projektów było przeprowadzenie przez beneficjentów audytów energetycznych, służących m.in. do zdobycia odpowiedniej wiedzy o profilu istniejącego zużycia energii danego budynku lub zespołu budynków oraz określają możliwości optymalnych ekonomicznie oszczędności energetycznych i możliwych do wprowadzenia rozwiązań technologicznych i organizacyjnych. Dodatkowo warunkiem uzyskania wsparcia była konieczność	Warunkiem ubiegania się o wsparcie jest wykazanie wpływu projektu na likwidację lub niwelację zdiagnozowanego/-ych problemu/-ów społecznego/-ych. ⁷⁰

⁶⁷ Aktualizacja analizy w zakresie możliwości zastosowania zwrotnych instrumentów finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Raport końcowy.

⁷⁰ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.4 Rozwój i konkurencyjność małopolskich MŚP	4.3 Poprawa efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym	11.3 Fundusz rewitalizacji i odnowy Małopolski
	została zaplanowana przede wszystkim z uwzględnieniem wieku przedsiębiorstwa ⁶⁸ .	zastosowania indywidualnych liczników ciepła, ciepłej wody oraz chłodu. Istnieje także obowiązek instalacji termostatów i zaworów podpionowych, jeżeli wynika to z przeprowadzonego audytu energetycznego ⁶⁹ .	
Dobre praktyki w zakresie instrumentów finansowych realizowane w ramach RPO	<ul style="list-style-type: none"> • Powołanie Rady Monitorującej – cykliczne spotkania IZ, IP oraz BGK; • preferencja dla inteligentnych specjalizacji regionalnych oraz obszarów o niskim wskaźniku przedsiębiorczości; • rezygnacja z konieczności stosowania poręczeń zasobów zwróconych; • zwiększenie poziomu elastyczności dotyczącej alokacji środków; 		

⁶⁸ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁶⁹ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Rodzaj oferowanych form wsparcia –dostępne instrumenty wsparcia zwrotnego	Pożyczka	Pożyczka	Pożyczka
Minimalna wartość projektu	pożyczka mała – od 10 tysięcy złotych; pożyczka duża – od 500 tysięcy złotych ⁷¹	Brak ograniczeń finansowych	Brak ograniczeń finansowych ⁷²
Maksymalna wartość projektu	pożyczka mała –do 250 tysięcy złotych; pożyczka duża –do 2,5 miliona złotych ⁷³	5 mln zł ⁷⁴	20 mln zł ⁷⁵
Przewidywana pomoc publiczna	Tak	Tak	Tak

⁷¹ Tamże.

⁷² O ile zapisy Regulaminu konkursu nie stanowią inaczej.

⁷³ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Typ beneficjenta	<ul style="list-style-type: none"> • MŚP; • powiązania kooperacyjne; • porozumienia/konsorcja beneficjentów; • podmiot, który wdraża instrumenty finansowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; • JST, ich związki i stowarzyszenia; • jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną; • przedsiębiorstwa; • dostawcy usług energetycznych; • podmioty lecznicze działające w publicznym systemie ochrony zdrowia; • instytucje kultury; • spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y; • PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne; • podmiot, który wdraża instrumenty finansowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • JST, ich związki i stowarzyszenia; • jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną; • organizacje pozarządowe, • jednostki organizacyjne pomocy społecznej (jops); • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych; • przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społecznej TBS-y; • instytucje kultury; • spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe; • instytucje edukacyjne; • instytucje rynku pracy; • podmiot, który wdraża instrumenty finansowe;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Ostateczny odbiorca IF	MŚP	<ul style="list-style-type: none"> Spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y; JST (nie dotyczy 3. Typu projektu: Wysokosprawna kogeneracja); 	Mieszkańcy województwa mazowieckiego, w tym głównie z obszarów wskazanych do rewitalizacji
Zakres wsparcia	Przedsiębiorcy mogą ubiegać się o pożyczki na wprowadzanie na rynek nowych lub ulepszonych produktów i usług. Wsparcie przekazywane jest przez pośredników finansowych na podstawie umów podpisanych z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej dostępne jest w ramach działania 3.3 Innowacje w MŚP. ⁷⁶	<p>O pożyczkę mogą ubiegać się:</p> <ul style="list-style-type: none"> Spółdzielnie mieszkaniowe Wspólnoty mieszkaniowe Towarzystwa budownictwa społecznego (TBS) Jednostki samorządu terytorialnego (JST) <p>Zakres projektów możliwych do wsparcia w formie pożyczki obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocieplenie obiektu; wymianę okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne; przebudowę systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła); 	<p>Wsparcie przeznaczono dla MŚP, JST, TBS, spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot.</p> <p>O pożyczkę mogą ubiegać się:</p> <ul style="list-style-type: none"> jednostki samorządu terytorialnego (JST), ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, organizacje pozarządowe; jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej,

⁷⁶ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
		<ul style="list-style-type: none"> • przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji; • układy zarządzania energią; • instalację OZE w modernizowanych energetycznie budynkach; • instalację systemów chłodzących, w tym również z OZE; instalację układów pomiarowych.⁷⁷ 	<ul style="list-style-type: none"> • kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, • przedsiębiorstwa, w tym przedsiębiorstwa społeczne, towarzystwa budownictwa społecznego (TBS), • instytucje kultury i instytucje edukacyjne, • instytucje rynku pracy, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe.⁷⁸
Kwota zakładanej alokacji EU przeznaczonych na instrumenty finansowe [EUR]	54 070 000	9 700 000	25 000 000
Podmiot odpowiedzialny za wdrażanie IF	Bank Gospodarstwa Krajowego	Europejski Bank Inwestycyjny	Europejski Bank Inwestycyjny

⁷⁷ Tamże.

⁷⁸ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna		6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych	
Pośrednik finansowy	Towarzystwo Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A. Fundacja na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa Polska Fundacja Przedsiębiorczości Poręczenia Kredytowe sp. z o.o.	Getin Noble Bank		Bank Gospodarstwa Krajowego	
Zaplanowane wskaźniki rezultatu bezpośredniego⁷⁹	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	240	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [tony równoważnika CO ₂]	42 300	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach
	Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	250	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok]	128 000 000	
	Liczba wprowadzonych innowacji	600	Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej [MWh/rok]	8 000	
					34

⁷⁹ www.funduszedlamazowska.eu/wp-content/uploads/2020/10/szoop-4.2-zalacznik-2-tabela-wskaznikow.pdf [dostęp na dzień: 14.06.2021].

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Warunki finansowania	<p>Z preferencji w finansowaniu mogą skorzystać przede wszystkim Ostateczni Odbiorcy, którzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • działają w ramach branż w zakresie Regionalnych Inteligentnych Specjalizacji; • działają w zakresie wsparcia ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP; • prowadzą działalność poza obszarem aglomeracji warszawskiej (m. stołeczne Warszawa, powiaty: warszawski zachodni, legionowski, pruszkowski, 	<p>Warunki pożyczki: Pożyczki udzielane są w PLN. Maksymalna wysokość jednostkowej pożyczki to 5.000.000,00 PLN. Okres pożyczki, liczony od daty podpisania umowy do dnia ostatecznej spłaty pożyczki, nie może przekroczyć 20 lat (240 miesięcy). Możliwa jest karencja w spłacie kapitału pożyczki na okres 12 miesięcy od daty podpisania umowy. Nie jest możliwa karencja w spłacie odsetek.⁸¹</p>	<p>Do finansowania nie kwalifikują się projekty, które zostały fizycznie ukończone, w pełni zrealizowane przed złożeniem wniosku o pożyczkę. Możliwe do wsparcia będą projekty wynikające bezpośrednio z Programu rewitalizacji dla danego obszaru, na którym realizowany jest projekt. Zadania inwestycyjne realizowane w ramach projektów powinny przyczyniać się w sposób kompleksowy do rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w Programie rewitalizacji (projekty wieloaspektowe).⁸²</p>

⁸¹ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁸² Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
	<p>grodziski, piaseczyński, otwocki, wołomiński oraz miast Płock, Radom, Siedlce);</p> <ul style="list-style-type: none"> zastosują technologie informacyjno – komunikacyjne (TIK)⁸⁰ 		
Model wdrażania	<p>Przedsięwzięcia inwestycyjne na terenie województwa mazowieckiego realizowane przez MŚP, prowadzące do wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług oraz pozyskiwania i wdrażania innowacji, wpływające na rozwój przedsiębiorstw oraz zwiększające skalę ich działalności oraz zasięgu oferty w ramach nowych rynków zbytu, w tym wprowadzanie</p>	<p>Finansowanie składa się z dwóch części:</p> <ul style="list-style-type: none"> Pierwsza część to kredyt inwestycyjny na standardowych warunkach cenowych tj. WIBOR 3M + marża Banku w wysokości minimum 2,7% oraz prowizja przygotowawcza w wysokości 1%. Ta część finansowania obejmuje 21,2% wartości finansowanej inwestycji; 	<p>W odniesieniu do IF w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych wspiera się dwa typy interwencji oznaczone jako: 54. Infrastruktura mieszkalnictwa, 55. Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego.⁸⁵</p>

⁸⁰ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁸⁵ Analiza ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Raport końcowy.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

3.3 Innowacje w MŚP

na rynek nowych lub ulepszonych produktów lub usług, poprzez:

- budowę, rozbudowę infrastruktury lub rozszerzenie zakresu działalności przedsiębiorstwa związanej w szczególności z wprowadzaniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów i usług dla firmy,
- realizację zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmianę w zakresie sposobu świadczenia usług (w tym usług świadczonych drogą elektroniczną),
- wdrożenie wyników prac B+R do działalności gospodarczej (w

4.2 Efektywność energetyczna

- Druga preferencyjna część to kredyt inwestycyjny, którego całkowite oprocentowanie wynosi 0,2% p.a. Uwaga! W przypadku inwestycji której oszczędności energetyczne przekraczają 60% całkowite oprocentowanie kredytu wynosi 0%. Preferencyjna część finansowania obejmuje 78,8% wartości finansowanej Brak innych opłat i prowizji związanych z jej udzieleniem oraz obsługą.⁸⁴

6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych

⁸⁴ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

3.3 Innowacje w MŚP

4.2 Efektywność energetyczna

**6.2 Rewitalizacja obszarów
zmarginalizowanych**

tym wypracowanych w ramach Osi I).

- Rozwój produktów i usług opartych na handlu elektronicznym oraz zaawansowanych rozwiązaniach technologii informacyjno-komunikacyjnych TIK
- Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystania zasobów w MŚP jako element projektów.

Finansowanie kapitału obrotowego stosowane jest wyłącznie pod warunkiem powiązania z działalnością inwestycyjną i dalszą ekspansją

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Dostępność informacji o zewnętrznych źródłach finansowania w formie instrumentów finansowych, potencjał świadomościowy	<p>przedsiębiorstwa oraz bycia zgodnym z wytycznymi KE w tym zakresie.⁸³</p>		
	<p>Zidentyfikowano niski poziom świadomości MŚP - większość ankietowanych na <i>potrzeby Analizy ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020</i> przedsiębiorców z województwa mazowieckiego nie miało żadnej wiedzy o możliwości wsparcia na realizację działań inwestycyjnych. 57,1% respondentów nic nie słyszało na temat możliwości wsparcia</p>	<p>Wyniki ankiet przeprowadzonych z przedstawicielami potencjalnych beneficjentów – gmin i spółdzielni mieszkaniowych, przeprowadzonych na <i>potrzeby Analizy ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020</i> wskazały, że aż 86% przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego miało świadomość, iż w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 planowane było wsparcie na inwestycje</p>	<p>Struktura podmiotów zainteresowanych otrzymaniem wsparcia w przypadku dotacji i pożyczek pokazała, że samorządy były zainteresowane przede wszystkim dotacją, natomiast pożyczki cieszyły się zainteresowaniem innych podmiotów, mogących wygospodarować zyski z prowadzonych inwestycji. Warto podkreślić, że w każdym przypadku przedsiębiorstwa angażujące się w inwestycje na obszarach zdegradowanych planowały projekty w miastach, które prowadzą już działania rewitalizacyjne.⁸⁸</p>

⁸³ Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

⁸⁸ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
	<p>inwestycyjnego z RPO WM 2014-2020. Tylko 41,3% badanych przedstawicieli firm posiadało wiedzę w tym zakresie. Z kolei wiedzę o mazowieckich funduszach pożyczkowych dysponowało niespełna ¼ przedsiębiorców, a o funduszach poręczeniowych – zaledwie 18,6%.⁸⁶</p>	<p>z zakresu odnawialnych źródeł energii, termomodernizacji, ekologicznego transportu miejskiego oraz budowy lub przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła. Świadomość, iż wsparcie na inwestycje z termomodernizacji oraz budowy lub przebudowy jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła planowane jest w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 miało ok. połowy (75 ze 154) przedstawicieli spółdzielni mieszkaniowych. Dwóch na pięciu respondentów nie wiedziało o tym.⁸⁷ Należy podkreślić, że obserwacja ta wynika z analizy ex-ante dla RPO 2014-2020 przeprowadzonej przed uruchomieniem IF. Nie pozwala zatem</p>	

⁸⁶ Analiza ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Raport końcowy.

⁸⁷ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
<p>Potencjalne problemy i bariery we wdrażaniu IF oraz na jakie napotykają pośrednicy finansowi</p>		na ocenę efektywności działań informacyjnych PF i Menadżera.	
	<p>Pośrednicy finansowi, z którymi przeprowadzono wywiady pogłębione na potrzeby <i>Analizy ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020</i> wskazywali, że podaż instrumentów zwrotnych nie stanowiła konkurencji dla sektora bankowego. Znaczenie tu posiada nieporównywalna skala działalności obydwu grup podmiotów. Jeszcze ważniejsze są charakterystyki produktów finansowych oraz grup</p>	<p>Produkty finansowe oferowane dotychczas na rynku, mimo potencjalnej konkurencji ze strony produktów innych podmiotów, często się uzupełniają, jednak Beneficjenci kierują się przy wyborze instrumentu różnymi czynnikami, np. wysokością oprocentowania, wymaganymi zabezpieczeniami czy kwestiami proceduralnymi. Instrumenty finansowe mogą nie stanowić konkurencję dla oferty banków komercyjnych, a zwłaszcza Banku Ochrony Środowiska mającego wyspecjalizowane i doświadczone kadry w zakresie finansowania inwestycji proekologicznych. Oprocentowanie pożyczek w bankach komercyjnych może być jednak wyższe niż w przypadku wsparcia ze środków RPO.⁹⁰</p>	<p>Zarówno badania ilościowe jak i jakościowe (pogłębione wywiady) realizowane na potrzeby <i>Analizy ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020</i> wskazywały, że projekty mieszkaniowe w obszarach rewitalizacyjnych są trudne do sfinansowania (poza prostą termomodernizacją) i, jeśli nie są powiązane z aktywnością komercyjną, nie mogą znaleźć komercyjnego finansowania. Wspólnoty</p>

⁹⁰ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
	docelowych, którym finansowanie oferują fundusze i banki. ⁸⁹		mieszkaniowe i spółdzielnie bardzo oczekiwały na dotacje w ramach działania 5.2 w latach 2007-2013, brak tych środków spowodował rozczarowanie. Uzyskanie pożyczki w ramach inicjatywy JESSICA było dla tych podmiotów niemożliwością, dla podmiotów gospodarczych (np. Rewitalizacja sp. z o.o.) było jednak warunkiem realizacji projektu, zwłaszcza że z powodu niskich kosztów finansowania był to „najtańszy rewitalizacyjny pieniądz na rynku”. W przypadku kredytów komercyjnych koszty były co najmniej o 10p.p. wyższe ⁹¹ . Obserwacje te wynikają z analizy ex-ante dla RPO 2014-2020 przeprowadzonej przed

⁸⁹ Tamże.

⁹¹ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

3.3 Innowacje w MŚP

4.2 Efektywność energetyczna

6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych

uruchomieniem IF. Nie pozwalają zatem na ocenę ostatecznie uruchomionych IF.

Skuteczne rozwiązania

Dotychczasowe doświadczenia wskazały na dużą – w porównaniu do innych województw - koncentrację dystrybucji środków na instrumenty finansowe w najsilniejszych ośrodkach gospodarczych (zwłaszcza w aglomeracji warszawskiej). Z tego względu zaproponowano – w ramach modelu wdrożenia – uwzględnienie w umowach z pośrednikami minimalnego zakresu i preferowania wsparcia w tych mazowieckich powiatach, w których aktywność pożyczkowa funduszy była wcześniej ograniczona⁹². Zrealizowane na potrzeby Analizy ex-ante zawodności rynku i nieoptymalnego poziomu inwestycji na terenie województwa mazowieckiego w kontekście wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego 2014-2020 wywiady z ostatecznymi odbiorcami wsparcia wskazywały, że ich projekty nie mogłyby być zrealizowane bez wsparcia ze środków zwrotnych z uwagi na zbyt wysoki koszt finansowania komercyjnego przy niskiej dochodowości projektów. Respondenci wskazywali, że oczekiwali dotacji, ale wobec ich braku albo niepowodzenia w konkursie byli skłonni przemodelować projekt, zmodyfikować jego założenia i przy zapewnieniu choć minimalnej rentowności zaczęli skłaniać się do sięgnięcia po środki zwrotne⁹³. Tak jak wspomniano, obserwacje te wynikają z analizy ex-ante dla RPO 2014-2020 przeprowadzonej przed uruchomieniem IF.

⁹² Tamże.

⁹³ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.3 Innowacje w MŚP	4.2 Efektywność energetyczna	6.2 Rewitalizacja obszarów zmarginalizowanych
Dobre praktyki w zakresie instrumentów finansowych realizowane w ramach RPO	<ul style="list-style-type: none"> • Kierowanie wsparcia w formie IF w obszarach umożliwiających zapoczątkowanie wzrostu gospodarczego; • pobudzanie wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw, przede wszystkim w zakresie wdrażania, upowszechnienia oraz wprowadzania na rynek nowych produktów i rozwiązań; • udział w programie JEREMIE2 oraz wykorzystywanie IF w formie pożyczek; • skierowanie pomocy na obszary kluczowe dla regionu, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ○ rozwój MŚP i przedsiębiorczości; ○ rozwijanie ekologicznych procesów produkcyjnych i efektywnego wykorzystywania zasobów w sektorze mikro, małych i średnich firm; 		

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

Działanie, w ramach którego oferowano wsparcie

	3.2 Instrumenty kapitałowe	3.7 Wzrost konkurencyjności MŚP	9.3 Rozwój przedsiębiorczości
Dostępny tryb wyboru projektów zgodnie z SZOOP	Pozakonkursowy	Konkursowy, pozakonkursowy i nadzwyczajny	Pozakonkursowy
Rodzaj oferowanych form wsparcia – dostępne instrumenty wsparcia zwrotnego	Wejście kapitałowe	Pożyczka mała, Pożyczka duża	Mikropożyczka

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

Minimalna wartość projektu	b/d	30 tys. zł. ⁹⁴	b/d
Maksymalna wartość projektu	b/d	1 mln zł ⁹⁵	98 000,00 zł ⁹⁶
Przewidywana pomoc publiczna	Tak	b/d	Tak
Typ beneficjenta	Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy	<ul style="list-style-type: none"> Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (zgodnie z definicją zawartą w Rozporządzeniu Komisji (UE) Nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu); Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy (w przypadku instrumentów finansowych); 	Bank Gospodarstwa Krajowego jako Menadżer Funduszu Funduszy
Ostateczny odbiorca IF	<ul style="list-style-type: none"> Nowopowstałe w ramach Jednostkowego Wejścia Kapitałowego; spółki kapitałowe o statusie MŚP, w których część praw udziałowych (akcji lub udziałów) będzie 	Przedsiębiorstwa sektora MŚP	Osoby fizyczne w wieku 30 lat i więcej z terenu woj. lubelskiego, pozostające bez pracy, zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem osób zarejestrowanych jako przedsiębiorcy w KRS, Centralnej

⁹⁴ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy

⁹⁵ https://static.rpo.lubelskie.pl/strona-91-instrumenty_finansowe_alternatywa_dla.html

⁹⁶ https://rpo.lubelskie.pl/site/assets/files/254385/1__bgk.pdf

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>obejmował pośrednik finansowy celem pomocy we wdrażaniu pomysłu o charakterze innowacyjnym, istniejące i znajdujące się we wczesnej fazie rozwoju, tj. nienotowane na giełdzie, prowadzące działalność gospodarczą nie dłużej niż 3 lata (za dzień rozpoczęcia działalności gospodarczej przyjmuje się dzień wpisu do odpowiedniego rejestru przedsiębiorstw), które:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nie dokonały jeszcze pierwszej komercyjnej sprzedaży na dowolnym rynku lub – nie dokonały jeszcze podziału zysków; 		<p>Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu;</p>
<p>Zakres wsparcia</p>	<p>Wsparcie finansowe kierowane jest do nowopowstałej firmy działającej w formie spółki z o.o. lub akcyjnej, założonej wspólnie przez pośrednika finansowego i pomysłodawcę. Pomysłodawcą może być każda osoba fizyczna lub prawna spełniająca warunki.</p>	<p>W RPO WL 2014-2020 zaprojektowano instrumenty zwrotne m in. w ramach Priorytetu Inwestycyjnego 3c Wspieranie tworzenia i poszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług. Jego cele realizuje przede wszystkim Działanie 3.7. Działanie przyczynia się do realizacji jednego z celów Regionalnej Strategii Innowacji dla województwa</p>	<p>Instrument mieszany w Działaniu 9.3. (pożyczka połączona z dotacją na rozpoczęcie działalności gospodarczej) jest adresowany do osób bezrobotnych i biernych zawodowo (185 osób), w tym 127 osób z grup priorytetowych w Działaniu 9.3 (osoby w wieku powyżej 50 roku życia, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, osoby</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	Odbiorcą bezpośrednim będą pośrednicy finansowi wyłonieni w trybie przetargu zgodnego z pzp. Odbiorcami ostatecznymi wsparcia są nowopowstałe spółki kapitałowe, w których część udziałów będzie obejmował pośrednik finansowy, a część udziałów pomysłodawca rozumiany jako osoba (lub osoby) fizyczna lub prawna. Celem tworzenia spółki będzie wdrażanie innowacyjnego pomysłu zgłaszanego przez pomysłodawcę. Nie przewiduje się wprowadzania dodatkowych ograniczeń poza ograniczeniami wynikającymi ogólnie z RPO. ⁹⁷	lubelskiego. Zakłada ona zwiększenie zdolności podmiotów gospodarczych do tworzenia i absorpcji wiedzy oraz wdrażania innowacji w obszarach inteligentnych specjalizacji, w tym poprzez rozwój IF dla innowacji, dostosowującej typ wsparcia do charakteru innowacji. Oznacza to, że Działanie powinno być realizowane zarówno za pomocą instrumentów dotacyjnych jak i finansowych. Wybór każdego z tych form instrumentów zależy przede wszystkim od poziomie innowacyjności wspieranego projektu przedsiębiorstwa. ⁹⁸	długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach) skorzysta z pożyczki w połączeniu z dotacją. ⁹⁹
Kwota zakładanej alokacji EU przeznaczanej na instrumenty finansowe [EUR]	11 500 00	67 926 500	887 342
Liczba naborów	Nie dotyczy	6 ¹⁰⁰	Nie dotyczy

⁹⁷ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy

⁹⁸ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy

⁹⁹ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy

¹⁰⁰ Przeprowadzono 7, jeden został anulowany.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

Liczba projektów wybranych do dofinansowania w ramach przeprowadzonych naborów¹⁰¹	Nie dotyczy		3 577	Nie dotyczy		
Podmiot odpowiedzialny za wdrażanie IF	Bank Gospodarstwa Krajowego		Bank Gospodarstwa Krajowego	Bank Gospodarstwa Krajowego		
Zaplanowane wskaźniki rezultatu bezpośredniego¹⁰²	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	b/d	Wzrost zatrudnienia we wspieranych przedsiębiorstwach	704	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	8 888
			Liczba wprowadzonych innowacji produktowych ¹⁰³	b/d		
			Liczba wprowadzonych innowacji procesowych ¹⁰⁴	b/d		

¹⁰¹ rpo.lubelskie.pl/rpo/wiadomosci/nabory-konkursy/ [dostęp na dzień: 14.06.2021].

¹⁰² Na podstawie Załącznika 2 do SZOOP RPO WL 2014-2020, Tabela wskaźników rezultatu bezpośredniego i produktu dla działań i poddziałań, 8.06.2021 rpo.lubelskie.pl/rpo/wiadomosci/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-osi-priorytetowych-regionalnego-programu-województwa-lubelskiego-na-lata-2014-2020/ [dostęp na dzień: 14.06.2021].

¹⁰³ Wskaźnik o charakterze informacyjnym, obligatoryjny przy monitorowaniu IF.

¹⁰⁴ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

			Liczba wprowadzonych innowacji nie technologicznych ¹⁰⁵	b/d		
			Przychody ze sprzedaży nowych lub udoskonalonych produktów/procesów	b/d	Liczba osób, które podjęły kształcenie lub szkolenie po opuszczeniu programu	b/d
	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje	36	Liczba wdrożonych wyników prac B+R	b/d		
			Przychód z wdrożonych wyników prac B+R	b/d	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	b/d
			Liczba miesięcy utrzymania działalności przedsiębiorstwa	b/d		
			Liczba utworzonych miejsc pracy u ostatecznych odbiorców IF ¹⁰⁶	b/d	Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem	80%

¹⁰⁵ Tamże..

¹⁰⁶ Tamże..

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

			Wartość inwestycji dokonanych przez ostatecznych odbiorców IF ¹⁰⁷	b/d	dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu	
Warunki finansowania	Finansowanie dotacyjne projektów o wysokiej skali innowacji wiąże się zawsze z koniecznością zapewnieniu udziału własnego. Pomysłodawca musi więc posiadać środki własne na pokrycie przeważnie od 30 do 50% kosztów kwalifikowanych. Dodatkowo, występuje cały katalog kosztów niekwalifikowanych. Firma nowopowstała o innowacyjnym charakterze prawie nigdy nie ma zgromadzonych środków na udział własny i koszty niekwalifikowane. W efekcie, dotacje okazują się narzędziem bardzo skutecznym wobec firm o ugruntowanej pozycji		Działanie 3.7 RPO WL 2014-2020 zawiera typ projektu, który przewiduje wdrażanie w przedsiębiorstwach wyników badań naukowych i rozwojowych oraz innowacyjnych rozwiązań poprzez wsparcie działań związanych z nabyciem praw do własności intelektualnej oraz wsparcie działań mających na celu stymulowanie dostosowania istniejących aktywów firmy do potrzeb wdrożenia nowego procesu, produktu, bądź usługi, a także pobudzanie innowacji marketingowej i organizacyjnej. Instrumenty bezzwrotne mają znaleźć zastosowanie w tych obszarach, w których ryzyko na etapie wdrożenia jest duże. ¹⁰⁹		Wsparcie skoncentrowane jest na osobach znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Są to osoby fizyczne w wieku 30 lat i więcej, z terenu woj. lubelskiego, pozostające bez pracy (w tym zarejestrowane w urzędzie pracy jako bezrobotne), zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Ww. osoby należą co najmniej do jednej z następujących grup: a) osoby w wieku powyżej 50 roku życia, b) kobiety, c) osoby z niepełnosprawnościami, d) osoby długotrwale bezrobotne, e) osoby o niskich kwalifikacjach. ¹¹⁰	

¹⁰⁷ Tamże..

¹⁰⁹ Tamże.

¹¹⁰ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>finansowej, natomiast umiarkowanie sprawdzają się w przypadku firm nowotworzonych. Warunkiem skuteczności jest tu maksymalizacja procentowego udziału dotacji w całości kosztów.¹⁰⁸</p>		
<p>Model wdrażania</p>	<p>Pośrednikiem może być każda osoba prawna, posiadająca doświadczenie w prowadzeniu działalności polegającej na finansowaniu projektów innowacyjnych narzędziami inżynierii finansowej i nie działająca dla zysku. Założono, iż należy dopuścić do przetargu także podmioty prywatne, o ile nie działają dla zysku. Pośrednik finansowy musi mieć siedzibę lub oddział na terenie województwa. Dodatkowym argumentem za wyborem pośrednika może być fakt posiadania sieci dystrybucyjnej na terenie województwa. Pośrednik finansowy powinien wraz z wnioskiem o finansowanie przedstawić politykę</p>	<p>Można wyróżnić 2 modele wdrażania. W pierwszym z nich alokacja funduszy strukturalnych jest inwestowana w istniejące lub nowo utworzone podmioty dedykowane procesowi wdrażania instrumentów finansowych. Drugi polega na delegowaniu przez instytucję zarządzającą procesem zarządzania wdrażania na rzecz wyspecjalizowanego pośrednika. Następnie wdraża on instrument za pomocą umów operacyjnych na niższym poziomie w formule funduszu funduszy, rachunku powierniczego lub wydzielonego bloku finansowego. Ostatecznie instytucja zarządzająca może wdrażać instrumenty</p>	<p>Założono, iż za udzielanie wsparcia pomostowego niefinansowego (doradztwo) powinien być odpowiedzialny pośrednik finansowy/partner do którego uczestnik projektu składałby wnioski o takie wsparcie, po rozpoczęciu działalności gospodarczej. Ze względu na szczególne wymogi związane z realizacją instrumentu mieszanego w Działaniu 9.3, nie mógł być on wdrażany w formule funduszu funduszy. W Działaniu 9.3 pośrednicy otrzymywaliby dotację na utworzenie kapitału funduszu pożyczkowego i wsparcia pomostowego niefinansowego. Natomiast wsparcie szkoleniowo-doradcze dostarczałaby</p>

¹⁰⁸ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>inwestycyjną, która musi zawierać takie elementy jak: sposób oceny projektów, zasady inwestycyjne, politykę wyjścia, zasady wyceny aportów pomysłodawcy, zasady stosowania mechanizmu agio itd. Założono, że kluczowym kryterium oceny pośrednika powinno być jego doświadczenie w realizacji wejść kapitałowych oraz zdolność organizacyjna i kadrowa do zrealizowania projektu.¹¹¹</p>	<p>bezpośrednio uzyskując wówczas status beneficjenta.¹¹²</p>	<p>partnerska instytucja, uprawniona również do udzielania dotacji. Obie instytucje działałyby w ramach projektu partnerskiego.¹¹³</p>
<p>Dostępność informacji o zewnętrznych źródłach finansowania w formie instrumentów finansowych, potencjał świadomościowy</p>	<p>Doświadczenia pośredników finansowych wskazywały, że istnieje duże zainteresowanie wejściami kapitałowymi ze strony firm o wysokiej skali innowacji. Zakładano natomiast możliwość wystąpienia zjawiska nierównomiernego finansowania różnych branż - fundusze inwestycyjne koncentrują się w szczególności na</p>	<p>b/d</p>	<p>Zakładano, iż popyt na instrumenty zwrotne grup docelowych 9.3 będzie ograniczony ze względu na to, że jest to grupa słaba ekonomicznie (problemy z zabezpieczeniem) i mniejszą skłonnością do ryzyka ze względu na niewielkie zgromadzone zasoby majątkowe. Problemem będzie też bariera mentalna, bowiem te grupy docelowe</p>

¹¹¹ Tamże.

¹¹² Tamże.

¹¹³ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>branży IT, relatywnie mniej jest natomiast firm produkcyjnych wysokich technologii. Zainteresowanie wejściami kapitałowymi może także wzrosnąć z powodu proponowanego zwiększenia maksymalnej kwoty.¹¹⁴</p>		<p>przyzwyczajone są do wsparcia bezzwrotnego. Są jednak zachęty, które wpływają pozytywnie na popyt: większa kwota możliwa do uzyskania z pożyczki niż z dotacji, bardzo utrudniony dostęp do dotacji w obecnej perspektywie finansowej, krótszy czas oczekiwania na pożyczkę, możliwość umorzenia części pożyczki.¹¹⁵</p>
<p>Potencjalne problemy i bariery we wdrażaniu IF oraz na jakie napotykają pośrednicy finansowi</p>	<p>Pośrednik finansowy ma obowiązek wyjścia ze spółki w okresie do 5 lat od momentu wejścia kapitałowego, chyba że wyjście w tym momencie wiązałoby się z nominalną stratą. W takim przypadku pośrednik może pozostać w spółce do maksymalnie 10 lat lub do momentu osiągnięcia przynajmniej nominalnej wartości posiadanych udziałów.¹¹⁶</p>	<p>Główną barierą dla realizacji projektów wprowadzających nowe lub ulepszone produkty/usługi stanowi brak albo ograniczony popyt rynkowy. Przekłada się to bezpośrednio na niską rentowność i opłacalność takich projektów inwestycyjnych. Z tego względu, w pewnym stopniu, może zaistnieć potrzeba wydłużenia okresu spłaty pożyczki w przypadku inwestycji w technologie informacyjno-komunikacyjne. Te ostatnie nie przynoszą przede wszystkim bezpośrednich</p>	<p>Wykazano, że wdrażanie instrumentu finansowego w Działaniu 9.3 jako instrumentu mieszanego – pożyczki połączonej z dotacją - rodzi pewne ryzyka. Najpoważniejsze ryzyko stanowi naruszenie zakazu podwójnego finansowania tych samych wydatków. Otrzymana dotacja mogłaby być wykorzystana do bieżącej spłaty pożyczki. W związku z tym należy wymagać, aby środki z niej uzyskane zostały w określonym (krótkim) terminie</p>

¹¹⁴ Tamże.

¹¹⁵ Tamże.

¹¹⁶ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

		<p>oszczędności w przedsiębiorstwie. Przejściowo mogą nawet wiązać się z dodatkowymi kosztami. Ich pozytywny efekt ujawnia się z reguły po pewnym czasie. Z tego względu, należy zapewnić odpowiednią długość karencji, dopasowaną do specyfiki danego projektu.¹¹⁷</p>	<p>wydatkowane na przewidywane w biznes planie inwestycje. Wyklucza to również w zasadzie finansowanie przez dotację wydatków nieinwestycyjnych, w tym w szczególności – nakładów obrotowych. Nie można również oczekiwać, że początkujący przedsiębiorca pozyska środki na sfinansowanie wymaganego wkładu własnego.¹¹⁸</p>
<p>Zidentyfikowane nowe rozwiązania, które można zastosować we wdrażaniu IF</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków do rozwoju projektów o szczególnie wysokim poziomie innowacyjności; • Tworzenie spółek celowych, których jedynym celem jest realizacja innowacyjnego projektu; • Rozszerzenie zainteresowania wejściami kapitałowymi także 	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie efektywności interwencji publicznej i sprawności alokacji funduszy w regionie. • Sprawniejsza alokacja funduszy w regionie, promowanie wdrażania innowacyjnych rozwiązań oraz zwiększenie dostępu do źródeł finansowania dla firm najmniejszych. Zaadresowanie problemu luki finansowej oraz niedostatecznych inwestycji w odniesieniu do 	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie zdolności do finansowania się długiem. Złagodzenie skutków ważnej bariery w dostępie do kapitału. • Poprawienie sytuacji kapitałowej wspieranych przedsiębiorstw. • Zwiększenie nakładów inwestycyjnych u osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Uatrakcyjnienie wsparcia pożyczkowego.¹²¹

¹¹⁷ Tamże.

¹¹⁸ Tamże.

¹²¹ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

	<p>na innowacyjne firmy produkcyjne;</p> <ul style="list-style-type: none"> Stworzenie warunków dla rozwoju projektów nawet przy braku zasobów własnych pomysłodawcy.¹¹⁹ 	<p>przedsiębiorstw z każdej klasy wielkości.</p> <p>Ułatwienie startu dla początkujących i sezonowych przedsiębiorstw oraz szczególne uprzywilejowanie obszarów</p> <ul style="list-style-type: none"> preferencji jako bodziec do dokonywania inwestycji.¹²⁰ 	
<p>Konkurencja pomiędzy IF</p>	<p>Przewidziano, iż instrument inwestycyjny będzie konkurował na rynku z podobnymi narzędziami uruchamianymi z poziomu ogólnokrajowego w ramach PO IR. Możliwe jest także wystąpienie konkurencji narzędzi kapitałowych oferowanych przez inwestorów prywatnych. W obu przypadkach konkurencja ta nie będzie jednak wpływać w sposób znaczący na osiągnięcie zakładanych wskaźników.¹²²</p>	<p>b/d</p>	<p>Włączenie do grona odbiorców pożyczek w programie Wsparcie w starcie osób bezrobotnych stwarza sytuację, w której program pożyczkowy MPiPS konkurować może z planowanymi pożyczkami udzielanymi w ramach Działania 9.3., oferując korzystniejsze warunki niż możliwe do uzyskania w Działaniu 9.3 (np. większa kwota pożyczki (75 tys. zł), jako odpowiedź na „uśrednione” zapotrzebowanie w całym kraju, dodatkowa pożyczka na utworzenie miejsca pracy z możliwością umorzenia</p>

¹¹⁹ Tamże.

¹²⁰ Tamże.

¹²² Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

jej części, czy 7-letni okres spłaty pożyczki niemożliwy do zaoferowania biorąc pod uwagę horyzont czasowy perspektywy finansowej). Należy jednak pamiętać, że planowany fundusz pożyczkowy (Działanie 9.3) jest instrumentem polityki regionalnej, którego istnienie jest uzasadnione luką finansową w zakresie finansowania zwrotnego dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą. W przypadku programu krajowego (Wsparcie w starcie) jego zakres czasowy i skala oddziaływania na rynku lubelskim pozostają poza kontrolą władz regionalnych. Ważne jest też, że w perspektywie finansowej 2014-2020 dość precyzyjnie ustalone zostały linie demarkacyjne pomiędzy poszczególnymi instrumentami, które praktycznie rozwiązują problem „konkurencji” pomiędzy instrumentami zwrotnymi a

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

			dotacją i instrumentami zwrotnymi z poziomu krajowego i regionalnego. ¹²³
Skuteczne rozwiązania	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost innowacyjności gospodarki regionu poprzez stworzenie warunków finansowych dla firm o najwyższym poziomie innowacyjności, które w normalnych warunkach rynkowych nie miałyby szans na wdrożenie swoich pomysłów. Wzrost potencjału finansowego firm poprzez wzrost ich kapitalizacji. Należy pamiętać, iż firma otrzymująca dotację nie zwiększa swojej wiarygodności finansowej. Natomiast wejście kapitałowe powoduje, iż firma staje się bardziej wiarygodna w oczach nie tylko kolejnych inwestorów, 	Działanie 3.7 przyczynia się bezpośrednio do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw w województwie lubelskim. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i sektora usług powinien się poprawić. Należy tu także wskazać, że wartość bazowa tego wskaźnika rezultatu pochodzi z 2012 roku, w którym negatywny trend do spadku innowacyjności przedsiębiorstw na Lubelszczyźnie jak i w Polsce został zahamowany. W kolejnych latach można oczekiwać dalszej poprawy innowacyjności przedsiębiorstw. Grupa docelowa pożyczek – osoby niezatrudnione – znajdują się w luce finansowej, wobec tego środki publiczne wypełniają stwierdzoną niesprawność rynku. Większość pożyczkobiorców twierdzi, że bez	Zastosowanie typowych instrumentów finansowych w Działaniu 9.3 wiąże się z ryzykiem braku dostatecznego zainteresowania osób defaworyzowanych na rynku pracy w województwie lubelskim, w szczególności w kontekście oferty programu krajowego Wsparcie w starcie. Z tego względu, poddano analizie możliwość zastosowania dodatkowych, nierynkowych zachęt dla uczestnictwa tej grupy podmiotów w programie wsparcia. ¹²⁶

¹²³ Tamże.

¹²⁶ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

ale także pożyczkodawców. Stanowi to istotną wartość dodaną narzędzia.

- Wejście kapitałowe połączone jest z przekazaniem przez pośrednika finansowego wartości dodanych do spółki w postaci wiedzy na temat zasad prowadzenia działalności gospodarczej, księgowości, finansów przedsiębiorstw. Wraz z transferem pieniędzy dokonywany jest transfer wiedzy.
- Istotnym elementem wartości dodanej jest fakt działania nowopowstałych spółek w ramach grupy kapitałowej pośrednika. Z czasem spółki jednego inwestora zaczynają ze sobą współpracować. Szacuje się, że w niektórych przypadkach firm

pożyczki nie założyliby firmy, co wskazuje na występowanie efektu zachęty.¹²⁵

¹²⁵ Tamże.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

RPO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

finansowanych w ramach Działania 3.1. PO IG nawet do 20% obrotu spółek córek realizowanych jest w ramach grupy kapitałowej. Jest to prosty efekt synergiczny projektu.

- Kluczową i charakterystyczną dla wszystkich narzędzi zwrotnych wartością dodaną wejść kapitałowych jest możliwość zainwestowania każdej złotówki wielokrotnie pod warunkiem trafnych inwestycji.¹²⁴

Dobre praktyki w zakresie instrumentów finansowych realizowane w ramach RPO

- Aktywne zarządzanie w zakresie IF (projektowanie procesu wdrażania);
- podejmowanie działań nakierowanych na wzmocnienie konkurencyjności pośredników finansowych (angażowanie mniejszych graczy na rynku);
- wprowadzenie wymogu współfinansowania instrumentów finansowych przez pośredników finansowych;
- wspieranie obszarów o niskim ryzyku biznesowym oraz odpowiednim poziomie innowacyjności.

¹²⁴ Ocena ex-ante instrumentów finansowych w RPO WL 2014-2020. Raport końcowy

5. TABELA WNIOSKÓW I REKOMENDACJI

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
1.	<p>Obserwuje się, że RWS generuje około 2/3 wartości luki finansowej, która jest notowana w województwie mazowieckim. Zbliżone proporcje obserwowane są w niemal wszystkich obszarach tematycznych, które zostały poddane analizie.</p>	<p>Zaleca się, by wsparcie kierowane do RWS było tematycznie zbieżne z tym, które kierowane jest do podmiotów z RMR. Nie obserwuje się bowiem przyczyn, które uzasadniałyby różnicowanie wsparcia w ramach podregionów.</p>	<p>IZ FEM 2021-2027</p>	<p>Podział alokacji pomiędzy RWS i RMR powinien nastąpić – z uwzględnieniem intensywności pomocy publicznej dla danego regionu w taki sposób, by potencjalni beneficjenci oraz odbiorcy mogli skorzystać z tożsamyh form wsparcia niezależnie od tego, w którym regionie zamierzają realizować projekt.</p>	<p>IV kwartał 2021 r.</p>	<p>Programowa, operacyjna</p>
2.	<p>Potencjalni odbiorcy wsparcia w postaci instrumentów finansowych posiadają wiedzę w zakresie możliwości uzyskania pomocy zwrotnej pochodzącej ze środków UE. Pomimo tego</p>	<p>Należy przeprowadzić szeroką akcję informacyjną ukazującą zalety instrumentów finansowych.</p>	<p>IZ FEM 2021-2027</p>	<p>W ramach wdrażania Programu należy przeprowadzić akcję informacyjną we współpracy IZ z menedżerem/ami funduszu funduszy oraz pośrednikami finansowymi. Akcja powinna objąć</p>	<p>IV kwartał 2021 r.</p>	<p>Programowa, operacyjna</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	<p>wiedza, którą się charakteryzują jest pobieżna, co powoduje, że potencjalni odbiorcy nie dostrzegają zalet korzystania z instrumentów finansowych. Ponadto, zauważa się silne ukierunkowanie oczekiwań podmiotów potencjalnie realizujących projekty na dotacje.</p> <p>W perspektywie finansowej 2014-2020 zauważano ponadto, że działania informacyjno-promocyjne były ograniczone terytorialnie, tj. nie obejmowały wszystkich podregionów województwa, co przełożyło się mogło w sposób negatywny na zasięg informacji na temat możliwego wsparcia zwrotnego. Z pewnością działania informacyjno-</p>			<p>cały obszar województwa – zarówno RWS, jak i poszczególne subregiony RMR.</p> <p>Zaleca się również, by na stronie internetowej Programu w dalszym ciągu funkcjonowała zakładka, w której potencjalnie zainteresowany podmiot mógłby kompleksowo zapoznać się ofertą IF. Należy ją ponadto wyeksponować, np. w postaci stworzenia „kafelka” na stronie głównej Programu.</p>		

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	promocyjne podejmowane przez IZ RPO WM 2014-2020, jako rozpoznawalną i budzącą zaufanie ze strony potencjalnych odbiorców przyczyniłyby się do zwiększenia zainteresowania oferowanym wsparciem.					
3.	Pośrednicy finansowi mają problem z zapewnieniem wkładu własnego w odpowiedniej wysokości. Zauważalne było to już w poprzedniej perspektywie finansowej (2014-2020). Szersze zastosowanie IF, planowane w latach 2021-2027 wymaga zapewnienia wsparcia w tym zakresie dla pośredników. Obserwuje się również niechęć pośredników do angażowania we	Zalecane jest: <ul style="list-style-type: none"> Wprowadzenie linii finansowej dla pośredników finansowych na pokrycie wkładu własnego ze środków zwróconych w latach 2007-2013 Rozważenie zastosowanie wyższego wskaźnika stratowości, co zachęciłoby pośredników finansowych do angażowania się przez nich w 	IZ FEM 2021-2027	Należy przeznaczyć część środków zwróconych z lat 2007-2013 na linie finansowe dla pośredników finansowych. Podmiotem zarządzającym środkami powinien być tworzony Regionalny Fundusz Rozwoju Województwa Mazowieckiego. Ponadto, podejmując decyzję co do tego, jakie produkty finansowe zostaną zaoferowane w ramach instrumentów finansowych w FEM	IV kwartał 2021 r.	Programowa, operacyjna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	wdrażanie instrumentów z uwagi na niski poziom stratowości i niekorzystny system rozliczeń z pośrednikami finansowymi.	bardziej ryzykowne przedsięwzięcia.		2021-2027, należy mieć na uwadze konieczność przyjęcia podwyższonego poziomu stratowości (z poziomu 15% obecnie do poziomu 20%).		
4.	Możliwe jest wystąpienie dyfuzji beneficjentów z RWS w kierunku RMR, co związane jest z wyłączeniem RWS z regionalnej pomocy inwestycyjnej. Brak możliwości otrzymania dotacji przez przedsiębiorstwa funkcjonujące w RWS może spowodować, że będą oni lokować miejsce realizacji projektów w gminach otaczających RWS. Przewidywać należy, że będą to przede wszystkim gminy:	Zaleca się, by w ramach dotacji przyznawać dodatkowe punkty wnioskodawcom, którzy mają zarejestrowaną działalność na obszarze gmin wchodzących w skład RMR przez co najmniej 2 lata przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.	IZ FEM 2021-2027	Zaleca się, by wprowadzić dodatkowe kryteria – premiujące – które byłyby weryfikowane na etapie oceny wniosku o dofinansowanie. Pozwoliłoby to z jednej strony zwiększyć szanse na uzyskanie dotacji ze strony podmiotów z RMR, do których jest kierowana dotacja, z drugiej zaś – nie wykluczałoby to z możliwości skorzystania ze wsparcia przez podmioty z RWS. Pozwoliłoby to jednak ukierunkować wsparcie dotacyjne na podmioty z RMR oraz	II kwartał 2022 r.	Programowa, operacyjna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	<ul style="list-style-type: none"> • Chynów, Grójec, Pniewy (powiat grójecki); • Małkinia Górna (powiat ostrowski); • Pokrzywnica, Świercze (powiat pułtuski); • Kotuń (powiat siedlecki); • Teresin (powiat sochaczewski); • Łochów, Sadowne, Stoczek (powiat węgrowski); • Zabrodzie (powiat wyszkowski); • Radziejowice (powiat żyrardowski); • Większość gmin powiatu sochaczewskiego (poza Iłowem i Rybnem); 			rozpowszechnić instrumenty zwrotne wśród podmiotów z RWS.		

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	<ul style="list-style-type: none"> Większość gmin powiatu żyrardowskiego (poza Mszczonowem); Większość gmin powiatu garwolińskiego (poza Żelechovem). <p>Są to gminy najsilniej związane z Warszawą. Należy jednak przewidywać dużo szerszy poziom dyfuzji, który nastąpi nie tylko z Warszawy, ale również z gmin ją okalających, wchodzących w skład RWS.</p>					
5.	Największą obawą potencjalnych odbiorców wsparcia, która powodowała, że nie korzystali oni z pożyczek była obawa przed zbyt dużym obciążeniem finansowym	Zaleca się wdrażanie wsparcia, przewidującego możliwość umorzenia części spłaty przy osiągnięciu określonych efektów.	IZ FEM 2021-2027	Wdrożenie wsparcia przewidującego komponent umorzeniowy będzie wymagało zamieszczenia w umowach z odbiorcami ostatecznymi wsparcia warunków, jakie muszą spełnić, by	IV kwartał 2021 r.	Programowa, operacyjna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	budżetu reprezentowanej jednostki.			część spłaty (wraz z określeniem tego, jaka to część) została umorzona. Odpowiednie zapisy powinny być również zamieszczone w umowach operacyjnych z pośrednikami finansowymi.		
6.	Trudnością dla pośredników finansowych była konieczność wpisywania się we wskaźniki programowe. Wskaźniki są bardziej zasadne dla projektów wdrażanych przy użyciu dotacji, zaś w przypadku pożyczek – mogą zniechęcić instytucje finansowe do pełnienia roli pośredników.	Zaleca się, by wsparcie w formie zwrotnej było obwarowane mniej rygorystycznymi wymogami w zakresie osiągnięcia wskaźników, niż dotychczas.	IZ FEM 2021-2027	Zaleca się, by w przypadku przedsięwzięć wdrażanych z wykorzystaniem instrumentów finansowych/mieszanych opis i docelowa wartość wskaźników, były dostosowane do specyfiki wykorzystywanych instrumentów.	II kwartał 2022 r.	Programowa, operacyjna
7.	Środki z perspektywy 2014-2020 zostały przeznaczone na cele, w ramach których były wdrażane skutecznie i efektywnie.	Zaleca się, by w ramach wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy w przedsiębiorstwach (CP 1,	IZ FEM 2021-2027	Wsparcie z komponentem umorzeniowym należy sprecyzować w ostatecznym produkcie finansowych, gdzie należy określić	IV kwartał 2021 r.	Programowa, operacyjna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	Inwestycje planowane do wsparcia ze środków IF cechowały się dużym popytem, zaś wsparcie świadczone było na atrakcyjnych dla odbiorców warunkach.	iii), efektywności energetycznej (CP 2, i), jak i rewitalizacji (CP 5, i) kontynuować wsparcie w ramach IF, wdrażając wsparcie z komponentem umorzeniowym. Rekomenduje się również analizę możliwości skorzystania z mechanizmu kontynuacji (opisanego we wstępie do części analitycznej raportu – Ramy definicyjne).		również zasady umarzania części zadłużenia.		
8.	Przeprowadzone badania ilościowe z potencjalnymi odbiorcami wsparcia (obecnie: beneficjentami i wnioskodawcami RPO WM 2014-2020) ukazały, że istnieje zainteresowanie wsparciem na realizację	Zaleca się, by wdrożyć instrumenty finansowe w obszarach, w których dotychczas nie były one wdrażane w województwie mazowieckim, tj. w ramach OZE (CP 2, ii) oraz infrastruktury transportu współdzielonego (CP 2, viii).	IZ FEM 2021-2027	Zaleca się wdrożenie dodatkowych produktów finansowych z przeznaczeniem na dane cele szczegółowe.	IV kwartał 2021 r.	Programowa, operacyjna

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Treść wniosku	Treść rekomendacji	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia (kwartał)	Klasa rekomendacji
	<p>projektów, które mogą cechować się rentownością. Są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odnawialne źródła energii; • Infrastruktura komunikacyjna. 					
9.	<p>Poręczenia nie były wykorzystywane w ramach RPO WM 2014-2020. Ponadto, szeroki wachlarz gwarancji oferuje BGK, co nie uzasadnia lokowania środków FEM 2021-2027 w tę formę wsparcia.</p>	<p>Zaleca się, by w ramach przyszłej perspektywy finansowej (2021-2027) skoncentrować się na pożyczkach, nie na gwarancjach i poręczeniach.</p>	<p>IZ FEM 2021-2027</p>	<p>Podejmując ostateczną decyzję w zakresie tego, jakie produkty finansowe należałoby zaoferować odbiorcom w FEM 2021-2027 należy mieć na uwadze to, by koncentrować się na produktach pożyczkowych, nie zaś gwarancyjnych/poręczeniowych.</p>	<p>IV kwartał 2021 r.</p>	<p>Programowa, operacyjna</p>

6. TABLE OF CONCLUSIONS AND RECOMMENDATIONS

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
1.	It is observed that RWS generates about 2/3 of the value of the financial gap, which is recorded in the Mazowieckie voivodship. Similar proportions are observed in almost all the subject areas that have been analyzed.	It is recommended that the support directed to RWS should be thematically similar to that directed to entities from RMR. There are no reasons that would justify differentiating support within subregions.	MA FEM 2021-2027	The allocation of allocations between RWS and RMR should take place - taking into account the intensity of public aid for a given region in such a way that potential beneficiaries and recipients can use identical forms of support, regardless of the region in which they intend to implement the project.	4th Quarter 2021	Programme, operational
2.	Potential recipients of support in the form of financial instruments have knowledge of the possibility of obtaining repayable aid from EU funds. Despite this, the knowledge they characterize is sketchy, which means that potential recipients do not see	An extensive information campaign should be carried out showing the advantages of financial instruments.	MA FEM 2021-2027	As part of the Program implementation, an information campaign should be carried out in cooperation with the MA, fund of funds manager (s) and financial intermediaries. The action should cover the entire area of the	4th Quarter 2021	Programme, operational

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	<p>the advantages of using financial instruments. Moreover, it is noticeable that the expectations of entities potentially implementing projects are strongly focused on subsidies.</p> <p>In the 2014-2020 financial perspective, it was also noted that the information and promotion activities were territorially limited, i.e. they did not cover all subregions of the voivodeship, which could have had a negative impact on the scope of information on possible feedback support. Certainly, the information and promotion activities undertaken by the MA of the RPO WM 2014-2020, as recognizable and inspiring confidence on the part of</p>			<p>voivodeship - both RWS and individual RMR subregions.</p> <p>It is also recommended that on the Program website there is still a tab in which a potentially interested entity could comprehensively become familiar with the IF offer. Moreover, it should be exposed, eg in the form of creating a "tile" on the main page of the Program.</p>		

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	potential recipients, would contribute to increasing the interest in the support offered.					
3.	Financial intermediaries have a problem with ensuring their own contribution in an appropriate amount. It was already noticeable in the previous financial perspective (2014-2020). The wider use of IF, planned for 2021-2027, requires support in this regard for intermediaries. There is also a reluctance of intermediaries to engage in the implementation of instruments due to a low level of losses and an unfavorable system of settlements with financial intermediaries.	<p>It is recommended:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Introduction of a financial line for financial intermediaries to cover the own contribution from the funds returned in the years 2007-2013. • Considering a higher loss ratio which would encourage financial intermediaries to engage in riskier ventures. 	MA FEM 2021-2027	<p>Part of the funds returned from 2007-2013 should be allocated to financial lines for financial intermediaries. The entity managing the funds should be the Regional Development Fund for the Mazowieckie Voivodeship.</p> <p>In addition, when deciding what financial products will be offered under financial instruments in FEM 2021-2027, one should take into account the need to adopt an increased level of losses (from the level of 15% currently to the level of 20%).</p>	4th Quarter 2021	Programme, operational

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
4.	<p>It is possible for the beneficiaries to diffuse from the RWS towards the RMR, which is related to the exclusion of the RWS from regional investment aid. The inability to receive a subsidy by enterprises operating in the RWS may result in them locating projects in the municipalities surrounding the RWS. It should be anticipated that these will be primarily communes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chynów, Grójec, Pniewy (district grójecki); • Małkinia Górna (district ostrowski); • Pokrzywnica, Świercze (district pułtuski); • Kotuń (district siedlecki); 	<p>It is recommended that under the grant additional points be awarded to applicants who have registered activities in the territory of municipalities included in the RMR for at least 2 years prior to the submission of the grant application.</p>	<p>MA FEM 2021-2027</p>	<p>It is recommended to introduce additional criteria - bonus criteria - that would be verified at the stage of evaluating the grant application. On the one hand, this would allow to increase the chances of obtaining a subsidy from RMR entities to which the subsidy is directed, and on the other - it would not exclude the possibility of using support by entities from RWS. However, this would allow to target subsidy support to entities from the RMR and to disseminate feedback instruments among entities from the RWS.</p>	<p>2nd Quarter 2022</p>	<p>Programme, operational</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	<ul style="list-style-type: none"> • Teresin (district sochaczewski); • Łochów, Sadowne, Stoczek (district węgrowski); • Zabrodzie (district wyszkowski); • Radziejowice (district żyrardowski); • Most of the community district sochaczewskiego (apart from Iłowem i Rybnem); • Most of the community district żyrardowskiego (apart from Mszczonowem); • Most of the community district garwolińskiego (apart from Żelechowem). <p>These are the communes most closely associated with Warsaw.</p>					

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	However, a much wider level of diffusion should be anticipated, which will take place not only from Warsaw, but also from the surrounding municipalities, which are part of the RWS.					
5.	The greatest fear of potential recipients of support, which meant that they did not take advantage of loans, was the fear of overburdening the budget of the represented entity.	It is recommended to implement support, which provides for the possibility of redeeming part of the repayment with the achievement of specific effects.	MA FEM 2021-2027	The implementation of support with a redemption component will require the inclusion in agreements with final recipients of the conditions that must be met in order for a part of the repayment (along with the specification of what part) to be written off. Appropriate provisions should also be included in operational agreements with financial intermediaries.	4th Quarter 2021	Programme, operational
6.	The difficulty for financial intermediaries was the necessity	It is recommended that feedback support should be subject to less	MA FEM 2021-2027	It is recommended that in the case of projects implemented with the	2nd Quarter 2022	Programme, operational

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	to comply with program indicators. Indicators are more relevant for projects implemented using grants, and in the case of loans, they may discourage financial institutions from acting as intermediaries.	stringent performance requirements than before.		use of financial / mixed instruments, the description and target value of the indicators should be adapted to the specific nature of the instruments used.		
7.	The funds from the 2014-2020 perspective have been allocated to purposes under which they were implemented effectively and efficiently. Investments planned to be supported from IF funds were in high demand, and the support was provided on terms attractive to recipients.	For strengthening the competitiveness of enterprises and creating new jobs in enterprises (Policy Objective 1, iii), energy efficiency (PO 2, i), and revitalization (PO 5, i), it is recommended to continue the support under Financial Instruments, implementing support with the component of amortization. It is also recommended to analyse the possibility of using the continuation mechanism	MA FEM 2021-2027	It is recommended that, as part of strengthening the competitiveness of enterprises and creating jobs in enterprises (CP 1, iii), energy efficiency (CP 2, i) and revitalization (CP 5, i), support under the IF, implementing support with the component redeemable.	4th Quarter 2021	Programme, operational

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
		(described in the introduction to the analytical part of the report - Definition Framework).				
8.	<p>The quantitative research conducted with potential support recipients (currently: beneficiaries and applicants of the ROP WM 2014-2020) showed that there is an interest in support for the implementation of projects that may be profitable. These are:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Renewable energy sources; • Communication infrastructure. 	<p>It is recommended to introduce financial instruments in areas in which they have not yet been implemented in the Mazowieckie Voivodeship, namely as part of RES (PO 2, ii) and in the infrastructure of shared transport (PO 2, viii).</p>	<p>MA FEM 2021-2027</p>	<p>It is recommended to implement financial instruments in areas where they have not been implemented so far in the Mazowieckie Voivodeship, i.e. under RES (CP 2, ii) and shared transport infrastructure (CP 2, viii).</p>	<p>4th Quarter 2021</p>	<p>Programme, operational</p>
9.	<p>The sureties were not used under the ROP WM 2014-2020. Moreover, BGK offers a wide range of guarantees, which does not justify allocating FEM 2021-</p>	<p>It is recommended to focus on loans in the next financial perspective (2021-2027), not on guarantees and sureties.</p>	<p>MA FEM 2021-2027</p>	<p>When making the final decision on what financial products should be offered to recipients in FEM 2021-2027, you should focus on loan</p>	<p>4th Quarter 2021</p>	<p>Programme, operational</p>

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

No	Conclusion	Recommendation	Addressee of the recommendation	Manner of implementation	implementation	Class of the recommendation
	2027 funds in this form of support.			products, not guarantee / surety products.		

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

7. ZESTAWIENIE PROPONOWANYCH INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
I	Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	Pożyczka inwestycyjna	mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa działające nie dłużej niż 24 miesiące	-	129,6 mln PLN	-	12 mln PLN	141,6 mln PLN	129,6 mln PLN	1,45	MŚP objęte wsparciem w celu generowania wzrostu i tworzenia miejsc pracy – 40 szt. Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych – 40 szt.
II	Promowanie działań na rzecz	Pożyczka inwestycyjna z	Wspólnoty mieszkaniowe,	Planowane do uwzględnienia	32,4 mln PLN	-	3 mln PLN	35,4 mln PLN	32,4 mln PLN	0,36	Inwestycje w środki służące poprawie efektywności

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
	efektywności energetycznej budynków publicznych i mieszkalnych	komponentem umorzeniowym	TBS-y, przedsiębiorstwa	a są również dotacje							energetycznej – 6 szt.
II	Promowanie odnawialnych źródeł energii	Pożyczka inwestycyjna z komponentem umorzeniowym	Przedsiębiorstwa, Klastry i spółdzielnie energetyczne, Spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, TBS-y, mieszkania komunalne	Planowane do uwzględnienia a są również dotacje	32,4 mln PLN	-	3 mln PLN	35,4 mln PLN	32,4 mln PLN	0,36	Ilość dodatkowo wytworzonej energii ze źródeł odnawialnych – 15 000 kWh

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
II	Promowanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej w ramach przejścia na gospodarkę zeroemisyjną	Pożyczka inwestycyjna - wsparcie pilotażowe	Przedsiębiorstwa	Planowane do uwzględnienia są również dotacje	64,8 mln PLN	-	6 mln PLN	70,8 mln PLN	64,8 mln PLN	0,73	Liczba stanowisk postojowych w wybudowanych obiektach „Bike&Ride” – 20 szt. Liczba wybudowanych/przebudowanych obiektów „parkuj i jedź” [szt.] – 20 szt.
V	Wspieranie zintegrowanego rozwoju społecznego, gospodarczego i	Pożyczka inwestycyjna z komponentem dotacyjnym	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia	Planowane do uwzględnienia są również dotacje	54 mln PLN	-	5 mln PLN	59 mln PLN	54 mln PLN	0,61	Projekty współpracy – 10 szt. Podmioty zaangażowane w opracowanie i realizację strategii

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
	środowiskowego, dziedzictwa kulturowego i bezpieczeństwa na obszarach miejskich		oraz jednostki organizacyjne Wspólnoty mieszkaniowe Spółdzielnie mieszkaniowe Towarzystwa budownictwa społecznego Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa								rozwoju obszarów miejskich – 10 szt. Ludność objęta strategiami zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich – 10 tys. os.
V	Wspieranie zintegrowanego lokalnego rozwoju	Pożyczka inwestycyjna z komponent	Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i	Planowane do uwzględnienia	54 mln PLN	-	5 mln PLN	59 mln PLN	54 mln PLN	0,61	Projekty współpracy – 10 szt. Strategie rozwoju lokalnego

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
	społecznego, gospodarczego i środowiskowego, dziedzictwa kulturowego oraz bezpieczeństwa, w tym na obszarach wiejskich i przybrzeżnych, m.in. w ramach rozwoju lokalnego kierowanego	em dotacyjnym	stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Wspólnoty mieszkaniowe Spółdzielnie mieszkaniowe Towarzystwa budownictwa społecznego Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa	a są również dotacje							kierowanego przez społeczność – 10 szt.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

CP	Cel szczegółowy	Instrument	Odbiorca końcowy	Spójność z innymi formami wsparcia	Środki pochodzące z Programu przeznaczone na dany Instrument	Pozostałe środki		Całkowita wartość środków znajdujących się w instrumencie	Całkowita wartość wydatków kwalifikowanych w ramach Instrumentu	Współczynnik dźwigni finansowej	Oczekiwany produkt i rezultat
						Publi- czne	Prywa- tne				
	przez społeczność										

8. BIBLIOGRAFIA

Dokumenty programowe i strategiczne:

- Umowa Partnerstwa;
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.;
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020;
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020 (SZOOP) wraz z załącznikami;
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+;
- Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza do 2020 roku;
- Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu - Strategia „Europa 2020”;
- Regionalne programy operacyjne 15 województw wraz ze Szczegółowymi Opisami Osi Priorytetowych;
- Krajowy Plan Odbudowy (projekt poddany konsultacjom społecznym lub jego przyjęta wersja, jeśli przyjęcie dokumentu nastąpi w czasie realizacji badania);
- Plan inwestycyjny dla subregionu ciechanowskiego objętego OSI problemowymi w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych;
- Plan inwestycyjny dla subregionu płockiego objętego OSI problemowymi w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych;
- Plan inwestycyjny dla subregionu ostrołęckiego objętego OSI problemowymi w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych;
- Plan inwestycyjny dla subregionu siedleckiego objętego OSI problemowymi w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych;
- Plan inwestycyjny dla subregionu radomskiego objętego OSI problemowymi w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych;
- Opisu Funkcji i Procedur Instytucji Zarządzającej i Instytucji Certyfikującej Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020;
- Strategia Inwestycyjna dla Instrumentów Finansowych w ramach RPO WM 2014-2020;
- Strategia Komunikacji RPO WM 2014-2020;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Dokumentacja konkursowa i pozakonkursowa naborów oraz informacje dostępne na portalu RPO WM 2014-2020;
- Regulamin Komitetu Monitorującego RPO WM 2014-2020, dostępny pod linkiem www.funduszedlamazowsza.eu/o-programie/dowiedz-sie-o-instytucjach-w-programie/komitet-monitorujacy/.

Rozporządzenia, ustawy, wytyczne:

- Pakiet rozporządzeń UE w sprawie polityki spójności 2014-2020:
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006;
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006;
 - Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych;
- Pakiet rozporządzeń UE w sprawie polityki spójności 2021-2027:
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, Dz. Urz. UE L 231/159, 30.6.2021;
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, Dz. Urz. UE L 231/60, 30.6.2021;
 - Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013, Dz. Urz. UE L 231/21, 30.6.2021.

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
- Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020;
- Wytyczne w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020;
- Wytyczne w zakresie realizacji zasady partnerstwa na lata 2014-2020;
- Komentarz do rozporządzeń unijnych dla polityki spójności na lata 2014-2020;
- Biała księga – zasady partnerstwa we wdrażaniu Funduszy Europejskich w Polsce;
- Agenda działań na rzecz równości szans w ramach funduszy unijnych 2014-2020;
- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- Nowy europejski konsensus w sprawie rozwoju
- Combination of financial instruments and grants under shared management funds in the 2021-2027 programming period. Factsheet (łączenie instrumentów finansowych i dotacji w ramach zarządzania dzielonego w okresie programowania 2021-2027. Zestawienie).

Dane monitoringowe, sprawozdawcze i statystyczne:

- Dane pochodzące z SL2014, obejmujące: elementy umów lub decyzji o dofinansowaniu, dane dotyczące beneficjentów, dane uczestników projektów – niezbędne do realizacji badania, udostępnione przez IZ RPO WM 2014-2020.
- Sprawozdania IZ RPO WM 2014-2020 i/lub dane pochodzące z informacji kwartalnych dostępne na portalu RPO WM 2014-2020 i/lub udostępnione przez IZ RPO WM 2014-2020;
- Protokoły z Posiedzeń Komitetu Monitorującego RPO WM 2014-2020, dostępne pod linkiem www.funduszedlamazowsza.eu/o-programie/dowiedz-sie-o-instytucjach-w-programie/komitet-monitorujacy/;
- Dane statystyki publicznej, udostępniane przez GUS w serwisach: stat.gov.pl/ oraz bdl.stat.gov.pl.

Badania ewaluacyjne:

- Badania ewaluacyjne i inne opracowania powiązane z tematyką analizy, w szczególności wcześniejsze raporty podejmujące analizowaną tematykę;
- Wyniki badania pn. „Badanie potrzeb finansowych i pozafinansowych w sektorze ekonomii społecznej oraz usług społecznych i zdrowotnych”, zamówionego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej”, raport końcowy, 9 kwietnia 2020;

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

- Raport z szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”, MFiPR, Warszawa 2020;
- Podręcznik metodologiczny w ramach badania pt.: „Opracowanie metodologii szacowania potrzeb finansowych oraz luki finansowej w obszarach polityki rozwoju wraz z pierwszym oszacowaniem”, MFiPR, Warszawa 2020.

9. WYKAZ ELEMENTÓW GRAFICZNYCH W TEKŚCIE

9.1. Spis wykresów

Wykres 1. Określanie poszczególnych elementów związanych z IF, z którymi mieli kontakt respondenci, jako „bezproblemowych”	50
Wykres 2. Deklaracja wiedzy o zewnętrznych źródłach finansowania wśród beneficjentów RPO WM 2014-2020.....	51
Wykres 3. Alokacja przeznaczona na wdrażanie instrumentów finansowych w ramach RPO WM 2014-2020 [w PLN].....	56
Wykres 4. Odsetek niezabezpieczonych potrzeb finansowych w ogóle zidentyfikowanych potrzeb inwestycyjnych w podziale na obszary [w %].....	91
Wykres 5. Szacowana wartość nakładów na działalność badawczo-rozwojową w województwie mazowieckim i w poszczególnych jego regionach w perspektywie do 2030 roku [w mln PLN] 98	
Wykres 6. Udział poszczególnych podobszarów w wielkości luki finansowej w zakresie usług publicznych w województwie mazowieckim.....	109
Wykres 7. Potrzeby województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie efektywności energetycznej.....	116
Wykres 8. Zapotrzebowanie na środki finansowe na rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej w województwie mazowieckim do 2030 roku	120
Wykres 9. Pojemność zbiorników retencyjnych w województwie mazowieckim w latach 2013-2018 [dm ³]	123
Wykres 10. Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego w zakresie retencji oraz zapobiegania suszom i powodziom.....	124
Wykres 11. Całkowite zapotrzebowanie na środki finansowe oraz wartość luki finansowej w podziale na obszary tematyczne [w mln PLN]	126
Wykres 12. Odsetek alokacji przeznaczony na wdrażanie IF w podziale na regiony	154

9.2. Spis tabel

Tabela 1. Struktura populacji i próby mieszkańców województwa w podziale na płeć i wiek [stan na koniec 2019 r.]	27
Tabela 2. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 1	33

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 3. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 2	34
Tabela 4. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 3	36
Tabela 5. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 4	37
Tabela 6. Skłonność potencjalnych odbiorców IF do skorzystania z pomocy zwrotnej w ramach FEM 2021-2027 na poszczególne typy przedsięwzięć – CP 5	40
Tabela 7. Odsetek projektów, które nie uzyskały dofinansowania z uwagi na wyczerpanie alokacji	48
Tabela 8. Czynniki istotne dla potencjalnych odbiorców przy podejmowaniu decyzji o skorzystaniu z instrumentów finansowych (w podziale na typy przedsięwzięć planowanych do realizacji).....	54
Tabela 9. Produkty finansowe dostępne w ramach dz. 3.3. RPO WM 2014-2020.....	57
Tabela 10. Liczba udzielonych pożyczek.....	58
Tabela 11. Wartość udzielonych pożyczek (wraz z wkładem własnym odbiorców ostatecznych) [w PLN].....	59
Tabela 12. Średnia wartość pożyczki (wraz z wkładem własnym odbiorców ostatecznych) [w PLN]	60
Tabela 13. Wartości minimalne i maksymalne pożyczek udzielonych w ramach RPO WM 2014-2020 w porównaniu z zapisami Strategii Inwestycyjnych	60
Tabela 14. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 3.3. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]	64
Tabela 15. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 4.2. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]	65
Tabela 16. Liczba i wartość pożyczek udzielonych w ramach działania 6.2. w podziale na regiony i podregiony województwa mazowieckiego [w PLN]	66
Tabela 17. Zestawienie potencjalnych zawodności rynku w poszczególnych typach projektów planowanych do wsparcia ze środków FEM 2021-2027.....	76
Tabela 18. Zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w mazowieckich przedsiębiorstwach w 2020 r. wg przeznaczenia finansowania [w mln PLN].....	99
Tabela 19. Zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w mazowieckich przedsiębiorstwach w 2020 r. wg formy wsparcia [w mln PLN].....	99

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 20. Szacowane zapotrzebowanie na finansowanie zewnętrzne w perspektywie do 2030 r. w skali kraju	99
Tabela 21. Wartość luki finansowej w województwie mazowieckim oraz w poszczególnych jego regionach w 2020 r. [w mln PLN]	100
Tabela 22. Wartość luki finansowej w województwie mazowieckim oraz w poszczególnych jego regionach do 2030 r. w podziale na lata [w mln PLN]	100
Tabela 23. Uśredniony udział województw w nakładach wewnętrznych na działalność B+R w latach 2016-2018 w sektorze przedsiębiorstw	101
Tabela 24. Potrzeby finansowe mazowieckich IOB do 2030 r.	102
Tabela 25. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze kultury [w mln PLN]	104
Tabela 26. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze kultury [w mln PLN].	105
Tabela 27. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze oświaty [w mln PLN]	105
Tabela 28. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze oświaty [w mln PLN]	106
Tabela 29. Potrzeby finansowe w województwie mazowieckim w obszarze pomocy społecznej [w mln PLN].....	107
Tabela 30. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze pomocy społecznej [w mln PLN]	107
Tabela 31. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze ochrony zdrowia [w mln PLN]	108
Tabela 32. Luka finansowa w województwie mazowieckim w obszarze usług publicznych (łącznie dla edukacji, pomocy społecznej i kultury) [w mln PLN]	108
Tabela 33. Liczba gmin w województwie mazowieckim w podziale na rodzaj ośrodka oraz realizację procesu realizacji.....	110
Tabela 34. Szacunek całkowitego zapotrzebowania na środki na cele związane z rewitalizacją w perspektywie do 2030 r. [w PLN]	111
Tabela 35. Luka finansowa w obszarze rewitalizacji w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r.....	112
Tabela 36. Kalkulacja mocy zainstalowanej w 2030 w poszczególnych województwach – stan docelowy (w MW).....	112

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 37. Kalkulacja wielkości inwestycji, jakie powinny zostać przeprowadzone na obszarze województwa mazowieckiego w zakresie rozwoju OZE w celu osiągnięcia poziomu docelowego zaplanowanego na 2030 rok	113
Tabela 38. Potrzeby finansowa województwa mazowieckiego w zakresie elektromobilności [w mln PLN]	114
Tabela 39. Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie ciepłownictwa w podziale na lata w perspektywie do 2030 roku	114
Tabela 40. Średni koszt inwestycji wraz z odsetkiem domów jednorodzinnych z zapotrzebowaniem na inwestycje termomodernizacyjne	115
Tabela 41. Założenia służące do wyliczenia kosztów założenia plantacji biomasy	117
Tabela 42. Potrzeby województwa mazowieckiego i poszczególnych jego regionów w zakresie energetyki i w poszczególnych podobszarach z tego zakresu w perspektywie do 2030 r.	117
Tabela 43. Wartość luki finansowej wraz z wartością potrzeb w obszarze energetyki w województwie mazowieckim [w PLN]	118
Tabela 44. Luka finansowa w obszarze transportu w województwie mazowieckim w podziale na gałęzie transportu w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN].....	119
Tabela 45. Długość sieci wodno-kanalizacyjnej w województwie mazowieckim	120
Tabela 46. Koszty wymiany źródeł ciepła w różnych wariantach w przypadkach (w skali kraju) – budynki jednorodzinne [w PLN]	121
Tabela 47. Koszty wymiany źródeł ciepła w różnych wariantach w przypadkach (w skali kraju) – budynki wielorodzinne do 30 mieszkań [w PLN]	121
Tabela 48 Potrzeby finansowe województwa mazowieckiego w zakresie ochrony powietrza do 2030 roku [PLN].....	122
Tabela 49. Szacunkowe potrzeby finansowe w obszarze ochrony środowiska w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN].....	125
Tabela 50. Luka finansowa w obszarze ochrony środowiska w województwie mazowieckim w perspektywie do 2030 r. [w mln PLN]	125
Tabela 51. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 1.....	133
Tabela 52. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 2.....	134
Tabela 53. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 3.....	135

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 54. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 4.....	136
Tabela 55. Przyczyny i skutki występowania luki finansowej dla obszarów wpisujących się w CP 5.....	137
Tabela 56. Typy podmiotów pozostających w luce finansowej.....	139
Tabela 57. Propozycje form wsparcia w ramach typów projektów planowanych do realizacji w FEM 2021-2027.....	145
Tabela 58. Podział alokacji pomiędzy regiony	153
Tabela 59. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Zwiększenie wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP	156
Tabela 60. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Poprawa efektywności energetycznej budynków mieszkalnych	159
Tabela 61. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Budowa i rozbudowa instalacji/jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych wraz z infrastrukturą powiązaną.....	163
Tabela 62. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Poprawa konkurencyjności transportu publicznego oraz ekologiczności taboru.....	167
Tabela 63. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu odnowy tkanki mieszkaniowej oraz z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele mieszkaniowe.....	169
Tabela 64. Fiszka instrumentu finansowego – typ projektu Rewitalizacja obszarów zdegradowanych – dla projektów z zakresu renowacji, modernizacji, adaptacji istniejącej zabudowy na cele gospodarcze	171
Tabela 65. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 1(iii)	174
Tabela 66. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(i)	175
Tabela 67. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(ii)	176
Tabela 68. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 2(viii)	177
Tabela 69. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 5(i) oraz 5(ii) – cele mieszkaniowe	178

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 70. Parametryzacja wartości inwestycji wygenerowanych za pomocą IF w ramach CS 5(i) oraz 5(ii) – cele gospodarcze 180

9.3. Spis map

Mapa 1. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 3.3. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego	64
Mapa 2. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 4.2. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego	66
Mapa 3. Liczba udzielonych pożyczek w ramach działania 6.2. RPO WM 2014-2020 w podziale na podregiony województwa mazowieckiego	67
Mapa 4. Mapa województwa mazowieckiego z uwzględnieniem rodzajów planowanego wsparcia na lata 2021-2027 i prawdopodobnymi kierunkami lokowania miejsc realizacji projektów	72

9.4. Spis schematów

Schemat 1. Filary Programu Invest EU	96
Schemat 2. Struktura instrumentów finansowych UE w latach 2014-2020 oraz modyfikacje planowane w ramach Programu Invest EU (2021-2027)	97

9.5. Spis rysunków

Rysunek 1. Widok strony internetowej Programu z informacjami o IF	70
---	----

Projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego

10. ANEKSY

Aneks nr 1. Zestawienie wyliczeń wartości luki finansowej zgodnie z metodologią MFiPR

Aneks w postaci folderu skompresowanego ZIP.

Aneks nr 2. Zestawienie wyników porównania obszarów wsparcia FEM 2021-2027 i KPO

Aneks w postaci odrębnego pliku MS Word.

Aneks nr 3. Wzory narzędzi badawczych

Aneks w postaci odrębnego pliku MS Word.

Aneks nr 4. Transkrypcje i notatki z badań jakościowych

Aneks w postaci folderu skompresowanego ZIP.

Aneks nr 5. Zestawienie wyników badań ilościowych

Aneks w postaci folderu skompresowanego ZIP.

Aneks nr 6. Analiza wyników badania CAWI/CATI z wnioskodawcami nieskutecznie ubiegającymi się o wsparcie

Aneks w postaci odrębnego pliku MS Word.

 Mazowsze.
serce Polski